

JAROSLAV HAŠEK

POVÍDKY I

OBSAH

POLITIKA A POLITICI, OUŘADY A OUŘADOVÉ, POLICIE A POLICAJTI

Agrární idyla

Cestovní deník Dra Soukupa

Úvod

Deník

Co má vlastně pořádný občan dělat?

Česká kuchyně

Dědictví po Františku Šafránkovi

Dojemná povídka o lásce autonomisty k dceři jednoho centralisty

Doplňky ku programu české strany křesťansko-sociální

Franz prase

Historie se záchranným pásem pro sebevrahy

Hořický okresní hejtman

Jak jsem zachránil život jednomu člověku

Několik raportů státního detektiva Janáka (zn. „Třebízský“)

Nemravné kalendáře

I.

II.

III.

Obcovací řeč

Po stopách státní policie v Praze

I.

II.

III.

IV

Schůze našeho obecního zastupitelstva v Mejdlovarech – Volí se obecní strážník

VOJÁCI DOBŘÍ I NEDOBŘÍ

Dobrý voják Švejk opatřuje mešní víno

Dobrý voják Švejk působí u aeroplánů

Dobrý voják Švejk učí se zacházet se střelnou bavlnou

Superarbitrační řízení s dobrým vojákem Švejkem

Švejk stojí proti Itálii

Čáka pěšáka Trunce

I.

II.

III.

Na opuštěné latrině

LEPŠÍ SPOLEČNOST I TA O MALIČKO HORŠÍ

All right

Cesta mstitele své cti

I.

II.

III.

IV.

V.

Léto pana dvorního rady

Poslední kníže ze Schöpenhausenu

Činnost moderního diplomata

První máj pana rady Mackovíka

Reformní snahy pana barona Kleinhampla

Stavovské rozdíly

Trapná státní aféra

SPISOVATELÉ A JINÍ KUMŠTÝŘI

Augustin Eugen Mužík

Básník Racek

Historie pána Boha

I.

II.

III.

IV.

Malíř filosof

Mezi bibliofily

O básnících

Pan spisovatel Rožek

Státní stipendium pro spisovatele

PODIVÍNI, BOHÉMOVÉ A BLÁZNI

Babámovy archeologické snahy

I.

II.

III.

Hasicí přístroj agrárníka Koloděje

Můj kvartýrský se zbláznil

I.

II.

Něco o soudních znalcích

Němečtí astronomové

O panu Josefu Valentovi

Obchod s rakvemi

Podezřelý sud dědečka Chovance

Povídka o pořádném člověku

Profesor povětrnosti

Reelní podnik

Reformní snahy pana barona Kleinhampla

Smutný osud vynálezce

Tři muži se žralokem

Vynález pana respicienta v. v.

Zvony pana Hejhuly

FIGURY A FIGURKY Z CIZÍCH KRAJŮ

Běh života

Čagan-kurenská povídka

Danas jesmo, sutra nismo

Indián a pražská policie

Jak se šel dát pokřtít Arnaut Elim Ghivar

Kontuš

Lidožroutská historie

První den po korunovaci

Reklamní scéna

Turista Aratáš

POLITIKA A POLITICI, OUŘADY A OUŘADOVÉ, POLICIE A POLICAJTI

Agrární idyla

Mluvil jsem nedávno s jedním agrárním velmožem, který prohlásil, že celou jeho kariéru založila yorkshirská prasata.

Podávám zde jeho životopis, jak mně ho vypravoval a z kterého lze seznati, jak často takové velké čuně může se státi chloubou národa a svého majitele povznést k nejvyšším hodnostem. Muž ten, mající to yorkshirské prase, kanečka, zasedá totiž v zemském výboru.

„Narodil jsem se,“ počal vypravovati onen muž, „tak, jak se rodí všichni agrárníci. Pamatuji se, že při mém narození zabučela kráva v chlévě třikrát. Abych totiž nezapomněl, my jsme se tenkrát narodili dva. Já a tele té krávy. Tele chćiplo, a já jsem zůstal naživu. Rostl jsem utěšeně jako z vody. Tak mohou růst jen agrárníci. Když mně bylo šest let, vážil jsem čtyřicet kilogramů. Tenkrát mne vystavovali na hospodářské okresní výstavě v Nymburce. Pak jsem chodil do školy. Tenkrát, milý pane, nebyly ještě takové hloupé zákony, že se musí chodit do školy do čtrnácti let. Chodil jsem do školy jen do jedenácti, a to jen v zimě, poněvadž jakmile nastalo jaro, díval jsem se, jak skřivan lítá v poli, odpusťte, že pláču při této vzpomínce, neboť jsem si vždycky myslel, kdybychom tak mohli ty skřivany pěstovat a vyvážet je jako husy ze Sadské. Ty doby mládí jsou pryč. Dnes jsou už vůbec pryč ty staré časy, kdy jsme my agrárníci mohli mít ještě nějakou legraci s tím pracujícím lidem. Pamatuji se, že jednou byli lidé zaměstnání v poli, najednou se přihnaly mraky, a nežli ti lumpové mohli nám to obilí odvézti domů do stodol, přišel příval a ječmen nám odnes. A víte, co udělal můj nebožtík pantáta? Poručil všem čeledínům, aby se na dvoře postavili k němu zády a svlékli si kalhoty. Pak jim střílel do zadnic štětina, a měli jste vidět, jak byli ještě rádi a líbali nám ruce a všude po okolí říkali, jakého mají dobrého pantátu. Dnes už ty časy jsou pryč. Můj bratranec na Volyňsku praštil jednoho chalupníka býkovcem přes ruku, až mu ji přerazil, a dostal za to tři dny. — Rostl jsem tedy v ovzduší venkova a mohu říci, že právě jedině na venkově lze udělat rozumnému člověku kariéru. Již můj otec získal si v celém okrese dobré jméno tím, že kdysi se mu narodilo kůzle s třemi hlavami. Byl také zvolen obecním starostou krátce po onom velkolepém porodu.

Když pak jsem zdědil po otci statek a pantáta odešel na výměnek, představte si mou radost, když se mně narodilo tele se dvěma hlavami. Byl jsem zvolen beze všeho nyní já obecním starostou a zavedl jsem ve svém hospodářství plymůtky, anglické slepice. Jedna z těch slepic snesla mně vejce, které vážilo čtvrt kilogramu a bylo vystaveno tu neděli po snesení v našem

okresním městě s plným mým jménem. Nemusím vám ani připomínat, že tenkrát se mi podařilo vysedět vejce jedině tím, že jsem ho dal v drátěné síťce pod ovci. Z vejce vyklubal se neobyčejně silný kohout, který když dorostl, vážil 24 kg a byl taktéž vystaven v našem okresním městě. Když toho kohouta viděl náš okresní starosta, ranila ho mrtvice ze vzteku jedině proto, že měl kohouta, který vážil 18 kg. Nedalo se tedy nic jiného čekat, než že byl jsem se svými čtyřicet kilogramy zvolen já okresním starostou. Když jsem se stal okresním starostou, zavedl jsem chov yorkshirských prasat. Měl jsem kance, kterému jsme dali jméno Adolf, na oslavu jednoho předáka ze zemědělské rady. Můj bože, to vám byl kanec. Takový kanec se nenarodí ani za padesát let. Byl to takový kanec, že získal státní subvenci penízem tisíc korun. Když jsem tedy od státu dostal ty peníze, bylo to právě před volbami a současně šťastnou náhodou byla také hospodářská výstava v Praze. Pomyslel jsem si, že když mám takového kance, že mohu směle na okrese kandidovat, a když jsem potom na hospodářské výstavě dostal prvou cenu v oddělení státem subvencovaných kanců, byl jsem takřka jednohlasně zvolen zemským poslancem. Za dva roky nato získal jsem yorkshirskou prasnici, které, poněvadž předtím u nás na vsi byla přednáška o Zeyerových dílech, dal jsem jméno Mahulena. Tato svině vrhla mně právě před říšskými volbami třicet prasátek, a tak jsem se stal říšským poslancem. Za rok nato koupil jsem southdownského vola. Ten vážil, abych vám nelhal, 912 kilogramů a na hospodářské výstavě v Praze získal zlatou medaili, takže po celých středních Čechách všude na mě lidé ukazovali a říkali, když neznali mé jméno, alespoň: „To je ten southdownský.“ A tak jsem se dostal do zemského výboru.“

Kopřivky – 23. 5. 1912.

Cestovní deník Dra Soukupa

Úvod

Přinášíme dnes velice zajímavý deník dr. Soukupa, psaný na jeho cestách, který osvětluje jasně velkou duši tohoto slavného cestovatele.

Dr. Soukupa směle můžeme počítati ku známým středověkým cestovatelům Arabovi Ibenovi a ku slavnému Benátčanu Marku Polovi. Oba tyto muže předčí však dr. Soukup jak inteligencí, tak i větším názorem světovým.

Neměl-li slavný arabský cestovatel v devátém století a ve století dvanáctém slavný Benátčan tušení o existenci Ameriky, vyniká nad tyto dr. Soukup tím, že právě on za stopami Kolumba

jede do té Ameriky, aby tu informoval neuvědomělé zbytky indiánského obyvatelstva o úkolech československé strany sociálně demokratické.

Jest však v tom tragédie osudu, že v dobách, kdy rozkládaly se v Americe velké a bohaté říše indiánské, nebylo ještě sociální demokracie, a když sociální demokracie je, tu jen poslední zbytky rudochů mají příležitost slyšeti vývody dr. Soukupa. Že však cesta dr. Soukupa není jen politickou, vidět z jeho deníku. Jest přírodovědeckou a povšechně výzkumnou.

A nesmí také nikoho zarazit, že dr. Soukup hodlá též rýžovat zlato na Dálném americkém západě ve prospěch tiskového fondu strany. V americké cestě dr. Soukupa leží pro každého z nás poučení, že když ve staré vlasti ztratili jsme vše, že nesmíme zoufat. Dr. Soukup šel jako mnozí za oceán a našel tam své štěstí. Dle posledního telegramu zvolen náčelníkem Dakoťanů a tří příbuzných kmenů indiánských v Indián Territory, což jest jistě úspěch velice čestný, kterého byl však s to docílit jen muž znalý poměrů v rakouském parlamentu.

Deník

Dne...

Vyjeli jsme z Hamburku. Hamburk jest velké město a leží na řece Labi. Jedu na lodi Císař Vilém. „Až nebude císařů ani králů, nebude také lodi Císař Vilém...“ Jedu však nyní na této lodi nezviklán na svém demokratickém smýšlení. A když za večera dívám se na rudou kouli zapadajícího slunce, tu loučím se se zbahnělou Evropou. Za lodí plují delfini a zpívají Rudý prapor. Slyš ty delfíny, lide dělný, a uvažuj dobře, zdali není lépe jako volný delfin volně zpívat naši dělnickou hymnu. Chtěl jsem na lodi promluvit, ale dva lodníci na pokyn lodního důstojníka odvedli mne do mé kajuty v podpalubí. A tu ve visuté rohoži přemýšlím, jak bude zítra, neboť moře je nepokojné a mořská nemoc se blíží, aby jako kapitalisté vysála z nás poslední zbytky sil.

Dne...

Vítám tě, mořská nemoci! Nezdáš se mi více spárami kapitalistů, jsi demokratickou, neboť proletář i neproletář skloněn nad zelenou mořskou vodou, bohatý či chudý, odevzdává moři vše, co má v žaludku. Vítám tě, velká demokratko. Samo sebou se rozumí, že obzvláště sympatizovala se mnou. A demokratičtí delfini snědli vše, co jsem odevzdal vlnám. Potom chtěl jsem promluvit o významu mořské nemoci v boji sociální demokracie, ale odvedli mne k lodnímu lékaři, který rozkázal, abych polykal lék a dva dny nevycházel na palubu z kajuty.

Dne...

Zažili jsme bouři na moři. Rudé nebe se otevřelo a rudé blesky křížovaly oblohou. Chodil jsem po palubě a rozdával hostům „Sociální demokracie v Čechách“. Byl jsem poznovu předveden k lékaři, který mně dal projímadlo. Následkem toho byl jsem přinucen zanechat agitace.

Dne...

Měli jsme dnes na palubě koncert. Hráli anglickou hymnu, a tu jsem se v kajutě převlékl do mokasínů koupených v Hamburku a s výkřikem „Sláva sociální demokracii!“ vyrazil jsem na palubu, abych dokumentoval své demokratické smýšlení. Byl jsem zadržen a odveden nazpět do kajuty. Nevím, co si mám o tom myslet.

Dne...

Potkali jsme žraloka a lodníci uspořádali na něho lov, který se zdařil, a žralok vytažen na palubu. Když mu rozpárali žaludek, našli v něm kalhoty, kabát, vestu a Právo lidu. Nešťastný soudruhu, neznámý hrdino! Sláva československé sociální demokracii, jejíž příslušníky naleznete i v hlubinách oceánu!

Dne...

Blížíme se Americe! Srovnávám si svá zavazadla a podrobuji prohlídce vše, co jsem nakoupil v Hamburku. Mám dva tomahavky, tři páry mokasínů a dva imitované skalpy. Pak mám s sebou srovnávací gramatiku jazyků indiánských a Old Shatterhand od Maye a knihu Syn lovce medvědů. Myslím, že to půjde.

V New Yorku...

Zažil jsem v kanceláři vystěhovalců nepříjemné dobrodružství. Jeden z úředníků se mne ptal, čím se chci v Americe živit. Když jsem se představil, odvedli mne do vedlejší kanceláře a za chvíli pro mne přijel krytý vůz. Odvezli mne do budovy, kde bylo několik pánů. Někteří z nich se křížovali, jiní si sahali na hlavu, někteří se smáli, jiní plakali, skákali a různě se pitvořili. Pak přišli tři páni, kteří se mne vyptávali, jestli se země točí, kolik je dílů světa apod. Když jsem jim odpověděl, chvíli se radili a pak mne odvezli zpět na vystěhovaleckou kancelář. Jak jsem se dozvěděl později, musil tohle prodělat také Pelant. Ve vystěhovalecké kanceláři musil jsem pak podepsat revers, že se budu živit v Americe poctivě, a byl jsem propuštěn...

V Chicagu dne...

Měl jsem tu první schůzi, a tu šel jsem si zařecnit na schůzi metodistů. Bylo tam asi tisíc metodistek s deštníky v jedné a s biblemi v druhé ruce. Když jsem si před řečí poručil whisky, vrhly se na mne a přelámaly o mne pět set deštníků. Pak přišel šerif a odvedl mne do policejních kasáren, kdež za půl druhého dne mohl jsem si vypracovati plán na další cestu.

Jedu do Oklahomy, a to do Arbary, kde jsou samí černoši. Doposud jsem viděl asi tučet Indiánů; když jsem je zastavil a dal jim do ruky brožuru o úkolech sociální demokracie, běželi za mnou s revolvery po celé 81. avenue.

Oklahoma, v Arboře dne...

Jest to čistě černošské město a přijel jsem tam takřka v nečas. Černoši právě tam pořádali řeže na bělochy, a tak mně nezbylo nic jiného, než ject dál na západ do Marmary, kde jsou samí běloši. Dozvěděl jsem se však, že v Arboře většina černochoů jsou sociální demokraté.

Marmara dne...

Svolal jsem tábor lidu, na který přišel jen vládní úředník. V tomto městě totiž běloši lynčovali černochoy v odvetu za Arboru. Tak jsem mluvil jen k vládnímu úředníku o československé sociální demokracii.

Když jsem ukončil, řekl vládní úředník „Very well,“ a vypůjčil si ode mne tolar, aby měl na vstupné do divadla, kde stříleli do černochoa o ceny. Jedu do Persic-Townu.

V Persic-Townu dne...

V tomto městě jsou samí kovbojové. Usadil jsem se v mizerném hotelu Paláce, a když jsem mluvil s hoteliérem, že hodlám zde uspořádat schůzi, pravil, že to není možné, poněvadž se zde na řečníky střílí z revolverů. A když řečníka zastřelí, že ho přivážou ke koni a tahají po městě. Odjedu dál na západ do Evenicity.

V Evenicity dne...

Město toto je čistě farmářské. Svolal jsem tábor lidu do kostela, poněvadž jinde se tu neřeční. Sotva jsem počal mluvit četně shromážděným občanům o agrární otázce v Čechách, přišlo asi třicet mužů s ručnicemi a vyzvalo mne, abych sestoupil s kazatelny.

Za potlesku přítomných hodili mně laso na krk a vyvedli mne za město na železniční stanici s nabitými puškami, kde mne hlídali až do nejbližšího vlaku. Pak mne naložili na lokomotivu. Jedu do Beywingu.

Beywing dne...

Zde jsou samí mormoni. Když jsem jim chtěl řečnit, odvedli mne k jejich veleknězi, který mne po zuřivém zápase oddal se třemi starými babami, jichž se obec nemohla zbavit! Tyto staré báby budou mými posluchači do nejbližšího města, kde jim prásknu do bot.

Wyoming dne...

Po cestě trávající půl druhého dne získal jsem báby pro československou sociální demokracii. Ve Wyomingu vyměnil jsem je za dobrou pušku u jednoho obchodníka. Zde ve Wyomingu počíná již pravý Západ. Když se rozhlásilo, že chci řečnit, tu podnikatel tamějšího Varieté dal rychle tisknout plakáty:

NEVÍDANÉ:

Pravý evropský řečník.

Atrakce prvního řádu.

Vydrží po tři hodiny mluvit.

Vedle tlupy ekvilibristů

nejsenzačnější číslo

programu.

Pak mne prosil, abych mluvil v černém oděvu, ten že zde ještě nikdy neviděli.

Varieté bylo nabito. Napřed přišli ekvilibristi, pak jsem musel já mluvit. Lidé se váleli směchy, když viděli můj frac, a musel jsem přidat ještě jednu řeč. Majitel Varieté chtěl mě angažovat na týden za plat 20 dolarů denně, ale odmítl jsem to. Jedu do Indián Territory!

Tím končí zápisky dr. Soukupa. Jak již podotknuto, byl zvolen dle posledního telegramu v Indián Territory náčelníkem Dakotánů a tří příbuzných kmenů indiánských a není vyloučena možnost, že za nějaký čas bude dr. Soukup vystupovat v Evropě se svou tlupou organizovaných rudochů jako sociálně demokratický Buffalo Bill.

Karikatury – 3. 10. 1911.

Co má vlastně pořádný občan dělat?

Kupec Chejn obdržel od berního úřadu v C. přípis, aby bezodkladně udal na berním úřadě adresu svého bratra Matěje, který jest hledán berním úřadem pro nezaplacení nějakých daní.

Pan Chejn nepohodl se kdysi se svým bratrem, a tedy zabil nyní dvě mouchy jednou ranou. Způsobil svému bratrovi nemilé překvapení a vyhověl jako řádný občan úřadům.

Napsal tedy:

Slavný c. k. berní úřad v C.!

Můj bratr Matěj Chejn jest obchodníkem v Neveklově a má jmění 20.000 K.

V hluboké úctě Josef Chejn.

Se spokojeným srdcem vážil dál kávu a prodával petrolej.

Zatím psaní přišlo na berní úřad a odevzdáno přednostovi s denní poštou.

Přednosta neznal žertů, a ježto všechny přípisy na berní úřad musí být kolkovány, byla vyměřena Josefu Chejnovi pokuta 50 K, poněvadž své psaní na berní úřad náležitě neokolkoval, a Josef Chejn vyzván pod následky exekuce, aby ji zaplatil u příslušného berního úřadu do osmi dnů. Rozumí se, že se odvolal. Odvolací instance rozsudek potvrdila, a když se Chejn odvolal k poslední instanci, byla mu pokuta finanční prokuraturou zvýšena na 120 K, poněvadž v přípise se mluví o 20.000 K a z každého tisíce korun byla vyměřena pokuta 3 K 50 h, tedy 50 K za neokolkování vůbec a 70 K z 20.000 K.

Došlo k exekuci a pan Chejn byl nucen zaplatit i s útratami exekučními 125 K.

Od té doby umínil si, že nebude odpovídat na žádné úřední přípisy, aniž by je kolkoval.

Za půl roku dostal nový přípis od c. k. berního úřadu v C.:

Poněvadž se vaše psaní s adresou vašeho pana bratra někam založilo, žádáme Vás, abyste neprodleně oznámil nám jeho adresu.

Rozumí se, že se pan Chejn lekl a šel se poradit k advokátovi.

„Každá strana musí být okolkována,“ zněla upřímná rada, „a musíte to napsat ve formě žádosti.“

Pan Chejn tedy vzal půlarch, přeložil a psal:

Korunový kolek.

Slavný c. k. berní úřad v C.

Nížepsaný osměluje se tímto podati zprávu o nynějším pobytu svého vlastního bratra Matěje Chejna a svou uctivou žádost o přijetí této zprávy podporuje následujícími důvody.

A. Podepsaný vychodil tři třídy školy měšťanské. Viz přílohu A.

B. Jest očkovan. Viz přílohu B.

C. Jest dle přiloženého vysvědčení C úplně zachovalý.

D. Jest ženat. (Příloha D.)

E. Jest náboženství katolického. (Příloha E.)

Z těchto důvodů osměluje se prosit, aby slavný c. k. berní úřad v C. vzal laskavě zřetel na jeho uctivou žádost, by dovoleno mu bylo oznámiti, že jeho bratr jest obchodník s obilím v Neveklově.

Nížepsaný slibuje, že uctivým chováním a pilností stane se hoden dobrodiní, bude-li jeho nejpokornější prosba milostivě vyslyšena.

Josef Chejn

Pak napsal rubrum:

Josef Chejn, kupec, žádá o laskavé přijetí své zprávy o nynějším pobytu svého bratra, sub litteris a, b, c, d, e.

Všechny strany řádně okolkoval a za týden obdržel obsílku k okresnímu soudu v C.

Berní úřad shledal v tom zesměšňování úřadu a postoupil dopis k okresnímu soudu, kde odsoudili pana Chejna na tři dny do vězení pro urážku úřadu.

„Tak co mám vlastně dělat,“ tázal se plačtivým hlasem pan Chejn. Soudce pokrčil rameny a pak řekl: „Respektovat zákony.“

„A jak to mám dělat?“ otázal se pan Chejn.

Soudce poručil, aby pana Chejna vyvedli ven, a poněvadž ze zármutku nad tím umřel, nedozvěděli jsme se, co má vlastně pořádný občan dělat.

Karikatury – 12. 6. 1911.

Česká kuchyně

I poslanci jsou přístupni vůni moravských klobás. Pan poslanec Skuherský dával přednost klobásům drobně sekaným před hrubosekanými, stejně jako dával přednost vínu dalmatskému před vínem dolnorakouským a uherským. Jaká tedy byla jeho radost, když v osmém vídeňském okrese v zastrčené ulici, kde se spíše nadál, že potká podezřelé dámy, objevil dalmatskou vinárnu, za jejímž oknem skromně krčila se tabulka s českým nápisem „Pravá dalmatská vína. Dnes moravské klobásky drobně sekané se zelím“. V druhém okně byl transparent, kde velkými písmeny bylo totéž psáno německy na průsvitném papíru. A pod tím „Johann Růžička“. Pan poslanec vešel dovnitř. Bylo to za nevlídného dne, kdy obloha i politika je zachmuřena, kdy v kuloárech sněmovny nedají člověku spát hlasité hovory kolegů poslanců u vedlejších stolů. Za těch okolností je nejlépe vyjít si z parlamentu a hledět se zotaviti někde a probrat z rozespalosti.

„Vida,“ pomyslel si poslanec Skuherský, když cítil teplou vůni zelí a moravských klobás, „tohle musím říci zítra kolegům v klubu.“

Ve vinárně nebyl doposud nikdo. Vinárník Růžička chodil kolem poslance, najednou se zastavil a řekl: „Zítra máme patnáctého!“ To byla čistá pravda, proti tomu nedalo se ničeho namítat. Pan poslanec kývl hlavou a vinárník zřejmě potěšen nad tím, že navázal rozmluvu, sedl si naproti na židli a pokračoval: „Zítra máme patnáctého, úterý, a to děláme špekové knedlíky a máme domácí uzené! „

Pan poslanec příjemně překvapen položil vidličku na okraj talíře a přátelsky odpověděl: „To přijdu rozhodně!“

Před očima vykouzli si v tom okamžiku porci vonných špekových knedlíků a viděl černý, domácně uzený bůček, lákavě prorostlý, kde jemná vrstva masa pod vláchnou kůží prostoupena je tenkými vrstvami špeku. V tom okamžiku člověk lehce zapomíná na vyřízení státního rozpočtu.

„U nás máme pro pány hosty českou kuchyni,“ sděloval vinárník. Stával se sdílným a mluvil o prosté české kuchyni spíše s úctou než ze stanoviska obchodního. Hlavní důraz kladl na knedlíky a rychle přešel na bramborovou polévku s houbami, jakou dělají u nich na českém jihu.

„Také jsem odtamtud,“ pravil poslanec měkkým hlasem. Byla to pravda, neboť právě v jeho volebním okrese vaří tak znamenitou bramborovou polévku s houbami. Když ho volili, bylo sychravo a talíř takové výtečné polévky dělal dobře žaludkům jeho voličů.

Opět octli se u knedlíků, jež na našem jihu jsou velmi oblíbeny. Jsou to knedlíky zvané „bosáky“, které se vyrábějí ze syrových bramborů.

Bylo to tak poutavé, že poslanec Skuherský úplně zapomněl na státní rozpočet, který právě se četl za malého napětí sněmovny, poněvadž se poslanci většinou nudili těmi číslicemi, kde stálo: 320 miliónů na vojenské účely, 22 miliónů na školství...

Z toho všeho zoufalství a nudy vytrhl příjemně poslance Skuherského hovor o knedlíkách, bosákách.

„Ty děláme,“ pravil vinárník, „také se zelím a s vepřovou.“

Starost spadla náhle poslanci Skuherskému z beder, o kterých tvrdil vždy svým voličům, že od nich budou se odrážet rány vídeňské vlády.

Pil čtvrtku za čtvrtkou, stával se sdílným a viděl v duchu ty roviny mezi jehličnatými lesy, v nich rybníky, náležející schwarzenberskému panství, odkud byl kádr jeho voličů. Viděl ty statné postavy, z nichž mnohý plakal nadšením, když zvolili Skuherského za poslance. Zřel ty řady nadšených, kterým sliboval všechno na světě, malá stavení na českém jihu, kde o posvícení voní koláče a husa se zelím.

Bylo mu tak nějak příjemně po osmé čtvrtce vína, že řekl: „Přivedu vám zítra pány kolegy na špekové knedlíky.“

Dal si ještě čtvrtku a zazpíval trochu falešně píseň z Blat, z které zapomněl začátek: „...zákolník dá kovář, když se dobře platí...“

Pak zaplatil, stiskl ruku vinárníkovi a šel do klubu.

Pány kolegy poslance z klubu velice těšilo, že objevili špekové knedlíky s domácím uzeným masem. Bylo to příjemné zotavení, když se debatuje o rozpočtu. Mimoto je dosti těžko najít ve Vídni útulnou vinárnu, kde si nedělají z českých poslanců legraci.

A k tomu česká kuchyně...

První den přišlo jich na špekové knedlíky osm. Potom druhý den byly bramborové knedlíky ze syrových bramborů, kousek vepřové a trochu zelí. To jich přišlo už dvanáct. Pak chodili k obědu, odpůldne, večer, dopoledne. Střídali se ve vyhledávání této místnosti, zatímco se projednával rozpočet. Měli radost, že cítí vůni domácích krbů, jejichž představitelé je sem vyslali.

Pan Růžička byl spokojen a v českém listě, vycházejícím ve Vídni, dal uveřejnit tento inzerát: **DOMÁCÍ ČESKA KUCHYNĚ!** – Dovoluji si upozornit české obyvatelstvo Vídne na svou vinárnu, kde dopoledne, v poledne i večer scházejí se čeští poslanci, aby si pochutnali na domácí české kuchyni. Jako specialitu dovoluji si podávati Špekové knedlíky se zelím a domácím uzeným masem. Dalmatská vína v hojném výběru. Jan Růžička, vinárník. Vídeň VIII, Scheirellschesstrasse.

A pan vinárník Růžička se velmi diví dodnes, proč po tomto inzerátu žádný z těch pánů už tam nechodí...

Karikatury – 9. 5. 1920.

Dědictví po Františku Šafránkovi

Pozůstalost po Františku Šafránkovi obnášela po provedeném řízení sedm haléřů. Více po dobrém tom muži nezbylo. Nejhorším však na celé věci bylo, že nebylo nikoho, kdo by se tohoto dědictví ujal, a tak byl stát nucen vzít do opatrování sedm haléřů a uschovati je v depozitu. Jakmile se tedy stát ujal této záležitosti, počaly úřady pátrati po dědicích. Pátraly pilně.

Svěřenský úřad zahájil horečnou činnost. Především byl ustanoven správce pozůstalosti po Františku Šafránkovi, jenž z moci úřední vydal dobře stylizované prohlášení, které bylo

otištěno za obvyklé inzertní ceny v různých časopisech. Postaral se též o lokálky v denních listech, aby dědicové – jsou-li jací – mohli se přihlásit o dědictví:

Dne 17. června zemřel ve všeobecné nemocnici sedmašedesátiletý kamnářský pomocník František Šafránek, dle svých údajů svobodný. Všichni, kdož činí nárok na dědictví po zemřelém, žádají se, aby se přihlásili u podepsaného okresního soudu.

Správce pozůstalosti pan Kamejka, jak viděti, vzal energicky věc do ruky a snažil se proniknouti záhadu příbuzenstva nebožtíka Františka Šafránka s onou důkladností, jaké jsou schopny rakouské úřady.

Pan Kamejka byl soudním oficiálem, prodělal už leccos, ale neměl doposud čest státi se správcem pozůstalosti, až teprve nyní v případě Fr. Šafránka.

„Učiním, co bude možno,“ řekl si, „a museli by být v tom všichni čerti, abych se tomu nedostal na kloub.“ Zatímco pan Kamejka neúnavně pracoval, odpočívala klidně sedmihaléřová pozůstalost po Františku Šafránkovi ve státním depozitu v pancéřové síni mezi jinými obnosy a kolem chodil s nabitou ručnicí voják sem a tam.

Pan Kamejka nelenil. Mohl se zakrátko pochlubit, že celkem uveřejnil v této záležitosti kolem padesáti inzertů v pražských i venkovských časopisech, což stálo doposud svěřenský úřad šestset korun. Diurnista Šmíd měl plné ruce práce s psaním dopisů na všechny možné Šafránky, kteří dostávali zčistajasna obsílky k soudu. Jen v samotné Praze je padesát osm Šafránků.

S takovým materiálem lze již pracovati a jest rozkoší pásti se na útrapách těchto ubožáků, když je ženete k soudu a vyslýcháte přísně a důkladně.

A co se nazlobil s těmi Šafránky! Některé bylo nutno dokonce předvésti, čili – jak to roztomile nazývá úřední sloh – násilně postavit. Tak tomu bylo u Aloise, Benona, Artura, Viléma, Karla a Antonína Šafránka, u Filomény. Šafránkové (ta baba strašně brečela, když pro ni ráno o šesté hodině přišli strážníci). Dva Šafránky, Michala a Bohuslava, stálo to existenci, ježto pro ně přišli strážníci do práce a zaměstnavatel byl velice pohoršen.

Na tom ovšem nezáleží, poněvadž jest třeba právu učiniti zadost.

Pak objevil pan Kamejka dvacet Šafránků v Plzni dle adresáře města Plzně. V Klatovech našel jich deset. Zkrátka a dobře, soudy v celých Čechách měly co dělat se samými Šafránky. V Mladé Boleslavi byli vyslechnuti čtyři, v Kolíně osm, v Hořicích jeden.

Pak počal pan Kamejka říkati: „Ve Vysokém Mýtě není žádného Šafránka!“ a jednoho dne přišel domů vítězoslavně a řekl ženě: „V Pešti je osm Šafránků!“

Dal je vyslechnouti prostřednictvím tamních soudů a mnul si ruce: „V tom by byli všichni čerti, abych tomu nepřišel na kloub.“

Za celé léto vzrostla agenda okresního soudu o 629 úředních spisů a bylo třeba pro literu Š pořídit novou registraturu a přibrati jednoho písaře. Na podzim vrhl se na Moravu. Učinil tak s plnou vervou...

„Nesmíme ztratit ani chvílky,“ říkal svým podřízeným. „Teď se vrhneme na Brno, pak na Olomouc a už to půjde jako po drátkách. Jeden okresní soud vezmeme po druhém, pak zpracujeme Slezsko. Ano, pánové, se soudním aparátem lze provést dalekosáhlé věci.“ A zase vzrostla písmena Š v registratuře o 566 spisů. Diurnistům zdálo se o samých Šafráncích. Jednoho dne pravil pan Kamejka vítězoslavně: „Nyní se pustíme do Vídně. Požádáme policii o pomoc. Nesmíme ztratit ani chvílky. Třeba telegrafovat, nenachází-li se tam nějaký Šafránek.“

Nalezl se.

Vídeňská policie dopravila ochotně k zdejšímu okresnímu soudu jednoho Šafránka, pak jednoho Schaffranka a jednoho Šafrána. Zvláštní náhoda tomu chtěla, že byli všichni váženými obchodníky, kteří se nesmírně divili, že je zatkli v noci a druhého dne odvezli do Prahy. Událost ta jest ostatně známa z interpelace, jež byla o případech tomto podána na říšské radě.

„Pan Kamejka zářil. „Všechno jde jako na drátkách, pochvaloval si, „uvidíte, že přece jen vypátrám dědice po Františku Šafránkovi. Teď požádáme ještě konzuláty o pomoc. A opět přibýlo 172 nových spisů. Konzuláty ujaly se rovněž energicky této záležitosti a tak mohl se pan Kamejka za tři čtvrti roku právem pochlubiti krásným výsledkem.

V Německu nalezlo se tři sta čtrnáct Šafránků, ve Francii dva, v Anglii devět, v Rusku třináct (zjištění a odvezení na Sibiř), v Turecku vynašli jednoho Šafránka beje, ve Španělsku nenalezli žádného, zato v Americe osmdesát. Z Austrálie nedošla odpověď, z Pekingů přišla záporná, z Tokia nadšené psaní, že tam není nikoho toho jména.

„Pánové,“ řekl radostně pan Kamejka ku svým podřízeným úředníkům, „všechno se počíná vyjasňovat. Uvidíte, že do dvou let vypátráme dědice, nesmíme však do té doby na věc zapomínati. Třeba znova dopsat jednotlivým soudům, pátrati, hledati, nedati si oddechu. Výlohy činí doposud jen jedenáct tisíc korun, toť maličkost vůči důležitosti tohoto právního jednání.“

I pátralo se dále, až jednoho dne přišel pan Kamejka do kanceláře velmi slavnostně naladěný a řekl k diurnistovi Šmídovi: „Zaveďte, prosím, se mnou protokol ohledně dědictví po Františku Šafránkovi. Nesmějte se, prosím, nezbláznil jsem se, pánové. Buďte tak laskav a ptejte se mne dle obvyklých formalit. Jmenujete se? Odpovídám: Jan Kamejka. Byl jste snad nějak zpříbuzněn se zesnulým Františkem Šafránkem? Odpovídám, pánové: Byl... Vidím

vaše vzrušení: Ano, pánové, konečně jsme se dopracovali k cíli. Moje matka se jmenovala za svobodna Šafránková. Včera jsem to našel při prohlídce našich rodinných spisů. Měla bratra Františka Šafránka, příslušného do Ounětic. Tento bratr byl mnohem mladší než ona, vyučený kamnářem, a jest totožný se zemřelým Františkem Šafránkem, zůstavitelem dědictví. Přihlašuji se k tomu dědictví a prosím, aby byl se mnou zaveden protokol!

Trvalo ještě pět let, než byly vyřízeny některé malé formality, a po těch pěti letech ujal se pan Kamejka dědictví. Ze státní depozitury bylo mu vyplaceno oněch sedm haléřů, které až do své smrti nosil pozlacené jako přívěsek k hodinkám.

Karikatury – 24. 4. 1911.

Dojemná povídka o lásce autonomisty k dceři jednoho centralisty

Koudelka miloval Suchselovic Lenu a počítal se mezi přívržence autonomie. Byl tedy autonomistou a četl Právo lidu.

Starý Suchsel, otec Lenin, patřil mezi centralisty odboráře. Byl tedy centralistou a četl Proletáře.

„Oba dva jsme sociální demokraté,“ řekl Suchsel jednou ke Koudelkovi, když ho potkal, „já jsem však centralista a ty jsi autonomista.“ Po těch slovech dal mu jednu za ucho.

„Zajisté, jsme sociální demokraté,“ pravil nato Koudelka, „já jsem však autonomista a ty jsi centralista.“ I vrátil mu záhlavek.

Starý Suchsel dal tedy Koudelku do Proletáře a Koudelka v Právu lidu nazval Suchsela stvůrou soudruha Hübra, která v Trpoměchách snaží se rozbít organizaci československé strany sociálně demokratické.

Od té doby Suchselovic Léna scházela se jen tajně s Koudelkou.

Koudelka snažil se vpraviti Léně zásady, že českému hnutí sociálně demokratickému musí se dostati samosprávy.

Suchsel pak doma vykládal Léně, že jediná správná cesta, kterou se má bráti strana sociálně demokratická, jest ta, již zastává Proletář, že totiž centralismus je spásou člověčenstva a Koudelka že je osel.

Když to Léna opakovala Koudelkovi, řekl: „Já že jsem osel? Nikdy. Tvůj otec je hlupák! My se chceme osamostatnit a provedeme to i bez tvého táty.“

Léna milovala velice Koudelku a řekla doma k otci, když ten spílal Koudelkovi: „Ne, Koudelka není tak špatný, on se chce jen osamostatnit od Vídně.“

„Kdyby pánbůh dal,“ zvolal starý Suchsel, „a Koudelka mně padl do ruky, takhle ve tmě u hřbitova, já bych mu dal osamostatnění, já bych mu záda zreorganizoval, a kdybych tě s ním jednou potkal, já bych vám dal autonomii.“

Když ubohá Léna vše Koudelkovi oznámila, zapřisáhl se, že od té doby bude vždy nosit s sebou býkovec, a kdyby potkal starého Suchsela, že by mu jeho odborový hřbet zmaloval do modra.

Léna se dala do pláče. „Mlč,“ řekl k ní přísně, „ty nevíš, co je to politika.“

Ubohá Léna milovala také svého otce i sdělila mu, že prý slyšela, že Koudelka nosí s sebou býkovec.

I vypravil se Suchsel do města a koupil si tam u kupce půl libry střelného prachu a doma večer nabíjel starou pistoli, přičemž činil podivné poznámky.

„Já mu vykouřím z hlavy samostatnost strany a bude aspoň o jednoho autonomistu méně! Tak, teď ještě tam dám sekané olovo a uvidíme, kdo zvítězí, zda autonomisti nebo centralisti!“

Naštěstí četl Koudelka v Právu lidu inzerát, ve kterém Max Böhnel ve Vídni nabízí dobré revolvery soustavy Lefošovy za šest korun i s 25 náboji.

Objednal si tedy jeden kus, nabil jej slavnostně a řekl Léně, okazuje jí revolver: „Kdyby každý jednal tak jako já, zbavili bychom se tak ve straně záhy všech, kdož jsou ve vleku vídeňské odborové komise, milá Leno! Řekni tátovi, že tě mám rád, ale že jsem si na centralisty koupil pětihlavňový revolver!“

Co si měla ubohá Léna počítí? Pověděla tedy otci, že má Koudelka na centralisty pětihlavňový revolver.

Starý Suchsel byl domkář. Prodal prase a koupil si ve městě šestihlavňový revolver velkého kalibru za třicet korun.

„Ten provrtá šest a ne jen jednoho autonomistu,“ sdělil Léně, „zejména když všichni budou takoví hubení jako ten osel Koudelka.“

Ubohá Léna proplakala celou noc a druhý den svěřila všechno Koudelkovi.

Koudelka byl také domkář. „Hergot,“ zvolal, „prodám tele a koupím si brovninkovou pistoli. Ta sestřelí každého centralistu na vzdálenost půl hodiny. Milá holka, teď to už dopadne bledě s odboráři.“

A také tak učinil. Pro brovnink jel až do Prahy. Prasklo na to to celé tele.

Když Léně okázal Koudelka strašnou tu zbraň, klekla Léna před ním na kolena a srdcelomně ho prosila, aby přestal být autonomistou.

„Nikdy, Lénó,“ odpověděl ubohé dívce. „I kdybych měl tebe ztratit, budu vždy pracovat pro osamostatnění strany sociálně demokratické v Čechách od vídeňského vedení.“

Lenino srdce pukalo hořem, když svému otci vykládala, že jde pověst po Trpoměchách, jak si Koudelka koupil brovnink na centralisty.

Suchsel se oťrásl. U všech čertů, co je víc než brovnink, aby upevnil své odborářské stanovisko vůči takovým separatistickým snahám nepřítel.

„Co je víc, co je mocnějšího, hroznějšího a drtivějšího?“

Dlouho si lámal hlavu, jezdil do města, chodil po okolí, až jednoho dne prodal chalupu s polem, sebral Lénu a odjel s ní do Prahy, napsav Koudelkovi tento stručný dopis:

Ty osle! – Chystej se na věčnost! Jedu do Prahy koupit strojní pušku. Ať žije odborářství a centralismus! Pryč s autonomisty!

Koudelka ztrativ Lénu odstěhoval se po tomto dopisu do Ameriky a není pochyby, že všechny své vydělané peníze v této zemi dolarů věnuje na zakoupení strašného obléhacího děla, aby tak podepřel separatistické snahy strany československé sociální demokracie.

Karikatury – 13. 2. 1911.

Doplňky ku programu české strany křesťansko-sociální

Podávám zde návrh některých bodů programu, jež doposud nová česká strana křesťansko-sociální do celkového programu nezařadila, a doufám, že při nejbližším sjezdu strany bude o těchto návrzích debatováno. Již dnes by měli předáci české strany křesťansko-sociální rokovati o těchto bodech, aby nepřišli před sjezd strany s materiálem náležitě nezpracovaným. První návrh zní:

1. Boj české strany křesťansko-sociální proti nestoudnostem psů doma i na ulici.

Jako strana katolická, hájící mravnost obecnou, zaujímá česká strana křesťansko-sociální ostré stanovisko vůči nestoudným psům, provádějícím po ulicích pravé orgie, často i před vraty školních budov před osmou hodinou, kdy nejvíce nevinné mládeže chodí do školy. Podobně se psi nestoudně chovají i v hodinách, kdy žactvo škol obecných, měšťanských i středních opouští budovy školní. Psi provádějí nestoudnosti v každé hodině denní, při větší i menší frekvenci, ba i před kostely. Pohled na tento zlořád, ohrožující mravnost školní mládeže, která, jak zpozorováno, se zájmem se dívá na podobné případy, je s to zničit

všechna mravná naučení, vštěpovaná mládeži ve školách, takže jest obava, aby mládež neučila se pohlavním zvrhlostem. Styky psů mezi sebou nejeví nikdy dovolený ráz platonismu, a proto česká strana křesťansko-sociální musí rázně zasaditi se o to, aby více podobné případy, ohrožující mravnost města, se neopakovaly. Za tím účelem necht' z předáků české strany křesťansko-sociální sestavena jest komise, která by byla v permanenci na ulici a rozháněla všude slovy i skutky psy páchající nestoudnosti a přítomným pozorovatelům vysvětlila současné zásady české strany křesťansko-sociální.

Pokud se pak týče boje proti nestoudnostem psů doma, budiž na to pamatováno, že v určitých dobách se feny běhají. V té době budiž taková fena vyloučena z každé katolické domácnosti, a pakli by bylo pozorováno, že na ulici podlehla všetečné nestoudnosti psů, budiž bez milosti odevzdána pohodnému k utracení. Jestliže by některý člen české strany křesťansko-sociální, třebaš nevědomky, nechal připustiti psa k feně nebo naopak, budiž vyloučen ze strany a společensky bojkotován do té doby, pokud nedokáže, že svou výmluvností přemluvil psa, aby nestoudnosti zanechal.

Nejlépe by bylo, aby členové české strany křesťansko-sociální chovali doma jen psy vykleštěné. Za tím účelem necht' některý z předáků vyučí se tomu řemeslu a se zbožnou myslí chodí od člena strany k druhému a všude, kde psy chovají, ať je s čistým srdcem vykleští. Katecheti necht' sami ve školách zmiňují se o nestoudnostech psů a budiž pozorování podobných případů pojato do zповědního zrcadla pro žactvo obecných, měšťanských i středních škol. Poslanci české strany křesťansko-sociální necht' postarají se o vydání zákona, který by majitele nestoudných psů stíhal pro přestupky proti mravopočestnosti. Strana česká křesťansko-sociální, eventuelně její tiskový výbor, necht' vydá brožuru, která by náležitě tuto otázku osvětlila.

2. Boj české strany křesťansko-sociální proti veřejným záchodkům na ulicích.

Jako strana katolická necht' se postaví strana křesťansko-sociální proti veřejným záchodkům. Jisto je totiž, že pohled na podobnou budovu ruší člověka z pravé zbožnosti a samo slovo „záchodek“ je s to přivesti katolického občana do světského vzrušení.

Pročež česká strana křesťansko-sociální přičiní se, aby všechny záchodky veřejné byly zbudovány pod zemí, a to jedině pro úkony členstva strany, a přístup k nim dovolen jen členům strany. Kromě toho budiž škrtnuto z označení slovo „veřejný“, aby nikdo nemohl ztotožňovat ona místa s pojmem „veřejný dům“ čili nevěstinec. Stoupencům strany na venkově budiž při každé příležitosti připamatováno, aby v Praze nenavštěvovali jiných podzemních záchodků, leč ony, jichž majitelé odvádějí část zisku tiskovému výboru.

3. Návrh na zřízení druhé české katolické university.

Jako strana, jíž záleží na vzdělání lidu, obrací se česká strana křesťansko-sociální ostře proti zřízení druhé české university na Moravě, pokud nebude mít záruku, že ona universita bude katolickou. Na této universitě necht' se vyučuje pouze, třem předmětům: teologii, filosofii církevních Otců a aramejštině. Katolická universita necht' ostře se postaví proti fyzice, matematice a vědám přírodním. Na universitu katolickou bud' tež přijímány jen děti vychodivší pátou třídu obecnou v některé klášterní škole.

Vojtěch Kapristán z Hellenhofferů, děkan v. v.

Karikatury – 12. 4. 1910.

Franz prase

U Kietzhüblů žil po tři roky beze všeho politického rozčilení vepř jménem Franz. V rodině poctivého Němce Kietzhübla bylo totiž zvykem, že všem členům rodiny dávali toto oblíbené jméno. Tak starý Kietzhübel jmenoval se Franz, jeho syn také Franz a svému nejmladšímu vnoučeti říkal Kietzhübel „liebste Franziska“. Všichni dohromady i s vepřikem Franzem tvořili harmonický celek a nic nerušilo soulad těchto poctivých duší. Vepř Franz spokojeně chrochtal ve chlívku a starý Franz Kietzhübel nadával na Čechy.

V této domácnosti nebylo nesváru. Všechno to bylo spokojené a tlusté a celé rodině i s vepřem Franzem šly k duhu výtvořiny kuchařského umění paní Kietzhübelové, ona krásná německá jídla, která sestávala z povídkové polévky, vuřtů, posypaných cukrem, z knedlíků s octem a z jiných těch čistě německých důmyslných jídel, která mají po celém světě od moře Baltického až po Bavorsko a Tyroly svou chvalně známou pověst, takže vzniklo z toho silné české přísloví: „Dobré prase všechno snese“. A rodina pana Kietzhübla, poctivého starosty v Kreuzungfischfangu nahoře za Libercem, v pravém slova smyslu hýřila těmi nebeskými dobrotami, na čemž bral i vepř Franz podíl jako milovaný člen rodiny.

Vepř Franz, jak již řečeno, se o politiku mnoho nestaral a bylo mu jistě jedno, když do vsi přišly sčítací archy. A neměl jistě tušení, mezi jaký dobytek bude zapsán. Snad ani sám o tom nevěděl, že je prase, poněvadž jeho znalost zoologie byla kdysi ukončena tím, když své matce, s níž měl intimní poměr, sežral jedno ze šesti vržených selat, začež byl nehorázně bit.

To byl snad také jediný hřích, který toto dobré zvíře spáchalo, tloustnoucí den ode dne jako zářný příklad výživnosti německé kuchyně a toho českého přísloví, že dobré prase všechno snese.

Naproti tomu, je-li dovoleno toto srovnávání, byl pan Kietzhübel jedním z těch statečných Germánů, kteří přerážejí nohy českým vandrákům, nemluvicím tou směsí nářečí, která připadá, jako když počestný občan chrápe ze spaní nad hlučící bystřinou a nad ním řvou medvědi.

Pan Kietzhübel patřil mezi Všeněmce a správně posílal své příspěvky německému Volksratu a věřil, že povinností každého poctivého Němce je postarat se o to, aby německý jazyk byl co nejvíce rozšířen, aby bylo co nejvíce Němců v Čechách, aby byl každý zavřen, kdo není Němec.

Vepře Franze nepřivedly do žádné zvláštní extáze přípisys Volksratu. Chrochtal jako kdy jindy, žral jako dřív a snad se ani nepamatuje na onen slavnostní okamžik, když starý Kietzhübel, oháněje se podávkami na dvoře, křičel, že ti zatracení Češi utonou v tom moři germánstva, v těch vlnách bratří Kietzhüblových, na nichž plavou pocukrované uzenky.

Vepř Franz ani o tom netušil, že člen Turnvereinu z Vislingsdorfu stal se v ten památný den sčítacím komisařem.

Jeho idylické snění nad pomejemi nevyrušilo ani to, že pan Kietzhübel ve snaze zachránit Němcům, co se dá, přihlásil ho tučným písmem za Němce, napsav do sčítacího archu jméno tohoto spokojeného vepříka jako člena rodiny: „Franz Prase“.

Místo křestního listu tohoto pragermána byl sice sčítacímu komisaři k dispozici jen jeho dobytčí pas, ale Franz Prase posílil postavení Němců ve Kreuzungfischfangu o jednu poctivou duši.

A vepře Franze snědli tito moderní lidojedi až po ukončení sčítání lidu, ve kterém Franz Prase posílil počet Němců v Čechách.

Jeho pečeni posypali cukrem...

Humoristické listy 54/6, 27. 1. 1911.

Historie se záchranným pásem pro sebevrahy

V Praze mnoho lidí skáče z mostů do Vltavy. A v Praze na radnici ustavila se komise pro reformu bytovou. Komise musí jezdit, tedy jezdila. A poněvadž máme už takovou smůlu,

přivezla s sebou místo přiměřených zkušeností svému poslání opak toho, co chtěla vyzkoumat. Snad byli již zoufalí, že reforma bytová by tak hladce nedala se v Praze uskutečnit, a snad na základě zoufalství, že nemohou vlastně vypátrat ony věci, za kterými jeli, pomýšleli patrně na sebevraždu a při té příležitosti všimli si zařízení uchystaných v cizích městech, když někdo chce skákat do řeky.

I vrátili se ze své cesty s opačným naprosto výsledkem. Místo reformy bytové přinesli s sebou vše, co lze učinit pro blaho sebevrahů. Věc však souvisí též s onou reformou bytovou. Někdo kupříkladu, poněvadž nemůže zaplatit činži, skočí z mostu do řeky. Reforma bytová vyžaduje, aby týž muž byl vytažen a zachráněn pomocí moderních prostředků, o kterých se dozvěděli v cizině.

Jsou to v první řadě záchranné pásy pro sebevrahy, a když se vrátili, bylo usneseno, aby tyto pásy byly i s příslušným provazem uschovány na všech mostech pražských a na celém pobřeží, aby bylo možno hodit je sebevrahům, kteří skočili do řeky s úmyslem, aby se oběsili. Věc byla předána zvláštní komisi, která se rychle ustavila a uspořádala onen skvělý banket důležitý pro otázku, pro kterou bojovala.

Po banketu nastalo vystřízlivění. Bylo rokováno, jak se to vlastně má všechno upravit. Umístit drahé záchranné pásy beze všeho dozoru, jen tak, aby měl k nim každý přístup, jest jisté iluzorní, neboť samotné provazy mají cenu u každého kusu přes 24 korun. Chápali, že by se mohlo stát, že by se naskytli oběťv zachránci, kteří by provazy i s pásem ukradli.

Bylo tedy usneseno na nejbližší schůzi komise, že mají být pořízeny zvláštní skříňky, které se do mostu, respektive do zdi mostního zábradlí zazdí, ale tak, aby to šlo otevřít. Klíče od těchto skříní měly být původně uschovány v radnici.

Později byl tento nápad změněn v ten smysl, že jest se třeba dohodnout s policejním ředitelstvím, což se také stalo.

Bylo ustanoveno po této dohodě, že klíče od skříně se záchrannými předměty na mostech budou u nejbližšího strážníka.

Všem strážníkům bylo to oznámeno, že když je nejbližší; musí otevřít skříň.

Tato věc byla velice rozumná a bylo také třeba, aby byla prováděna důsledně, aby nedošlo ku žádným konfliktům s nařízením policejního ředitelství.

Na skříň se záchrannými pásy a lany byl všude namalován nadpis „Klíč u nejbližšího strážníka.“ Nařízení se musí přesně dodržovat, a jak ukazuje případ pana Krátkého, osvědčilo se toto nařízení měrou neobvyklou.

Pan Krátký, nemaje co dělat, díval se již po delší dobu na pražských mostech, jak skáčou sebevrazi do vody.

Všíml si také bezpečnostního opatření a těšil se velice, jak se osvědčí.

V pátek šel po mostě Karlově k večeru, a tu spatřil, že neznámá žena, patrně velká ctitelka svatého Jana Nepomuckého, skočila u jeho sochy do Vltavy.

Neprodleně spěchal dolů po mostě na Křižovnické náměstí, kde případ oznámil strážníkovi, žádaje ho, aby s klíčem doběhl ke skříni připevněné v mostu a odtamtud vyňal záchranný pás.

„Kde skočila?“ otázal se strážník, vědom svých předpisů.

„U sochy svatého Jana Nepomuckého.“

„Pak nemohu nic v té věci dělat,“ řekl strážník, „neboť předpis zní: Klíč nachází se u nejbližšího strážníka. Pak je ale nejbližším strážník u brány na Malé Straně, na opačné straně mostu. K tomu musíte dojít si pro klíč, já nejsem nejbližší.“

Pan Krátký tedy běžel k malostranské bráně a našel strážníka až u Radeckého sochy.

„Jó, milý příteli, já nejsem nejbližší, to je v tomto případě můj kolega u Křižovníků.“

Letěl tedy nazpátek a našel svého strážníka až v Karlově ulici.

Ten se dal do smíchu. „Říkáte, že byl na Radeckého náměstí můj kolega, pak je přece bližší než já. Předpis je předpis. Jen tam běžte k němu.“

Po tři dny běhá pan Krátký za strážníky, byl již třikrát sebrán, ale doposud neví, který strážník je vlastně bližší.

Hořický okresní hejtman

Nevím, jestli toho pána tímto neurazím. Co si ale počneš? Kdybych napsal kolínský, kutnohorský nebo českobudějovický okresní hejtman, cítili by se i ti uraženými. Okresní hejtmani byli v Čechách i na Moravě stejní s malými odchylkami jako koňský bobek. Jeden má větší břicho, druhý menší. Uřízneme tedy dnes hlavu panu okresnímu hejtmanovi z Hořic.

Hořický okresní hejtman dal si k sobě zavolat redaktora místního listu.

Večer řekl nedbale svému konceptnímu úředníkovi: „Apropos, zítra dopoledne v deset hodin ať je u mne ten náš redaktor.“

V noci vytáhli tedy četníci redaktora z teplých peřin a odvedli si ho na stanici. V deset hodin dodali ho na okresní hejtmánství. Kalhoty mu padaly, poněvadž mu vzali šle, aby se jimi neoběsil. Neměl také límečku, poněvadž mu v noci nedovolili, aby si jej vzal. Redaktor byl vyjevený a dělal dojem člověka utrženého od šibenice.

Okresní hejtman stál před ním jako ztělesněná moc, stál před ním ve vsí velikosti svého majestátu a díval se velkolepě přísně na toho pozemského červíčka redaktora.

„Můj bože,“ pomyslel si redaktor, dívaje se na obrovské břicho okresního hejtmana, napjaté v uniformě s lesklými knoflíky, „jestli se na mne rozběhne a přirazí mne břichem ke stěně, rozmáčkne mne jako tvarůžek.“

A okresní hejtman díval se dál přísně na redaktora, který vycítil, že ten pohled mu chce sdělit: „Mám tě v moci, červe, šlápnu ti na krk, já mohu.“

Byl to zápas dvou světů. Zápas úřadu s nickou v kosmu. Zápas slona se štěnicí. To bylo to pravé slovo, které hledal pan okresní hejtman. Za hrobového ticha ozval se okresní hejtman: „Vy jste štěnice, pane redaktore. Copak jste to posledně napsal do vaší rubriky Rady a pokyny pro hospodáře a hospodyně? Ten seznam výborných odrůd ovocných stromů se vám podařil; z jabloní doporučujete zimní zlatou parménu a píšete, že ve Francii nazývá se Reine de Reinettes; pak propagujete Belle de Boscoop, jablko boskopské, dále Fondante de Bois, lesní krasotku, a americkou Idaho hrušku a anglickou hrušku Wilder early. To je velezrada. Proč doporučujete francouzskou švestku? My se známe, pane redaktore; vy doporučujete velký zelený renklod Washington amerického původu. Je to znamenité, jak opomíjíte vlastenecké druhy. Proč nepíšete, že dobré jablko je jablko tyrolské? Poněvadž si myslíte, aby vám Tyroláci vlezli na záda, poněvadž je to národ, který pro našeho nejmilostivějšího císaře pána je hotov obětovat život. Proč nedoporučujete renetku kasselskou? Poněvadž si myslíte, že Kassel je město v Německu, a poněvadž si přejete, aby to prohráli naši němečtí spojenci. Proto ignorujete i jablko gravenštýnské, poněvadž gravenštýnští husaři mají heslo Für Gott, Kaiser und Vaterland! Samo sebou se rozumí, že se vám nelíbí švestka hraběte Althana, poněvadž hrabě Althan byl rakouský generál, a vy si myslíte, kdyby tak pánbůh dal a všichni rakouští generálové šli k čertu, a proto ještě jednou opakuji: doporučujete francouzskou obrovskou švestku, francouzské hrušky, jablka, anglické hrušky, americké švestky, aby lidé neustále mysleli na to, kdy už Francie, Amerika a Anglie napráská Německu a Rakousku. Přečtěte si pozorně svůj článek Do jakých půd se hodí nejlépe jednotlivé odrůdy ječmene. Tam píšete, že v českých půdách daří se výborně francouzský ječmen chevalierský. Tedy Češi a Francie. Tomu rozumíme velice dobře a to vyčteme z toho všichni. Ve článku Milovníkům květin doporučujete červené, modré a bílé pelargónie, tedy zakázanou všeslovanskou trikolóru, a v článku Výtečným hnojivem pro brambory jest chilský ledek chcete zbavit Rakousko nejdůležitější součásti střelného prachu. „Na těžkých půdách může se ledek chilský sypati přímo v brázdy při sázení bramborů.“ My vám to nasázíme! My už to s vámi vypořádáme! A což tato věta: „Zmrzlé ovoce nutno brzy spotřebovat, neboť snadno propadá hnilobě a plísni.“ My tomu dobře rozumíme, koho vy myslíte pod tím zmrzlým ovocem. Vy podrýváte autoritu! Jak působí vaše články, budiž svědectvím tento přípis četnického

strážmistra z Vodánče: „Dovoluji si upozorniti slavné c. k. okresní hejtmanství na článek v Hořických novinách Používání kamence. Tam stojí: Někdy dostaví se na angrešt a rybíz velké množství malých housenek, které v několika dnech veškeré listy a ovoce sežerou. V dnešních těžkých dobách jest s to v našem ovocnářském kraji taková věta způsobiti paniku, a domnívám se též, že sleduje i jisté politické cíle. V témže čísle je též zmínka o čištění žlutého prádla a hned pod tím: Něco o výrobě černého inkoustu. Obě tyto barvy padnou ihned každému do očí, což je s to uvést ve směšné světlo černožlutý prapor mocnářství. Časopis vůbec postrádá sebemenšího vlasteneckého a loajálního smýšlení. V článku Mokrá obuv je věta: Jakmile se mokré boty vyzují, je nejlépe je naplnit suchým ovsem! Dovoluji si upozornit, že je to přímé svádění k obcházení rekvizice ovsu.“ Tak se věci mají, milý pane. Vidíte sám, kam spějete.“

Okresní hejtman se zamlčel a zadíval se na ničemného redaktora. Byla to taková pohnutá chvíle, jako když slon má každým okamžikem zašlápnouti ubohého drobečka.

Slon se ale vyhnul. Okresní hejtman otevřel zásuvku psacího stolu, a doručuje bídnému redaktorovi svazek papírů, slavnostně mu oznamoval: „Vlastenecké cítění a loajalita musí se táhnouti jako červená nit všemi vaši mi články. Sestavil jsem zde několik rad a pokynů pro hospodáře i hospodyně v duchu vlasteneckém. Musí přijít do příštího čísla. Můžete jít domů.“

Když zdrcený redaktor doma prohlédl vznešený příspěvek, četl:

„Laciný prorok povětrnosti. Zavěsme na stěnu pohlednici s nejmilostivějším mocnářem. Vrazme mocnáři do čela hřebík, pověsme naň krátkou nit a na její koneček lehký chumáček peří z kuřete neb husy, obarvený černožlutě, a udělejme si tužkou čárku na pohlednici, kam až ten chumáček dosahuje. Počne-li se vybíratí na jasno, zvedne se chumáček až k nosu císaře pána. Schyluje-li se k dešti, klesne.“

Laciný štěpařský vosk připravuje se z 50 g smůly smrkové a 250 g rozpuštěného loje hovězího. Obé se rozpustí a přidá se k tomu 26 g hustého terpentýnu a vše se míchá tak dlouho, dokud dvakrát za sebou nepřezpíváš po sobě rakouskou hymnu.

Aby mléko v létě brzy nezкисло, položme do něho list divokého křenu a zavolejme třikrát slávu našemu milenému mocnáři.“

Když to redaktor přečetl, vzal žlutý provaz a oběsil se v černém komíně.

Jak jsem zachránil život jednomu člověku

Mým nejvřelejším přáním bylo odedávna zachránit nějakému člověku život. Zejména, když mně bylo v nevytopeném pokoji zima. Ta myšlenka mne hřála. Kromě toho mám vrozenou

ziskuchtivost. (Strýc z matčiny strany patnáctkrát odsouzen pro lichvu.) Jak často jsem četl v novinách, že ten a ten vytáhl člověka z vody a dostal za to od místodržitelství padesát korun. (Jeden člověk s nasazením vlastního života vytáhl z řeky sebevraha, poslali mu seshora padesát korun, a toho chlapíka z radosti nad tím ranila mrtvice.) A pak ta radost, být v novinách! Je sice pravda, že jsem byl již často v novinách jmenován, ale to netěší příliš ani mého tchána, ani mou paní Jarmilu. Jednou jsem byl jmenován u příležitosti nemilé příhody, kdy jeden strážník uhodil se o mou hůl nešťastnou náhodou, jindy opět zmínily se o mně denní listy pod názvem „Rval se s vojáky“. Pokud se pamatuji, začínalo to mnohoslíbně:

„Včera přišel do hostince U kanonýra na Hradčanech...“

Jedna zpráva za druhou přede mnou defiluje: „Zastavil parník“, „Obtěžoval veřejného posluhu“, „Vyhozen v Turnově“ atd. atd. Trudné vzpomínky. Raději nevzpomínat, kdy jsem byl v novinách. Není tedy divu, že toužebně jsem si přál, abych byl jmenován aspoň jednou jako šlechetný, dobrý člověk. Zmocnila se mne marnivá touha rehabilitovat svou minulost.

Viděl jsem již tu tiskovou čern, z níž oko vyčetlo: „Statečný zachránce života“. Já to dokonce viděl vysázeno proloženě, tedy takto: S t a t e č n ý z a c h r á n c e ž i v o t a. Z těch padesáti korun, které pak dostanu, koupím si boty, porci hlemýžďů v nádražní restauraci, a za ten zbytek? Rozhodně si nekoupím všechny dosud vyšlé ročníky Abstinentského věstníku.

Uváživ tedy dobře všechny okolnosti, chodil jsem denně kolem řeky, vyhledávaje oblíbená místa sebevrahů, zejména Karlův most, ze kterého skáčí šetrní sebevrahové, členové spolku „Střádalů“, aby ušetřili dva haléře mostného.

Měl jsem však silnou konkurenci. Na Kampě číhá totiž denně jistý muž s loďkou, a ten se výhradně živí vytahováním sebevrahů z vody. Má již doma na půdě šedesát osm vyznamenání. Číhá tam jako pavouk na mouchy a už si dokonce pořídil také síť na sebevrahy. Bylo tedy marno okounět poblíže Karlova mostu. Chodil jsem tedy na most u Eliščiny třídy a tady jsem měl jednou příležitost se vyznamenat. Právě přede mnou skočil dolů jakýs pán, odhodiv předtím do jízdni dráhy psaní tohoto znění: „Milá Boženko! Již stokrát jsem tě upozorňoval, že když děláš vepřová játra, nesmíš hned při začátku, když je dáš dusit, játra osolit. Pak jsou tak tvrdá jako kůže, z čehož jsem dostal nevléčitelný žaludeční katar. Kromě toho přišel jsem na tvůj intimní poměr s mým inkasistou, který mne okradl o 16.000. Jsem úplně na mizině. Tvůj Josef.“

Nežli jsem dopis přečetl, vytáhli ho nad jezem úplně zdravého, neboť plaval jako ryba a byl by málem zlomil časový rekord maďarského plavce Kákonyiho.

Na mostech mně tedy rozhodně štěstí nekvetlo, a proto chodil jsem do Karlína. Tam pod náspem železniční trati u Invalidovny jest k večeru řeka příšerně krásná. Z karlínské porážky

voní sem střeva, všechny možné zápachy z továren visí nad Maninami. A řeka valí se tu černá, zasmušilá jako ten převozník tu nablízku pod Rohanským ostrovem, o kterém se říká, že má mezi lidmi patnáct set, a to v samých dvouhaléřích. Rackové křičí nad řekou a pleskají křídly o hladinu vodní. Netopýr zahvízdne a přeletí. (Nevím sice, zdali netopýr hvízdá, ale to nevádí.) Je to k večeru takové smutné místo, že bez butelky koňaku je tu neveselo. Kromě toho konají tu pionéři cvičení a u břehu připevněny jsou jejich pontony.

Ta krajina se dobře hodí pro to, proč právě jsem často sem přicházel. Přes měsíc jsem se tam tloukl a vypil přitom přes osm litrů koňaku. A pořád nic a nic... Až jednoho smutného večera, kdy stromy skřípaly větvemi ze vzteku, že už podzim svál všechny listy a že již nemohou inspirovat básníky, objevil se tu u řeky mladý člověk. Přešel jsem kolikrát kolem něho a viděl, že je mu asi šestnáct let a že nemá do toho chuť. Cívil tam už dvě hodiny, vzdychal, smrkal, plakal, díval se na nebe, na vodu, najednou vyňal z kapsy nějakou fotografii, políbil ji, roztrhal, kapesníkem oprášil si boty a skočil do řeky.

Udělal to blízko lodiček patřících vojenskému eráru. Vzal jsem kámen, běžím k loďkám, urazím zámeček, kterým byla připevněna, urazím zámeček u vesla, pluji s loďkou tam, kde to šplouchalo a odkud ozývalo se: „Pomóc, pomóc!“ A už jsem ho tahal z vody.

Vytáhl jsem ho na loďku, dal mu dva pohlavky, a již jsme pluli ku břehu. Přitom mně líbal boty. Když jsme byli na břehu, tu mně utekl. Běžel jsem za ním, ale nedohonil jsem ho. Celý udýchaný vrazil jsem do nejbližší policejní strážnice. Přísně vyhlížející strážmistr vstal z kavalce a prohlížeje mne optal se: „Copak chcete?“

„Urazil jsem zámeček,“ vyrazil jsem ze sebe.

„Pane Kolečko,“ zvolal dozadu strážmistr, „prošacujou ho a strčejí ho za katr!“

„Ale dovolte, já vám to vysvětlím...“

„Mlčte!“

„Ale dovolte, to je takhle. Musil jsem urazit zámeček...“ Víc jsem nemohl domluvit. Pan Kolečko, strážník, otevřel klíčem separaci, všoupl mne tam a už zase zavřel.

S hrůzou slyšel jsem ostrý hlas policejního strážmistra: „Pane Kolečko, telegrafujou na direkcii, že zde máme jednoho člověka, který uráží zámky.“ A za chvíli nato: „Tak už vám odpověděli? Zítřka ho dáme k soudu.“

Počal jsem kopat do dveří a pak zas ten ostrý hlas: „Pane Kolečko, dají mu svěřací kazajku!“

Ráno jsem putoval k soudu, když se mne optal strážmistr: „Kdo vás naučil urážet zámky?“

„Já sám, prosím,“ řekl jsem nesměle, neboť za tu noc ve svěřací kazajce stal se ze mne beránek.

Vyšetřující soudce byl roztomilý člověk. Podařilo se mně konečně mu vysvětlit, jak to vlastně s tím zámekem bylo. Ale ve vazbě jsem přece zůstal, neboť uražením onoho zámku spáchal jsem poškození erárního majetku. Sedím skepticky na pryčně a mám jen tu naději, že podle nového zákona ona doba, kterou trávím pod věží, bude mně započítána do trestu a že přece mé jméno ocitne se v novinách. V rubrice „Ze soudní síně“.

Humoristické listy – 10. 1. 1913.

Několik raportů státního detektiva Janáka (zn. „Třebízský“)

První raport:

Velectěný pane Hajšmane,

Dovoluji si oznámit, že včerejším dnem zahájil jsem sledování a pátrání po činnosti a stycích individua, zvaného Josef Poupě, který dle instrukcí departementu čís. 3 po několik let provozuje státu nebezpečné rejdy a bydlí přitom v Radlicích čís. 48, jsa přitom postavy vyšší, kulatého obličejě bez mateřského znaménka, přistřiženého anglického kníru, očí modrých, hnědých vlasů a vousů, pravidelného nosu i výřečnosti.

Obdržev pokyn, abych vyptáváním se na místě podezřelé individuum neupozornil na to, že jest ono, Josef Poupě, sledováno, čekal jsem na protějším chodníku, až osoba, na niž se popis hodí, vyjde z domu čís. 48 v Radlicích na hlavní silnici, zahájiv svou hlídku o 3. hodině ranní. Po půl osmé objeví se sledovaný v průjezdě domu, z kterého vykročil, opatrně se na všechny strany rozhlížeje, přičemž já dělал, že si zapaluji cigaretu, a vida ho, že přichází na mou stranu, rychle přešel jsem na druhý chodník ulice tak, abych nacházel se s ním v jedné přímé linii, nespouštěje ho z očí, přičemž jsem pozoroval jeho styky s okolím, které však nebyly.

Hodlaje se přesvědčiti, zdali Josef Poupě nepřikládá si jiného jména, zavolal jsem na školáka, odebírajícího se pravděpodobně do školy, a dal jsem mu jednu korunu, požádav ho, aby on, dorostlý školák, odebral se k ukázanému individuu, kráčejícímu po druhém chodníku, a optal se ho, zdali se nejmenuje Josef Poupě, což školák vykonal, a obdržev od sledovaného mnou pohlavek, rychle utekl, neoznámiv mně výsledek.

Nicméně tento výstup jasně a určitě mluví, že vyslovení jeho vlastního jména v místech, kde on se patrně domnívá, že ho nikdo nezná, vzbuzuje v něm ztrátu chladnokrevnosti a jistý

stupeň rozčilení, o čemž svědčilo i to, že několikrát za sebou si nervózně odplivl a kráčel dále směrem k Santošce, odkud pak kolem plynárny a k Andělu, kde si sedl do vozu elektrické dráhy čís. 14. Stojím sám na plošině, mohl jsem sledovat jeho počínání a chování. Vytáhnuv z pravé kapsy žlutou tobolku s přihrádkami na poštovní známky, což svědčí o jeho rozsáhlé korespondenci, požádal o lístek přímo. Pro tlačenici nemohl jsem zjistit obsah jeho tobolky. Zpozoroval jsem však, že se zámyslně vyhýbal rozhovoru se svými spolucestujícími a nepromluvil ani slova po celou jízdu a choval se neobyčejně pasivně až do stanice u zemského trestního soudu, kde vystoupil a přešel jízdní dráhu, zabočiv od ulice Lazarské, kde vešel do kavárny Tůmovky současně se mnou a sedl si za stůl u patentních kamen, kde bylo místo i pro mne, takže jsem mohl s ním případně začít rozhovor, od čehož jsem však upustil, obávaje se, abych nevzbudil jeho podezření. Zato mohl jsem bezpečněji pozorovat jeho počínání, zejména zjistit, jaké časopisy a noviny si dá předložit a bude-li si z politických časopisů dělat výňatky a poznámky nutné jemu k orientaci, kterých by mohl použít pro své nebezpečné rejdy.

Na základě své rafinovanosti dal si předložit nikoliv politické časopisy, nýbrž Kožešnické listy, Realitní a inzertní věstník, Hostimila, Cukrářské zájmy. Vyňal pak z kapsy zápisník, v černé kůži vázaný, se stříbrným monogramem v rohu Z. K., což svědčí o jeho velké rafinovanosti, když se jmenuje Josef Poupě. Seděl jsem těsně vedle něho a podařilo se mně zahlédnout některé poznámky, čerpané z časopisů. Třesoucí se rukou psal si: „Zimní trikotové košile a spodky mužské a ženské, dětské oblečky, živůtky z mako a běz, punčochy, ponožky z bavlny, příze a vlny, holenice, čapky, šály, kanafas, oxford zefír, kaliko, štrukturované kalhoty, flanelové ženské košile.“

Dál už jsem neviděl, poněvadž zakryl jaksi napsané rukou, a když se naklonil ještě níže nad svůj zápisník, tu neměl jsem již příležitost zahlédnouti, co píše dál, jen mně ještě padl do očí začátek nějaké nové jeho poznámky: „Prašivinu, svrab u lidí i zvířat léčí rychle pomocí nového patentního strojku...“

Že poznámky ty činil v určitém úmyslu, jest nábíledni a bude třeba i v tomto případě držeti se této stopy. Jeho útrata činila 5 korun 80 hal., v což jest zahrnuta i odměna bábě na záchodku, kam se odebral mnou sledovaný po vypití čaje s citrónem, k němuž snědl jeden kus vánočky a kousek dortu. Zdá se, že obnos 5–6 korun při ranní jeho kávě v kavárně činí každodenní jeho ranní útratu, což svědčí, že utrácí měsíčně při svém ranním pobytu v kavárně 150–180 korun. V kavárně vytáhl z kapsy pouzdro na cigarety z alpaky s jednoduchými vytlačenými ornamenty a zapálil si cigaretu vlastního plnění a neobyčejně tenké dutinky, kterou příkládám v příloze. Po zaplacení útraty vzal rychle klobouk a vyšel, přičemž já, zaplativ současně s

ním, sledoval jsem ho ihned v patách, když šel Lazarskou ulicí do ulice Spálené, kde zastavil se před knihkupectvím firmy Srdce.

Vstoupiv do knihkupectví, koupil si brožurku o výdělkové dani, kterou jsem si též koupil současně s ním, abych ho neztratil ze zřetele a seznal, co chce si přečíst, aby měl opět nějaký materiál ke svým rejdům. Vybraná jím brožura jest toho důkazem. Nemaje drobných, byl jsem nucen počkati, až mně bude rozměněna dvacetikorunová bankovka, při kteréž manipulaci vyšel již přede mnou sledovaný muž, takže měl příležitost zmizeti buď v Opatovické ulici, nebo projít na druhou stranu a přejít druhou ulicí do Vladislavovy ulice, kde opět mohl jít buď průchodem v Měšťanské besedě do Jungmannovy třídy, nebo Charvátovou uličkou na Národní třídu. Mohl se dát též přímo Spálenou ulicí buď napravo, nebo nalevo a přes Národní třídu na Perštýn, odtud buď na Betlémské náměstí a uličkami na Masarykovo nábřeží, nebo Skořepkou na Uhelný trh a uličkami do Karlovy ulice, odkud mohl přejíti buď na Karlův most a nahoru na Hradčany a Malou Stranu, nebo z Karlovy ulice mohl se dát napravo na Staroměstské náměstí, odkud opět buď do Mikulášské třídy, nebo Celetnou ulicí do Hybernské a napravo do Jindřišské přes Havlíčkovu náměstí a od Svatého Jindřicha mohl již lehce sednout na elektrickou trať číslo 14 a vrátit se pohodlně do Radlic do svého bytu, kam ho budu opět zítra sledovat.

Nemravné kalendáře

I.

Velitel policejní strážnice Aleš nudil se od deváté hodiny večerní, kdy přivedli posledního opilého do separace, až do jedné hodiny v noci. Vzpomínal, jak vydrží do šesti hodin do rána, nežli ho vystřídají, sedět nad akty, nad žurnálem, když právě dnes mizernou shodou událostí mají na strážnici službu strážníci, kteří neumí hrát filky.

Prozatím lehl si na postel, zapálil dýmku a hovořil o politice. V takovém okamžiku byl přísný. Stal se z něho rakouský Kato, tvrdý a nepřístupný jakémukoliv kolísání, vyjadřoval s proklínáním svou nedůvěru Itálii. Strážníci ležící kolem na postelích poslouchali zbožně, poněvadž nebyli definitivní.

„Rozhodně ať se nikdo nemýlí, že trojspolek vydrží. Trident a Triest jednou způsobí obtíže.“
Vzdychl a hledal zápalky. Když mu je podali, zapálil si a prohlásil, že v Miláně i v Turíně, ba i v Římě při každé příležitosti zapalují rakouský prapor. Jednou se jim to však nevyplatí. Jsou

ti lotři zralí na novou Custozzu. Rozčilení jeho stoupalo a mladý strážník Pavelka zatím usnul a počal pískat nosem.

Velitel ho vzbudil a křičel, že zápletky jsou přede dveřmi. Kdo je rakouský občan...

Do dveří vstoupil strážník Dekl, vracející se z ulice, a hlásil raport.

Pan Aleš mrzutě vstal z postele a přejímal raport: „Ich melde gehorsam, nix Neues. Pikantní kalendář konfiszirt. Sebral jsem sto dvacet výtisků.“

Úřední výraz zmizel v tom okamžiku z tváře Deklovy a usmívaje se vítězně poznamenal: „Velmi velká prasectva, pane vachkomandante, moc krásné věci. Obrázky takové sviňácké, až radost!“

Položil balík na stůl. V tom okamžiku přestal se velitel policejní strážnice nudit.

„Dají sem to svinstvo!“

Policejní strážník rozbalil balík, podal jeden exemplář konfiskovaného spisu veliteli, kolem kterého se shromáždili všichni strážníci.

„Hergot,“ řekl jeden upřímně, dívaje se na titulní obrázek, „to jsou stehna!“

„Vidíte,“ pravil velitel, „na to se má mládež dívat. Mládež škole nedorostlá!“ Hlas jeho zněl měkce: „Panečku, ta druhá, tady na obrázku, vem čert její oči. Je úplně nahá!“

„A panečku,“ řekl policejní strážník Dekl, „dál jsou teprv pěkné věci!“

„Tohle taky není zlý!“ – „Nepovídají, člověče, vedle ten obrázek je hezčí a živější! Předně má ta ženská plnější boky a neleží také špatně na pohovce. Darebáci. Tohle se osmělí kreslit!“

„Jen si přečtou, pane vachkomandante, tu básničku pod tím, ta také není špatná.“

„Dobrá je, ale dvojsmyslná. Nestydatí lidé, že to napíšíou a dají do tisku! Děti jdou do školy a hltají tu, hrome, jak se to jmenuje...“

„Pornografie, pane vachkomandante,“ doplnil strážník Pavelka.

„Hrozná věc ale dobrá,“ řekl strážník Míka, „tyhle kalhoty jsou dobře podány.“

„Vtip také není zlý. Líbím se ti v kalhotách víc, nebo bez kalhot, drahoušku?“

„Myslím, že bez kalhot, co myslíte?“ obrátil se velitel strážnice k strážníkům vesele, „co si ti sviňáci nevymysleli.“

„Dovoluji si upozornit na předposlední straně, pane vachkomandante, na tu baletku v lázni. Nejenže je úplně nahá, ale sluha podává jí prostěradlo.“

„Dobrá je to, a povídám, bez milosti konfiskovat takové věci. Myslím, že když se obejdou všechny trafiky, že se najdou ještě jiné věci. Pan komisař Peroutka bude mít zítra radost!“

II.

„Poslušně hlásím, pane komisaři, včera podle nařízení byly po trafikách konfiskovány kalendáře oplzlého obsahu. Přináším jeden exemplář. Zvláště dovolím si upozorniti na předposlední obrázek: Baletka v lázni. Pak ta ženská na pohovce. Titulní obrázek nejenže obsahuje také přestupek proti mravopočestnosti, ale myslím, že se to bude líbit panu vrchnímu komisaři. Dovolím si přinést nahoru také jeden exemplář. Račte si laskavě dáti pozor na nestydatosti zatržené modrou tužkou. Jest to jistě na pováženou. Pěkné oplzlosti naleznete bez hledání všude, kde jsem strany založil. Báječné svinstvo račte najít na stránce třicáté. Výborné jsou Intimnosti z harému, nejenže text obsahuje hrubé přestupky proti mravopočestnosti, ale je provázen také velmi pěknými obrázky. Holčičky mohamedánské leží na tygřích kůžích a hlídá je chudák eunuch.“

„Človče,“ řekl komisař Peroutka, prohlížeje obsah, „tohle musíte ukázat také našemu radovi. On se rád na takové věci dívá.“

III.

Kalendáře měly úspěch. Dva si vzal vrchní policejní komisař a tři pan rada. Koncipisté si vzali po jednom. Ostatní rozebrali na policejním ředitelství. Policejní strážníci slídili horlivě po nemravném kalendáři.

A právě tím, že četba tato nedostala se do rukou nepovolaných, byla mravnost veřejnosti zachráněna.

Obcovací řeč

S ředitelem ústavu hluchoněmých panem Čtvrtečkou není teď vůbec řeči. A sice právě od té doby, co vyšlo nařízení o sčítání lidu, ve kterém se praví, že se nebude zjišťovati národnost, nýbrž obcovací řeč. Pan ředitel ve vinárně, kde se každodenně scházíme, již od té doby, co vyšlo toto nařízení, sedí zasmušen, hlavu opírá melancholicky o dlaň, a místo aby vypravoval jako dříve nejpovedenější anekdoty, zatvrzele mlčí. A zeptati se ho někdo, co mu je, mávne jen melancholicky rukou a řekne tónem nešťastného člověka:

„Ach, pane, kdybyste měl tak strašlivé úřední starosti jako já...“

Rozumí se, že máme povinný respekt před úředním tajemstvím a neopovazujeme se ptát na detaily jeho starostí.

Až přede dvěma dny přišel a byl vesel, jako býval. Byl samý vtip, samá anekdota, zkrátka kdo ho znal pouze z poslední doby, nebyl by ho poznal jaktěživ. Bylo zřejmo, že jeho úřední starosti již minuly. Ale nemohl jsem přece odolat, abych se ho nezeptal:

„A co ty příšerné úřední starosti, na které jste si ještě před nedávným stěžoval?“

„Na mou duši, to bych vám byl zapomněl vypravovat,“ řekl pan ředitel. „Ale zkusil jsem s tím jako pes. Jak tedy víte. přinesly noviny ministerské sdělení, že se bude letos zase konat sčítání lidu nikterak podle národnosti, nýbrž podle obcovací řeči. Že prý to jedině odpovídá vídeňské vědeckosti. Jak víte, jsem ředitelem našeho ústavu teprve pět let a následkem toho nevím, jak ředitel přihlašovací listy vyplňoval. A určit obcovací řeč lidí, kteří vůbec žádné nemají, právě proto, že jsou hluchoněmí, není, jak mi přiznáte, lehké. Dal jsem tedy napřed hledat v registratuře ústavu, najde-li se snad koncept, který můj předchůdce si připravil k vyplnění sčítacích archů před desíti lety. Hledalo se čtrnáct dní, ale nenalezlo se nic.“

„Ale vždyť přece hluchoněmí mají znaménkovou řeč,“ poznamenal jsem.

„Zajisté,“ přisvědčil pan ředitel vážně, „a měl jsem také v úmyslu v tom směru sčítací archy vyplnit. Ale pak mi připadlo, že vláda myslí podle všeho jazyky přirozené a ne uměle vymyšlené řeči. Došel jsem si tedy na místodržitelství a ohlásil jsem, že míním u chovanců ústavu zapsati obcovací řeč všech chovanců a chovank slovy: Znaménková řeč hluchoněmých. Ale měli jste vidět, jak si na mne vyjeli: že prý mají s jazykovou otázkou dost potíží již teď, kdy máme v Čechách dvě řeči, a já že jim chci zavádět ještě třetí. Jen taktak, že mne nevyhodili.“

Šel jsem domů jako zoufalec. Neudám-li žádnou jinou řeč nežli znaménkovou, budu trestán. A moji chovanci a chovanky žádné jiné nemají. Byl jsem blízek zoufalství. Konečně jsem přišel na myšlenku, že se jich každého zeptám, jaké obcovací řeči používají.

Zavolal jsem prvního chovance, dvanáctiletého chlapce, který přišel přede dvěma měsíci do ústavu, a počal jsem s ním posunkovou řečí rozmlouvat.

Jakoupak máte řeč obcovací, milý příteli?

„Tu, kterou právě spolu mluvíme, znaménkovou.“

„To vím, ale takový údaj slavné vládě pro úřední statistiku nemůže stačit. Vy musíte mít mimo této řeči ještě jinou obcovací řeč.“

Jakpak mohu mít a udat takovou řeč, když nedovedu vůbec mluvit?

„Do toho slavné vládě nic není a mně také ne. Udejte mi svou obcovací řeč.“

„Snad obcovací řeč svých rodičů?“

„Ne, to mi naprosto nepostačí. Vaši rodiče jsou sami povinni udat svou obcovací řeč, ale vy zase svou.“

„Přece nemohu mít jinou obcovací řeč než moji rodiče.

„Nesmysl. Stane-li se člověk budějovickým starostou nebo německým ministrem krajanem... někdy stačí i německé poslanectví... Zeptejte se pánů Taschka, Schreineru nebo Weidenhofferu!“

„Chcete tedy, abych vám udal svou národnost?“

„Člověče, co vás to napadá? Výnos vysoké vlády zakazuje sčítání dle národnosti, poněvadž to je veličina, která se nedá vědecky nepochybně zjistit. Vy musíte prohlásit, jakou máte obcovací řeč.“

„A vy myslíte, že to se dá vědecky zjistit?“

„Musí se to dát vědecky zjistit, poněvadž to slavná vláda poroučí.“

„Tak si ji zjistěte, když žádnou nemám, a mne nechtě na pokoji!“

Můžete sami posoudit, jak po tomto prvním výsledku mi bylo? Ale i pak mi přišla spasná myšlenka.

K čemupak mám si já lámat hlavu slavné vlády? Co si nadrobila, ať si sní! No ne? A tak jsem poslal na místodržitelství jménem ústavu žádost, aby mi dalo instrukci, jak si mám při vyplňování této prokleté rubriky počínat.“

„A co odpovědělo místodržitelství?“ tázal jsem se v opravdovém napětí.

„Co odpovědělo?“ opakoval pan ředitel Čtvrtečka ironicky. „Nic. Nevěděli si s tím rady zrovna tak jako já. Aspoň tak soudím z toho, že jsem na své otázky nedostal vůbec odpovědi. Když jsem pak byl před třemi dny na místodržitelství odpověď urgoval, řekli mi, že se ta otázka právě studuje a že nejdéle do tří měsíců dostanu vyřízení. Chápete tu byrokratickou rafinovanost? To bude v únoru a já musím vyplnit ty archy dne 31. prosince. Teď byla dobrá rada drahá.“

„Nu, a rozluštil jste tu otázku?“ tázal jsem se ze zvědavosti, všecek se chvěje.

„Myslím, že ano,“ odpověděl ředitel Čtvrtečka s onou skromností, která se nám tak líbí na mužích vynikajících.

„A jak,“ tázal jsem se zvědavě.

„Hádejte!“ odpověděl, „lamte si také trochu hlavu!“

Přiznám se bez mučení, že jsem neuhodl, a tak jsem se nakonec musil poddat.

„Nu vidíte, je to náramně jednoduché. Právě Kolumbovo vejce. Sčítací archy musíte vyplňovat přesně podle stavu, jaký byl dne 31. prosince 1910 o půlnoci, není-li pravda?“

„Zajisté.“

„Nuže tedy: tím je tato celá trapná záležitost vyřízena, Napíši podle pravdy: Dne 31. prosince 1910 o dvanácté hodině noční žádné obcovací řeči užívati nemohl, poněvadž — spal.“

Po stopách státní policie v Praze

I.

Bylo to v době, kdy císař František Josef I. měl opět přijet do Prahy, aby klepal kladívkem na základní kámen k nějakému mostu. V české otázce se totiž starý monarcha specializoval výhradně na mosty. Přijel, zaklepal na kámen, poznamenal: „To jest zajímavé, že tento most vede z jedné strany na druhou,“ nato ještě řekl: „To mne češí, že jste Těši,“ a po takové návštěvě měl vždy celý český národ dojem, že ten starý pán má paralýzu.

Byly to takové slavné doby, kdy státní policie v Praze vyvíjela dalekosáhlou činnost a zavřela z restaurace U dvojky starého chromého harmonikáře Kučeru, který před nějakými třiceti lety před projektovanou návštěvou císaře vydal se pěšky z Prahy do Vídně a tam se někde vrhl pod koně císařova kočáru při jeho projížďce, aby si vymohl audienci, neboť měl fixní ideu, že musí dostat trafiky, když mu italská kule u Custozzy přerazila nohu. Místo trafiky dostal na základě „prügelpatentu“ pět dní, pak pozorovali asi měsíc jeho duševní stav na jedné vídeňské psychiatrické klinice a pátrali, zdali si nedopisuje s podezřelými lidmi za hranicemi. Když zjistili, že neumí psát a že je úplně přičetný, dopravili ho na hnanou stanicí a odtud již šel normální cestou šupem do Prahy, kde na památku své nezdařené audience u císaře pána složil na harmoniku píseň:

Mě ve Vídni nic netěší, je to samý blázinec
a velká menažérie,
ó jemine, ó jemine...

Tu písničku hrával a zpíval po třicet let u Dvojky, a kdykoliv měl císař pán přijet do Prahy, odvedla vždy státní policie harmonikáře Kučeru do „čtyřky“ na policejní ředitelství, takže život Kučerův byl jakousi matematickou formulí, a on měl dojem, že císař František Josef I. má strach z něho, ze starého Kučery, a to mu vždy dodávalo nové životní síly.

Pražská státní policie velice se zajímala též o potulného fotografa Netečku, který bloudil po ulicích Prahy v starém ošumělém haveloku, s velkou černou zamaštěnou vázankou a s hroznou lví hřívou pod obrovským širákem. Vyhlížel jako loupežník z Abruzz. Ten muž

vláčet stále s sebou sešlý, rozbitý fotografický aparát, stokrát snad přeražené a stokrát snad svázané motouzem dřevěné nohy stojanu a láhev rumu.

Kdysi před lety při císařově návštěvě prodral se špalírem a pronikl, hrozný svým zjevem, až k samotnému mocnáři, ke kterému prohodil: „Není libo dát se vyblejsknout? Račte se tvářit co možná přívětivě!“

Byl okamžitě odstraněn a na policejním ředitelství pomalu v separaci vyprchávaly z hlavy jeho sny o titulu dvorního fotografa. Policejní lékař vydal mu pěkné svědectví, že je alkoholik, dědičně zatížený, neškodný idiot. A tak mohl se opět Netečka vrátit do lidské společnosti, dál bloudil Prahou, fotografoval. staré paláce, pil rum u památníků naší staré slávy, a kdykoliv přijel císař pán do Prahy, putoval Netečka za mříže, referuje tam o své aféře druhům v neštěstí prostinkými slovy: „Von nechce, abych ho fotografoval.“

Před návštěvou císařovou v Praze bývaly totiž separace policejního ředitelství pravidelně plny. Státní policie si nevybírala. Zavřela všechny potulné brusiče, kteří mají tak hloupé řemeslo, že brousí nože, jako kdyby ty nože brousili jedině na císaře pána.

Z oken na ulici musely být odstraněny květináče, aby nespady snad císaři pánu na hlavu. Pro italského prodavače zmrzliny, který nevině točil klikou přístroje na zmrzlinu, přišli detektivové a odvedli ho do separace, kde již ležel na pryčně drožkář Macek, podezřelý tím, že jednou před léty v Černém pivovaře vyhrál v nějaké tombole sádrový odlitek císaře Františka Josefa I., dával mu připíjet, vedl s ním dlouhé řeči a nakonec mu urazil hlavu, kterou pohodil na oddělení „pro pány“. Dokázal sice, že byl opilý tak, jak to zákon vyžaduje, ale byl přece veden v evidenci, stejně jako hubatá květinářka z Uhelného trhu, která před každou ohlášenou návštěvou císařovou v Praze vykřikovala, že to císaři pánu pěkně poví do obličej, jak s ní zachází magistrát.

V těch dobách mívala tedy státní policie plné ruce práce, aby dokázala veřejnosti, co to znamená slovo milovaný mocnár“. S jednou návštěvou císařovou v Praze spojena jest i tato obdivuhodná detektivní historie, vyjadřující důvtip státní policie, její kombinace a její nezdar.

II.

Na Žižkově vycházel v těch památných dobách časopis Chud'as a Nová Omladina. Oba názvy vystihovaly program. Psával jsem tenkrát do těch časopisů články, ve kterých jsem si dělal legraci ze slavných úřadů, a přicházel na besedy s vydavatelem těch časopisů redaktorem Knotkem, který nyní rediguje Ostravský deník.

Tenkrát, když měl císař přijet do Prahy, měl na programu i návštěvu Žižkova. Soudil jsem, že císař pán chce usmířit Žižkováky, kteří nikdy nejevili nějakých sympatií k habsburskému rodu, a v tom smyslu hovořili jsme jednoho odpoledního dne u redaktora Knotka v jeho bytě, když přišel administrátor Chudřasa Kalina, provázený nějakým zasmušile vyhlížejícím mužem.

„Přátelé,“ pravil Kalina s nadšením, „naši redakci navštívil tento pán, já se s ním nemohu dohovorit, neboť je to Talián. Přijíždí z Ruska.“

Zasmušilý host přistoupil k nám blíže, když byl se předtím opatrně rozhlédl kolem. „Jsem,“ řekl italsky ledovým hlasem, „Pietro Perri, dítě Florencie. Politicky činným v Oděse. Utekl. Pronásledován úřady. Caramba! Těžká cesta přes hranice. Porco maladetto! Prosim o pohostinství. Budu pracovati. Přijede císař, porco maladetto!“

„To je pěkná věc,“ řekl jsem redaktoru Knotkovi, „patrně nás asi všechny zavřou.“

„Caramba,“ mluvil dále Pietro Perri, „psal jsem již ve vaší redakci ostrý článek proti císaři. Německy napsal, Madonna mia. Třeba něco provést. Chystáte něco? Nedůvěřujete? Madonna mia. Dokumenty na hranicích ukradli.“

Redaktor Knotek mezitím poznamenal ke mně, že italština Pietra Perriho je trochu podivná, načež Pietro Perri odpověděl: „Zapomněl mnoho italsky, žil v Rusku. Utekl, porco maladetto.“

„Umíte rusky?“

„Zapomněl, Ital, dítě Florencie, caramba.“

A Pietro Perri počal mluvit německy. Mezitím přišlo několik známých, básník G. R. Opočenský s Rosenzweigem-Moirem.

Němčina Pietra Perriho byla jako jeho italština. Bylo v ní tolik příbuzného k češtině, jako když slovo za slovem překládáš.

„Pardon,“ ozval se Pietro Perri, když v tom smyslu mluvil jsem k Moirovi, „jazyk český neznám. Ani slova nerozumím. Těžká řeč. Neměl příležitost.“

Opočenský počal bručet píseň Milión paží a Pietro Perri řekl: „Pěkná píseň, caramba, milión Hände im Dunkel falteten, Madonna mia.“

Vstal jsem, a vyzdvihuje šálek s čajem, pronesl tento přípitek česky: „Necht' žije Pietro Perri. O půl šesté zatáhnem ho do koupelny a tam ho podřežem.“

Pietro Perri zbledl, vytáhl z kapsy hodinky, a třesa se na celém těle, zakoktal německy: „Necítím se zde bezpečným. Jest mně špatně, odejdu. Budu spát venku.“

Vzal klobouk. Řekl jsem: „Pietro Perri, přítel Rosenzweig-Moir vás bude doprovázet a půjdete k němu na Vinohrady spát. Nevím, co se vám zde nelíbí. Doprovodím vás na Žižkov.“

Šli jsme. Na chodbě upustil, vytahuje šátek, Pietro Perri z kapsy několik patron od revolveru. Podal jsem je s poznámkou, že jest to typ Buldog 16.

„Mám dobrý revolver,“ odpověděl Pietro Perri, vytahuje z kapsy starý revolver systému Lefoche. Měl smůlu. Patrony Buldog nevejdu se nikdy do revolveru Lefoche. Po cestě na rozhraní Žižkova a Vinohrad odporučil jsem Moirovi vřele Pietra Perriho.

„Rozumím,“ řekl Pietro Perri, „neumím česky, tuším.“ A utřel si pot s čela.

Druhého dne přišel Rosenzweig-Moir zřejmě rozčilen do redakce Chud'asa. „Pietro Perri mně zmizel z bytu,“ hlásil rozechvěle, „šel jsem si pro cigarety, a když jsem se vrátil, byl již Pietro Perri pryč. Mé papíry byly na stole přehrabány a mně se ztratil svazek dopisů, obsahujících korespondenci s paní Mlíčkovou.“

To byla velmi vážná věc, neboť Mlíčková ve dvanácti dopisech upomínala Moira o zaplacení nějakých večeří, krému na boty, rozbitého cylindru a zmizelého plivátka, kterým v tom bytě hleděl se Moir zachránit před zmrznutím.

A tak Pietro Perri zmizel s těmi dokumenty, zanechav po sobě v našich rukou jen rukopis svého článku, který den předtím napsal hroznou němčinou v redakci. Jednu větu si pamatuji: „Nejlepší by bylo použít návštěvy císařovy k tomu, aby nikdy se již neodvážil přijeti do Prahy.“

Část rukopisu uchoval u sebe administrátor Kalina, onu nevinnou část, druhou, pro kterou jsme mohli dostat dvacet let, jsme spálili právě včas, neboť večer byla vykonána v redakci policejní prohlídka úředníkem státní policie. Prohlídka byla bezvýsledná, ačkoliv prohlédli i klec s kanárkem.

III.

Za dva dny nato objevil se v redakci Chud'asa a Nové Omladiny nějaký nešťastný člověk. Měl hlavu obvázanou tak strašně, jako by mu ji rozmačkalo parní kladivo. Z celé hlavy bylo vidět jen jedno oko a špičku nosu. Nikdy jsem neviděl tak ideálně obvázanou hlavu. Nešťastný muž mluvil hlasem tichým, že přichází ze severu, kde pracoval politicky mezi českým dělnictvem na dolech. Vylíčil nám své utrpení. V Bruchu ho zřezali němečtí nacionálové. Musíme něco udělati. Ukradli mu dokumenty na jméno Matějčiek. Přichází k nám s prosbou, abychom mu zaopatřili nějaké místo, jemu, oběti surového násilí německého. Jest ochoten vše vykonati.

„Teď má přijet císař,“ prohodil významně a dál se rozhovořil o tom, že bude třeba vystoupiti. Může nám dělat třeba sluhu v administraci nebo kolportéra. Je cele náš. Má hlavu úplně rozbitou. A podával nám a tiskl ruce.

„Všiml jsem si, že ten nešťastný mladý muž s rozbitou hlavou má ruce úplně studené a chladné. Člověk s rozbitou hlavou má přece horečku. A pak ten jeho hlas a nápadné chování. Vzal jsem stranou redaktora Knotka a žádal ho, aby dal nešťastnému muži pětku zálohy na jeho kolportérské práce, aby nám potvrdil podpisem příjem, poněvadž potřebuji jeho rukopis. Nešťastný muž podepsal: „Stvrzuji tímto příjem deseti korun, Miříčka.“

„Vy jste tuším řekl dříve, že se jmenujete Matějíček.“ Ubožák zakoktal, že mu ukradli dokumenty. „Proto tedy nevíte, jak se jmenujete,“ pravil jsem, „to je přirozené, a víte, že jsme již váš rukopis někde viděli? Kalino, sundej mu obvaz s hlavy.“ Když Kalina po úporném zápase s nešťastníkem strhl mu obvaz s hlavy, objevil se před námi – Pietro Perri. Klekl před námi. Počali jsme mu mačkat prsty a vyklubovat ruku, dotazující se, jak se vlastně jmenuje. Mučili jsme ho dle starých krásných vzorů španělské inkvizice.

„Já jsem Alexandr Mašek,“ vykoktal ze sebe mučený, „a jsem ve službách státní policie. Neubíjete mne, já vám všechno povím. V kapse u kabátu najdete u mě papírek s receptem, jak se vyrábějí pumy. Ten měl jsem někde nenápadně zastrčiti. Večer bude u vás opět policejní prohlídka a oni ho mají najít. Já mám sto devadesát korun měsíčně a mám za vás dostati tři sta korun.“

Alexandr Mašek, sloup státní policie pražské, dal se do pláče.

„Kdo vám obvázal hlavu?“

„Pan doktor Prokop na ředitelství.“

Abychom zjistili, zdali skutečně se jmenuje Mašek, došel Moir na policejní ředitelství to vypátrat. Přišel klidně do místnosti, kde se scházejí detektivové, a ptal se, není-li tam pan Mašek. „Mašek odešel na Žižkov do Táborské ulice,“ řekl mu tam nějaký pán velmi prozíravě. Když se Moir vrátil, pustili jsme zmučeného Maška, který nevěřil svým očím, že nebude zabit.

Vyžádal si ještě od nás potvrzení, že byl od nás prokouknut, a to kvůli tomu, aby ho vícekrát mezi nás na Žižkov neposílali. To potvrzení jsme mu vystavili. Znělo:

Policejnímu ředitelství!

Stvrzujeme tímto na žádost Alexandra Maška, agenta státní policie, že týž byl námi objeven a zjištěn jako Pietro Perri i jako z práce na severu propuštěný a ztýraný český dělník Matějíček-Miříčka. (Následovaly podpisy.)

Od té doby jsme měli pokoj od státní policie.

Alexandr Mašek byl zapleten též do antimilitaristického procesu. Jednou ho poznali v Hyberské ulici v Praze a zmlátili ho tak, až ho odvezli do nemocnice. Policie rozšířila o něm zprávu, že Alexandr Mašek dotrpěl někde v Jičíně a že mu nějaká jeptiška zatlačila oči. Alexandr Mašek zůstal však naživu a nalézá se nyní v Rusku, kde velice se zajímá o českou otázku. Slyšel jsem, že jest zavřen a že má být pověšen. Bude-li pověšen, kladu mu tuto vzpomínku do hrobu.

Schůze našeho obecního zastupitelstva v Mejdlovarech – Volí se obecní strážník

Všichni v naší obci velice jsme se těšili na tuto schůzi, neboť mělo být v ní rozhodnuto, kdo má být obecním strážníkem. Celkem došlo přes 500 žádostí. Mluvil-li bych řečí učenců, tedy asi kol 531 žádostí. Z těchto žadatelů byla polovička absolvovanými právníky, dále tam bylo ke stu žádostí absolvovaných studujících filozofie a kromě toho 49 žádostí bylo psáno abiturienty různých učitelských ústavů, kteří jsou bez místa již rok. Zbytek připadal na absolventy obchodních akademií a konečně byly zde tři žádosti z kruhů nejvíce blízkých panu starostovi, poněvadž to byli obecní příslušníci. Byl to František Kačírek, obecní pastýř, Jan Kořenář, domkář na konci vsi, a kostelník Podloch. Tento pohádal se s panem farářem, poněvadž mu pan farář nedal nic z pohřbu staré výměnkářky Švejcové a ještě ho ten den ve ferblu obehral o pět zlatek v obecním hostinci. Tedy terno jsme měli pohromadě, a záleželo jen na rozhodnutí. Ostatní žádosti jsme prodali kupci Krausovi na papír. Dal nám za to pět láhví vína a balí od té doby do těch žádostí: „Slibuji, že věrným chováním stanu se důvěry hoden“ smradlavý sýr, který si kupují naši lidé, když jdou do hospody, poněvadž je v něm tolik papriky, že chutná pivo, a jak chutná. Máme u nás pivo z Hluboké a to je velice dobré pivo, když má člověk poctivý základ. Piješ desátou, jedenáctou, a jak potom mluvíš o politice. Rozkoš poslouchat ty řeči. Ani se nenaděješ, už do tebe mlátí, poněvadž my u nás nejsme stejného přesvědčení. Ale nezáleží jen na tom, jak se o politice mluví, my mluvíme i o obecních záležitostech, poněvadž má náš starosta hospodu. V této hospodě jsme se tedy také sešli jako obyčejně na schůzi obecního zastupitelstva. Zde také konáme všechny schůze obecní. Korupce nepanovala u nás žádná. Každý z terna dal duplák piva. Napřed ho dal žadatel Kačírek, takže když se to rozhlásilo, hned jsme si myslili, že ho přijmeme na místo obecního strážníka. Ale pak dal také Kořenář peníze a hned za ním kostelník Podloch. My jsme tedy nevěděli, na čem jsme. Nás všechny to mile překvapilo, ale situace byla zoufalá, neboť každý z nich koupil pivo za stejný peníz a každý si předtím obešel nás radní, členy obecního zastupitelstva, a my jsme to každému slíbili. Pak zabil prase kostelník Podloch a dal

z něho udělat vepřové hody. Současně zabili však po praseti i další dva žadatelé, Kačírek a Kořenář, takže sice to byla radostná událost, když nám byly věnovány k požitku, a k jak krásnému požitku, tři prasata, ale přesto neměli jsme místa pro tři obecní strážníky, nýbrž jen pro jednoho.

O korupci se tedy naprosto nemohlo mluvit a byli jsme žádostivi, jak to dopadne. Žádný z těch tří žadatelů neměl žádné přednosti, a proto se dalo očekávat, že bude schůze obecního zastupitelstva pojednávající o této volbě velice bouřlivá.

Celý den jsme se postili, my, členové obecního zastupitelstva, abychom měli lepší chuť k jídlu, když z tří prasat to vonělo po celé obci.

Starosta byl ve velkých neshodách. Chodil po všech členech obecního zastupitelstva a říkal: „Na mou duši, takhle to dál nepůjde. Já se z toho zblázním: Kdyby alespoň někdo z těch žadatelů byl pořádný lump, tak ho vyloučíme z tera, a když se bude rozhodovat o dvou, tak se už dokáže, že jeden z těch dvou je darebák. Takhle jsou ale všichni stejní lumpové a to je právě ta ostuda, že nemůžeme jim nic vyčítat. Ještěže nám uspořádali prasečí hody a dali to pivo. Vždyť jsou všichni stejní darebáci, ale nás nepodplatí.“

Byl mezi námi jeden člověk jménem Machlíček. To byl sice pořádný občan jako my všichni, ale nepřál našemu starostovi Bálkovi. Kde mohl, udělal mu nějakou nepříjemnost. Tak kupříkladu učinil jednou oznámení na starostu, že mu pytláci na jeho poli. Málem by bylo došlo k soudu, a teprve starosta když jako hostinský odpustil Machlíčkovi nějaký dluh v jeho hospodě, bylo možno věc smírně urovnat, ovšem za cenu toho dluhu, a ještě mu musil před svědky slíbit, že nebude chtít na něm po celý týden, aby platil útratu. Toho ovšem Machlíček využítkoval náležitě, takže od té doby panovalo nesnesitelné nepřátelství mezi ním a našim starostou. Nepokrytě také dával najevo, že při schůzi obecního zastupitelstva, na které se bude jednat o zvolení obecního strážníka, přivede starostu do nemilé situace.

Tak došlo tedy k té památné schůzi, na které měla být celá otázka definitivně projednána. Machlíček se kasal, starosta také.

Sešli jsme se v zasedací síni, totiž, jak již dříve bylo podotknuto, ve starostově hospodě. Kromě nás sedělo tam několik našich sousedů, kterým bylo stručně řečeno, že mají sice též podíl na všeobecném hodování, ale aby šli do kuchyně, teď že se jedná o volbu obecního strážníka z celého tera.

Tak to tedy začlo. Napřed přišla jitrnicová polévka, pak jelítka a jitrnice se zelím a brambory (ty dal k dispozici starosta), nato kousek ovaru (to byly celé tři prasečí hlavy), pak tlačěnka a rosol z tučných kousků masa a nakonec vepřová pečeně s knedlíkem (opět dispozice našeho starosty). Nakonec došlo, když jsme vypili jeden duplák, k debatě o návrhu pana starosty, aby

ze tří v ternu se nalézajících žadatelů o místo obecního strážníka byl zvolen ten nejschopnější. První ujal se slova starosta, který prohlásil, že lituje jen toho, že všichni tři žadatelé nestojí jeden za osmnáct a druhý i třetí za dvacet bez dvou. Že jest mu velice líto, že právě takoví darebáci, jako jsou všichni tři žadatelé, chtějí být ochránci veřejného pořádku, ale že si obecní zastupitelstvo nemůže jinak pomoci, než že z těch tří darebáků musí přece zvolit jednoho, a jména těch tří známých lotrů že jsou Kořenář, Kačírka a Podloch a že žádá, aby alespoň vstali, když se o nich mluví.

Po něm promluvil však Machlíček. Velice se divil ve své řeči, proč vlastně starosta nezačal z jiného konce. Řekl, že obecní strážník musí mít v první řadě smysl pro spravedlnost a právo a že se nesmí dát urážet žádným způsobem. To že by byl pěkný obecní strážník. Obracuje se pak ku třem žadatelům, zvolal demagogicky: „Hoši, vy právě v tomto okamžiku musíte vědět jednu věc, že nelze vám tak lehce sice dosáhnout místo, o které žádáte, ale že můžete a musíte být odhodláni, i kdyby starosta to byl, který by vás v budoucím vašem povolání urážel, že musíte projevit, že se nebojíte, neboť budete pod přísahou. Tady o vás říká, že jste lumpové. Dokažte, že aspoň jeden z vás, bude-li zastávat úřad strážníka, že bude nestranným a že mu nepůjde jen o osoby, nýbrž o právo a spravedlnost. Kačírku, dej starostovi facku!“

Nastalo velké ticho. Oči všech byly upřeny na Kačírku, který dál seděl a hloupě se usmíval.

Machlíček zvolal vtom: „Podlochu! Dej starostovi facku, respektuj většinu!“ Opět nic. Podloch seděl vedle Kačírka a usmíval se ještě hloupěji.

I zvolal Machlíček: „Kořenáři, dej starostovi facku a neboj se!“ Kořenář uposlechl, šel k starostovi, který vytřeštěně na to hleděl, ozvalo se plesknutí a starosta spadl ze židle.

Ozval se potlesk a Machlíček zvolal: „Sousedí, tohle je nestranný člověk, toho musíme udělat obecním strážníkem! Kdo je pro to?“

Zvedlo se všech dvanáct členů a hlasovali pro to.

„Kořenář je tedy zvolen obecním strážníkem!“ zvolal starosta. „A teď ti, Kořenáři, nařizují jako tvůj představený, abys dal Machlíčkovi dvě pořádné facky!“

„K službám, pane starosto,“ odpověděl Kořenář a dal Machlíčkovi takové dvě pořádné, že Machlíčka musili křísit.

Tak se stal Kořenář naším obecním strážníkem.

VOJÁCI DOBŘÍ I NEDOBŘÍ

Dobrý voják Švejk opatřuje mešní víno

Apoštolský polní vikář dr. Koloman Belopotoczky, biskup tricalský, jmenoval vojenským knězem posádky v Tridentě Augustina Kleinschrodta. Mezi obyčejným duchovním, knězem civilistou a duchovním vojenským jest velký rozdíl. V posledním spojeno jest dokonale náboženství s vojákem, dvě naprosto odlišné kasty sestaveny dohromady a rozdíl mezi oběma druhy duchovenstva jsou takové jako mezi nadporučíkem dragounským, který vyučuje ve vojenské akademii jízdě, a mezi majitelem hipodromu.

Vojenský duchovní jest placen státem, jest to vojenský úředník v určité hodnostní třídě, má právo nosit šavli a právo souboje. Duchovní-civilista dostává sice též odměnu od státu, ale musí se snažit i z věřících získat nějaké peníze, aby mohl být pohodlně živ.

Voják nemusí pozdravit obyčejného kněze, ale musí vzdát vojenskému knězi patřičnou úctu, jinak je zavřen. Bůh má tedy zde dvojí zástupce, civilní a vojenské.

Civilní musí se starat o politickou agitaci, vojenští pak zpovídají vojáky a zavírají je, což zajisté vše měl Hospodin již tenkrát v úmyslu, když stvořil tuto hříšnou zemi a když později stvořil i Augustina Kleinschrodta.

Když se tento důstojný pán valil ulicemi Tridentu, vypadal z dálky jako kometa, kterou chce rozhněvaný bůh trestat toto nešťastné město.

Byl strašný ve své velebnosti a šla o něm pověst, že již měl v Uhrách tři souboje, v nichž usekal nosy svým protivníkům z důstojnického kasina, kteří byli příliš vlažní ve víře.

Zmenšiv tak objemově nevěru, byl přesazen do Tridentu v té době, kdy dobrý voják Švejk opustil garnizónní vězení a vrátil se ku své kumpanii, aby pokračoval v hájení vlasti. Duchovní otec vojenské posádky v Tridentu hledal té doby nového sluhu a šel si jej osobně vybrat mezi mužstvem posádky.

Ký div, že když procházel světnicemi, padl jeho zrak na dobromyslnou tvář vojáka Švejka a že poklepal mu na rameno a řekl: „Půjdeš se mnou!“ Dobrý voják Švejk počal se omlouvat, že nic nevyvedl, ale kaprál jej strčil a vedl do kanceláře.

V kanceláři po dlouhém omlouvání vyjádřil se poddůstojník k vojenskému knězi, že dobrý voják Švejk „ist ein Mistvieh“, ale důstojný Kleinschrodt ho přerušil: „Ein Mistvieh kann doch gutes Herz haben,“ k čemuž dobrý voják Švejk pokorně kýval hlavou. Jeho usměvavá tvář s upřímnými očima kulatila se v koutku a duchovní vojenský pastýř při pohledu na tu dobráckou hlavu nechtěl vidět ani rejstřík trestů dobrého vojáka Švejka.

Od té chvíle nastal pro Švejka blažený život. Pil tajně mešní víno a svému představenému čistil tak hezky koně, že kdysi pochválil ho důstojný kněz Kleinschrodt.

„Poslušně hlásím“, ozval se dobrý voják Švejk, „že dělám vše možné, aby byl tak pěkný jako voni.“

Pak přišly velké dny vojenského polního tábora u Castel-Nuovo, kdy měla být sloužena polní mše. Augustin Kleinschrodt užíval k církevním účelům jen mešního vína dolnorakouského z Vöslavy. Italského vína nemohl ani cítit, a tak se stalo, když zásoba docházela, že zavolal k sobě dobrého vojáka Švejka a jemu řekl:

„Zítř ráno půjdeš do města pro víno z Dolních Rakous z Vöslavy. V kanceláři dostaneš peníze a přineseš osmilitrový soudek. Vrátit se hned! Tedy pamatuj, z Vöslavy v Dolních Rakousích. Abtreten!“

Dostal druhého dne dvacet korun, aby pak při návratu hlídka nebránila mu vstup do tábora, byl mu vyhotoven průkaz: „V úřední povinnosti pro víno.“

Dobrý voják Švejk odešel do města, svědomitě opakoval si přes celé město „Vöslau – Nieder Österreich“ a totéž hlásil i na stanici a za tři čtvrti hodiny nato jel spokojeně vlakem do Dolních Rakous.

Toho dne důstojný průběh polní mše rušilo jen trpké italské víno v konvici. K večeru nabýval Augustin Kleinschrodt přesvědčení, že dobrý voják Švejk je holomek, který asi někde pije a zapomíná na své vojenské povinnosti.

Láteření Augustina Kleinschrodta bylo slyšet v celém táboře a neslo se až k alpským velikánům, splývalo do údolí Adiže k Meranu, kudy před několika hodinami s úsměvem spokojenosti a s blahým vědomím řádného plnění povinnosti ujížděl dobrý voják Švejk. Jel údolím, projížděl tunely a na každé stanici ptal se suše: „Vöslau, Nieder Österreich?“

Konečně dobromyslnou tvář vojáka Švejka uvidělo nádraží ve Vöslavě a dobrý voják Švejk ukázal nějakému muži v úřední čepici vojenský úřední průkaz: „V úřední povinnosti pro víno.“

Líbezně se usmívaje tázal se, kde jsou zde kasárna.

Muž s čepicí ptal se ho po maršrútě. Dobrý voják Švejk prohlásil, že neví, co je to maršrúta.

Pak přišli ještě dva mužové s čepicemi a jali se Švejkovi vykládat, že nejbližší kasárna jsou v Korneuburgu.

Dobrý voják Švejk koupil si tedy lístek do Korneuburgu a jel dál.

V Korneuburgu je železniční pluk a v kasárnách se velice divili, když v noci objevil se dobrý voják Švejk ve vratech kasáren a ukazoval vrátní hlídce svůj průkaz: „V úřední povinnosti pro víno.“

„Necháme to až na ráno,“ řekla hlídka, „pan inspekční důstojník právě usnul.“ Dobrý voják Švejk lehl si na kavalec s blahým vědomím, že dělá pro stát, co může, a usnul spokojeně.

Ráno vedli ho do kanceláře skladiště. Tam účetnímu poddůstojníkovi ukázal svůj průvodní list: „V úřední povinnosti pro víno“, průkaz s razítkem Feldlager – Castel-Nuovo-RGT 102 Bat 3. a podpisem důstojníka ode dne.

Vyjevený poddůstojník vedl ho do plukovní kanceláře, kde byl podroben plukovníkem výslechu. „Poslušně hlásím,“ řekl dobrý voják Švejk, „přijel jsem z nařízení důstojného kuráta Augustina Kleinschrodta z Tridentu. Mám přivést osmilitrový soudek mešního vína z Vöslavy.“

Nastala velká porada. Jeho dobromyslná prostá tvář, upřímné vojenské chování a jeho průvodní list: „V úřední povinnosti pro víno“ s řádně ověřeným razítkem a podpisem, to vše činilo co nepříznivější dojem a celou záležitost ještě spleťtější.

Konala se velká debata a byl vysloven názor, že se asi důstojný kurát Augustin Kleinschrodt zbláznil a že nezbývá nic jiného než poslat dobrého vojáka Švejka maršrútu nazpátek.

Poddůstojník hotovil tedy pro Švejka maršrútu. Byl to hodný člověk a nezáleželo mu na nějakém kilometru. I vypsál mu cestu přes Vídeň, Štýrský Hradec, Záhřeb, Terst, Trident. Cestu mu vypočítal na dva dny. Dali mu do kapsy 1,60 K, poddůstojník mu koupil lístek a kuchař dal mu ze soucitu do náruči tři bochníčky komisárku.

Zatím chodil po ležení u Castel-Nuovo polní kurát Augustin Kleinschrodt, skřípal zuby a neříkal nic než: „Chytit, svázat, zastřelit!“

Dobrého vojáka Švejka vedli v patrnosti jako dezertéra, a jaké bylo překvapení, když čtvrtého dne v noci objevil se u vchodu do polního ležení dobrý voják Švejk a s úsměvem podával hlídce svou maršrútu z Korneuburgu a svůj průkaz z tábora: „V úřední povinnosti pro víno“.

Hned se ho chopili a k jeho úžasu dali mu řetízky a vedli do baráku, kde ho zavřeli.

Ráno vedli ho do města do kasáren.

Současně přišel přípis od železničního pluku z Korneuburgu, ve kterém se dotazuje plukovník, proč důstojný kurát Augustin Kleinschrodt poslal do Korneuburgu vojáka Švejka pro mešní víno z Vöslavy.

Konána byla po výslechu vojáka Švejka, který pověděl upřímně s blaženým úsměvem, jak se vše stalo, velká porada a důstojný kurát Augustin Kleinschrodt šel navštívit dobrého vojáka Švejka do vězení.

„Uděláš nejlépe, ty dobytku Švejku, když se dáš superarbitrovat, abychom měli od tebe pokoj.“

A tu dobrý voják Švejk řekl, dívaje se upřímně na polního kuráta: „Poslušně hlásím, že budu sloužit císaři pánu až do posledního vzdechu!“

(Dobry vojak Švejk před válkou – Zajímavé příhody poctivého vojína.)

Dobry vojak Švejk působí u aeroplánů

Rakousko má tři řiditelné vzducholodě, osmnáct vzducholodí, které se řídit nedají, a pět aeroplánů. To jest moc Rakouska ve vzduchu. Dobrého vojáka Švejka dali k oddělení aeroplánů, aby sloužil ku cti a ozdobě tohoto nového oddílu vojenského. Zprvu vytahoval na vojenském letišti aeroplány z hangáru a čistil kovové součástky terpentýnem a vídeňským vápnem.

Sloužil tedy u aeroplánu od piky. A jako důstojnému kurátovi v Tridentu čistil pečlivě koně, tak zde pracoval s chutí na aeroplánech, kartáčoval plochy, jako by hřebelcoval koně, a v hodnosti desátníka vodil hlídky hlídat hangáry, které poučoval: „Lítat se musí, a proto, kdo by chtěl ukrást aeroplán, každého zastřelte.“

Asi za čtrnáct dní dělal cestujícího. To jest asi velmi nebezpečné povýšení.

Zatěžoval aeroplán a lítal s důstojníky. Dobry vojak Švejk se však nebál. S úsměvem vyletěl do vzduchu a pokorně a uctivě díval se na důstojníka řídicího letadlo a salutoval, když viděl před sebou vyšší šarže, pohybující se pomalu po letišti.

A když někde spadli a rozbili aeroplán, tu první vždy z trosk vylezl dobrý vojak Švejk, a pomáhaje důstojníkovi na nohy, hlásil: „Poslušně hlásím, že jsme spadli a že jsme živi a zdrávi.“

Byl to příjemný společník. Jednoho dne vyletěl s důstojníkem Herzigem, a když se octli ve výšce 826 metrů, přestal motor fungovat.

„Poslušně hlásím, že nám došel benzín,“ ozval se vzadu za důstojníkem příjemný hlas Švejkův, „já, poslušně prosím, zapomněl dolejt nádržku.“ A za chvíli nato: „Poslušně hlásím, že padáme do Dunaje. A když vynořily se za chvíli jejich hlavy z rozčeřených, zelenavých vod Dunaje, řekl dobrý vojak Švejk, plavaje za důstojníkem ke břehu: „Poslušně hlásím, že jsme dnes udělali výškový rekord.“

Bylo před velkými slavnostními vzlety vojenskými na letišti u Vídeňského Nového Města. Prohlíželi aeroplány, zkoušeli motory a konali poslední přípravné práce ku vzletu. Poručík

Herzig hodlal vzlétnout se Švejkem na Wrightově dvojplošníku, ku kterému byl přimontován přístroj Morrissonův, pomocí kterého lze vzletět bez rozjezdu.

Byli zde vojenští zástupci cizích mocností.

O Herzigův aeroplán velice se zajímal rumunský major Gregorescu, který posadil se dovnitř a prohlížel páky a kormidla.

Dobry voják Švejk na rozkaz poručíkův spustil motor, vrtule se otáčela, Švejk s velikým zájmem upravoval, sedě vedle zvědavého rumunského majora, drátěné lano spojující výškové zadní kormidlo a počínal si tak rozšafně, že shodil majorovi z hlavy čepici.

Poručík Herzig se dopálil. „Švejku, vy osle jeden, leťte ke všem čertům.“

„Zum Befehl, Herr Leutnant,“ zvolal Švejk, chopil se výškového kormidla a páky přístroje Morrissonova a aeroplán vznesl se od země s daleko slyšitelnými, pravidelnými výbuchy výborného motoru.

20, 100, 300, 450 metrů ve výšce směrem k jihozápadu, k bílým Alpám, rychlostí 150 km za hodinu.

Ubohý rumunský major vzpamatoval se nad nějakým ledovcem, nad kterým letěli ve výšce takové, že mohl jasně pod sebou rozeznávat přírodní krásy, sněžná pole, propasti zirájící přísně a hrozivě na něho.

„Co se to děje?“ pravil, koktaje strachy.

„Letíme dle rozkazu, poslušně prosím,“ odpověděl uctivě dobrý voják Švejk, „pan poručík rozkázal: Leťte ke všem čertům; tak letíme, poslušně prosím.“

„A kde, kde se spustíme?“ tázal se drkotaje zuby zvědavý rumunský major Gregorescu.

„Poslušně prosím, že nevím, kde spadnem. Letím podle rozkazu a dovedu jen nahoru, dolů neumím“ my jsme to nikdy nepotřebovali s panem poručíkem. Když jsme byli ve výšce, tak jsme spadli sami od sebe.“

Přístroj ukazující výšku udával 1860 metrů. Major křečovitě se držel tyčí a křičel rumunsky:

„Deu, deu, bože, bože,“ a dobrý voják Švejk, pracuje obratně s kormidlem, zpíval nad Alpami, přes které letěli: „Ten prstýnek, cos mi dala, ten já nosit nebudu, prachsakra, pročpak ne, až já přijdu k svému regimentu, do kvěru ho nabiju.“

Major se hlasitě modlil rumunsky a klel strašlivě, kdežto čistým mrazivým vzduchem ozýval se dále jasný hlas dobrého vojáka Švejka: „Ten šáteček, cos mi dala, ten já nosit nebudu, prachsakra, pročpak ne, až já přijdu k svému regimentu, kvér s ním putovat budu, prachsakra, pročpak ne.“

Pod nimi se křižovaly blesky a zuřila bouře.

S vytřeštěnýma očima díval se major před sebe a sípavým hlasem se tázal: „Kdypak to skončí?“

„Rozhodopádně,“ odpověděl usměvavě dobrý voják Švejk, „alespoň my jsme vždycky s panem poručíkem někam spadli.“

Byli někde nad Švýcarsy a letěli k jihu. „Jen strpení, poslušně prosím,“ pronesl dobrý voják Švejk, „až nám dojde benzín, tak musíme spadnout“ „Kde to jsme?“

„Nad nějakou vodou, poslušně prosím, moc vody je to, asi spadnem do moře.“

Major Gregorescu omdlel a zaklínovač své tlusté břicho do tyčí, takže pevně vězel v kovové konstrukci.

A nad Středozezním mořem zpíval si dobrý voják Švejk: „Kdo chce býti veliký, musí jísti knedlíky, ajn, cvaj, na vojně ho nezabijou, ajn, cvaj, poněvadž jed knedlíky, ty vojanský knedlíky jako hlavy veliký, ajn, cvaj.“

A dál si zpíval dobrý voják Švejk nad těmi obrovskými plochami moře ve výši jednoho tisíce metrů: „Mašíruje Grenewil Prašnou bránou na špacír...“

Mořský vzduch probudil majora ze mdloby. Podíval se do té příšerné hloubky, a zpozorovav moře, zvolal: „Diu, diu,“ a omdlel poznovu.

Letěli nocí a letěli pořád. Najednou dobrý voják Švejk zatřásl majorem a řekl dobrácky: „Poslušně hlásím, že letíme dolů, ale nějak volně.“

Klouzavým letem snesl se aeroplán, kterému došel benzín, do palmového háje u Tripolisu v Africe.

A dobrý voják Švejk, pomáhaje majorovi z aeroplánu, zsalutoval a řekl: „Poslušně hlásím, že je vše v pořádku.“

Byl to světový rekord, jenž dokázal dobrý voják Švejk, který přeletěl Alpy, jižní Evropu, Středozezní moře a snesl se v Africe.

Major, vida kolem sebe palmy, dal Švejkovi dva pohlavky, které přijal dobrý voják Švejk s úsměvem, neboť konal jen svou povinnost, když mu řekl poručík Herzig: „Let'te ke všem čertům.“

Co se stalo dál, o tom těžko povídat, poněvadž bylo by snad velice nepříjemné pro ministerstvo vojenství, které jistě zapře, že by nyní u Tripolisu spadl rakouský aeroplán, neboť tím octli bychom se před velkou mezinárodní zápletkou.

(Dobrý voják Švejk před válkou – Zajímavé příhody poctivého vojína.)

Dobry voják Švejk učí se zacházet se střelnou bavlou

A bylo to, jak mu řekl důstojný kurát: „Švejku, ty holomku, když chceš sloužit, tak budeš sloužit mezi střelnou bavlou. Snad ti to tam půjde k duhu.“ Tak dobrý voják Švejk učil se v arzenále zacházet se střelnou bavlou. Nabíjel jí torpéda. Tato služba není pro legraci, poněvadž jste stále jednou nohou ve vzduchu a druhou v hrobě.

Dobry voják Švejk se však nebál. Žil mezi dynamitem, ekrazitem a střelnou bavlou spokojeně jako čestný voják a z baráku, kde nabíjel torpéda tou strašnou třaskavinou, ozýval se jeho zpěv:

„Pimonte, Pimonte, co jsi ty za pána, že za tebou padla ta majlandská brána, hop, hop, hop. Ta majlandská brána a ty čtyři mosty, vystav si, Pimonte, silnější forposty, hop, hop, hop! Já jsem vám postavil regiment hulánů, vy jste ho zahnali za majlandskou bránu, hop, hop, hop.“

Po té krásné písni, která činila z dobrého vojáka Švejka lva, přicházely na řadu jiné dojmavé písni o knedlíkách jako hlava velikých, které polykal dobrý voják Švejk s nevyličitelnou rozkoší.

A tak žil spokojeně mezi střelnou bavlou, sám a sám v jednom z arzenálních baráků.

A tu jednoho dne přišla inspekce, která chodí od jednoho baráku k druhému a prohlíží, zdali je vše v pořádku.

Když přišli až do baráku, kde dobrý voják Švejk učil se zacházet se střelnou bavlou, tu uviděli dle oblaků tabákového dýmu, který se řinul z dýmky, že dobrý voják Švejk je neohrožený vojín.

Švejk, vida vojenské pány, vstal a dle předpisu vyňal dýmku z úst a položil ji na nejkratší vzdálenost od sebe, aby k ní měl nejbliž, a to do otevřeného ocelového sudu se střelnou bavlou. Přitom pronesl, salutuje:

„Poslušně hlásím, že není nic nového a že je vše v pořádku.“

Jsou okamžiky v lidském životě, kdy duchapřítomnost hraje velkou roli.

Nejchytřejší z celé společnosti byl pan obršt. Ze střelné bavlny vystupovaly kroužky tabákového dýmu a tu řekl: „Švejku, kuřte dál!“

To bylo moudré slovo, poněvadž jest rozhodně lepší, když je zapálená dýmka v ústech než ve střelné bavlne. Švejk zsalutoval a pravil: „Poslušně hlásím, že budu kouřit.“

Byl to poslušný voják.

„A teď, Švejku, pojďte na strážnici!“

„Poslušně hlásím, že nemůžu, poněvadž musím zde podle předpisu být až do šesti hodin, kdy mne přijdou vystřídat. U střelné bavlny musí být pořád někdo, aby se nestalo žádné neštěstí!“

Inspekce zmizela. Klusala na strážnici, kde poručila, aby pro Švejka šla patrola.

Patrola šla nerada, ale přece šla.

Když přišli před barák, kde sloužil se zapálenou dýmkou dobrý voják Švejk uprostřed střelné bavlny císaři pánu, zvolal desátník: „Holomku Švejku, vyhod' dýmku oknem a vyjdi ven.“

„Ani mne nenapadne, pan obršt poručil, abych kouřil dál, tak já musím kouřit až do roztrhání těla.“ „Vylez ven, dobytku!“

„A nevylezu, poslušně prosím. Jsou teprve čtyři hodiny a můžete mne ‚ablesovat‘ až v šest. Do šesti musím být u střelné bavlny, aby se nestalo nějaké neštěstí. Já jsem na to opatrn –“

To „ý“ nedořekl. Snad jste četli o tom velkém neštěstí v arzenále, které bylo národním smutkem Rakouska.

Barák za barákem vyletěl, až vyletěl celý arzenál za tři čtvrti vteřiny.

Začlo to v baráku, kde dobrý voják Švejk učil se zacházet se střelnou bavlnou, a jako mohyla nad tím místem se nakupila prkna, latě a železné konstrukce, které sem přiletěly ze všech stran, aby vzdaly poslední úctu statečnému Švejkovi, který se nebál střelné bavlny.

Tři dny pracovali zákopníci na zříceninách a dávali dohromady hlavy, dřívky, ruce a nohy, aby milý pánbůh o posledním soudě snáze poznal různé šarže a dle toho je také odměnil.

Byly to pravé hlavolamy. Tři dny odklízeli prkna, železné konstrukce i z mohyly Švejkovy a třetího dne v noci uslyšeli, když prodírali se dovnitř do té spousty, příjemný hlas: „Ta majlandská brána a ty čtyři mosty, vystav si, Pimonte, silnější forposty, hop, hop, hop.“ Při záři pochodní prokopávali se za hlasem: „Já jsem vám postavil regiment hulánů, vy jste ho zahnali za majlandskou bránu, hop, hop, hop.“

A v záři pochodní spatřili jakousi jeskyni, sestavenou ze železné konstrukce a nakupených prken, a v koutku uzřeli dobrého vojáka Švejka, který odkládaje dýmku, zsalutoval a řekl: „Poslušně hlásím, že není nic nového a že je vše v pořádku.“

Vyvedli ho ven z toho zříceného pekla a dobrý voják Švejk, když se ocitl před důstojníkem, pravil podruhé: „Poslušně prosím, že je vše v pořádku a že prosím, aby mne vystřídali, poněvadž jest šest hodin dávno pryč, a prosím také o minážgeld za tu dobu, co to na mne spadlo.“

Statečný voják byl jediný, který z celého arzenálu přežil tuto katastrofu.

Na jeho počest byla večer uspořádána v městě vojenskými kruhy malá slavnost v důstojnickém kasině. Obklopen důstojníky, pil dobrý voják Švejk jako duha a jeho dobrý kulatý obličej zářil radostí.

Druhého dne obdržel minážgeld za tři dny, jako by byl ve válce, a za tři neděle byl jmenován kaprálem u své kumpanie a dostal velkou válečnou medaili.

Když ozdoben jí a hvězdičkami vstupoval do svých kasáren v Tridentu, setkal se s důstojníkem Knoblochem, který se zachvěl, když spatřil tu obávanou dobráckou tvář dobrého vojáka Švejka. „Tys to, lumpe, vyved!“ řekl k němu.

Usměvavě pronesl na to Švejk: „Poslušně hlásím, že jsem se naučil zacházet se střelnou bavlou.“

A s myslí povznešenou vstoupil na dvůr, aby vyhledal svou kumpanii.

Toho dne četl důstojník ode dne mužstvu zprávu z ministerstva vojenství o zřízení oddělení aeroplánů v armádě s výzvou, aby se přihlásil, kdo chce.

Vystoupil tu dobrý voják Švejk, a hláse se důstojníkovi, pravil: „Poslušně prosím, že už jsem byl ve vzduchu a že to znám a že chci i ve vzduchu sloužit císaři pánu.“

A tak za týden putoval dobrý voják Švejk ku vzduchoplaveckému oddělení, kdež si počínal neméně rozšafně než v arzenále, jak uvidíte dále.

(Dobrý voják Švejk před válkou – Zajímavé příhody poctivého vojína.)

Superarbitrační řízení s dobrým vojákem Švejkem

V každé armádě jsou darebáci, kteří nechtí sloužit. Těm milejší je, když se z nich stanou praobyčejní civilní mameluci. Tito prohnaní chlapíci stěžují si, že mají například srdeční vadu, ačkoliv mají třeba jen zánět slepého střeva, jak se při pitvě dokáže. Takovým a podobným způsobem chtějí se zprostit své vojenské povinnosti. Ale běda jim! Je zde ještě superarbitrační řízení, které jim sakramentsky zatne žílu. Chlapík stěžuje si, že je „platfus“. Vojenský lékař předepíše mu Glauberovu sůl a klystýr a „platfus neplatfus“ běhá, jako by mu hlavu zapálil, a ráno ho zavrou.

Jiný lotr stěžuje si, že má raka v žaludku. Položí ho na operační stůl a řeknou mu: „Při plném vědomí otevřít žaludek.“ Než to dořeknou, je po rakovině a zázračně uzdravený putuje do basy.

Superarbitrační řízení je dobrodiním pro armádu. Nebýt toho, každý druhý branec by se cítil nemocným a neschopným nosit tele.

Superarbitrace jest slovo původu latinského. Super = nad, arbitrace = zkoumati, pozorovati. Superarbitrace tedy „nadzkoumání“.

Dobře to řekl jeden štábní lékař: „Kdykoliv prohlížím maroda, činím tak z přesvědčení, že se nemá mluvit o „superarbitrace, nadzkoumání“, nýbrž o „superdubitare, nadpochybování“, že

takový marod je nade vši pochybnosti zdrav jako ryba. Z toho principu také vycházím. Předpisuji chinin a dietu. Za tři dny proboha prosí, abych je pustil z nemocnice. A když mezitím umře takový simulant, učiní tak naschvál, aby nás dopálil a nemusel si ten podvod odsedět. Tedy „superdubitare“, a ne „superarbitrace“. Pochybovati o každém do jeho posledního vzdechu.“

Když tedy dobrého vojáka Švejka chtěli superarbitrovat, záviděly mu to všechny kumpanie. Vězeňský profous, přinášeje mu oběd do vězení, řekl k němu: „Ty holomku, máš štěstí. Půjdeš z vojny domů, budeš superarbitrovanej jako jedna fiala.“

Ale dobrý voják Švejk řekl mu totéž co důstojnému kurátovi Augustinu Kleinschrodtovi: „Poslušně hlásím, že to, prosím, nejde. Jsem zdrav jako ryba a chci sloužit císaři pánu do posledního vzdechu.“

S blaženým úsměvem lehl si na kavalec. Profous hlásil toto vyjádření Švejkovo důstojníku ode dne, Müllerovi.

Müller zaskřípal zuby: „Lumpa naučíme,“ zvolal, „aby si nemyslil, že může zůstat na vojně; musí přinejmenším dostat skvrnitý tyfus, i kdyby se z toho zbláznil.“

Mezitím dobrý voják Švejk vykládal zavřenému soudruhu z kumpanie: „Já budu sloužit císaři pánu do posledního vzdechu. Když už jsem zde, tak zde zůstanu. Když jsem voják, tak musím sloužit císaři pánu a nikdo mne nesmí z vojny vyhnat, ani kdyby přišel pan generál a kopnul mne do zadnice a vyhodil z kasáren. Vrátil bych se k němu a řekl: ‚Poslušně hlásím, pane generál, že chci sloužit císaři pánu do posledního vzdechu a že se vracím ke kumpanii.‘ A kdyby mne nechtěli tady, dám se k maríně, abych aspoň na moři sloužil císaři pánu. A kdyby ani tam mne nechtěli a pan admirál i tam mne kop do zadnice, budu císaři pánu sloužit ve vzduchu.“

V celých kasárnách panovalo však upřímné mínění, že dobrého vojáka Švejka vyženou z vojny! Dne 3. června přišli pro něho s nosítky do vězení, po zuřivém odporu přivázali jej řemenem k nosítkám a odnesli do garnizónní nemocnice. Kudy ho nesli, ozývalo se z nosítek jeho vlastenecké heslo: „Vojáci, nedejte mne, já chci dál sloužit císaři pánu!“

Dali ho na oddělení pro těžce nemocné a štábní lékař Jansa ho zběžně prohlédl: „Máš zvětšená játra a ztučnění srdce, Švejku. Tos to dopracoval, musíme tě pustit z vojny.“

„Poslušně prosím,“ ozval se Švejk, „že jsem zdrav jako ryba. Co by si, poslušně hlásím, beze mne armáda počala! Poslušně prosím, že chci ke kumpanii a že budu dál sloužit císaři pánu věrně a poctivě, jak se na pořádného vojáka sluší a patří.“ Předepsali mu klystýr, a když mu jej dával sanitář Rusín Bočkovskij, tu dobrý voják Švejk v této choulostivé situaci řekl důstojně: „Bratře, nešetři mne, když jsem se nebál Taliánů, nebojím se ani tvého klystýru.“

Voják se nesmí bát ničeho a musí sloužit, to si pamatuj!“

Potom ho odvedli ven a na záchodě ho hlídal voják s nabitou ručnicí.

Nato uložili jej zase na postel a ošetřovatel Bočkovskij chodil kolem něho a vzdychal:

„Pšakrew, máš rodiče?“

„Mám.“

„Odtud asi nevyjdeš, ty simulante.“ Dobrý voják Švejk dal mu pohlavek.

„Já simulant? Já jsem úplně zdrav a chci sloužit císaři pánu do posledního vzdechu.“

Dali ho do ledu. Tři dny byl zabalen v ledových obkladcích, a když přišel štábní lékař a řekl k němu: „Nu, Švejku, půjdeš přece jen z vojny domů,“ prohlásil Švejk: „Poslušně prosím, pane štábarct, že jsem pořád zdrav a že chci sloužit dál.“

Dali ho poznovu do ledu a za dva dny měla se sejít superarbitrační komise, která by jej zprostita navždy vojenské povinnosti.

Den před sejítím komise, když už byl napsán jeho propouštěcí list, dobrý voják Švejk dezertoval však z kasáren.

Aby mohl dál sloužit císaři pánu, musel utéci. Čtrnáct dní nebylo po něm ani slechu.

Jaké bylo však překvapení všech, když po čtrnácti dnech v noci objevil se dobrý voják Švejk u vrat kasáren a hlásil tam hlídce se svým poctivým úsměvem na kulaté spokojené tváři: „Poslušně hlásím, že se jdu dát zavřít, poněvadž jsem dezertýroval, abych mohl dál sloužit císaři pánu až do posledního vzdechu.“

Přání jeho se vyplnilo. Dostal půl roku, a když chtěl dál sloužit, přesadili ho do arzenálu, aby nabíjel střelnou bavlnou torpéda.

(Dobrý voják Švejk před válkou – Zajímavé příhody poctivého vojína.)

Švejk stojí proti Itálii

Švejk šel na vojnu se srdcem veselým. Jednalo se mu o to, aby užil na vojně nějakou legraci, a podařilo se mu uvést v úžas celou posádku v Tridentu i s hlavním velitelem. Švejk byl stále usměvavý, líbezný ve svém chování, a proto snad byl také stále zavřen.

A když vyšel z vězení, s úsměvem odpovídal na všechny otázky, s naprostým klidem opět šel se dát zavřít, spokojen ve svém nitru, že před ním mají strach všichni důstojníci celé posádky v Tridentu. Ne strach pro jeho hrubost, naopak strach z jeho uctivých odpovědí, z jeho uctivého počínání a laskavých přátelských úsměvů, z nichž jim bylo úzko.

Přijde inspekce do světnice, usměvavý Švejk sedí na kavalci a zdvořile zdraví: „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus, poslušně prosím.“

Důstojník Walk zaskřípal zuby při pohledu na upřímný přátelský úsměv Švejkův a byl by mu s chutí rád opravil na hlavě čepici, aby mu seděla podle předpisu, ale teplý a vřelý pohled Švejkův zdržel ho ode všech projevů.

Do světnice vstoupil major Teller. Důstojník Walk přísně změřil mužstvo stojící u kavalců a řekl: „Vy, Švejk, přineste sem kvér!“

Švejk plní svědomitě rozkaz a přináší místo ručnice tele. Major Teller dívá se vztekle na líbezné nevinné rysy v tváři Švejkově a spustí: „Vy nevědět, co je to kvér?“

„Poslušně prosím, nevím.“ Už ho vedou do kanceláře. Přinášejí sem ručnici a strkají mu ji pod nos: „Co je tohle, jak se to jmenuje?“ – „Poslušně hlásím, že nevím.“

„To je kvér!“ – „Poslušně hlásím, že tomu nevěřím.“ Je zavřen a profous považuje za svou povinnost říci mu, že je osel. Mužstvo jde na těžké cvičení do hor, ale Švejk klidně a usměvavě sedí za mřížemi.

Poněvadž s ním nemohli nic pořádit, udělali z něho sluhu jednoročních dobrovolníků, pomáhal při obědě a při večeři v kasině.

Roznesl příbory, jídla, pivo a víno, skromně posadil se u dveří, kouřil cigaretu a občas pronesl: „Poslušně prosím, páni, že pan důstojník Walk je hodný pán, až moc hodný pán,“ a usměvavě vypouštěl do vzduchu kouř cigarety.

Přišla opět inspekce do kasina a nějaký nový důstojník měl to neštěstí, že otázal se u dveří skromně stojícího Švejka, ku které kumpanii patří.

„Poslušně hlásím, že prosím nevím“ – „Himalsakra, který regiment zde leží?“ – „Poslušně hlásím, že prosím nevím.“ – „Člověče, jak se jmenuje město se zdejší posádkou?“ – „Poslušně hlásím, že prosím nevím.“ – „Tak člověče, jak jste se sem dostal?“

S líbezným úsměvem, dívaje se mile a neobyčejně příjemně na důstojníka, pravil Švejk: „Poslušně hlásím, že jsem se narodil, pak jsem chodil do školy. Nato jsem se učil truhlářem a také vyučil, potom mne přivedli do jedné hospody a tam jsem se musel svléknout do naha. Pak pro mne za pár měsíců přišli četníci a odvedli mne do kasáren. V kasárnách mne prohlídli a řekli: Člověče, vy jste se opozdil o tři neděle s nastoupením vojenské služby, to vás zavřem. Optal jsem se jich proč, když jsem nechtěl jít na vojnu, že ani nevím, co to je voják. Přesto mne zavřeli, pak mne vsadili do vlaku a vozili sem tam, až jsme přišli sem. Nikoho jsem se neptal, co je to za regiment, co za kumpanii, co za město, abych nikoho neurazil, oni a hned při první execírce mne zavřeli, poněvadž jsem si v řadě zapálil cigaretu, ačkoliv nevím proč.“

Pak mne zavírali, kde jsem se objevil, tu že jsem ztratil bajonet, pak že bych byl málem zastřelil pana obršta na střelnici, až konečně sloužím pánům jednoročním dobrovolníkům.“

Dětský, jasný pohled vrhl dobrý voják Švejk na důstojníka, který nevěděl, má-li se smát či zlobit.

Přiblížil se Štědrý večer. Jednoroční dobrovolníci vystrojili si v kasině stromeček a po večeři pan obršt měl dojemnou řeč, že se Kristus narodil, jak všichni vědí, a že má radost z pořádných vojáků a že pořádný voják sám musí mít radost nad sebou...

A tu v tento slavnostní proslov zapadlo vroucí: „Bajó! Už je tomu tak!“

Pronesl to se zářící tváří dobrý voják Švejk, stojící nepozorovaně mezi jednoročními dobrovolníky.

„Sie Einjähriger,“ zařval pan obršt, „kdopak to vykřikl?“ Z řady jednoročních dobrovolníků vystoupil Švejk a zadíval se usměvavě na pana obršta: „Poslušně hlásím, já tady sloužím pánům jednoročním dobrovolníkům a mně se moc líbilo, co ráčili promluvit. Ono jim to šlo tak od srdce!“

Když v Tridentě svolávaly zvony na půlnoční, seděl už dobrý voják Švejk přes hodinu v base. Tentokrát byl zavřen hezky dlouho a pak mu opět opásali bajonet a přidělili ho k oddělení strojních pušek.

Bylo velké cvičení na italských hranicích a dobrý voják Švejk táhl za armádou.

Před výpravou slyšel výklady kadeta: „Myslete si, že Itálie nám vypověděla válku a že táhneme na Taliány.“

„Dobře, tedy potáhnem!“ zvolal Švejk, začež dostal šest dní.

Po vypršení trestu byl vypraven s třemi jinými vězni a s jedním kaprálem za svým oddělením strojních pušek. Zprvu táhli údolím, pak na koni do hor a tu, jak se dalo čekat, Švejk se ztratil v hustém lese na italských hranicích.

Prodíral se křovinami, marně pátraje po svých družích, až šťastně v plné zbroji překročil italské hranice.

A tam se dobrý voják Švejk vyznamenal. Oddělení strojních pušek z Milána konalo právě cvičení na rakouských hranicích a jeden mezek se strojní puškou a osmi vojáky dostal se na planinu, po které se pátravě rozhlížel dobrý voják Švejk.

Italští vojáci v bezpečném klidu zalezli do houští a spali, mezek se strojní puškou pásl se vážně a vzdaloval se od svého oddělení, až přišel k místu, kde Švejk díval se s úsměvem na nepřítele.

Dobrý voják Švejk vzal mezka za uzdu a s italskou strojní puškou na italském mezku vrátil se do Rakouska.

Sestupoval z horského úbočí nazpět, odkud přišel, pak se ještě půl dne s mezkem potloukal v nějakém lese, až konečně večer spatřil rakouský tábor.

Stráž ho nechtěla pustit, poněvadž neznal heslo dne, přiběhl důstojník, a tu Švejk s úsměvem postavil se do vojenské pozice a zsalutovav hlásil: „Poslušně hlásím, pane lajtnant, že jsem sebral Taliánům mezka se strojní puškou!“

Pak odvezli dobrého vojáka Švejka do garnizóny, ale my víme, jak vypadá nejnovější model italské strojní pušky.

(Dobrý voják Švejk před válkou – Zajímavé příhody poctivého vojína.)

Čáka pěšáka Trunce

I.

Na počátku října nastoupil rekrut Trunec tříletou vojenskou službu u pěchoty. Chlapík byl jako hora a jeho mohutná ramena nesla hrdě hlavu. Měl býti šij a hlavu obra.

Když přišel prvního dne do kasáren, šel k „marodvizitě“, pak ho vedli s ostatními k poddůstojníkovi, který se ho vyptával stejně jako všech na poměry domácích. To se děje kvůli tomu, aby byla vzbuzena důvěra k vojenské instituci. Nato odvedli je, vzbudivše v nich důvěru k vojsku, do skladiště, aby jim vyhlédli uniformu.

Féla prohlížel jednoho po druhém a volal: „Boty číslo tři! Kalhoty šestka! Blůza číslo dvě!“ Čtyři kaprálové snesli hned boty, kalhoty, blůzu dotyčnému rekrutovi, jehož rozměry féla odhadoval od oka, nestaraje se, jak mu ty věci padnou. Ten měl boty, že by se ještě dvě nové jeho nohy do jeho bot vešly, ten by zase svou nohu za živý svět do bot nedostal, i kdyby si nohu ohobloval o polovic, jinému rekrutovi byl by se vešel ještě jeho starší bratr do kalhot, jiný by vtěsnil do blůzy dvě podobné suché postavy, jako je on. Bylo to však na vojně a čísla volaná félou směrodatná. Pak jim dali čáku a čepici. Čísel takových je asi šest. Na největší hlavu a až na nejmenší. Bylo to také popleteno, ale jakáž pomoc.

Pak odešli do světnice, kde se oblékli. Pohled na ně byl k pláči. Byly to postavy, která jedna druhou nepoznávala. V jizbě se jen hemžilo muži, kterým ruce ztrácely se v blůzách, kalhoty ploužily se po zemi, čepice padaly na uši. A na druhé straně byli zde mužové mající kalhoty pod kolena, takže bylo vidět podvlékačky, bylo vidět ruce vyčnívající od lokte z blůz a

mnohým stála na hlavě sem tam se kolísající čepice. Co přebývalo jedné části mužstva, to scházelo druhé.

Když fěla spatřil tyto zajímavé skupiny, kynul blahosklonně rukou a řekl: „Vidíte, hoši, jak nestejně jsou rozměry lidského těla. Ten má ruce delší, než má mít, ten zas kratší. Podobně to máte i s nohama. O tloušťce nemluvím. Někdo se dopnout nemůže, kdežto jiný visí v blůze jako boží umučení. Jinak však jest věc v pořádku. Musíte si mezi sebou šaty vyměnit. A to vám říkám, že voják musí být jako z cukru a chodit jako panenka, kdo by vypadal směšně, ten bude potrestán!“

Tak měnil souseď se souseďem boty, blůzy, kalhoty, čepice a čáky, až zbyl zde jediný obrovský rekrut Trunec. Vyjímal se v kalhotech, které mu byly krátké, a v blůze, kterou dopnout nemohl, jako zvláštní tvor z cizí planety, na jehož obrovské hlavě krčila se nesměle malá čepice. Ostatní vypadali sice také dobrodružně, ale tato bytost, rekrut Trunec, vyhlížel, jako by patřil jiným světům.

Trunec prosil proboha, aby ho v tom nenechávali. Věc ta se luští na vojně tím, že se řekne: „Starejte se a marš!“

Trunec obrátil se tedy ke kaprálovi a ten obměkčen jeho prosbami odvedl ho poznovu do skladiště, kde konečně po dlouhém hledání byly nalezeny části uniformy, které alespoň trochu učinily z Trunce vojáka. Bohužel čáka, a i ta největší, ztrácela se na jeho obrovské hlavě jako zrnko písku v moři.

A tak se stalo, že celá záležitost s jeho čákou došla až k vrchní vojenské intendantuře do Vídně.

Stalo se to následujícím způsobem. První povinností u vojáka je učit se salutovat, čímž se vzdává čest představeným.

Rekrut Trunec s čákou, která mu skákala na jeho velké hlavě jako míč po podlaze, marně namáhal se při nejlepší vůli nahmátnout okraje čáky, kterého se měl dotknout dle předpisu při salutování.

Byly to zoufalé pokusy zachytit okraj, neboť při sebemenším pohybu klouzala mu čáka do týla.

Poddůstojník byl zoufalý, důstojník klel a červenal zlostí, když čáka při těch hrozných pokusech padala nebožákovi s hlavy na zem.

Rekrut Trunec, zoufalý, červený v obličeji, narazil si ji na jedno ucho, což způsobilo tlumený smích mezi mužstvem a nový výbuch hněvu u důstojníka i poddůstojníka.

Co s ním?

Konečně důstojník nechal odvést rekruta Trunce kaprálem do kanceláře setniny. Trunec se svou poskakující čepicí dělal dojem opilého muže, a nevěda, co se s ním stane, potácel se do kanceláře.

Když přišli do kanceláře, tu účetní poddůstojník na raport kaprálov nechal Trunce předvést k hejtmanovi. Hejtman přijal raport vážně. Napřed ptal se Trunce, zdali nemá vodu v hlavě, a když ten uctivě řekl, že poslušně hlásí, že vody nemá, poručil hejtman, aby čáku namočili ve vodě a narazili Truncovi na hlavu. Tím se čáka rozšíří a Trunec ji musí mít celý den na hlavě. Za tím účelem Trunce zavřeli na čtyřadvacet hodin, aby ostatní nerušil. Ovšemže to není trest.

Trunec pečlivě držel si namočenou čáku na hlavě, sedě na pryčně, až konečně únavou usnul. Ráno když vstal, čáka ležela vedle něho na pryčně stejně malá, ještě scvrklejší, a byla to největší čáka regimentu.

Opět si ji dal na hlavu, učil se ji udržovat na hlavě v rovnováze, nebylo to však nic platno. Čáka skákala jako den předtím.

Byla promáčknutá a Trunec musel podruhé do kanceláře jeho setniny.

Tentokrát byl hejtman ještě vážnější. Poručil účetnímu poddůstojníkovi, aby změřil Truncovi hlavu. Objevilo se, že má v objemu 62 cm. Pak bylo Truncovi panem hejtmanem přísně domluveno, že celá věc musí přijít až k vrchní vojenské intendantuře do Vídně, jak se mohl opovážit přijít s takovou hlavou na svět. Poté byl propuštěn. Venku narazili mu čepici na hlavu, kterou mu zatím krejčí přešil, a Trunec zúčastnil se cvičení, raduje se, že nebyl zavřen na pevnost.

II.

Pan hejtman po odchodu Truncově diktoval účetnímu poddůstojníkovi:

Slavné vrchní vojenské intendantuře ve Vídni! Podepsaná třetí setnina dvanáctého pluku prosí vrchní vojenskou intendanturu, vzhledem k tomu, že pěšák Jan Trunec, rodilý z Pelhřimova, příslušný do Kadaně, má hlavu abnormální velikosti, o zaslání čáky která by vyhovovala objemu hlavy výše zmíněného pěšáka.

Pak podepsal hejtman vlastnoručně spis, opis uložen do aktů a ve vrchní vojenské intendantuře měli dopis za druhý den.

Za čtrnáct dní byl volán rekrut Trunec do kanceláře, kde mu byla poznovu změřena hlava, neboť ten den přišla totiž odpověď z vrchní vojenské intendantury ve Vídni:

Třetí setnině dvanáctého pluku!

Ku spisu čís. 6728/891 II abl6721/345g 111 a 8 IV vidí se nucena podepsaná vrchní vojenská intendantura oznámiti následující: V přípise třetí setniny dvanáctého pluku čís. 6728/891 11 abl6721/345g III a 8 IV, ve kterém jest žádána vrchní vojenská intendantura ve Vídni o zaslání čáky pěšáku téže setniny Janu Truncovi, příslušnému do Kadaně, v Pelhřimově rozenému, poněvadž dotyčný pěšák má hlavu abnormální velikosti, schází udání objemu hlavy dotyčného pěšáka. Žádá se o bezodkladné oznámení dotyčného objemu abnormální hlavy pěšáka.

Správa vrchní vojenské intendantury ve Vídni.

„Člověče,“ řekl účetní poddůstojník, „vy nám ale dáte práce!“ Napsal pak, že objem hlavy jest 62 cm, a poslal do Vídně. Za čtrnáct dní došel do kanceláře setniny nový přípis z Vídně:

Podepsaná vrchní vojenská intendantura ve Vídni žádá vzhledem ke spisu zaslánému jí číslem 6829/ 35IIIg III d 3321 o oznámení, v kterém roce je dotyčný pěšák s abnormální hlavou narozený a který rok slouží, neboť není vyloučeno, že hlava dotyčnému pěšáku dále poroste.

Účetní poddůstojník oznámil rok narození a první rok vojenské služby. Za dva měsíce došel pak z Vídně následující přípis:

Třetí setnině dvanáctého pluku!

Žádáme tímto o bezodkladné zaslání původní čáky pěšáka Trunce, aby nenastaly obtíže při zúčtování a mohli jsme čáku zaslati výměnou.

Za čtvrt roku nato došel nový přípis:

Podepsaná vrchní vojenská intendantura potvrzuje tímto, že původní čáka pěšáka Trunce došla ve stavu poškozeném. Nařizuje se tímto vyšetřování, jakým způsobem ona čáka byla poškozena. Po skončeném vyšetření vrchní vojenská intendantura vypíše ve smyslu 16 voj. řádu intendanční konkurs na dodání nové čáky v objemu 62 cm pro abnormální hlavu pěšáka Jana Trunce.

III.

Dopis třetí setniny dvanáctého pluku vrchní vojenské intendantuře ve Vídni:

Zavedeným vyšetřováním bylo shledáno, že pěšák Jan Trunec obdržel čáku do Vídně na výměnu zaslanou v úplně dobrém stavu. Vzhledem však k tomu, že nenakládal s ní s účtou, jak svědky bylo dokázáno, příslušnou erárnímu majetku, tím ji poškodil. Dotyčný pěšák však mezitím zemřel, pročež žádáme o zpětné zaslání původní čáky pěšáka Jana Trunce s abnormální hlavou...

Na opuštěné latrině

Někdy bývá člověku tolik smutno, vidí-li, jak vše upadá, jak bývalá sláva zaniká. Takovým skličujícím dojmem působí opuštěná latrína na bývalém vojenském cvičišti u Dejvic pod kopcem, kudy se táhne cesta k sv. Matěji za lávkou vedoucí přes dejvický potok, který za oněch časů, kdy měl dosti v vody, unášel směrem ku Královské oboře všecko přebytečné, co z latríny kdysi plynulo, ach kdysi dávno, kdy ozývaly se na dejvické pláni bubny, odfrkávání a klusot koní, kdy krátce rachotily výstřely z manlicherovek a třepaly se tam signálové praporky.

Dávno zmizely vojenské kumpanie, už se pláň nemodrá uniformami, zůstala tu jen opuštěná latrína, několik prken sbitých, aby civilisty neurážel pohled dovnitř, kde dvě klády upevněné v malé vzdálenosti nad sebou úplně dostačovaly svému úkolu. A pod kládami od zákopníků vykopáný příkop dopola naplněn jest černým, uschlým listím švestek, jichž kmeny tyčí se kolem a jichž vrcholky zvědavě dovnitř se dívají.

Bolno a teskno vzpomínati. Když švestky kvetou, padají bílé květy do opuštěné latríny, kolem rozkvetou pampelišky a sedmikrásy, jako by příroda snažila se potěšiti opuštěnou latrínu a zapuditi svěžími květy dech tesknoty a smutku, který vane z těchto smutných míst.

A na podzim i na jaře, kdy zrána a navečer mlhy padají do údolí vltavského a na dejvickou pláň, tu tesknota vznášející se nad opuštěnou latrínou dosahuje vrcholu. Vítr, opírající se do zpuchřelých dřev, ruší skřípáním večerní ticho, a tím smutnějším dojmem působí toto místo, čím větší byla jeho sláva.

Jen když výletníci ubírají se na výlet k sv. Matěji nebo do údolí šareckého, dochází opuštěná latrína občasného použití.

Ale tyto návštěvy nemají dlouhého trvání a nejsou slavné. Do večera zmizí návštěvníci a pak následuje tichá noc, teskná a smutná a ještě smutnější ráno a dopoledne.

Latrína stojí tak opuštěná a trpce se dívá na prázdné cvičiště.

Kde jsou ty doby, kdy slyšela, jak blíží se k ní kumpanie za kumpanií. Poslední rány doznávaly z manlicherovek, ozvaly se četné kroky a úsečný rozkaz šarží: „Hosenriemen ab!“ A již vstupovali jeden po druhém vojáci připravení a stateční do útulné latríny, dobře si vědomi toho, že rozkaz je rozkaz. Byla to sladká doba chvilkového odpočinku, příliš však krátká, neboť nové oddělení již stálo dole za potokem a poznovu zněl rozkaz: „Hosenriemen ab!“

Potom dozněly kroky kumpanií a nyní přicházeli jednotliví utečenci. S požitkem užívali klidu a ticha pod široou oblohou, a když odcházeli, načrtali tužkou své dojmy na prkna a provázeli své myšlenky přiléhavými nákresey.

Občas zabloudila sem nepřátelská hlídka s bílou páskou na čapce a tu sedávali na kládě přítel vedle nepřítele, vyměňující si sví názory.

Můj bože! Ty doby plné rušného života prchly a zmizely, tak jako vodou potoka mnoho toho odplavalo.

Kol opuštěné latríny jde procházkou major ve výslužbě pan Zettel.

Stojí latrína smutná, teskná a truchlivá. Slz neroní, nemá z čeho. Je bezživotná, suchá jako bleskem rozbitý peň posledního dubu ve vykáceném lese.

Na švestce, jejíž větve pohlížejí do ní, sedí vrána. Ta se právě tak sem hodí, aby pan major v. v. ještě smutněji se zadíval na dejvickou pláň a na opuštěnou latrínu.

Jde dále do kopce, aby lépe viděl do okolí. Zastavil se na vršku a pohlížel na dopolední mlhy, jemné a průsvitné, na dejvickou planinu. Před několika lety ráno projížděl se zde před kumpaniemi na koni: Všude se modralo vojskem, trubky vřeštěly, zněly rozkazy, křičelo se, nadávalo, koně lítali jako splašení. A dnes! Dole opuštěná latrína, před kterou bylo kdysi tolik živo.

Pan major sestupoval opět dolů s takovým teskným pocitem, jako když vzpomínáme na zemřelé druhy, na ztracené mládí a na utracené peníze.

Pan major spěchal. Tesknota měla fyziologický vliv na jeho tělesné orgány.

Svižně s rozepjatým kabátem vstoupil do opuštěné latríny. Tam na kládě seděl zcela obyčejný člověk, civilista, dle všeho vandrák na cestě.

Pan major v. v. Zettel učinil zoufalý pohyb a padl do příkopu, který kdysi zákopníci vykapali. Puklo jeho vojenské srdce, které nesneslo, aby prostý civilista vykonával tělesnou potřebu v opuštěné vojenské latríně.

Duchapřítomný vandrák prohledal mu kapsy a s hodinkami a s peněženkou vesele odešel z opuštěné latríny.

A duch pana majora ve výslužbě sedává dnes za tmavých nocí na prkně opuštěné latríny a usedavě pláče...

Karikatury 1910.

LEPŠÍ SPOLEČNOST I TA O MALIČKO HORŠÍ

All right

Hrabě Lorenz vrátil se ze své výzkumné cesty po Africe, na které pobyl půl druhého roku. Ve skutečnosti jeho výzkumná cesta záležela v tom, že pobyl půl roku v Alžíru, půl roku v Tangeru a rok v Alexandrii a v Kairu ve čtvrtích, kde možno obdivovat břišní tance. Někdo se dívá na břišní tanec půl hodiny a má toho dost, pan hrabě však vydržel dívat se půl druhého roku na tu orientální zvláštnost. Ředitel jeho panství každého půl roku mu telegrafoval: „Vše v pořádku.“ Celkem mu to telegrafoval třikrát a před svým odjezdem domů obdržel pan hrabě telegram o jedno slovo větší: „Vše v nejlepším pořádku.“

Toho se velmi ulekl, že ředitel, známý svou spořivostí, o jedno slovo víc telegrafuje, a řekl si, že se muselo stát patrně něco hrozného.

Telegrafoval: „Očekávejte mne s kočárem příští úterý odpůldne,“ a jel domů přes Maltu, kde slyšen, že tancuje se břišní tanec trochu jinak než v Egyptě. Pak přišlo úterý.

„Vše se daří znamenitě,“ řekl mu jeho ředitel panství, když kočár s nimi ujížděl dvouhodinovou cestou na zámek.

Hrabě se podíval z kočáru a spatřil svá pole potlučena krupobitím. Ukázal rukou na zpusťované polnosti.

„Máme štěstí, Jasnosti,“ pravil spokojeným hlasem ředitel, „na všech těch lánech usadila se na žitě rez obilní. Potřebovali jsme nějakou katastrofu, aby byla rez obilní náraz vymýcena, neboť nešlo jen o letošní rok. Kdyby nebyla vyhubena letos, objevila by se napřesrok jistě. Měli bychom po oba roky velkou ztrátu. Naštěstí přišlo krupobití a zadupalo nám a zničilo obilní rez současně s obilím, chválabohu.“

Utřel si pot z čela a smekl klobouk. „Hezký nový kříž, není-liž pravda,“ (ozval se, ukazuje na železný kříž na hrubém podstavci pískovcovém), „ale zasloužil si ho. Sloužil vám věrně.“

„Kdo?“

„Váš komorník Petr.“

„Můj Petr?“

„Ano, Vaše Jasnosti. Za bouřky jel tudy s těmi ruskými, bělouši, které jste si ráčil přivést před pěti lety z Ruska od Stolynského hřebčince. Mluvil jsem o tom s učitelem Padrlíkem z Nučic a ten tvrdil, že prý bílá barva přitahuje blesk. Musel to být ale pořádný blesk. Nejenže zabil celý pár, ale zařádl si zajímavě i na komorníkovi. Roztavil na mrtvole všechny knoflíky a ještě shořel i zvěrolékař.“

„Jaký zvěrolékař, proboha?“

„Okresní zvěrolékař, Vaše Jasnosti, dal jsem ho přivést, a on chudák dál nedojel než k tomu kříži. Bohužel, bylo to nutné, aby jel, neboť stav našeho dobytka byl výborný. Krávy byly vypasené, tučné a veselé. Líbilo se jim to tak, že žraly čím dál tím víc, aby ještě lépe vypadaly, a nějak se nakonec přežraly, nevšímalý si ani jetele, ani mláta, a jednoho dne jedna posla. Ostatní počaly po ní truchlit, schly žalem a pocházely jedna za druhou. Viděl jsem se tedy nucena zavolat zvěrolékaře. Bohužel to s ním špatně dopadlo, a než přišel nový zvěrolékař, měli jsme velké výdaje se zakopáváním krav. Vaše Jasnost si nedovede ani představit, co to dá za práci najednou zakopat tři sta krav. Jinak je vše v pořádku.“

Ředitel utřel si pot z čela a smekl klobouk. „Tento kříž,“ řekl, ukazuje rukou přes příkop, „není tak pěkný, neboť správce „vašeho hřebčince si lepšího nezasloužil.“

Hrabě vyvalil oči. „On se totiž, Vaše Jasnosti, svévolně zastřelil kvůli takové podivné věci. Dostal totiž fixní ideu, že se nakazil morem od hřebců v hřebčinci Vaší Jasnosti, který spravoval, a že ho zakopají současně se zdechlými hřebci.“

Hrabě vyskočil.

„Neračte se lekat, Vaše Jasnosti,“ klidným hlasem upokojoval ředitel, „pohodný odvezl všechny vaše hřebce a udělal to velmi lacino. Ušetřili jsme celkem sto korun. Bohužel pohřeb správce hřebčince stál nás osm set korun. Ale vydařil se velmi pěkně. Počasí bylo nádherné, nebylo ani příliš parno ani příliš dusno, vítr také nebyl veliký, takže ta vaše Francouzka, kterou jste si přivezl před dvěma lety z Paříže, měla docela příjemnou procházku na nádraží. Račte sedět, Vaše Jasnosti, vše je v pořádku. All right! Bylo to nezkušená dívka, a kdo ví, jak by ve světě obstála a odolala různým nástrahám, naštěstí s ní odjel štolba, Vaše Jasnosti. Dlouho to trvalo, než ho Švýcary vydaly rakouským úřadům, ale porota ho osvobodila, poněvadž škoda byla nahrazena, neboť u něho našli všechny rodinné skvosty Vaší Jasnosti.

Hrabě Lorenz vyvalil ještě víc oči. Koně jeli tryskem kolem obory, kde drátěný plot byl na mnohých místech protrhán.

„Co je to s těmi dráty?“ vykřikl zoufale hrabě.

„All right,“ pravil ředitel, „nic se nestalo, Vaše Jasnosti. Není třeba prozatím drátěného plotu, poněvadž japonští jelínkové a lama, kterou jste sem ráčil domicilovat před třemi lety, neutekou. Vlastně nemohou utéct, poněvadž již zde nejsou. Neračte se lekat, ono se to vyvinulo samo sebou. Ona smečka psů vlčáků, malinkých štěňat, kterou jste ráčil koupit v Uhrách, se vám nepovedla. Oni totiž to nebyli psíci importovaní ze severních Uher, rostli jako z vody a proměnili se ve skutečné vlky. Byli to vlci, a než jsme na to přišli, tak nám roztrhali

a sežrali všechny japonské jelínky. Pak zmizel hajný, a myslím, že mají ho ty bestie též na svědomí. Prodali jsme však výhodně vlčí kůže.“

„A co dělá lama.“

„Ó, té se dařilo výtečně a je velmi hezky vycpaná. Měla tolik blech, že se na ni vlci neodvážili, a šlo jí k duhu. Jednou našla v lese brašnu s náboji a pustila se do ostrých patron. Jedna patrona vybuchla a náboj jí proletěl mozkiem, tam se otočil a vyletěl pravým okem, takže kůži neporušil, a zabil přitom pštrosa nandu, který se na to zvědavě díval. Druhý nandu posel přirozenou smrtí. Viděl jednu stát čápa na jedné noze a chtěl to po něm zkusit. Poněvadž se mu to nedařilo, vzal si to k srdci, chřadl, zkoušel to dál, a když to nešlo, zhubeněl, až ho našli nataženého. Co je Vám, Vaše Jasnosti, račte se vzpamatovat. Že tu býval v těch místech kdysi skleník, je pravda, ale nikdo by nevěřil, že i sklo hoří, palmy že hoří a že chytanou i vzácné kaktusy. Já to viděl na své oči, Vaše Jasnosti...“

V Nezdišovském zámeckém parku vidí návštěvník chodit po hezkých cestách, posypaných pískem, staršího pána, který rozhazuje rukama a říká k sobě: „All right. Vše v pořádku.“ Lékaři soudí, že ho to nepustí, pokud bude živ. A to je hrabě Lorenz.

Světozor – 24. 10. 1913.

Cesta mstitele své cti

I.

Pan Lantner byl před dvěma lety se svou manželkou přes léto v Hostěradlicích Trhových. Když se nyní zástupce jeho firmy pan Liebstein vrátil z obchodní cesty, vypravoval panu Lantnerovi, že tam v Hostěradlicích Trhových setkal se na náměstí v restauraci s tlustým vysokým pánem, který se ho optal: „Tak co, běhá paní Lantnerová ještě tak za mužským, jako tady před dvěma lety?“

Pan Lantner si vzpomněl, že tím vysokým a tlustým pánem nemůže být nikdo jiný než pan Jantál, správce kruhové cihelny místního velkostatku, který již tenkrát choval se neobyčejně drze k jeho paní a poslal jí před rokem k vánocům do Prahy pohlednici s těmito verši:

Proč máš mne ráda, to nevíš snad,
vždyť hezčí nežli světa květy
jsou moje sladké, malinové retý.

V dokonalé úctě Josef Jantál,
správce kruhové cihelny Hostěradlice Trhové.

Pan Lantner chtěl ještě nabýt určitějšího přesvědčení o ničemnosti tohoto bídného chlapa, proto poslal do Hostěradlic ještě druhého zástupce svého exportního domu, který přinesl tento raport: „Viděl jsem ho, mluvil jsem s ním. Řekl, že vaše nástěnné hodiny s kukačkou jsou nejhorší šmejd, který se prodává na zeměkouli. Stejně potupně mluvil o vaší paní manželce.“

„Jakže,“ křičel pan Lantner.

„Ano, stejně podobným způsobem,“ opakoval zástupce exportního domu.

II.

Pan Lantner si řekl, že míra nepravostí správce kruhové cihelny je dovršena, že s takovým ničemou nedá se jednat v rukavičkách, že musí jít na něho, vyhledat ho ve společnosti, rozbít mu veřejně hubu před celou hostěradlickou společností, kopnout do něho jako do prašivého psa, říci: „Tady to máš, padouchu,“ koupit si na nádraží lístek a odjet zas domů a doma sledovat krajinские listy, podají-li zprávu o celé hostěradlické události. Bude-li učiněna o tom zmínka v novinách, jak ztrestal toho padoucha, ukázat lokálku manželce a říci: „Není-li to takhle lepší než se s takovým chlapem špinit u soudu?“

III.

Pan Lantner přijel do Hostěradlic kvůli většímu efektu v neděli, o místní pouti, aby co nejvíce obyvatelstva vidělo, jak dá panu Jantálovi přes hubu.

A jako pod vlivem telepatických vln, právě když vystupoval z vlaku, viděl na nádraží klackovat se postavu pana Jantála. Stál tam vysoký, tlustý, s velkou skupinou žlutých blatouchů v knoflíkové dírci. Na nádraží stálo jenom asi pět lidí, takže pan Lantner pochopil, že by zde celý efekt selhal. Kmitlo mu jenom rychle hlavou, že ten chlap má takový masitý tlustý nos, že se to bude krásně bít přes něj. Viděl už v duchu, jak protivnému správci kruhové cihelny kape jeho ničemná krev pomalu na bílou náprsenku.

Pan Jantál setkal se s ním u východu a srdečnými slovy přivítal ho do Hostěradlic, přičemž mu tak silně stiskl ruku, že pan Lantner div nevykřikl bolesti, ale nechtěje se dát, tiskl mu ji také skřípaje zuby, jen aby mu způsobil bolest: „Ty pse,“ pomyslí si, „tady se s tebou před pár lidma prát nebudu, ale až v restauraci na radnici k večeru, až tam bude plno.“

„Tak tedy, pane továrníku, zas budete snad u nás přes léto,“ řekl s úsměvem pan Jantál, přičemž se panu Lantnerovi zdálo, že tomu bídákovi kape z očí nestoudná žádost po cizích ženách. „Budete, pane továrníku,“ pokračoval správce kruhové cihelny, „opět bydlet na starém místě? Kdybyste snad nechtěl, mohli byste si pronajmout něco u mne. Vystavěl jsem si domek, a poněvadž jsem svobodný, mohl bych vám postoupit dva pokoje.“

„To je ale drzý nemrava,“ pomyslí si pan Lantner, zatímco pan Jantál pokračoval v rozmluvě: „Za ty dva roky se mnoho změnilo, pane továrníku. Měli jsme zde také nedávno cirkus, kde vystupovali dva boxeři, Němci z říše. Nežli cirkus odjel, vyzvali veřejně, kdo by je porazil, že mu vyplatí dva tisíce korun. Mně to nedalo, pane továrníku, a podívejte se, prosím.“ Pan Jantál vytáhl z kapsy obsílku k trestnímu soudu do Hradce a letmo přečetl: „Předvoláváte se jako obžalovaný pro zločin těžkého ublížení na těle dle § trestního zákona... Jednomu, tomu staršímu zápasníkovi, urazil jsem celou sanici, dva zuby mu vyletěly až do pokladny... Líčení se mnou bylo zastaveno, poněvadž sport je sport. Máme zde teď spolek pro rohování a já je trénuju třikrát týdně. Už jsem i svému šéfovi, majiteli cihelny, přerazil nosní chrupavku. Místnímu starostovi museli uříznout po mé ráně ucho... Je vám zima, pane továrníku? Tady jsme přece jenom výš jak v Praze, ještě není tak teplo, měl jste si vzítí svrchník.“

Pan Jantál vzal pod paždí pana mstitele své cti a řekl k němu s neodolatelnou vlídností: „Pořád jsem si na něco vzpomínal. Vždyť jsme si přeci tykali. To se samo sebou rozumí, že zůstaneš dneska u mne. Ukážu ti oba pokoje. Nemysli si nic špatného o mně. Hehe! Že bych snad páčil za tvou ženou? To je všechno jen legrace. Umíš boxovat?“ Pan Lantner odpověděl, že neumí, že bohužel neumí.

„Človče,“ důvěrně řekl pan Jantál, „teď mám tady fešandy. Paní ředitelová velkostatku, to je žába. On, chudáček, se také chtěl učit boxovat a zkusil to s mým žákem, učitelem Vaníčkem, ale ten si dal. Máme tady jednoho doktora, ten ti má paničku, až budeš u nás na léto, tak tě s ní seznámím. Co se třeseš? – Máme zde novou vinárnu, tam ti mají vermut.“

Pan Lantner opravdu cítil, že z pana správce kruhové cihelny poznává ten vyhlášený vermut.

IV.

Mstitel ani nevěděl sám dobře, jak se to stalo, že neprotestoval, ocitl se s tím ničemou Jantálem ve vinárně, kde během dvouhodinového pobytu musel slyšet z úst Jantála různé impertinence správce kruhové cihelny netituloval ho jinak než: „Ty vole, ty pitomče,“ a když pan Lantner během rozmluvy chtěl něco říci, poznamenal pravidelně se strašnou přesností pan Jantál: „Odpusťte, pánové, pan továrník je můj nejlepší přítel, ale je hovado.“

Přítom plácal důvěrně přes záda pana Lantnera, poznamenávaje přítom: „Vid', ty kluku keřaská,“ kteréž něžnosti vyvrcholovaly prohlášením, že je pan Lantner nejpitomějším chlapem pod sluncem.

Panu Lantnerovi mizela vůčihledně půda pod nohama. Zprvu ještě ve své tvrdošijnosti si myslel: „Co bych se s ním pral tady, já mu to dám až na náměstí.“ Potom však stával se beznadějně apatickým, aniž by chápal dosah svého nemravného jednání, a dal si zaplatit od pana Jantála celou svou útratu i s obědem.

Potom správce kruhové cihelny odtáhl si svého hosta domů, kde v pokoji visely rukavice k boxování.

„Dáme si malinký mač,“ řekl k panu Lantnerovi. „Připrav se.“

V.

Pan Lantner, který se vrátil do Prahy ke své manželce s obličejem donekonečna oteklým a s přeraženým uchem, do smrti snad nezapomene na džentlmenské chování pana Jantála, který obětavě koupil mu sám lístek do Prahy a ještě ve vagóně doporučil ho do zvláštní péče průvodčímu vlaku se slovy: „Dejte na něho pozor, ten pán nevidí na obě oči...“

Léto pana dvorního rady

Ačkoliv jeden muž, s kterým mimoděk mluvil, říkal, že bude dnes neobyčejně hezky, po jeho slovech zanedlouho spustil se déšť, který sice přestal, ale na důkaz, jak příroda chce dělati moralistu a trestati lež, zůstala viset nad krajem šedivá mračna.

Krajina vypadala zoufale. Tak se vyjádřil právě ten pán, který mimoděk mluvil s vesničany, jako by chtěl, aby to považovali za zvláštní čest.

Když s nimi pan Heller mluvil, bylo tomu rozhodně naopak. Nesetkával se u nich s pochopením. Alespoň kovář, kdykoliv měl příležitost vyjádřiti se o něm, učinil tak způsobem, jako by chtěl s ním něco vyrovnávat. „Předně je ten dědek tlučhuba, a pak, co je mně do toho, jestli bude se moci dnes vydati procházkou ke splavu, a co je mu do toho, odkud je moje žena a kdy v té vesnici jest posvícení.“

Celkem měl pan Heller neudržitelné postavení ve vsi, ale vzdoroval statně všem pohrdlivým útokům, které směřovaly proti němu, a s rafinovanou vypočítavostí řekl ke kováři, když ten mu srozumitelně vysvětlil, aby mu už dal pokoj, že se nenarodil kvůli takým žvástům: „Tak

vám to zaplat' pánbůh.“ Kdo ho znal, ten pochopil, že chtěl jak rozplakaným hlasem, tak i tou přecitlivělou formou kovář napravit, což se mu nijak nepodařilo. Kovář byl dokonce uražen, že mu ten dědek s kozí bradou odmlouvá, a pravil k ženě, že je dobře, že se ztratil, jinak že by ho chytil za ten jeho kabátek a vysmýčl s ním dvůr. To se stalo ve čtvrtek. V pátek pan Heller šel jako obyčejně kolem kovárny.

Když o tom kovář mluví, tu povídá: „Považte si, on šel kolem, jako by se bylo zcela nic nestalo mezi námi. Vzhledem k tomu rozhořčení je snadno vysvětlitelné, že kovář nazval pana Hellera starým partykou, když ten s nevinnou tváří se ho ptal, zdali mu chutnaly včera večer ty lišky, které voněly z chalupy.

Pan Heller dostal z toho hysterický záchvat a křeče jako malé dítě, když se mu něco nedovolí. Podobné křeče dostával kovářův chlapec, a otec to léčil buď výpraskem, nebo ho odnesl pod pumpu.

U pana Hellera použil druhého způsobu. Odnesl si ho k pumpě tak lehce jako kočka kotě, položil do žlabu a počal na něho pumpovati.

Bylo toho dne nevlídné počasí. Do promočených šatů pana Hellera pral studený vítr, a když pan Heller za stálého vzdychání a hekání, které jeho sousedi nazvali „pitomě protivným“, dostal se domů, lehl si do postele a ležel celých čtrnáct dní. Lékař ze sousední vsi říkal, že jest to v tom stáří vážné, a jako obyčejně tvrdil panu Hellerovi, že bude dobře, nedostaví-li se komplikace. Tu pan Heller chytal vždy lékaře za ruku a prosil ho, aby se přičinil, by se nedostavily.

Pro kováře byly to radostné dny. V hospodě se sázel, že pan Heller pojede. A když pan Heller objevil se venku, kovář počal zuřit, neboť prohrál pět dvoulitrů piva, a zanevřel na něho ještě více. Dal mu jméno „Starý ohavník“.

Pan Heller když prvně si vyšel na procházku, tu dělal, že kulhá, aby vzbuzoval větší útrpnost. Ta věc se mu však dobře nedařila. Ve vsi říkali, že měl něco s kovářem a že se přetvařuje.

Měl také mrzutosti s majitelem domku, od kterého měl pronajat pokoj na celou letní sezónu. Takové mrzutosti jsou velmi nepříjemné a zbavují pronajímatele všech ohledů vůči nájemci, zejména mají-li zapláceno, již předem, jak tomu bylo v tomto případě. Ve vsi se shodovali s neobyčejnou svorností, hodnou lepší věci, že pan Heller je největší protiva na světě, že jest ošklivý dědek, který svým věčným vyptáváním a naříkáním dohání člověka až k zuřivosti. Zajímavost jest též, jak se vyjádřil po tom všem kovář, když přišla řeč na pana Hellera: „Uvidíte, že toho lumpa zjezdím.

Situace pro pana Hellera byla zachmuřená jako obloha posledních dnů, a pan Heller zpozoroval, že ho obelhávají na všech stranách. Když ho tedy, jak víte, poslali na procházku

do deště, a když se vyjádřil, že krajina vypadá zoufale, měl pan Heller již dlouho to zoufalství v duši. Všechno by byl odpustil, ale dnešní události připravily ho definitivně o klid. Šlo o hříbky, které rád jedl, o čemž také mluvil velmi často s majitelem domku, od kterého měl pokoj s vyhlídkou na primitivní venkovský záchod, za kterým těsně u hnojiště rostly tři švestky, které prý nesly neobyčejně velké a chutné ovoce. Hříbky viděl dopoledne krájet. V poledne cítil jejich vůni a slyšel, jak se smaží. Ale k obědu dostal uzené maso se zelím.

Když vrazil do kuchyně, pochutnávala si právě rodina majitele domku na hříbcích. Měli jich tolik, že je jedli velkými lžicemi a radostně dívali se na pana Hellera. Ten pohlížel na ně s netajeným vztekem. Ošklivě to charakterizoval majitel domku, když sousedům vyprávěl, že pan Heller, ten starý mlsoun, díval se na ně jako kráva, když jí berou tele. Byl to starý četnický strážmistr, který nevybíral právě slova.

Vytlačiv tenkrát nadávajícího pana Hellera do jeho světnice, nazval ho starým uličníkem, který si snad myslí, že je proto na světě, aby sekýroval lidi. Ten den spustil se nový liják, pan Heller chodil po pokoji, kašlal, syčel, vrčel a bezpočtukrát vyprávěl těm stěnám kolem, že je dvorní rada. Přesto pršelo, celý týden, zmocnila se ho beznadějí. Zbyla mu jen vyhlídka na záchodek a hnojiště a na tři švestky za ním. Cesty opět rozmokly a zdola ze vsi byl slyšet hukot rozvodněného potoka. Pan Herller si vzpomněl, že nad vsí je velký rybník, a slabá naděje se ho zmocnila, že se snad jeho hráz ztrhne. Naděje ta měla pro něho mnoho půvabu, neboť věděl, že pod rybníkem bydlí kovář. Namluvil si již, že dojde k pěkné katastrofě, když vtom přestalo pršet, hukot potoka přes noc zeslábl. U svých domácích, jejichž dětem neplatil již měsíc za čištění bot, rozlil si úplně ocet prohlášením, že si bude vařit kávu sám, že mu ji ode dneška nemusejí nosit.

Po dlouhých dnech svítlo slunce ponejprv do zalesněných strání. Pan Heller vyšel k rybníku, kam chodívali se koupati hosté na letním bytě. Byla to jediná atrakce zdejšího letního pobytu ve vsi. Atrakce s bahnitým ošklivým dnem, kterým, když se vstupovalo do rybníka, za každým krokem prostupovaly bubliny bahenního plynu, lechtaly lýtka koupajících a vystupovaly na hladinu, kde proměňovaly se v bílý obláček.

A voda byla kalnější každým krokem a pan Heller míval vždy radost nad tou špínou, kterou polykali letní hosté.

Sedával nad břehem, kde rostly borovice a kvetly zvonky, zmoklé a schlíplé jako slepice za těch letních dešťů. Odtud bylo dobře viděti do podrostu mladých habrů a křovin lísek, kde se svlékaly dámy.

Jednou mu na to přišli, kam se dívá. To se tam právě svlékala stará paní Kamínková, velmi vážná dáma. Bylo to právě na počátku letního pobytu ve vsi, a od té doby, kdy mu ta paní

Kamínková tak vynadala, nemluvil nikdo z hostů na letním bytě s panem Hellerem, který později za noci, když ležel v peřinách, stále o tom přemýšlel, proč je tak nenáviděn jak od letních hostů, tak i od lidí z vesnice.

Když počalo po dlouhé době ponejprv zase slunce svítiti, tu pan Heller pozoroval opět ze svého stanoviska u rybníka, jak dámy v křovinách činí přípravy, aby na sebe oblékly koupací oděv.

První dáma, rozeznal, že jest to choť disponenta Nováka, vylezla z křoví, a místo aby zamířila v koupacím obleku do rybníka, přeběhla nevelikou louku a mžikem octla se u pana Hellera, rozpřáhla se a pan Heller ucítil pádnou ránu na levé tváři. Bác – a ucítil totéž na pravé straně. Pak ho krasavice ještě kopl svou něžnou nožkou, a než pan Heller vykoktal, že je dvorní rada (ich bin doch ein Hofrat), seběhla dolů k rybníku.

Pan Heller se zvedl a hekaje vylezl na lesní cestu u mýtiny.

Od západu valily se opět nové mraky a pan Heller povzdechl, když viděl, jak zakrývají slunce: „To je mizerně léto.“ Držel si přitom obě tváře a pomalu kráčel ke vsi, kde potkal hajného, který říká, že ten, den byl ten starý dědek nějak mrzutý a že říkal k sobě jako blázen, krouc hlavou: „Ich bin doch ein Hofrat, unglaublich, was alles ist mir passiert, das ist ein dreckiges Sommer!?“

Právo lidu – 17. 8. 1913.

Poslední kníže ze Schöpenhausenu

Kdo cítí upřímně se zašlou slávou panovnických rodů, ten necht' navštíví Schöpenhausen v Německu. Je to bývalé knížectví. Mělo hlavní město téhož jména a čtyři vesnice a kousek lesa. Pak tam byl rybníček, jeden potok a vrch. Všechno ostatní byl dobytek, který se odtud vyvážel, až to předposlední panovník přísně zakázal. Tak se dobytek rozmnožil tou měrou, že kam se člověk podíval, tam to bučelo, kromě Jeho Výsosti. Výsost nebučela, ale koktala. Další panovník, a to poslední, ten už ani nekoktal. Potom zemřel a bylo po knížectví. Zámek panovníka byl proměněn ve vinopalnu, a tam, kde dříve stála dělostřelecká stanice, prodávala paní Ohnreibová lahvové pivo a sýr. Místo děl stály na zámeckých hradbách baterie lahví piva, z města Schöpenhausenu se stal městys a z celé slávy tam zbyl jen pan Ohnreib. Tomu také děkuji, že jsem se vrátil do Čech jako konzervatívec. Dřív byly přec jen krásné doby!

Pan Ohnreib nosí starý dlouhý kabát a na něm osmnáct medailí a záslužných penízů. Poněvadž je mu nemožno všechny si navěsit napřed, má čtyři řady vzadu.

Při tom nevypadá nijak komicky, neboť si je zavěsil jako knoflíky po dvou vzadu na šosy.

„Ty mi dal kníže Leopold,“ říká a vysvětluje a plácá se při tom dozadu. Plácne se ještě jednou a praví: „Budiž mu země lehká. Takového panovníka už nikdy svět neužít.“

A pan Ohnreib stojí před vámi uprostřed zřícenin té staré slávy panovnické se zrakem zvlhlým a s nemalou pýchou vám řekne, že býval komorníkem panovníka Leopolda a že vás provede po všech památkostech městyse Schöpenhausenu. Každý jeho krok je v jisté spojitosti s vysokou inteligencí knížete Leopolda. Škoda toho panovníka, škoda panovníků vůbec! Prováděl mne pan Ohnreib po městě, při čemž mne tituloval vaším blahorodím. Přišli jsme na náměstí a zastavili jsme se u kašny. „To je, vaše blahorodí, jak ráčíte vidět, kašna. Tuto kašnu založil náš slavný Leopold. Když nastoupil vládu, přišel ponejprv na náměstí.“

„A co dělalo do té doby Jeho Veličenstvo doma?“

„Bylo stále v zámku, tak chtěla tomu etiketa. Teprve při nastoupení směl do města. A tak se zastavil na náměstí. Náměstí bylo pusté. Jeho Veličenstvo se zastavilo a tázalo se: „Proč zde není kašna? Četl jsem a také mně vyprávěli moji vychovatelé, že na každém náměstí stojí kašna.“ Jeho Veličenstvo uhodilo jízdeckým bičíkem o zem a stále opakovalo: „Proč zde není kašna? Co je to za pořádek? Proč sem nepostavili kašnu? Kde je kašna? Přineste mně kašnu! Zde musí být kašna!“ Jeho Jasnost místodržitel ho ujistil, že kašnu sem nepostavili nedopatřením, ale jestli si přeje, že viník bude vypátrán a potrestán. Jeho Veličenstvo se zamyslílo a řeklo: „Starosta musí být pověšen“. Náš měšťanosta stál vedle panovníka a klekl před ním na kolena. „Vy jste tedy nynější starosta?“ tázal se panovník Leopold, velkomyslně ho zvedaje se země za límec. Límec se nalézá v městském museu.

Pan měšťanosta začal něco koktat, panovník se usmíval, my jsme se smáli také a Jeho Veličenstvo poklepávalo panu starostovi na rameno a tázalo se: „Stavěl jste vy toto město?“

„Nikoliv, Vaše Veličenstvo, toto město založil a stavěl jistý Franz Mülhaber z Meiningenu od roku 1268 do roku 1314.“

Jeho Veličenstvo se zamyslílo a pak řeklo: „Dobrá, vám to tedy odpouštím, ale viník musí být vypátrán a pověšen. Ale já mu trest změním v ten smysl, aby byl na věčné časy vypovězen ze země.“ Nato se rozhlédl kolem a počal křičet: „Ještě zde není kašna, kde jsou s tou kašnou?“

Všichni se třásli, jen já si dodal odvahy a řekl jsem: „Vaše Veličenstvo, kašna se musí vystavět.“

Panovník se zamyslíl a zvolal: „Tot' podivuhodné, o tom jsem dosud ničeho neslyšel. Dobrá, tedy vystavíme kašnu na způsob věže. Dole se udělá sál, kde se budou provozovat hudební

skladby, v prvním patře kašny uděláme museum, v druhém poschodí kašny zařídíme velkou knihovnu a ve třetím poschodí kašny zřídíme krásnou vyhlídku.“

Stáli jsme všichni, jako by hrom do nás uhodil. „Vaše Veličenstvo,“ řekl jsem, „kdyby se tohle všechno zařídilo, pak by se vlastní kašna ztratila v té kráse a neposloužila by veřejnému blahu tou vrchovatou měrou, jaké zasluhuje, neboť každá kašna slouží k tomu, aby obyvatelé města z ní čerpali vodu.“

Jeho Veličenstvo se dalo do smíchu a řeklo: „Vy máte divné ponětí o tom, co obyvatelstvo, moji poddaní, mají pít za mé vlády. Oni musí pít místo vody víno. Vystavíte tedy kašnu a starosta města na svůj náklad naplní každý den kašnu vínem. Neděkujte,“ pravilo Jeho Veličenstvo, když měšťanosta začal koktat: „Já, já, já...“

Ten den zmizel pan měšťanosta beze stopy z města.

Když tedy byla vyřízena otázka kašny, šli jsme dál. Najednou se Jeho Veličenstvo zastaví u slavobrány na druhém konci a otáže se místodržitele: „Umíte dělat zaječí hubičku?“

Jeho Jasnost místodržitel klekl a zvolal: „To prosím, Veličenstvo, nedovedu.“

Panovník se zachmuřil a otázal se hrozivě: „Kdo z vás umí dělat zaječí hubičku?“

Předstoupil jeden mladý učitel a sešpulil rty. Jeho Veličenstvo se na něho velmi laskavě usmálo a zvolalo: „Každý den přijďte do paláce a budete to ukazovat při obědě. Nejste šlechtic?“

„Nejsem, Vaše Veličenstvo, ale považuji...“

„To je dobře, na šlechtice se takové věci nesluší.“

U druhé brány stálo obyvatelstvo z předměstských obcí. Přicházeli jednotlivci z různých cechů a řemeslných společenstev, kněží a školní dívky, a když byli již všichni představeni, řekl panovník: „Představte mně nejstaršího slanečka!“

„Vaše Veličenstvo, slaneček je ryba,“ zvolal nejponíženěji starosta města, který, jak jsem již poznamenal, zmizel týž den.

„To je nesmysl,“ vykřikl panovník, „no bude to? Přece slaneček je úřad?“

Neztratil jsem duchapřítomnost a řekl jsem: „Vaše Veličenstvo, máme zde jednoho slanečka, ale ten nemůže z domu, je už moc starý.“

Jeho Veličenstvo zakašlalo a obrátilo se na ministra financí: „Onen ubožák bude dostávat 10 liber podpory měsíčně.“

Tu jsem se již nezdržel a vykřikl jsem:

„Ale dovolte, to Vaše Veličenstvo byl strašný idiot!“

Pod panem Ohnreibem se zatočila země a pan Ohnreib se zvrátil naznak na zem. Když se sběhli lidé, vykřikl pan Ohnreib: „Sláva knížeti Leopoldovi!“ a zavřel oči navždy, když se

obrátil na břicho. Zapadající slunce mu svítilo na jeho medaile a řády, připevněné dole vzadu na kabátě.

Činnost moderního diplomata

Leckdy, hlavně však poslední dobou, se o tom mluvilo, že diplomaté nemají rozum. Tato tvrzení však může vyvrátit opravdu klasická činnost diplomata hraběte Rudolfa z Kamelů. Ten měl rozum, ten měl mnoho rozumu, jak uslyšíte.

Hrabě Rudolf z Kamelů pocházel ze staré šlechtické rodiny, která lidstvu darovala nejslavnějšího idiota světa, pana Jana z Kamelů, skutečně světového muže, který vydal spisy, že se země točí. Zemřel později jako velvyslanec na ruském dvoře a byl současnými historiky nazván: nejbolším idiotem vsego mira, což česky zní: největší idiot ve vesmíru.

Pan Jan z Kamelů měl syna Karla, který trpěl fixní ideou, že se stane dvorní dámou. Léčili ho studenými sprchami na hlavu, až se podařilo mu to vymluvit. Zanechal po sobě syna Josefa Antonína, který v útlém věku spadl se schodiště v zámku na hlavu a promáčkl si lebku, z čehož se vyvinula u něho tak zvaná traumatická neuróza. Nedotáhl to dál než na generála a jeho synem jest právě zmíněný Rudolf.

Když se Rudolf narodil, sešla se rodinná rada, která se usnesla, že se Rudolf bude muset věnovat diplomatické dráze, aby obnovil starý slavný význam hraběcího rodu z Kamelů v říši. Malý Rudolf na to neřekl ani slova, jen ho bylo nutno převinout.

To byl jeho první soukromý diplomatický čin. Později se ukázalo, že to bude dlouho trvat, než se naučí mluvit – až do osmi let všechno jmenoval slovem „táta“, jen vestě, kávě a polívce říkal „máma“.

V deseti letech však bylo již znát znamenitý obrat. Pomalu, ale jistě rozeznával předměty a díky šesti učitelům dovedl se v patnácti letech bez cizí pomoci podepsat a své jméno po sobě přečíst. Přibrali mu tedy ještě tři učitele, kteří si dali opravdovou práci, aby ho připravili pro život. V osmnácti letech tento ušlechtilý muž uměl již bez chyby odříkat, že jest pět dílů světa, a málokdy při vyjmenování jich vynechal jeden nebo dva. Bylo vidět, že jeho inteligence značně vzrůstá, a učitelé uznali, že je třeba, má-li se z něho stát řádný diplomat, aby věděl, že jsou na světě také nějaké státy. Díky své chápavosti a neukrotitelné touze po vzdělání v pětadvaceti letech, tedy během ani ne celých sedmi let, znal všechny státy v Evropě podle jména a v třiceti letech byl již ve službách vládních, když se naučil hrát makao a bakarát, k čemuž jevil vrozený talent. Byl přidělen do ministerstva zahraničních věcí, kam se vždy přijížděl vyspat po probdělých nocích.

Jednoho dne mu poklepal ministr zahraničních záležitostí na ramena a sdělil mu, že jest vyslán s tajným posláním do hlavního sídelního města sousední říše. Toto tajné posláni byl arch s různými klikyháky a v tomto šifrovaném posláni šlo o návrh nějaké smlouvy obou států proti třetímu, který se poslední dobou nápadně zadlužil pro větší počet kanonů.

Hrabě Rudolf z Kamelů vzal tašku s důležitou diplomatickou státní listinou a neprodleně odcestoval do sousedního státu. Když z nádraží v cizím sídelním městě odjížděl do hotelu, zpozoroval, že mu něco chybí. Nechal tašku ve vagóně. Živou mocí si však nemohl vzpomenout, co ztratil, co mu vlastně schází, a když byl v hotelu, naprosto se nemohl upamatovat, proč tady je a co má v tom sídelním městě dělat.

Ani majitel hotelu, kterého si dal zavolat k telefonu, nemohl na jeho otázku podat bližší vysvětlení.

Odešel tedy do města a napadlo mu, když už je tady, že by si mohl také zakouřit.

Vkročil tedy do nejbližšího krámu a žádal o krabici jemných cigaret.

„Odpusťte,“ řekl vlídně majitel obchodu, „naše firma jest železářská, žádná tabáční trafika. Prodáváme všechny možné šrouby, hřebíky, matice, samovary, z nichž vám můžeme nejlépe doporučit Creos na petrolej.“

„To jest drzá urážka,“ zvolal hrabě Rudolf z Kamelů, „vy odpíráte prodat cigarety mně, zástupci cizí vlády...“

„Patent Creos na petrolej...“ koktal poděšený obchodník, „opravdu, milý pane, tu je železářský závod.“

„Z toho bude válka,“ křičel hrabě Rudolf, „naše vláda si nesmí nechat líbit takové počínání. My vás rozprášíme do všech koutů světa, to se, pane, naplatíte miliard válečné náhrady!“

Rozzuřeně vyšel z obchodu a nočním vlakem se vrátil do vlasti a dal v noci vyburcovat ministra zahraničních záležitostí.

Pan ministr byl velice rozespalý, a když mu hrabě Rudolf z Kamelů vyložil, že mu odepřeli v cizím státě prodat cigarety, zívl a řekl: „Milý hrabě, pošlete jim ostrou notu a teď dobrou noc.“

Hrabě Rudolf po celou noc si opakoval: „Poslat ostrou notu, poslat ostrou notu, hrome, co to má být?“

Ráno vyjel do města, a jak tak přemýšlí, co za notu, uviděl nápis na jednom krámě: Notenhandlung.

Neprodleně slezl z automobilu a vpadl do obchodu.

„Chci nějakou ostrou notu,“ křičel na prodavačku, „něco hodně ostrého, sakrblé!“

„Tak dáme Rákóczyho pochod,“ pravila prodavačka. Hodil peníze na stůl, vzal noty a odjel domů, kde je vlastnoručně zabalil a napsal na ně adresu cizí vlády. Skřípaje zuby, odnesl pak sám noty Rákóczyho pochodu na poštu. To také byl jeho nejvelkolepější diplomatický čin.

Karikatury 1912.

První máj pana rady Mackovíka

Na prvního května podnikl pan rada Mackovík, pětapadesátiletý, stokilový státní úředník, se svou padesátiletou chotí, devadesátikilovou dámou, jarní výlet do Posázaví.

Když vystoupili z vlaku, vlezli do kočáru a pak vystoupili za nějaký čas u výletní restaurace, posadili se za stůl, poručili si oběd. Jedli, pili, pak vsedli do kočáru, dali se dovézt asi pět set metrů od restaurace k lesu, vystoupili a sedli si na pokraji lesa do trávy.

„Ptáčci švitoří,“ pravila paní radová poeticky.

„Ba, ba,“ odvětil pan rada, „ani usnout člověk nemůže. Ve vlaku se roztřeše, nenaobědvá se v pořádku. Chtělaš podniknout výlet. Dobře. Ale trp tedy!“

„Nemyslím,“ řekla paní radová jemně, „ptáčkové švitoří, cvrlikají, cukrují, radují se ze života...“

„Jakýpak život,“ rozdurdil se pan rada, „přijde myslivec, bouchne, a je po radosti, zastřelí koroptve, křepelky, bažanty. Není nad domácí kuchyni. Kdybychom si zde něco podobného objednali, tak to dopadne jako s kuřetem.“

„Písklata v hnízdečku,“ vzdychla paní radová, „těší se, až k nim ptáčkové, rodiče, přiletí a nakrmí je...“

„Pískle, to kuře v restauraci bylo takové pískle“, smutně řekl pan Mackovík, „pět kůstek a víc nic. Deset bych jich zhltnul!“

„Nemluv tak, Mackovíku, jsme v lese...“

„Proč bych někde v zatraceném lese nemohl říci „zhltnul“? V salónech bych řekl „pojím“, případně ve veselé společnosti „odpravím“. Zde jsme konečně jednou za rok sami. Jindy se s námi na výlety táhnou stáda známých. Můj bože, to je radost, když mohu jednou za rok být hodně sprostým!“

„Ondřeji, pamatuj se, vždyť jsi nic nepil!“

„Pravda, že jsem nepil mnoho, jsem ale v boží přírodě, a tu si rád zaspoustřačím, jako za mládí, když jsem byl malým hochem. Tu jsme chodili po lesích a neslušně křičeli jeden na druhého. Nic jsem nepil. V takové bídné krajině ten vůl restauratér čepuje břečky a ne víno, smrad jeden!“

„Ale, Ondřeji!“

„Nech mne, když si mohu odlevit jednou za rok. Dnes už ani v kanceláři nemohu být sprostým, neboť podřízení by si šli stěžovat. Mám chuť říci hodnou sprostotu...“

„To neuděláš, Ondřeji, poněvadž jsi inteligentní člověk, zvláště však ne dnes, v tak krásný den májový, kdy všechno, kam se podíváš, se směje...“

„Jakpak by se nesmálo, jako ten darebák kočí. Dám mu pět korun, a on je propije jako divoká...“

Paní radová zacpala mu ústa.

Ozvalo se něco nesrozumitelného. „Pak poleze po čtyřech. To je jeho jarní nálada. Kdyby nebylo toho, že jsem si myslil, jak se dnes pěkně pobavím, tak bych celý den zaspal. Co, k čertu, mají lidé na tom prvním máji?“

„Máj je doba lásky,“ pravila paní radová, která od třiceti let četla rodinné časopisy pro ženy.

„I ptáčekové cvrlikají...“

„Už mně, proboha, dej s tím pokoj! Vleze ti něco do hlavy a nepustí tě to. Kdyby se třeba stavěli ptáčekové na hlavu, do toho nám nic není, to je věcí lesní správy. Máj, říkáš, že je doba lásky, to je řeč pro mladší ztřeštěnce. Tak mluví milenci, a nikoli rozšafní lidé. Co by si o tobě kdo pomyslel, kdyby tě tak slyšel mluvit v padesáti letech při tvé tloušťce. To je, jako kdybych já, se svým břichem, které sotva vleku, dal se do běhu na ulici za nějakou mladou slečinkou, počal ji štípat a říkat: „Holubičko, chci na vás hubičku, máj je doba lásky.“ Byla by třeba hezká, v bocích by se houpala jako laň a botičky, nožičky...“

„Ondřeji!“

„Botičky, nožičky byly by tak malinké, že bych je mohl spolknout. Poprsí by bylo vystřižené...“

„Ondřeji!“

„Lokty bělouňké, ručičky baculaté, oči jako trnky, krček jako alabastr, hnědé vlasy jako hedvábí... Stará, dej mně hubičku...“

Tlustý pan rada vtiskl náhle polibek na čelo své manželky, která udivena tou změnou se mu podívala láskyplně do očí a řekla: „Ondřeji, takhle jako ty musil vypadat Mácha ...“

Dali si ještě jednu hubičku, vsedli do kočáru a šli svačit do restaurace...

Takový byl první máj pana rady Mackovíka.

Reformní snahy pana barona Kleinhampla

Baron Kleinhampl byl muž velice chytrý, a když po své tetě zdědil zámek v Bytčově, ve dne v noci přemýšlel, jak by své nové sídlo zrenovoval.

Předně uznal za vhodné, že velké, staré, obrovské duby v parku před zámkem překážejí v rozhledu, a z toho důvodu si zavolał ředitele svého nového panství a dal mu rozkaz, aby někam tyto velikány přesadil.

Ředitel panství chodil utrápený po celý týden, a kdykoliv si vzpomněl na rozkaz pana barona, bylo mu velice nevolno. Jak si pan baron představuje, že se takové stromy dají přesadit?

Dal se ohlásit u pana barona a našel ho v knihovně, zabořeného do nějaké odborné knihy. Když mu vysvětlil po dlouhém obalování, že staleté duby se přesazovat nedají a že ani neví, jak by to šlo provést, usmál se pan baron a řekl řediteli, aby mu podal z knihovny tu velkou zelenou knihu.

„To jest kniha o zahradnictví, milý pane,“ pravil laskavě pan baron, „otevřte ji, kde je založena, a uvidíte, že to půjde, jest k tomu obrázek. Vidíte, jak jest to pěkně znázorněno. Čtěte!“

Ředitel četl: „Jak přesazovat fuchsii. Fuchsie se vyjme z hrnku a prostě se se všemi kořeny přendá do jiného. Třeba přitom dát bedlivý pozor, aby nebyly kořeny poškozeny.“

„Tak vidíte, milý řediteli, jak je to lehká věc. Necháte duby vytáhnout ze země a převezete je na místa, která vám označím. Na označených místech budou vykopány velké jámy, tam duby strčíte a ono to půjde hravě. Mám velké plány, jak zreformovat své panství. Plány ty musíte provádět systematicky a neúnavně, jinak se vše zdrží.“

Ovšem, že na první pohled se nám bude zdát leccos obtížným, těžko proveditelným jako s těmi duby, ale máme zde odbornou literaturu všech oborů a k dispozici máte naučný slovník. Začněte s přesazováním toho nejstaršího dubu před samým zámkem. Pozor hlavně na kořeny, každý kořen musí se opatrně ze země vydobýt. S dubem se musí počínat jako s fuchsii, přece jste četl, že kořeny fuchsii nesmějí být poškozeny. A dub nebo fuchsie, to je jedno a totéž, dub jest také květina.“

Byl v proudu řeči a ředitel mu neodporoval.

„Chci mít všechny duby za zámkem u rybníka, nebo ještě lépe vysušíme rybník a místo ryb nasadíme tam duby. Kolem rybníka pak uděláme sedátka a tam budu odpočívát po svých starostech. Apropos, milý řediteli, kdy duby kvetou, to jest velice důležité, poněvadž kdyby měly poupata, tak je přesazovat nesmíme; v té knize stojí, že ani fuchsie se nesmí přesazovat, když začíná kvést. Myslím však, že teď na podzim je moje obava zbytečná, a jedna věc ještě

mně dala hodně přemýšlení. Fuchsie se mají přesazovat v teplé místnosti, a to u dubu není možné. Jsou však též citelná chladna, a proto jsem to rozluštil velice prakticky. Budeme zahřívat půdu kolem dubů při přesazování a za tím účelem se postaví po vysušení rybníku malé cihlářské pece, ve kterých se bude ohřívat prst', která přijde do jam na kořeny. Přesazování dubů budiž prováděno ve dne, poněvadž ani fuchsie se nedoporučuje přesazovat v noci, aby neutrpěla zeleň jejich listů. Myslím také, že v době přesazování by dubům velice škodil déšť, a proto až se bude dub vyndávat ze země, musí dělníci, kdyby pršelo, vylézt s deštníky na dub, a tam na vrcholku sedět s roztaženými deštníky tak dlouho, pokud bude pršet a pokud práce nebude skončena. A ještě o jedné věci s vámi musím promluvit. Místo dubů nasadíme do prázdných jam palmy datlovníku. Bude to velice pěkné, až z nich sklídíme první úrodu, a v zájmu hospodářském bude mnohem výhodnější vůbec snad jen sázet datle. Přemýšlel jsem mnoho o tom a shledal, jak u nás třeba doopravdy hospodářství zreformovat. Proč u nás nikdo nesází datlovníky? Proto, poněvadž jsou líní. Datle se budou pak vyvážet z našeho panství do celého světa. Půda jest zde přece velice dobrá. Včera jsem byl v polích a byl jsem mile překvapen. Myslím si, jakou mám pěknou řepu, a šafář povídá: „Prosím, pane barone, to není řepa, to jsou brambory.“ Z toho je vidět, když si člověk splete brambor s řepou, jak zde musí být půda dobrá. Ale ty výhonky bramborů byly velice sešlé a polámané. Proto se příští rok musí dát ke každému bramborovému keři dlouhý kolík, na který se pak stvol přiváže, tak jako jsem to viděl na chmelnici nebo na vinici. Bude to také výhodnější, poněvadž brambory se poplají do výše a nezarostou do země, takže je nebude třeba vykopávat, nýbrž jen česat, což jest rychlejší a čistší práce a každého to přesvědčí o dokonalém racionálním hospodářství. Také musíme hledět šetřit s polnostmi. Pročpak, ke všem čertům, se na jeden lán sází pšenice, na druhý žito, na třetí oves, na čtvrtý ječmen. Vy to tedy šafáři zarazíte a uděláme to tak, že se zrna všech těch druhů smíchají dohromady a zasejí, takže bude jen jedno pole a na tom bude vždy jeden klas pšenice, ovsa, ječmene, a žita vedle sebe. Tím ušetříme místa, když se to naseje dohromady, a nebude se muset žít jeden den jen oves, druhý den jen žito, třetí ječmen, čtvrtý den pšenice, a zároveň tím ušetříme času a v zimě, kdy lidi nemají co dělat na poli, budou vymlácené zrní přebírat a házet na čtyři různé hromady podle toho, jaký druh obilí to bude. Později učiníme ještě jiná opatření, zejména např. uděláme opatření proti krupobití, a obilí se bude pěstovat pod velkými kolnami nebo pod plachtami, také nasejeme kakao a kávu na straně jižní a budeme pěstovat jáhly a krupky. Hospodářství jest velice zanedbáno, ale doufám, že se našim společným úsilím brzy podaří je zvelebit. Pokud se týče drůbeže, musíme i tu odvážně učinit nějakou nápravu. Kuřata musíme pěstovat veliká, a proto musíme křížit husy se slepicemi a dávat bedlivý pozor, aby kohouti,

když slepice vrhne kuřata, je nesežrali. Kanci to dělají se selaty. Vepři se velice válejí v blátě a jsou oškliví a tím trpí jejich maso. Proto musíte dát všechna prasata natřít lakem na železo a těch pár dní je sušit u kamen. Natřená prasata, která se jen proto válejí v blátě, poněvadž se jim nelíbí jejich světlá barva a chtějí být černými, přestanou se, když se jim vyjde takhle vstříc, válet a budou zase veselejší! Pro krávy musíte dát zřídít parní lázně, aby snášely víc mléka, poněvadž, když budou zdravější, také mléko bude chutnější. Tak, milý pane řediteli, musíme postupovat svědomitě a nyní se mějte hezky a přemýšlejte o tom, co jsem vám řekl.“ Pan ředitel se šel hned poté utopit.

Stavovské rozdíly

Panský šafář Nykles s panským správcem Paserem byli velice dobří přátelé. Sedávali pospolu den co den u Tisků, ve venkovské rozlehlé hospodě, kde platili za tak nerozlučnou dvojici, že bylo vždy jisto, že všechny kousky, které rozvířily tuto obec, provedli šafář Nykles a správce Paser. Šafář Nykles miloval velice správce Pasera, ale přece mezi nimi leželo něco hrozného, co občas tváři Nyklesově dodávalo pochmurného výrazu. A ta věc byla taková neslýchaná, že uváděla šafáře Nyklesa v největší rozčilení, jakého jen byla schopna jeho dobrá duše. Kdykoliv totiž oba v hospodě U Tisků pospolu popíjeli a přitom ku konci vyvedli jeden ze svých veselých kousků, který obyčejně záležel v tom, že chytili v noci obecního strážníka a hodili ho někam do strouhy, tu po celé vsi znělo jednomyslně, že „včera byl šafář Nykles vožralej jako prase a pan správce byl trochu veselej“.

Jisto však bylo, že oba byli ve stejné veselé náladě, stejně toho vypili, stejně to působilo na jejich mozky, ale což platno, hlas lidu zněl: „Šafář Nykles byl vožralej jako prase a pan správce byl trochu veselej.“

Nemůžeme se proto divit, že si šafář Nykles vroucně přál, aby se poměry obrátily, a proto, když mu to vlezlo do hlavy, to, co se povídá ve vsi, stával se střídmým, a když měl správce Paser tři sklenice, on měl jednu, takže ku konci dopadlo to tak, že měl správce třicet sklenic a on jen deset. Tedy ve správném poměru 1:3 a nevyvedli toho dne nic. Nykles podporoval pana správce, tichý, zádumčivý, pan správce hulákal přes celou vesnici, vynadal hostinskému Tiskovi, zatímco Nykles tvářil se neobyčejně slušně, ale druhého dne dozvěděl se, co opět říká hostinský Tiska na danou otázku, jak to tam včera dlouho drželi: „Ale víte, šafář Nykles byl vožralej jako prase a pan správce byl trochu veselý“

Nykles chápal, že zde, v tomto případě, jde o velké protivy stavovské, že jsou zde velké sociální rozepře stavovské, jak by on, Nykles, mohl se rovnat k panu správci, a poznenáhlu jeho velikou tužbou bylo, aby se o něm jednou řeklo:

„Jo, šafář byl trochu veselej a pan správce byl vožralej jako prase.“

Ale jeho přání se nevyplnilo nikdy. Jak to byli zvyklí říkat, tak to říkali stále, z uctivosti k panu správci, ať si pil seabemň; když byli spolu s panem správcem a vraceli se půl hodiny domů do velkostatku, slyšival dokonce Nykles od pana správce ono ukrutné slovo, které ho činilo vždy tak malomyslným: „Vid', to jsem zas dneska veselej!“

Tak konečně plul šafář Nykles s proudem a věděl, že byť i byli oba stejně namazaní, vždy bude on vožralej jako prase a pan správce trochu veselej.

Pan správce sotva stál na nohou a on šel vedle něho zpřímá. Ale pan správce byl trochu veselej a on byl pořád „vožralej“.

Jednoho dne se stalo, že oba byli stejně, pan správce i Nykles, a jak se v té krajině říká, už je to podetínalo. Šafář pil s plným vědomím, že to není všechno nic platno, a správce zas pil s velkou lehkomyšlností, jsa si vědom své dobré pověsti. Pak vyšli do vsi a ve velkých mátohách strčili na návsí nějakého uniformovaného člověka do rybníčka. To byl jeden z jejich obvyklých vtipů, za který pan správce platil obecnímu strážníkovi každého večera pivo a doutník. Říká se, že žádný svému osudu neujde, a neušli. To nebyl obecní strážník, to byl četník. Četník na obchůzce, který je chráněn paragrafem 81 tr. z., jenž jasně mluví o veřejném násilí, jehož se dopouští každý, jenž vztáhne ruku na úřední osobu.

Od této chvíle nad hlavami obou vznášel se kriminál. Na takové věci je krajský soud. Na to už není soud okresní. A tak odbývalo se líčení proti oběma násilníkům před krajským soudem v Jičíně. Oba dva vymlouvali se na opilost a za svědky vzali si hostinského, starostu a ještě tři sedláky z obce, kteří byli přítomni onoho večera, kdy každý z nich vypil svých třicet piv.

První svědek byl hostinský Tiska. „No tak, pane svědku,“ řekl předseda senátu, „jak to bylo s panem Nyklesem. V jakém stavu byl, když opouštěl vaši restauraci?“

„Prosím, milostpane a slavný soude,“ řekl Tiska rozvážně, „tadyhle Nykles byl, milostpane, jak je pánbu nade mnou, vožralej jako prase.“

„A co tady pan správce Paser, pane Tisko?“

Hospodský Tiska se podíval na pana správce a pronesl vřele: „Milostpane, slavný soude, pan správce byl tenkrát veselej.“ Bylo to zaznamenáno. Pak přišli ostatní svědkové a odpovídali totéž: „Šafář, ten byl tenkrát vožralej jako prase, ale pan správce, ten byl veselej.“

Případ tedy byl velice jasný a podle toho taky dopadl rozsudek. Pan správce, poněvadž byl jen „veselej“, byl odsouzen na měsíc, ožralé prase Nyklesa propustili na svobodu, poněvadž nebyl

si vědom svých činů. A šafář Nykles měl ještě o jedno zadostiučinění víc, neboť po ohlášení rozsudku zvolal pan správce zoufale: „Ježíšmarjá, pánové, vždyť já byl taky jako prase!“

Ale to na věci nic neměnilo.

Trapná státní aféra

Serenissimus, kníže Ochsenhausenský, zblbl. Nemohlo o tom být mezi laiky pochybnosti, neboť to poznali na něm i jeho ministři, a ti vskutku nebyli veleduchy. Bylo by zbytečné líčit, jak dlouho ministerská rada se točila jako kočka okolo horké kaše, nežli si vůbec troufla vyslovit, co všem tanulo na mysli; stačí, povíme-li, že se konečně shodla na tom, že Jeho Výsost kníže Aladar, toho jména jedenadvacátý, utrpěl takové mozkové poruchy, že jeho stav musil být nazván blbostí a že tudíž Jeho Výsost byla k vládě neschopna.

Jediný, kdo vlastně v nitru svém chtěl dělat námitky, byl ministr knížecího domu, ale pak se rozpomněl, že by jeho kolegové byli s to prohlásit za blbého také jeho o důvody by nebylo nouze – a tak se usnesení ministerské rady stalo jednohlasně. Jednalo se pouze o to, aby to, co bylo zřejmé laikům, bylo potvrzeno také se strany lékařské, aby se mohlo přistoupit ke zřízení regentství.

Ministerský předseda Jeho Jasnosti podjal se těžké úlohy o této věci promluvit se serenissimovým dvorním a osobním lékařem. Dal ho zavolat k sobě a pravil:

„Milý pane zdravotní rado, požádal jsem vás, abyste ke mně přišel, poněvadž jsem chtěl s vámi promluvit o zdravotním stavu Jeho Výsosti. Mí kolegové jsou totiž toho mínění, že nepopíratelné dary ducha našeho vznešeného knížete v poslední době...“

„Se rozvíjejí netušenou měrou. Ráčíte mít zcela pravdu, Excellence!“

„Ano, uhodl jste přesně, co jsem chtěl říci, pane zdravotní rado. Tyto vzácné duševní rady se rozvíjejí nejen netušenou měrou, ale také netušeným směrem, hm... hm... Jedním slovem, jest to až překvapující. Dostalo se mi cti provázet serenissima včera na procházce lesem a tu jsem spatřil vnaidla, pomocí kterých ptáčníci provozují čižbu. Serenissimus se mne vyptával na detaily. Vylíčil jsem mu, jak tyto proutky pomazané lepem se nalíčí, jak pták se chytne a jak ho potom ptáčník odnese. Jeho Výsost ráčila naslouchat mému výkladu s onou blahosklonností, která mu jest vlastní, a pak se mne ráčila zeptat: „Ale co když na těch vnaidlech uvízne nedopatřením ptáčník? To si ho pak odnesou ptáci?“

„Ko-lo-sální vtip! Kolosální!“ rozchechtal se pan zdravotní rada. „Zde vidí Vaše Excellence, že Jeho Výsost je čím dál vtipnější.“

„Ten chlap také již úplně zblbnul,“ pomyslí si ministr a poslal po chvíli zdravotního radu domů.

Pan zdravotní rada se pomalu ubíral domů a přemýšlel o tom, co tato rozmluva asi znamená. Že byl ministr s jeho odpovědí nespokojen, cítil. Ale co vlastně od něho chtěl? Najednou ho napadlo, co by to mohlo znamenat! Ano, ano, není již pochybnosti. Ti lidé měli nějaké nepřátelské úmysly proti Jeho Výsosti. Chtěli, aby mluvil proti svému panovníku! Kdo ví, co se tu děje. Což naposled má po Turecku a Portugalsku přijít také Ochsenhausen? Na to se jistě pomýšlí. To jsou ministři Jeho Výsosti. Ale on, zdravotní rada, tuto hanebnou intriku odhalí. I důkazy si opatří.

Třetího dne na to slyšel, že z Berlína do Ochsenhausenu přijel slavný lékař pro nervové choroby profesor doktor Gscheidtle, že byl přijat serenissimem ve zvláštním slyšení a pak že měl dlouhou poradu s ministerským předsedou. Pan zdravotní rada si umínil hrát va banque. Oblékl se do parádní uniformy a šel profesorovi udělat návštěvu. Po několika zdvořilých frázích řekl:

„Litujeme pouze, že tak trapná státní záležitost nám dává potěšení Vás, vážený profesore, poznat!“

Profesor se napřed na zdravotního radu podíval trochu udiveně.

„Ach ovšem,“ pravil pak, „vy přece jste do celé věci jakožto osobní lékař Jeho Výsosti zasvěcen. Jest to vskutku velmi trapná záležitost. Ale není pomoci. Jeho Výsost je neodvolatelně ztracena. Myslím, že naše diagnosa se bude shodovat. O nějaké možnosti uzdravení není ani řeči: Serenissimus – bohu budiž žalováno – zblbnul na věky. Že by zůstával schopen vlády, o tom nemůže být řeči. Či jste snad jiného mínění?“

„O ne, dokonce ne, pane profesore,“ odpovídal pan zdravotní rada, který sotva dechu popadal.

„A jak dlouho bude mít naše hlavní město čest Vaši Slovnost hostit ve svých zdech?“

„Odjíždím dnes večer, pane rado.“

Ale pan profesor neodjel. Právě když sedal do kočáru, ucítil, jak mu kdosi položil ruku na rameno a zatkl ho jménem zákona.

„A proč?“ tázal se pan profesor, který nechápal, co se děje.

„Pro urážku zeměpána, které jste se dopustil ve svém dnešním rozhovoru se zdravotním radou.“

A milý profesor byl zavřen. Státní zastupitelství bylo tak nadšeno tímto výkonem, že ho rozhlásilo po celém městě. Pan státní zástupce odebral se k ministrovi spravedlnosti, aby mu o věci referoval. Když přišel k urážlivému výroku profesorově, přerušil ho ministr hněvivě:

„Kdyby to byl řekl o nich a o zdravotním radovi, mohl by provést nejkrásnější důkaz pravdy na světě.“

Státní zástupce se vrátil od ministra jako omráčen. Byla svolána narychlo ministerská rada, která konstatovala, že se situace strašně zhoršila. Na základě dobrozdání jediného profesora serenissima dát na výměnek nemůžeme. Musíme tedy mít další dobrozdání učenců. Ale uznají-li, že serenissimus je zdravý, jsme my blamováni, uznají-li, že zblbnul, dá se jen ten osel zdravotní rada zavřít. Neboť konec konců jeho dobrozdání se doví vždycky. Co tedy dělat?

„Musíme se ho nějakým způsobem zbavit.“

„To se lehko řekne. Ale jak to provést?“

„Dáme ho také zavřít!“ řekl ministr spravedlnosti.

„Ale proč?“

„To je nápad! Chceme-li někoho dát zavřít, dáme ho zavřít vždycky. Něco se již najde.“

„Pošleme pro něho!“

„To je myšlenka!“

Ale vyslaný lokaj se vrátil s nepořízenou. Pan zdravotní rada vzkázal, že ministerskou radu považuje za společnost spiklenců a velezrádců a s těmi že nemá co jednat.

Pan ministr spravedlnosti byl nadšen.

„Teď ho mám tam, kde jsem ho chtěl mít,“ zvolal. „Není to nejtěžší urážka Jeho Výsosti tvrdit, že by poctíval svou důvěrou spiklence nebo velezrádce?“

A ještě téhož dne seděl pan zdravotní rada ve vězení, v cele zrovna vedle berlínského profesora.

Rozumí se, že taková dvě zatčení způsobila ve městě největší senzaci. Ministerská rada pracovala plnou parou. Obrátila se telegraficky na nejrůznější vědecké autority, aby dosáhla dobrozdání, kterých potřebovala. Ale každý učenec četl v novinách, co se v knížectví Ochsenhausenském událo, a považoval toto pozvání za léčku, pomocí které se vláda chtěla zmocnit dalších osob, jež by zavřela pro urážku zeměpána.

Ministerská rada zoufala a serenissimus blbnul dále. Trvalo to již týden. Jeho Výsost již vůbec nesměla vyjít z intimního kruhu, jinak by byl každý poznal, co s ním je. Po čtrnácti dnech se sešla ministerská rada, aby o věci uvažovala. Zahraniční ministr podával zprávu o bezvýsledném vyjednávání s lékařskými autoritami v cizině a končil konstatováním, že takovým způsobem se k cíli nedojde.

Pan ministerský předseda po dlouhém přemýšlení konečně namítl:

„A potřebujeme vůbec k němu dojít?“

„Jak to?“

„Faktum je, že náš nejjasnější kníže zblbnul. To trvá již hodně dlouhou dobu, ale všechno je přesto v nejlepším pořádku. Až na to, že se serenissimus o státní záležitosti nestará. A musí se opravdu o ně starat?“

Další znalci nebyli povoláni. Serenissimus zůstal knížetem Ochsenhausenským.

SPISOVATELÉ A JINÍ KUMŠTÝŘI

Augustin Eugen Mužík

Má první literární tvorba spjata jest dosti úzce s tímto vynikajícím básníkem a spisovatelem českým.

Dodnes vidím, jaký dojem na mne udělal u Ottů, v redakci Besed lidu a Světozoru, které tenkrát redigoval (dnes rediguje jen Světozor a Besedy lidu má Karel Vika). Napřed jsem musel jít po tmavých schodech starého domu nakladatelství Ottova. Nesl jsem pro Besedy lidu nějakou povídku ze Slovenska. Tenkrát byli Slováci v módě. Víím, že jsem tam šel s úmyslem při prvním spatření slavného redaktora hned ho požádat o zálohu, a požádat ho tedy, aby si práci laskavě ihned přečet a poukázal mi nějakou tu korunu. Tak jsem vstoupil do prvních dveří a bylo to tam jako v audienčním sále nějakého panovníka. V první místnosti u stolu seděla hubená dáma, redaktorka nějakých ženských novin, naproti ní seděl nějaký mladík korektor, který se stále na ni uděšeně díval.

„Je prosím pan redaktor Augustin Eugen Mužík přítomen?“ řekl jsem co možno uctivě s hlubokou poklonou.

„Je, jděte dál,“ odpověděla dáma.

Šel jsem do druhé místnosti, kde seděli dva páni. U jednoho stolu seděl pan Loukota, redaktor Pražských hospodářských novin, tomu jsem se uklonil a řekl: „Je prosím přítomen pan redaktor Mužík?“

„Jděte dál,“ řekl pan Loukota.

Tak jsem šel k tomu druhému pánovi na konci místnosti, poněvadž jsem osobně doposud Mužíka neznal. Ten stůl s tím pánem, to byla Zlatá Praha, a ten pán, to byl Oliva. Jak jsem k němu přišel a řekl: „Mohl bych mluvit s panem redaktorem Mužíkem?“ „Jděte dál,“ zvolala Zlatá Praha. Teprve jsem si všiml, že na konci jsou malá dvířka v tapetové stěně, která mně

připadala jako nějaký tajný vchod do mučírny. Tak jsem zaklepal jednou, nic. Podruhé zas nic, a když ani počtvrté se neozvalo vstupte, vzal jsem za kliku a vstoupil.

Od stolu u okna pohlédl na mne zuřivě nějaký zarostlý obličej se skřipcem a se zlatou obrubou a hluboký hlas řekl: „Nemůžete zaklepat?“

„Já jsem, prosím, klepal.“

„Ale neklepal jste, neklepal, to bych to musil slyšet, to není žádný způsob, takhle přijít do redakce. A co vlastně chcete?“

Mluvil se mnou tak, jako se mluví v kanceláři obecního úřadu s nějakým nepříjemným strážníkem z obecní pastoušky.

„Dovolil jsem si, pane redaktore, zde přinést takový obrázek ze Slovenska, kdybyste ho snad ráčil uveřejnit po přečtení v Besedách lidu.“

A položil jsem mu rukopis na stůl, kde byla halda rozházených papírů, a zůstal jsem stát pokorně, s nejponížejším výrazem v obličejí, a díval jsem se úpěnlivě na toho muže, o kterém jsem věděl jen tolik, že je z českého jihu.

„Pane redaktore,“ řekl jsem, „vy ráčíte být můj krajan. Já jsem z Mydlovar, tam je několik Mužíků.“ — Nebyla to pravda, ale — — — „Hostinský František Mužík. to je, pane redaktore, můj strýc a jeho bratr, ten se přiženil do — — —“ (kdybych si byl tak mohl teď vzpomenout to místo, kde se Mužík narodil).

„Nebylo to do Svinar?“ řekl Augustin Eugen Mužík. „Tam mám tetu.“

„Františku, že ano, prosím.“

„Ne Františku, Annu, Annu. Teta Františka, ta je v Kozovarech.“

„Ano, pane redaktore, v Kozovarech, to je tak tři hodiny cesty od Mydlovar a má mého bratrance.“

„Tak to je ten kulhavý Volešňák, no jo, teď už vím, teď už se pamatuju,“ zvolal Augustin Eugen Mužík, vytahuje z kapsy pouzdro na viržinka, podal mi jedno a řekl: „Tak si zakuřte. No, to je hezké od vás, to je hezké. Kolikpak má Volešňák dětí, kolik?“

Nevěděl jsem, co říci, tak jsem vyhrkl: „Osmnáct.“

„Cože, osmnáct?“

„Ale ne, pane redaktore, osmnáctého minulý měsíc se mu narodilo třetí.“

„Ale vždyť já vím sám o pěti.“

„Ovšem, pane redaktore, ale tohle se mu narodilo třetí živé. Ostatních pět bylo mrtvých. On má vůbec neštěstí. On přišel o krávu, pane redaktore.“

„Tak on tedy má vedle kupectví ještě hospodářství.“

„Jenom docela malinké, pane redaktore.“

„No, to jsem rád, to jsem rád. Vy se tedy jmenujete Mužík, že jo?“

„Ne, prosím, já se jmenuji Hašek. Moje nevlastní matka se jmenuje Mužíkova. A já jsem z druhého manželství s panem Haškem.“

„To je dobře, to je dobře. No, a jak tady v Praze, to vy studujete, že jo?“

„Velice pilně, velice pilně, pane redaktore, ale bohužel moje peněžní prostředky nejsou veliké a já se tak protloukám, taky trochu píšu.“

„No, jen pište, hochu, pište. Já si to hned přečtu a uvidím, jestli se to hodí.“

Podíval se do toho, rychle to přelétl a řekl: „No, tak já vám to dám do nejbližšího čísla. A vy byste chtěl nějakou zálohu, že jo? No, tak víte co, poukážu vám tedy deset korun a ostatek dostanete vyplaceno, až to vyjde.“

Tak jsem tedy pomocí toho Volešňáka z Kozovar navázal styky s Besedami lidu a Světózorem. Děkuji mu tímto vše.

Básník Racek

Zatímco jsme dleli v nepřátelské Vídni, zcela klidně navštěvoval v sobotu Zlatý litr úředník Obchodní a živnostenské komory, vousatý básník Racek. Dnes již Racek nepíše žádné básně, má slávu za sebou, smutnou slávu sice, ale přece jen slávu. — Slavil kdysi před lety na kolbišti mladé české poezie Pyrrhovo vítězství. Přesto však ještě dodnes Racek nosí dlouhý vous a dlouhé vlasy, takže nevypadá nikterak jako úředník Obchodní a živnostenské komory, nýbrž jako model mesiáše z uměleckoprůmyslové školy v Praze. Jemu samotnému stalo se několikrát, že byl osloven mladými vlasatými lidmi, kteří s ležérností malířů se ho tázali, zač by jim stál nahý hodinu? A tu celý den býval Racek velice smuten, neboť vlasy a vousy si nechával růst jedině proto, že je básník — a dnes je nechává růst, poněvadž býval básníkem. A kdo by chtěl vědět, co napsal za sbírku, nechť si vzpomene, že roku 1900 vyšla nákladem Lotosu v Ústí nad Labem podivná tlustá knížka veršů pod názvem Srdcové eso. — Lotos knihovnu vydával zajímavý muž jménem Herles, Z přátelského styku mezi tímto účetním továrny a mladým tenkrát Rackem vzniklo toto dítě v červené obálce s černým nápisem: Srdcové eso.

Kdo byl autorem, na knížce nestálo, a tenkrát v literárních kruzích vzbudila ona sbírka neobyčejný rozruch, jak pro svou zvláštní formu, tak i pro podivný obsah, který dával tušiti člověka úplně hotového již se svým životem, a jak napsal tenkrát kritik v Národních listech: „Celá sbírka Srdcové eso neznámého autora činí na vás dojem, že byla psána mužem, který,

maje být druhého dne pověšen, požádal o inkoust, pero a papír a v poslední noc rychle celou sbírku napsal, aby odcházel z tohoto života s vědomím, že si ještě udělal z veřejnosti poslední legraci.“

A nakladatel Herles, maje radost nad touto slávou Hérostratovou, který zapálil chrám bohyně Diany v Efezu, vykládal tenkrát mé sestře Máně, které se dvořil, že Srdcové eso napsal sám, a věnoval jí výtisk s dedikací, chtěje působiti na ni i na mou nebožku matku oním krásným slovem „básník“.

Tak jsme to při večeři rozřezali a bratr Bohuslav četl:

Támhle je porodnice,
támhle je kříž,
támhle je bordel,
tam jatky blíž.

„No tohle je pěkné,“ řekla maminka, „a s takovým ty bys chtěla chodit? Hned mu tu knížku pošleš nazpátek.“

Nesl jsem ji na poštu a v antikvariátě mně za ni dali 50 haléřů. Měl jsem zlost tenkrát na autora a napsal jsem do Moderního života zdrcující kritiku, ve které zejména jsem uváděl, že básníkovi schází vůbec myšlenky, takže jest nucen psát takovéhle verše:

Matko mých matek matko
matko mých matek matko má

Sestro mých sester sestro
sestro mých sester sestro má

Nakonec jsem napsal, že ono rčení „třiatřicet stříbrných křepelek letělo přes tři sta třiatřicet stříbrných střech“ je patrně od téhož autora.

A konečně vyšlo najevo, že nakladatel Herles není autorem té sbírky a že tu celou ničemnost spáchal básník Racek.

Racek připravil Herlesa o zámožnou nevěstu a Racek napsal také tuto báseň:

Moje děvče černovlasé
vlasy jeho plavovlasé
odváděli lupiči

to byla celá jedna básnička. Za tři roky po vyjití sbírky přítel Racek si ty své verše přečetl a od té doby bloudí v noci po ulicích, a když potkáte rozervaného muže v haveloku, který si drží hlavu v dlaních a šeptá si pro sebe: „Co jsem to vyved, co jsem to, bože, vyved,“ — to je básník Racek. A šel tak dalece do sebe, že od té doby začal psát pohádky pro děti. Aby pak seznal, jaký účinek jeho pohádky mají na dětskou duši, oženil se, a tak si zaopatřil vlastní děti. Když pak dítky počaly chápat, přečetl jim v rukopise jednu ze svých pohádek. Poněvadž byla lékařská pomoc při ruce, za šest měsíců se dítky jakžtakž zotavily a od té doby ještě zasmušileji bloudí básník Racek pražskými ulicemi, úžeji a úžeji hale se do svého haveloku.

Historie pána Boha

I.

Nedomnívejte se, že chci dělat reklamu jednomu sochaři. Nicméně musím upozornit, že ten muž, který slepil z hlíny Pánaboha, je sochař Amort Vlasta. Jak uvidíte dále, uznáte, že přirozeně nejedná se o žádnou reklamu.

Pánaboha představoval si přítel Amort jako chlapa s dlouhým vousem, v jehož vlasech skrývají se Dante, Shakespeare, Kuprin, Gorkij, Svatopluk Čech a mistr Jan Hus.

Pod tou vši krásou je znázorněno bahno, sahající až k nohám Pánaboha. Pod jeho nohama jest kříž, na kterém jest rozepjata figura člověka, který se tváří strašně zoufale.

A má také proč. Poněvadž z bahna vystupují různé postavy, které s ním nakládají náramně nešetrně. Nebožtík Franc Josef ho škrtil, nedbaje na svůj marasmus, Vilém ho chce probodnout a turecký sultán škrábe chudáka na prsou, jako by mu chtěl spočítat všechny chlupy.

Tomuto seskupení dává Amort název Pánbůh. Víím určitě, že po uveřejnění tohoto článku můj starý přítel Vlasta Amort nebude se mnou mluvit a bude si vymýšlet na mne z Ruska různé historky, které bude dávat k lepšímu u mého starého nepřítele pana Petříka, vinárníka na Perštýně.

Nicméně jsem tolik spokojen a stojím pevně na svých nohách, že mohu říci jedině toto: „Brány pekelné mne nepřemohou.“

II.

Na Staroměstském náměstí byla kdysi socha Panny Marie. Tato socha stála právě proti popravišti českých pánů. A byla také kvůli tomu tam postavena, že s pomocí boží uzdalo se Ferdinandovi usekat tolik rebelantských hlav.

Potom, když po staletích přišli k tomu názoru, že potomci Ferdinanda nemají u nás v Čechách co dělat, došlo i na tu nešťastnou sochu, která byla stržena 8. listopadu roku 1918 přes protest zástupce Národního výboru pana Cyrila Duška a jedné babičky, která klečela před aranžérem té celé komedie.

Došlo při tom ke kontroverzi. „My jsme Národní výbor,“ řekl pan Cyril Dušek, načež dav odpověděl: „A my jsme národ, a my to sundáme.“

A sundali to. Každý si vzal něco. Žižkovští hoši si vzali hlavičku, kus křídla z andělíčků, a já jsem náhodou, vrátiv se z Ruska, získal na památku od jednoho, který také v tom byl, mariánskou gloriolu s hvězdičkami. Bohužel těch hvězdiček tam mnoho nezůstalo.

Jak jsem se dověděl z klerikálních časopisů, povede prý se vyšetřování. Slovensko prý nadává. Beru to všechno na sebe. Má adresa je: Žižkov, Jeronýmova ulice číslo 3, III. poschodí.

Upozorňuji, že trefím brovninkem na 60 kroků, že jsem získal roku 1907 v Amsterdamě první cenu v boxu a že každého shodím ze schodů, které jsou hodně točité.

Sapienti sat!

III.

Amortův Pánbůh ležel dlouho zaprášen ve vinárně u Petříka. Jeden velkostatkář dal na něj zálohu a nepřišel si pro něho.

Na základě tohoto vyvinula se korespondence mezi Vlastou Amortem a zmizelým objednatelem:

Velectěný pane!

Upozorňuji Vás, že Pánbůh je strašně zaprášen. Trpí hlavně tím, že ovzduší vinárny mu nesvědčí. V tabákovém dýmu ztrácí všechn půvab. Bronz z něho padá. Poněvadž jste mně dal zálohu, prosím, abyste ho okamžitě vyzvedl a doplatil dluhující obnos.

Vlasta Amort

Odpověď zněla:

Milý příteli!

Nepamatuji se, že bych Vám dal zálohu na nějakého Pánaboha. Vystoupil jsem již roku 1907 z církve. Jsem bezvěrec a odbírám Volnou myšlenku od roku 1906.

Josef Kokeš velkostatkář v Malešicích u Brna

A Pánbůh dál se smutně díval seshora na společnost.

„Krucifix,“ říkal Amort, „já mám š tím Bohem trápení. Prodal jsem jich několik tuctů, ale teď vidím, že Pánbůh upadá na ceně. Už ho nikdo nechce koupit.“ –

A dny plynuly v beznadějnosti. Kouř opravdu Pánubohu nesvědčil. Začal šedivět a oprýskával.

„Musím Pánaboha natřít,“ řekl Amort a koupil šedivě zelenou barvu, vhodnou pro šediny Pánaboha.

A opět dny pro Pánaboha plynuly zasmušile a všedně. Ani nová barva Pánubohu nepomohla. Prach dál ukazoval se na jeho šedinách, císař Vilém ztratil dýku, kterou chtěl probodnout člověka na kříži, turecký sultán ztratil urputný, drásající výraz, a František Josef díval se tak blbě, jako by byl živý. Byla to nejhezčí figura z celé skupiny.

Oprašovali Pánaboha a Vilém ztratil svůj historický knír. Vypadal, jako by byl u holiče a najednou ho překvapila revoluce.

IV.

Jak jsem již řekl, dostala se do mého majetku svatozáře z mariánského sloupu proti desce popravených českých pánů. A přitom mně bylo líto Pánaboha od Amorta, který tak smutně, zaprášený se díval u Petříka.

„Poslyš,“ řekl jsem, „nechceš si vyměnit Pánaboha za svatozář Panenky Marie?“

Díval se chvíli udiveně, a nakonec řekl: „Platí“ Já mám tedy Pánaboha, Amort má svatozář Panenky Marie a jsme oba spokojeni.

Jestli slavné úřady mají nějaké pochybnosti, podotýkám, že je to vymyšlená historie.

A kdyby i byla pravdivou, mně i Amortovi málo na tom záleží.

Malíř filosof

Ze života pražské bohémy.

Malíř Kubín byl nejen malířem, ale i filosofem. Tvrdíval, že vrcholem lidské blaženosti jest stav, kterému říkal „bezútěšnost“. Jedině tenkrát je člověk blažený, když vidí, že ho nic netěší. Takový člověk nedojde nikdy zklamání. Jinak byl stoikem.

Nic ho nepřekvapilo, ničemu se nedivil a nebál se ničeho. Časem dospíval také k názoru, že všechno je klam. To bylo v dobách, kdy neměl krejcaru v kapse. V těch dobách tvrdil o sobě, že neexistuje. V těchto smutných časech odhodlal se k popírání všeho. Říkal, že žádné barvy na světě není. To mu vše nevadilo, aby nemaloval psy modrou barvou a stromy červeně. Lidé, kteří se na takové obrazy dívali, dospívali pomalu také k bezútěšnosti, ideálu jeho života...

V dobách, kdy míval peníze, tu horlivě se snažil, aby dospěl ku stavu bezútěšnosti. A to se stalo velmi brzy. Udělal několik vycházek do známého kroužku umělců v hostinci ještě známějším. Prohýřiv pak s nimi peníze, vracel se vesele do svého ateliéru, dávaje se do hovoru s domovníkem, kterému již často v noci dokazoval, když mu přišel dům otevřít, že vlastně on, malíř Kubín, neexistuje a že jest to jen představa, klamná domněnka pana domovníka.

„No dobře,“ říkal domovník, „kdo ale na mne zvonil, mladej pane?“

Tato záhadná otázka, která by byla s to splést i velkého filosofa, nijak neporazila Kubína.

„Vždyť vy také neexistujete!“ přesvědčoval ubohého domovníka. „Všechno je na světě klam, řekněte mně, co jste měl před čtrnácti dny k obědu? – Nevíte, nu tak, tady to je. Vy jste nejedl, poněvadž nejste. – Svět, milý pane, sestává jenom z představ. Připouštím možnost, že někdy žil člověk, ale to už je milióny let. Teď žijí jen duševní představy místo lidí! Tak! Dobrou noc!“

Ubohý domovník po takovém hovoru doopravdy nevěděl, na čem je. Doma vždycky vzbudil ženu, a když mu tato začala nadávat, že ji nenechá spát, počal teprve znovu věřit, že je na světě. Pak se vždy napil ještě rumu, a když ho hřál v žaludku, šel teprve spokojeně ležet s nadějí, že přece jen existuje.

Podobné filosofické hovory vedl Kubín i z pány domácími, kterým neplatil činži. Odůvodňoval to tím, že když ho vystěhují na ulici, nastane pro něho ideální stav bezútěšnosti... Věřitele své nenáviděl a brojil proti nim, že nutí člověka ku věcem přičícím se jeho přirozenosti, totiž ku placení dluhů. Jednomu domácímu pánovi, který ho upomínal o

činži, pravil, že obyčejně různých domácích pánů jsou rozdílné, takže nikdo nemůže si z toho vybrat, co je pravda a právo.

„To je pravda, že jste mně dlužen za činži!“ pravil domácí pán.

„To se strašně mýlíte,“ odpověděl vlídně Kubín, „žádné pravdy na světě není, pravdivým jest jedině to, co se mně nebo jinému zdá pravdivým. Na názor jednotlivce mají vliv různé poměry. A poněvadž nemám ani krejcaru, nemohu vám být ničeho dlužen. To je můj názor. Váš názor zas je, abych vám zaplatil. Jak výborně to potvrzuje učení skeptiků: Tytéž pojmy vzbuzují při rozličných bytostech zcela různé smyslové pocity a představy. Lidé jsou tělesně i duševně velmi rozdílní...“

Po těchto slovech byl Kubín vyhozen z bytu pana domácího.

„Dělalo by vám to rozkoš, kdybych vám zaplatil?“ tázal se jiného domácího.

„Ovšem, pane Kubíne.

„Jest to smutné, pane domácí, že vy tak nízko pojmáte život! Brr! Jest to hrozné, když si pomyslím, že jsem s vámi pod jednou střechou. Víte, s vámi, který blaženost nenalézá v ojedinelém požitku...“

„Aspoň za jedno čtvrtletí mně zaplaťte!“

„Tím hůř pro vás, pane. Myslí jsem, že jste větším životním umělcem, pane domácí, a že blaženost u vás předpokládá sebeovládání, ale vy chcete, abych zaplatil. Kdybych zaplatil, neodpustil bych si to, neboť poskytl bych vám pomíjející rozkoš. Odporuji vám, pane, stav zvaný bezútěšnost...“

Byl vystěhován na ulici, ačkoliv jest to smělé tvrzení. Co mohli Kubínovi vystěhovat z bytu? Dávno předtím, než ho vystěhovali, odnesl si ke kamarádovi celé své zařízení. Spravedlnosti bylo však učiněno zadost. Ku vratům vynesli jeho umývadlo, jakousi to plechovou mísu s hlubokým nápisem „Voda slouží k mytí“, jeden troubel prosycený veskrze močkou a džbán, plechový, ve kterém Kubín, měl-li hosty, vařival grog, čili spíše ohříval rum, a konečně vystěhovali na ulici jeho kartáč na boty, na jehož hladké straně byl nápis: „Dostal darem od svého nejvěrnějšího přítele Charváta, který mně ho před třemi léty ukradl.“

Za týden najal si Kubín ateliér jinde. Štěstí mu přálo. Domovník v tom domě byl spiritista a věřil ve stěhování duší, až z jeho rodiny umřeli už dva členové v blázinci. Tento domovník byl jediný člověk, který vážně naslouchal jeho filosofickým výkladům o vrcholu pravé blaženosti lidské, o bezútěšnosti. Do tohoto muže podařilo se Kubínovi vstřípnit zásadu, že svět skládá se z představ. jednou takovou představou že je zlatka. Představy možno si vypůjčovat a proto, „pane domovníku, půjčte mi zlatku“.

V těchto dobách podařilo se Kubínovi s úspěchem konkurovat na plakát jednoho pivovaru. Maloval ten plakát s láskou.

Když mu v kanceláři pivovaru vypláceli první cenu za plakát a když viděl ty pěkné, zlaté dvacetikoruny, tu počal se viklat ve svém filosofickém pojmání života...

„Pánové,“ pravil k úředníkům v kanceláři, „víte, co řekl slavný filosof Fichte? Vše, co jest, jest já. A proto prosím o autorský exemplář.“

Slavné správě pivovaru líbil se tento žert a poslala mu soudek piva, takový, jako namaloval na plakát. Jakmile měl Kubín peníze, počal hlásat, že je přívržencem nauky filosofické, která tvrdí, že nejvyšším dobrem a cílem života jest bezžalostnost. Hlásal opak bezútěšnosti a dokonce šel tak daleko, že vrátil domovníkovi zlatku a panu domácímu zaplatil snad ponejprv za svého života měsíční činži v obnosu dvanácti zlatých. Ať i oni nepoznají žalu. A jednoho dne přinesl si k ránu domů užovku, velkou a čipernou. Proč si ji koupil u ptáčníka, to nevěděl, ani když vystřízlivěl. Věděl jedině tolik, že chtěl si koupit den předtím nějaký kousek nábytku do ateliéru. Chtěl si koupit dvě židle, stůl, také snil o pohovce a místo toho přinesl si domů užovku...

Rozpomínal se pomalu a nabyl toho přesvědčení, že na koupení užovky měl jistý vliv alkohol. Když pak prohlížel kapsy, tu našel v jedné v papíře zabaleného mrtvého salamandra. Měl tedy živou užovku a mrtvého salamandra. Proč toho salamandra? Vzpomínal dlouho, uvažoval, až konečně... Salamandra koupil, aby užovka měla co polykat. Hodil jí ho tedy. Ani se ho nedotkla.

„Mrtvoly nežere,“ povzdychl, „užovka není hyena.“

Pak shledával své jmění a konstatoval, že včerejšek připravil ho do stavu „bezútěšnosti“.

Může být někdo „bezžalostným“, má-li v kapse dva haléře Hrome! Ke všemu by si vytahal za uši. Bídne opustil své zásady a činži dvanácti zlatých předevčírem zaplatil panu domácímu! Sám nemá co jíst, a ještě si přinese domů příživníka, užovku. Žere salamandry a jeden salamandr stojí pětník! Když už chtěl si přinést nějakou živou bytost do ateliéru, proč nekoupil myš? Má takové staré nepotřebné boty, než by je myš sežrala, změnily by se jeho finance. Ale užovku, která sní deset salamandrů po deseti haléřích za den...!

Připadalo mu to, jako kdyby si měl vydržovat baletku. Bezútěšně posadil se na železnou židli a přemítal, co s užovkou. – Našel v kapse kousek doutníku, zapálil a dumal o tom, že domácímu tak bezmyšlenkovitě, zaplatil dvanáct zlatých.

„Ale co,“ řekl za chvíli, „něčemu se nedivit, ničeno se nebát. Půjdu k domácímu a vezmu hada s sebou.“

Paní domácí houpala se po obědě v houpací židli, pan domácí srkal černou kávu a předčítal nahlas poslední volební výsledky, když malíř Kubín předstoupil před ně, maje v ruce šátek a v něm užovku.

„Velectěný pane,“ pravil uctivě, „člověku je velice líto, když musí se loučit s tím, co jest nejdražší. Nedávno byl jsem finančně výborně situován a dnes jsem takřka žebrák: O mě ani nejde – ale o tohodle hada.“

Uděšeným zrakům odkryl užovku, která počala syčet na denním světle.

Paní domácí vytřeštěně dívala se na malíře, který posadil se mezi manžele. Pan domácí přestal srkat kávu a na čele mu vyvstal pot...

„Tento had,“ pokračoval Kubín, „přirostl mně k srdci. I zmije bývá někdy věrná, ale já myslím, že tahle potvůrka není zmije. Finanční nesnáz mne nutí, že byl jsem nucen obrátit se na vaše blahorodí jako na mecenáše, který poskytne milerád ochotné pomoci umělcům. Prosím vás snažně, pane domácí, nemohl byste mně na nějaký čas zapůjčit, dvanáct zlatých? Do zástavy dám vám tohoto hada. Pustím potvůrku a ona už se v peřinách uvelebí.

„Nejraději spí v peřinách. Žere tohle...“

Vytáhl z kapsy chcíplého salamandra a nedbale položil na stůl.

„Pane Kubíne!“ Skoro současně pronesli toto prosebně oba manželé, hrůzou polomrtví.

„Pane Kubíne,“ koktala paní domácí, „můj muž vám ochotně zapůjčí těch dvanáct zlatých, potvoru si odnese, my nechceme žádnou zástavu a tu druhou potvoru taky si nechte.“

Pan domácí vyplatil Kubínovi dvanáct zlatníků a malíř pomalu odcházel, potřásaje šátkem s užovkou.

Na stole zanechal mrtvého salamandra a polomrtvé manžely u stolu...

Malíř Kubín jede nyní parníčkem do Chuchle, kde hodlá užovku pustit na svobodu a vrátit ji ze stavu „bezútěšnosti“ do stavu „bezžalostnosti“.

Dává se právě do hovoru s nějakou slečnou, které vykládá, že je dobrým pro člověka úplný nedostatek všech vášní.

„To je ale nesmysl,“ myslí si slečna a odvrací se od Kubína, který táže se vedle sedícího pána na jeho názor o plazech...

Parníček blíží se k Chuchli...

Veselá Praha – srpen 1907.

Mezi bibliofily

Nejhorší ze všeho, co člověka může potkat, je upadnout do rukou přítelkyni literatury, která kolem sebe shromáždí v salónu bibliofily a pořádá literární dýchánky, při nichž podává se čaj a kde na každého přítele literatury připadnou dva koláčky.

Pravda, že jsem k paní Herzánové na ty literární dýchánky nemusil chodit, ale chtěl jsem vyhovět pozvání svého přítele, kterému jsem kdysi namluvil, že mám doma originální perské vydání básní Háfize, vázané v lidské kůži. Přítel to rozhlásil mezi bibliofily a přáteli literatury, a to stačilo, že si jejich mecenáška, paní Herzánová, přála, abych jí byl představen.

V salóně nalezl jsem dvanáct upřímných tváří, z nichž se dívala na mne celá světová literatura. Můj příchod byl živě uvítán a muž s básněmi Háfize, vázanými v lidské kůži, měl snad nárok na čtyři koláčky.

Vzal jsem si tedy z mísy čtyři koláčky a vedle mne sedící slečně s brejlemi nezbyl ani jeden. To ji tak zarmoutilo, že počala hovořit o Goethově knize Vyběravé příbuznosti.

Naproti mně sedící nějaký literární historik se ke mně obrátil s otázkou: „Račte znát celého Goetha?“

„Od hlavy až k patě,“ odpověděl jsem vážně, „nosí žluté šněrovací stěvíce a na hlavě hnědý plstěný klobouk, je dozorcem u potravní daně a bydlí v Karmelitské ulici.“

Bibliofilové podívali se na mne smutně a vyčítavě. Hostitelka, aby zakryla rozpaky společnosti, otázala se mne: „Zajímáte se mnoho o literaturu?“

„Milostivá paní,“ pravil jsem, „byly doby, kdy jsem mnoho četl. Přečetl jsem Tři mušketýry, Masku lásky, Psa baskervillského a jiné romány. U sousedů schovávali mně románovou přílohu z Politiky a vždy za týden jsem si přečetl všech šest pokračování najednou. Čtení mne velice zajímalo, a tak kupříkladu jsem se nemohl dočkat, zdali si hraběnka Leona vezme trpaslíka Richarda, který se kvůli ní stal vrahem vlastního otce, jenž byl zastřelil jejího snoubence ze žárlivosti. Ano, kniha dělá pravé divy. Když mně bylo nejhůř, četl jsem Jinocha Messinského. V devatenácti letech stal se onen mladík loupežníkem. Jmenoval se Lorenzo. Ano, tenkrát jsem četl. Dnes však nečtu mnoho. Mne už to nezajímá.“

Přátelé literatury zbledli a dlouhý člověk s pronikavými očima se mne ptal jako vyšetřující soudce přísně a úsečně: „Zajímáte se o Zolu?“

„Vím o něm velice málo,“ pravil jsem, „slyšel jsem jen, že padl ve francouzsko-německé válce při obléhání Paříže.“

„Znáte Maupassanta?“ jaksi zuřivě tázal se onen muž.

„Četl jsem od něho Sibiřské povídky.“

„To jste na omylu,“ zvolala dopáleně vedle mne sedící slečna s brejlemi. „Sibiřské povídky napsal Korolenko a Sieroszewski. Maupassant je přece Francouz.“

„Myslel jsem, že byl Holanďan,“ řekl jsem klidně.

„Je-li Francouz, snad přeloží ty Sibiřské povídky do francouzštiny.“

„Ale Tolstoj znáte?“ pravila hostitelka.

„Viděl jsem jeho pohřeb v kinematografu. Ale chemik jako Tolstoj, který vynašel radium, zasloužil si důstojnějšího pohřbu.“

Na okamžik všichni ztichli. Literární historik naproti podíval se na mne očima podlitýma krví a ironicky se otázel: „Ale českou literaturu znáte jistě dokonale?“

„Mám doma Knihu džunglí, to vám snad stačí,“ řekl jsem důrazně.

„Ale to je přece Angličan, ten Kipling,“ řekl jeden nemluvný pán, zakrývající si dlaněmi obličej, jako kdyby plakal.

„O Kiplingovi jsem nemluvil,“ zvolal jsem uraženě, mluvím přece o Knize džunglí od Tučka.“

Zaslechl jsem, že dva páni si šeptali tak, abych to mohl slyšet, že jsem zvíře.

Bledý dlouhomasý mladík se sepjatýma rukama jemně pronesl ke mně: „Vy nechápete krásy literatury, vy jistě nedovedete ocenit sloh, brilantní sestavení vět, vás nenadchnou ani básně. Znáte z Liliencrona onu pasáž, ve které slovy vycítíte, vytušíte krásu přírody: „Oblaka se táhnou, letí, modrá oblaka letí a letí, nad horami, dolinami, nad lesů zelený pás“?“

Zvýšil hlas, a opíraje se o rameno vedle sedícího přítele literatury, pokračoval: „A což Oheň od d'Annunzia? Kdybyste četl to nádherné, výstižné líčení benátských slavností a přitom ten román lásky...“

Podíval se na plynovou punčošku, přejel si rukou čelo a čekal, co na to řeknu.

„Dobře jsem vám nerozuměl,“ řekl jsem, „proč vlastně ten d'Annunzio zakládá o těch slavnostech ten oheň? Kolik za to dostal let?“

„d'Annunzio je nejslavnější básník italský,“ vysvětlovala mně neúnavná slečna s brejlemi.

„To je zvláštní,“ podotkl jsem nevinně.

„Co je na tom zvláštního!“ v pravém slova smyslu pán, který doposud nepromluvil ani slova, „znáte vy vůbec nějakého italského básníka?“

Odpověděl jsem důstojně: „Zajisté. Robinsona Crusoe.“ Pohlédl jsem kolem sebe po těch slovech.

Dvanáct přátel literatury a bibliofilů v tom okamžiku zešedivělo a dvanáct předčasně zešedivělých přátel literatury a bibliofilů vyhodilo mne přízemním oknem na ulici.

O básnících

Seznámil jsem se nedávno v kavárně s mladým mužem. Vyprávěl mně sdílně o svém osudu. Cítí v sobě nějakou neznámou lítost, a proto píše básně, cítí v sobě nějaký divný stesk, a proto píše básně, cítí v sobě nějaké kruté duševní bolesti, a proto píše básně. A proto píše básně...

Říkal toho ještě víc, proč píše. Píše proto, poněvadž:

cítí podvodnou vůni omamných růží,
neštěstí lehlo mu na dno, jeho duše,
zoufalým trémám propadl, jeho hlas,
nebe jest bezútěšně zšeřelé,
ztracence jeho volání do dálky bloudí atd.

Zvláštní typ těchto lidí, zvláštní literatura a produkt. Bloudí zapadlými krajinami, brodí se blátem a marně volají, kdo by je vysvobodil. Nebo píší, jak někdo někde hledí do daleka, ale nikoho v té dálce nevidí. Oblíbené je, že tací básníci „stále“ čekají, kde dávno nikdo nečeká, že jim mraky v duši padají, že stále něco chtějí „vzdvihnout do nebe“, vzkřísit duše, jež se hrouť, že chtějí sypat kvítí do srdcí – ale nejde to. Spokojují se tím, že v básních chodí zamlklými parky, vycitíují „zasnění chvíle“; všude vidí „něco“, myslí si, že „v zahradách tůně po něm někdo stůně“, vlny vodní považují za sestry a myslí o nich, že šeptají smyslně, vrhají se „bez rozumu do klínu bledých nadějí“. Hoši, poeti, kluci krev a mléko, ale všechno je u nich mdlé, bledé. Bledé slunce na bledých stromech, mdlé odstíny nadějí nerozumných. A pozdní je u nich všechno a u některých krvavě roztavené. Krvavě roztavené vlasy, dny, oči (karhavé), krvavě roztavené ticho. Vidí mnozí z nich masy, něčí tělo vidí na marách, jsou žalem němí, závidějí mrtvolám rubáše. U mnohých jeví se podivné choutky. Jeden by chtěl polykat žlutou rozteskněnou růží, jiný své srdce pověsit na strom hříchu, jiný zase by chtěl svou milovanou obejmout bez hříchu setkání a podobně. A někdo nemůže unést své srdce. Jeden píše prorocky: „A mě už pranic neděsí, dneska se někdo oběsí,“ zatímco druhý vymýšlí si: „již brzo, kde je modrý stín, se rozchvěje hlas mandolín.“

Ty mandolíny mnoho se prohřešily na mladých básnících. Jeden čas nebylo básně, kde by se nebyla objevila aspoň jedna mandolína. Jsou to takové tajemné zjevy.

Byly časy, kdy mladý básník psával o prostitutkách. Pozdější spojili prostitutky s přírodou a psali o prodejných ženách v zeleni stromů. Byli to a jsou básníci, kteří považují za něco vznešeného, když sbírky svých prací nechávají na stolech ve vykřičených místnostech.

„Pliji tím celé společnosti do obličejů,“ pravil mně jeden takový mladý muž, „mé básně čtou všechny prostitutky.“ A chlubil se tím, že ty ubožáčky čtou jeho básně o vysněných dlaních... To jsou takové divné záchvaty. Ti, kteří píšou o smutku, nutí se tak psát, poněvadž užívají všech radostí života. Jsou to nucené, naučené fráze, které papouškuje jeden po druhém. Ti hoši myslí, že sympatie všech lidí jsou na jejich straně, když dají své čtenáře probíhat „krajínami, kde není rána, kde je stále noc“. (Nansen ve svém cestopise o zemích polárních to dělal také, ale zajímavější formou.)

Jaký mají zájem, řekněte sami, čtenáři na tom, že vy píšete, jak něco ve vás vzrůstá.

Proč pláčete ve svých básních, hoši? Chlapík jako hora, skály by mohl lámat, ale napíše (a nestydí se) takový verš: „Tak hořce pláče, po tom bílém ránu...“

Proč mají čtenáři číst „písničku, kterou jsem si zpíval v máji“. Je někomu něco do toho, že si ten nešťastník něco zpíval?

Má několik lidí trpět, že se mu zdá, autorovi, jak někdo volá v dálce o pomoc?

„A nemám odvahy...“ nadpisuje jiný svou báseň. Nic nám do toho není, příteli, že nemáš odvahy trhat růži, hříšnou růži se žlutavým leskem, z nás to nikdo nedělá.

„Dnes chtěl bych líbat.“ Nu tak líbej, holomku, ale nemusíš o tom křičet do světa.

„Nevím, proč asi srdce mé tak smutně zavzlykalo.“ Kamaráde, když ty to nevíš, jakpak to máme vědět my.

Slečny mají jarní šaty

(pokropili ulici)

u mně je tuk velmi smutno

po včerejší opici.

Tohle nemusím číst, to se mně stalo už několikrát. Tak člověka hryže vzpomínka. Raději si přečte, jak pod mostem dlouze hučela řeka a jak tam pod tím mostem někdo hořce a upřímně plakal. Básník, který to napsal, nikdy pod žádným mostem nebyl a posledně plakal, když mu umřel dědeček před dvaceti léty... ale pomozte si: Jeho duše si přeje, aby byl pod mostem a aby tam naříkal jako stará děvečka.

Jiný zase píše: „Jsem v úpadku. I smát se zapomínám. Můj smutný hrad se v trosky rozpadá. I bude třeba obrátit se jinam, až dozpívána bude balada!“ Kam sa obrátí, to básník nepovídá. Prostě se obrátí zády ku své roztrhané chalupě a hned končí, aby lidé nemysleli, že to jeho obrácení děje se za denního světla: „Tady je tma a někdo pláče v dáli, kde nad ruinou slunce zapadá!“

Kapesníky pro mladé básníky na slzy a hodně kapesníků, aby si měli kam utřít uslzené oči! Slyšte! „Pro pláč svůj nevím kudy kam...“ či: „Tak do moře se slzy moje lejí,“ nebo dokonce jeden nejen pláče, ale zároveň při tom voní: „Mé slzy voní čistou vůní krásy.“ Klobouk před takovým džentlmenem dolů.

Ach, co je mladých lidí, kteří mají „písničky své zakleté na sta zlatých zámků“. Před takovými je lépe vyhnout se na sto kroků, neboť člověk vydán je v nebezpečí, že sto zlatých zámků najednou se uvolní a sto písniček se na člověka vysype.

Jsou někteří básníci, kteří se sami chválí a tvrdí o sobě, že mají bílou duši: „V noci v duši bílou smutek pad – zazářil smutkem luh i sad. V mou duši bílou napad žal, víc jsem se s tebou neshledal.“ Takového duševního bělocha litujete.

Zajímavo je, které květiny mají ti výborní mladíci nejraději. Předně blíny a ocúny, ty kvetou v jejich básních. Růže už jsou všednější. Obliby dochází tamaryšek, orchideje, sasanky a koniklec.

Mladí básníci milují dále stromy, ať jednotlivé či ve skupinách. Z těch skupin nejoblíbenější jsou pak aleje: „A ten popel, dovolíte, v letní večer rozsypám, kde jste lásku slibovala, tichou, stinnou alejí...“

Mají však smutné žití ti jinoši. Pochovávají své štěstí v básních o šedesáti verších, rvou si srdce z těla hubeného žalem v básních o padesáti, plivají smích skepse slunci do záře v básních o čtyřiceti verších.

Na některé nešťastníky, uštvané žitím, padají hvězdy a jeden ubožák byl stále v nejistotě: „Kdy, kdo a kde mne hrubou skolí pěstí, nevím, a ptám se, co je v světě štěstí, nevím.“

A jiný jásavě si zpívá naproti tomu: „Já nevím nic, já věky nevím nic.“

Ale přátelé, odpusťte, že denuncuji. Dejte si pozor před těmi, kteří své verše začínají: „Něco se stane, dobře já to vím...“ To jest strašně záhadné, co se vlastně stane, a proto pozor!

V mých hořkých snech, v mém smutném hoři
hvězdička jedna tiše hoří...

Vidíte. To začíná pěkně. Takový básník má hvězdy na dně své duše. To jsou takové jednoduché básně. „Sad rozkvet, hochu, půjdeme! Co všechno čeká srdce mé?“ Dál se člověk nedoví. Může to také skončit s hřbitovem.

Ty tvoje rty, věř mnohou hořkost tu jí,
u přece rozkoš je se vůní jejich zpít!

Hle! Čekáte, co bude dál. A vidíte. Pro chlapíka jede ochranná stanice. Ty rty jeho milé otrávil k smrti těžce jeho smutné srdce.

Písně a básně o milenkách. Ty si musí takový barbar jako já dobře rozvážit a věnovat jim novou kapitolu.

Vy lesy černé, vlídně pohlad'te mě
svou hudbou šumnou, již mám tolik rád.

Ty syna svého při jmi, rodná země,
jenž k Tobě přišel síly načerpat...

Odpusťte barbarovi i propříště, pánové.

Když už člověk vrhne se na dráhu barbara a v básních mladých poetů vidí jen tu umělou duševní rozháranost, může se nyní položit jemu otázka, co soudí o básních, které opěvují milenky a zpívají o lásce. Tato otázka jest tím záluďnější, poněvadž dá se předpokládat, že člověk, barbar, také miluje.

Nuže rozeberme dopodrobna, jak básník, který má úmysl zpívat o milenkách, postupuje.

Předně jde do hostince, kde je sklepnice, chvíli si s ní popovídá a pak jde domů. Doma vezme kus papíru, inkoust, péro a píše.

A tak čtenář má mimoděk trpět, protože jsou hostince na světě, protože jsou sklepnice, protože má ten nešťastník papír, inkoust a péro.

Má číst, jak on by chtěl se „pomodlit u nohou neznámé“, jak by chtěl zlíbat „řasnatou“ sukni lásky své milenky, jak by „s odvěčným nářkem na svých rtech potácel se bez ní parky...“

Ach, co opět smutku v písních a básních o milenkách. Jaké smutné perspektivy předvádějí se před čtenáře. On hodlá se uškrtit na její vlasech. On má v úmyslu dát se k smrti zulíbat, což je špatná poklona pro tu, o které píše báseň, neboť lid říká: „Dej mi pusku, ať chcípnu,“ a básník ovšem v sladké formě: K smrti dát se zulíbat.

A kdo jsou ti tvorové, kteří k smrti zulíbají? Jsou ve většině případech bílí. Černých milenek je na světě sice dost a Afrika se jimi jen hemží, ale kdybyste vzali do ruky jakoukoliv knížku básní o milenkách, nenajdete tam zmínky o černé milence. Samá bílá. Dvě stě třiatřicetkrát bílá. Hodí se totiž do okolí. Byla by to zajisté profanace, kdyby básník svěřoval světu, že jeho milenka si myla nohy. Nožky ženských tvorů, než přijdou do básní, jsou již vykoupané, a proto může básník taký směle zpívat: „Šťěstí sál jsem z noh Tvých, Světla.“

Některý obdivuje se jejímu malíku u nohou a představuje si, jak by to bylo pěkné, kdyby na každý prst u nohy byl posazen prsten věrnosti.

Básník svou milenkou svléká před očima veřejnosti. Horkou slzou pokrývá boky své nahé bledé milenky. To už je pak tak trochu pornografie. Jiný zase hledí vyzískat z kyprého těla své „bledé“ několik, na počtu nezáleží, lůžných světů. Ale jen ve dvou třech případech se „obloha nad tím láskou směje“ spolu se čtenáři. Ponurými krajinami probíhají nahé bledé dívky. Snad aby to neuráželo stud čtenářů, že se to děje ve dne. Temná noc je nejoblíbenější dobou pro rejdy milenek básníků.

Víš, slyš, ztiš srdce své,
my mužná jednou padneme
jak tenkrát v černou tmavou noc.

Velmi neutěšené poměry. Představuji si živě jednoho mladého básníka, jak probíhá tou tmavou, pustou krajinou za noci se svou milenkou v době neobyčejně důležité, a to když „hory krajem jdou“.

I ty chůze hor, sport turistický českých i jiných vrchů, jsou oblíbeny v básních o milenkách. Hory jdou a on se na ně dívá se svou milenkou. Své milence to třeba mohl namluvit, poněvadž milenky v básních jsou vábně oddané. Jí může kupříkladu namluvit, že viděl Petřín jít směrem k Žižkovu, ale čtenář nedá se tak snadno chytit.

Milenky básníků jsou vůbec prachpodivní tvorové. Mnoho jich chodí světem nahých. „Já viděl ji jít nahou promenádou...“

On viděl. On, básník, viděl leccos. Zpozoroval kupříkladu, jak na prsy děvy posadil se netopýr. Tuto zvláštní choutku netopýrovi oznamuje světu dvojverším. Básník vůbec rád informuje nejen o tom, co viděl, ale i co se mu zdálo.

Mně zdálo se, jak šla jsem Ránem Bílá,
šla brázdou života do smutných obzorů...

Hleďte, jaký všumělec takový básník a člověk všestranný, on ví totiž, že
zaorá brázdy, utvoří chleba,
nasytit dá, co lásce jeho třeba.

Vidíte! Všechna čest takovým chlapíkům. Stane se na moment agráříkem, pak na moment vrhne se na pekařskou živnost.

Jako slunko jsi, má dívko,
a já sníh jsem zjara bílý,
který taje po výšinách,

když tvůj úsměv vzplane milý.

Vizte! Sám si přiznává, že z něho zbude jen trochu vody.

Mám já hvězdy, slunka v sobě,
vedle sebe dívku svojí,
na jejích rtech pohár vínu,
který všechny strasti hojí.

Ten nešťastník sice tohle psal ve vinárně u přítomnosti bručivého vinárníka, ale to mu nevadí, aby světu tak nestydatě nelhal.

Lhou! Napřed přelhou tací básníci sazeče, který sází jejich plody, pak korektora a nakonec čtenáře.

Chlapík nebyl dál než v nejbližším okolí Prahy, ale to mu naprosto nevadí, aby nenapsal

Dívce na Visle

My v životu tom burném proudu
se nesetkáme vícekrát;
mne od tebe rmut navždy dělí,
a marně naděj srdcí lhát.

Jsou sentimentální, falešní a Kainové:

Já, Kain jsem byl, tys byla Abelem,
já podved tě, tys Kaina zubila.

Zcela opačně jak v bibli.

Jiný zase chce si udělat harém někde na Vinohradech:

Však králem dívek chtěl bych slout,
v jich srdci míti mocné říše...

To „já“ vystupuje do popředí, od toho jsou lyriky. Začne to ve školách. Studentík, ubožák, nemůže náležitě to své já uplatnit a tak začne psát lyrické básně, což jest velmi lehké. „Já miluji tě, já tě mám též rád, a děj se co děj, můj ty světe, nepřestanu tě milovat.“

Studentíci vybíjejí svou energii v těch básních. Místo aby obrátili své péro proti profesorům, kteří jim dávají nedostatečné a nedovolí ani na záchodě kouřit cigarety, houfně píší zamilované básně, třeba o dcerách profesorů, kteří jim dávají domácí úlohy. Básně jejich

počínají se tisknout. Prozatím v tajném studentském časopise, pak takhle v šesté sedmé třídě středních škol počnou psát básně o skutečných milenkách. To chodí do tanečních hodin a potom do bordelů. Ke všemu tomu čtou cizí básně, a tak pomalu se vyvíjejí, až konečně stanou se mladými básníky.

Někteří opustí pak lyriku a vrhnou se na jiný druh básnictví, jsou nebezpeční svému okolí svou sentimentalitou. Chtějí prospět lidstvu, když vydají svým anebo cizím nákladem sbírky svých veršů s názvy za vlasy přitaženými, jako Tu kapku oblak v sebe pojme. Modlitby vyhnance. Prázdný svět, mé srdce plné. Bloudil v lidech, bloudil v citech.

Otráven duch můj v nitru svém
sžíravých citů černým jedem,
který mu v kulich nasypal svět.

Jsou blazeovaní a zívají. Myslí, že na jejich smutku spočívá soustava světová.

Líbají klíny svých milenek ve svých verších a ve skutečnosti přispívají svým grošem ku podpoře různých policejních špiclů, bordelářů.

Poctivějších je málo. Vidí všude zlaté vlasy, líbají je, cítí přitom zármutek.

Jiní zase píšou otevřeně. Opěvávají prostitutky a chlubí se v básních tajnými nemocemi.

A čtenáři? Ti čtou a dívají se bezmyšlenkovitě do světa.

„A co jste chtěl říci, příteli básníku, sbírkou svých veršů?“ Pokrčí rameny. Něco v něm narostlo a stálo ho to pět krejcarů výloh za papír a svět četl o tom něco.

Hurbane Vajanský! Měl jsi pravdu, když jsi napsal pod názvem Hrozno:

Že trpká sudba bije literáta,
to pravdu píšeš! Tma se valí naň,
on dává žití horkých hodin daň,
když jiní žnou, on b říši vzdušnou chvátá.

Trpká sudba literáta-básníka. Daň horkých hodin. Zpotil jste se jistě, pane Hurbane Vajanský, než jste vydal sbírku veršů.

A potí se často i čtenáři nad básníky, z nichž mnozí jsou ovšem neškodní, ať pějí o čemkoliv, většinou se člověk v tom nevyzná.

Zato jsou lidé, kteří napíšou něco, že hned člověk vidí vše jako na dlani.

Čeladenský kostelíček
Madonu má na oltáři,
z Ježíškových smavých líček

krásku dětství mého září.

Vzpomínám v něm na matičku,
na laskavá její slova,
hledě v slzách k oltářičku,
prožívám své dětství znovu.

Vidíte, ten člověk myslí, že je také básník. Stejně jako si to o sobě myslí celá řada lidí. Když napíše báseň, tak jsem básník, říkají i ti, co píšou do Lady, a všichni, kteří psali do Moderní revue a Moderního života, mysleli to také. Ale jsou barbaři, kteří pochybují o užitečnosti takové literatury, třeba v básních sociálních, kterým třeba věnovat se příští kapitolou.

Pan spisovatel Rožek

Mezitímco tři členové strany plahočili se v prachu silnic, vycházel každou sobotu pan spisovatel Rožek ze svého bytu na Žižkově a valíval se se svou manželkou k Litru. Jeho tlustoučká postava, dobrácký obličej daly tušit v něm člověka velmi dobromyslného. Ale to by se každý pěkně zmýlil, kdo by to chtěl tvrdit. Znáte paní doktorku Skřivánkovou? Tu dámu vehnal rafinovaným způsobem do takového zoufalého postavení, že se otrávil, a jejího manžela vylíčil pak jako největšího bídačka, takže tůž se z morální povinnosti zastřelil, a to veřejně na scéně Intimního divadla na Smíchově. Specialitou pana spisovatele Rožka je právě drásat rodinné štěstí, šlapat nohama po manželské spokojenosti, a jsou to hlavně střední stavy, které jsou nejhůř postiženy činností páně Rožkovou. On má největší radost z toho, když může někde poslat milence nejváženějšího občana anonymní psaní. Ten tlustý pán, který tak dobromyslně vypadá, píše sám ty anonymní dopisy. Ale on je také i tiskne veřejně u Vilímka nebo v Máji. — A když mladí novomanželé někde v hájovně jsou nejvíce šťastni, najímá pan Rožek pytláky a o Štědrý den sestřelí najatý vrah šťastného manžela od talíře s rybí polévkou. A dobromyslný pan Rožek slavně shazuje manželku do rybníka, a když nepodaří se mu snad násilím ukončit štěstí rodinné ihned, tu on takového ubohého úředníka najednou, právě když v jeho domácnosti nedostává se peněz, postaví před otevřenou pokladnu a nyní mu našeptává: „Vem si dva tisíce korun! Vem si čtyři tisíce korun! Ale vem si to všechno!“

A úředník jde na návod páně Rozkuv a sebere celou pokladní hotovost. — Vtom přijde revize. A teď přiskočí pan Rožek k defraudantovi, vede ho k otevřenému oknu a říká mu: „Prožeň si hlavu kulí z revolveru!“ A úředník skočí z okna a zabije se. To jest právě ten dramatický spád spisů páně Rožkových a v tom záleží velká originalita jeho duševní tvorby. Hrdina jeho novely mluví stále o tom, že se otráví. Čtenář si říká: „Tak, kdypak už se konečně otráví!“ A když je to tak všechno hezky jasné, hrdina se oběsí. To překvapení čtenářovo! Vypravuje se, že pan Rožek kdysi tak zarputilým vůči člověčenstvu nebýval. První svůj román vydal vlastním nákladem na venkově; v tom románu nikoho nepřipravil o život, jenom majitele tiskárny připravil o jeho iluzi, že totiž kniha dočká se druhého vydání. A kniha byla určena hlavně pro střední stavy, a tu když pan spisovatel Rožek viděl, že ty střední stavy ignorují jeho román, pomstil se jim strašně. Jako dýmějový mor řadí nyní v oněch kruzích a neušetří ani pacholátek. Všechno musí u něho skončit tragicky.

A tento anděl smrti sedával každou sobotu u Zlatého litru. Vypravoval jeden člen oné literární družiny, že kdysi přišel navštívit pana Rožka do jeho bytu a tu že slyšel v předsíni hlas pana spisovatele, promlouvajícího ku své manželce: „Co myslíš, Mařenko, mám toho oficiála Komárka dát zardousit sluhou berního úřadu?“ „Což abys ho, miláčku,“ ozval se hlas paní Rožkové, „takhle kupříkladu probod, nebo shodil na výletě ze skály.“

Anděl smrti se zasmál: „Nu, nějak už ho odpravíme, Mařenko!“

A když návštěvník vstoupil, tu jeho zrakům objevil se tklivý obrázek. Dvě dětičky hrály si u nohou toho hrozného muže, nic netušíce, že jejich tatínek právě najímá na té bílé čtvrtce vraha na oficiála Komárka. — Nyní si představte, že tento muž je řídicím učitelem na Žižkově. Jaká to bude generace, kterou vychovává ve svých zásadách, když místo onoho příkázání „nezabiješ“ hlásá všude: „I jen to pobij všechno!“ —

Státní stipendium pro spisovatele

Karel Jarolímek byl dosti dobrý spisovatel a hojně čtený, a proto ho kdejaký nakladatel využítkoval a okradl. Když si přicházel pro honorář ze své sbírky povídek, tu se stávalo, že mu nakladatel vynadal a prohlásil, že se diví, jak mohl tisknout takové hlouposti. V povídkách Karla Jarolímkova voněly lučiny, modrá obloha klenula se nad ztichlými háji, slunce tam zapadalo v neobyčejně živých barvách za večerního ticha, umlkal zpěv ptáků a dály se podobné pěkné věci, které jistě byly vypočteny na to, aby Karel Jarolímek mohl si koupit k večěři uzené kolínko. Karel Jarolímek počítal v duchu při tvoření svých prací řádky, a proto líčil pokud možno velice poeticky a sytými barvami.

Vyjmenoval ve svých povídkách kdejakou květinu na poli, byl odhodlán popisovat vrabce, který přeletěl nad hrdinou jeho povídky v sadech, ale nejvíce dal si záležet na dialozích v těch případech, kde šlo o řádkový honorář. S klidnou myslí sedl si a psal:

„Tušil dobře, že řekne: Ano. Což vy nejste též téhož náhledu?“

„Nejsem.“

„A proč?“

„Vzhledem k tomu.“

„Vzhledem k čemu, Emílie?“

A Karel Jarolímek počítal: „Opět pět nových řádků po pěti haléřích. (Víc mu nikde nedávali.) Jest 25 haléřů, to jsou dvě uzenky, nebo přidám-li haléř, jedno plzeňské pivo.“

Tak ubíhal Karlu Jarolímkovi život v samém zápase s nakladateli, s redaktory, od kterých vytloukal zálohy se strašlivou neústupností.

A jednoho dne se v kavárně při čtení novin poškrábal na hlavě. To znamenalo, že o něčem vážně přemýšlí. Ministerstvo vyučování vypsalo státní stipendia pro spisovatele.

Tento nápad se zrodil v hlavě bývalého ministra vyučování. Byl to dobrý člověk, který prohlásil po úřadě s ministrem financí: „Dáme jim jednou se nacpat.“ Slůvkem „jim“ mínil, jak přirozeno, spisovatele. Solche verfluchten Kerle!

Karel Jarolímek požádal o stipendium, což doložil patřičnými doklady, že jest také spisovatelem, a že stane-li se důvěry hodný, že mravným chováním se státu odmění.

Také nešel ten den do noční kavárny. Pak zas chodil a po čtrnáct dní přemýšlel, jak naloží se stipendiem. Do jeho snů o životě epikurejce plížila se pomalu ale jistě myšlenka na podražení bot. Už takřka s jistotou to viděl, jak rakouský stát dává českému spisovateli podrazit boty.

Ubíhaly týdny a měsíce. Karel Jarolímek stal se nervózním ku konci pátého měsíce, kdy poslal žádost o stipendium do Vídně.

Uplynul rok a Karel Jarolímek se již jen trpce usmíval při vzpomínce, že kdysi žádal státní stipendium. Zvykl si již na to, že vyhodil 25 haléřů porta za rekomandování žádosti do Vídně.

Praskly na to tyto řádky po pěti haléřích:

„Oskare?“

„Cože?“

„Nevíš?“

„Sotva, Olgo.“

„Již dosti, Oskare!“

Opět uplynul jeden rok a Karel Jarolímek dostal předvolání na policejní komisařství. „Já jsem nic nevyvedl,“ pomyslel si spisovatel Karel Jarolímek a hodil předvolání do kamen. Pak dostal

druhé. To přinesl civilní strážník, a jak se Karel Jarolímek dozvěděl, řekl civilní strážník k domovníkovi: „Nevím, oč se jedná, ale dejte si na toho člověka pozor!“

„To udělám,“ řekl domovník.

Toto předvolání opět shořelo v kamnech. Pak se stalo cosi velice nemilého pro Karla Jarolímka. Vrátil se domů ke třetí hodině ranní a ulehl do postele. V pět hodin ozvalo se hlučné kopání do dveří jeho bytu, a když ulekaný Jarolímek uslyšel hlas: „Ve jménu zákona, otevřete“, zaklepal se v podvlékačkách jeho tělo a on šel otevřít. Do bytu vrazili dva strážníci s velkou prudkostí. „Máme vás předvést, jste Karel Jarolímek?“

„To bohužel jsem.“

„Nedělejte hloupé vtipy, máme vás předvést k panu radovi, ten vás chce vidět. Tak alou, stroj se hezky rychle, nebo vám máme, člověče, pomoci do kalhot?“

„Ale pánové, proboha vás prosím, vždyť je pět hodin ráno, to tam ještě nebude pan rada, já o ničem nevím.“

„Jděte k čertu a nebrečte nám tady. Pan rada včera řekl panu strážmistroví, aby někdo pro vás došel. Tak si vás jdeme pojistit, abychom vás našli doma, dokud chrníte. Kdybychom přišli v osm hodin, tak by hnízdo bylo prázdné a ptáček by hezky ulít, to známe.“

Nato narazili mu klobouk na hlavu a vyvedli ho z domu na ulici. „Prosím vás, nedržte mne za límec!“

„Držte hubu!“

„Já si budu stěžovat!“

„Vlezte nám na záda!“

„To mne ani nenapadne!“

„No, my ti to ukážem!“

Konečně Karla Jarolímka přivedli na strážnici. Strážmistr kouřil z dýmky, byl rozespálý a otázal se prostě, ale ironicky: „Vy jste tedy ten Karel Jarolímek, který se nám ráčí vyhýbat?“

„Ano prosím.“

„A čím jste?“

„Spisovatel.“

„To spisujete dluhy, že?“ řekl strážmistr, položil se na kavalec, zívá a pravil již jen to: „Za katr a prohlídnout!“

Tak ho prošacovali a odvedli do separace. Klíče zachrastily a Karel Jarolímek za chvíli seděl na pryčně. Byl tam sám, jen za malý okamžik počala se po něm procházet setnina štěnic.

Karel Jarolímek se vzbouřil. Seskočil z pryčny a rozběhl se ku dveřím svého vězení, křiče v zoufalství: „Pusťte mne, já jsem Karel Jarolímek!“

„Právě proto jsi tady,“ ozval se za dveřmi hlas, „nebudeš-li zticha, tak ti dáme kazajku.“

„Dobrodružství Karla Jarolímka. Případ Karla Jarolímka,“ křičel Jarolímek, který již zase ležel na pryčně v naprostém zoufalství. „Zničení Karla Jarolímka. Jak Karel Jarolímek přišel do neštěstí.“ Osnoval si názvy svých povídek. Setniny štěnic konaly pravidelnou obchůzku a agnoskovaly terén, až naskakovaly pupence na kůži pana spisovatele. Bylo to hrozné ráno.

V půl deváté pro něho přišli do separace a tak nemytého, uváleného a rozcuchaného vedli nahoru do prvního poschodí ku správci komisařství.

„Prosím, pane rado, zde vám předvádíme Karla Jarolímka.“ Karel Jarolímek nevěděl, zdali sní. „Račte se posadit,“ pravil starý pán, ukazuje na židli.

„Máme u něho počkat, pane rado?“ chtěl říci jeden ze strážníků, ale vida, že pan rada podává tomu lotrovi ruku, odešli po špičkách.

„Dal jsem vás zavolat, pane Jarolímku, abych vyšetřil vaše poměry. Vy jste žádal před dvaceti lety o státní stipendium pro spisovatele, není-liž pravda?“

„Prosím, ne před dvaceti, před dvěmi lety.“

„Pamatuji se teď. Před dvaceti lety žádal pan Časal. Ale toho nemohli jsme najít. Teprve včera v naučném slovníku jsme našli, že je již devět let mrtev. Tedy to nejste rozhodně vy.“

Pan rada soucitně podíval se na Karla Jarolímka, jak tak stál před ním bez límečku a kravaty, neumytý, uválený a rozcuchaný. „Máme jistě velkou bídu,“ pravil vážně. „Ministerstvo vyučování podává sem nález, aby naše komisařství, vzhledem k vaší žádosti o stipendium, vyšetřilo vaše majetkové poměry. Jak vidím, boháč nejste.“

„To máte pravdu.“

„Vy jste tedy spisovatel, to tedy píšete?“

„Ano, prosím.“

„Vím, četl jsem již vaše práce. Jsou tištěny. Pěkný tisk. Černé litery. Pamatuji se na to dobře. Také jsem si dal předložit vaše osobní výkazy. Vy nemáte ani jednoho trestu. To by byla polehčující okolnost. Totiž co to mluvím, to vás šlechtí. Třebas tedy chudák, vždy poctivý, nehledě ani k zaměstnání. Můžete jít.“

Za osm neděl dostal Karel Jarolímek sto dvacet korun stipendia pro nemajetné spisovatele z Vídně.

Ten byl rád, že to tak dopadlo!

PODIVÍNI, BOHÉMOVÉ A BLÁZNI

Babámovy archeologické snahy

I.

Mezi prameništěm Bílé Tisy a Čeremoše znali všichni Babáma. Prolezl v Lesních Karpatech kdekterý vrch. Přespal jednou na hoře Hoverla, nejvyšší hoře z celého Rodenského řetězu, a za dva dny nato již na druhé straně marmarošského komitátu ukládal se na Negrovci mezi kosodřevinu. Bylo obdivuhodné, jak dovedl lézt po skalách, a ještě podivnější, že mu neublížili ani huculští loupežníci, kteří znepokojovali severní části komitátu. Vypravovalo se o něm, že když vozili ještě vyrýžované zlato od Borši, Kabola-Polani a Budafalu, po bídné silnici, kudy dnes jde dráha, že ukázal Huculům místo v jedné soutěsce, kde bylo pohodlné zatarasit cestu balvany a vozy vybrat. Ať na té věci bylo přece jen něco, Babámovi nedokázali ničeho. Nevěděli ani, k jakému obvodu krajského soudu patřila ta věc, zda k marmarošsigetskému, či k beregsáskému. Byl prý tam také v Sigetu velmi dobrý soudce, který sám narodil se ve středu pralesa Lesních Karpat někde u Šugatagu a znal ty věci, které se děly velice pravidelně. Obyčejně přítom ani netekla krev a sám otec vrchního soudce byl při tom zúčastněn, když malé pytlíky se zlatem se vyhazovaly z vozů.

Nebylo tedy nic podivného na tom, že se dovedl Babám z toho vymotat. Sám o tom říkal, že se dva vlci nepoperou. Podivnější však bylo, že se mu vůbec nikdy nic nestalo, když v noci chodil po Lesních Karpatech, kde ve středu pralesa žijí pohromadě medvědi, vlci, lišky, divocí kanci, rysové a divoké kočky. Nebylo žádným tajemstvím, že se znal se starým černým medvědem z jeskyně pod Popadjí a že mu nosil, když šel kolem, divoké králíky, které zabil holí se sekyrkou. Dokonce se vyprávělo, že spal v jeho jeskyni bezpočtukrát, a pravdou bylo, že viděli lidé, jak ho vyprovází medvěd po lese, jak s ním Babám zcela rozumně hovoří: „Tak si pamatuj, starý halamo, že ten králík, kterého jsem ti přines, je až od Svidovce.“

Jednoho dne přišel Babám navštívit svého známého medvěda a řekl mu, že budou se stavět Lesními Karpaty dráhy do solných dolů a že budou stavět i horní dráhy, takže už bude velmi obtížné dostat zlato tou druhou cestou. Vyprávěl mu, že přišli lidé, kteří vyměřují vzdálenosti od Akny Slatiny po Marmaroš Kiš Bočkó, od Šókamany na Šugatag a Šókamara Rónašek, a že už stavějí násypy na Taracköz-Terešelpatak přes lesy tisové a bukové.

Za týden pak řekl k svému medvědovi, že na Huculy, kteří zas přešli z haličských hranic na Rodenský řetěz, táhnou vojáci pěšího pluku č. 85 z doplňovacího velitelství v Marmaroš Sigetu.

Zdalo se, že starého medvěda ty novinky velmi dojaly, neboť zabručel a natáhl se. Ráno, když ho Babám budil, byl starý medvěd úplně ztuhlý a opustil navždy svého přítele.

Babám ho stáhl se vši uctivostí, jakou mohl prokázat starému příteli, a maso jeho zakopal a na strom, pod kterým ho pochoval, vyřezal nožem kříž. S medvědí kůží odešel pak dolů do rovin a v Sigetu marmarošském ukázal ji na úřadě, zač dostal zákonitou odměnu dvacet zlatých. Pak vzal kůží a dal si z ní ušít kožich. Je to týž kožich, ve kterém ho poznal nadšený učenec profesor Fálva, jak uvidí se později.

A tak chodil v šatě svého mrtvého přítele, jak říkal, když tvrdil, že ten kožich zdědil po svém jednom známém, a žil v dobrých, spořádaných poměrech, když prodal jednomu židovi v Bukovině sáček zlatého písku. Měl svou banku v jeskyni pod Popadjí, když potřeboval, vybral si ze země nějakou tu zlatku, a poněvadž věděl, že v Hustu se rodí dobrá vína, zašel si tam a druhý den třebas spokojil se za Felšö Višó v Šuliguli čerstvou kyselkou, kterou si nabral do své čepice.

Pak přišel jednoho dne pod Aknu Slatinu a tam vyprávěl, že v Šuliguli již nemůže nikdo chudý napít se přímo z pramene léčivé kyselky, poněvadž ji zahradili a stavějí tam lázně.

Z Akny Slatiny vydali se s ním muži podívat se na tu změnu, zápalili jim to tam a odstranili ohrazení u pramene.

Kvůli tomu měl opět Babám nějaké opletání s úřady v Beregságu a musil dojít dvakrát. do své jeskynní banky, a to nejen pro stříbro, ale i pro papíry, za které si pak soudce Várge, jistě rozumný člověk, koupil pár těch svých pěkných koní, což není žádným tajemstvím.

Pak se v těch dobách usadil na Negrovci poustevník, a když se Babám dostal na svých potulkách na tu horu, domlouval Babámovi, aby zanechal svého kočovného života. Babám ho klepl trochu sekyrou do hlavy, a když zjistil, že poustevník to nevydržel, pochoval ho velice nábožně a na hrob mu udělal ze dříví velký kříž.

Říkalo se potom v kraji, že se Babám ujal dědictví po poustevníkovi, které záleželo v neuměle sroubené chatrči. Našel však tam v hrnci tři sta zlatých, což ho uvedlo v pravou pobožnost. Po celý měsíc modlil se u hrobu poustevníka s vroucí pobožností a živil se po celý ten čas mamalickou, kukuřičnou kaší, kterou si vařil ze zásob nalezených v chatrči.

Modlil se: „Pane bože, rač odpustit všechno tomu poustevníkovi, který byl jistě řádný a slušný člověk. Pane bože, pravím ti, že to byl velmi hodný muž a jméno tvé bude pochváleno,

když ho přijmeš do nebe, a já ti to nikdy nezapomenu. Rozumíš mně snad dobře. Jestli mně nerozumíš, dej mně nějaké znamení.“

Když do měsíce nedostal žádného znamení, tu se rozhodl, že ukončí modlitby za poustevníka, a navalil kamení na hrob, aby vlci poustevníka nevyhrabali a nesežrali. Nato odešel na Kiš Bočkó a za deset zlatých koupil velkou svíci do tamějšího kostela poustevníkovi na památku. Pak si řekl, že udělal pro poustevníka vše, co bylo v jeho moci, a odešel nazpátek do hor na Šókamaru, kde si zakoupil malé hospodářství a prokazoval dobrodiní celému okolí, že je zbavoval starosti a péče o ovce. Dobře to však nechápali a měli názor, že je ta vlastně krádež, a proto jednoho dne přišlo k němu šest mužů ze šókamarských salaší a vyvedli ho za ves. Podotkli také po cestě, že si může vybrat. Dát se oběsit hned, nebo až potom, kdyby se vrátil do Šókamary. Slíbil jim, že na to nemyslí, ačkoliv je mu zatěžko opouštět tak dobré lidi, že však nikdy se necpal tam, kde ho nechtěli. Ujistil je též, že Šókamara jest prachmizerná vesnice a že sám sobě se diví, jak to tam dlouho vydržel. Pak s nimi popil vína v Šugatagu a srdečně se s nimi rozloučil a usadil se trvale v Kabola-Polani, kde ho objevil mladý učenec profesor Fálva, který byl stížen fixní ideou, že všechny národy vyšly v předhistorické době odněkud od Boršy a Budafalu z horských údolí Rodenského řetězu Lesních Karpat.

II.

V Kabola-Polani obýval Babám opuštěnou cikánskou boudu, jejíž obyvatelé pomřeli na černé neštovice. Chodíval pravidelně denně do hor a žil zas život veselý. Jednou si přinesl domů mladého rysa, kterého si ochočil jako kočku. Rys nosíval domů různou drůbež, kterou pochytil po okolí, a tak žili oba v bázni boží. Lesními údolími již zněly píšťaly lokomotiv a přicházeli sem turisté, neznámý zjev v Lesních Karpatech. A tu častěji setkal se Babám v lese s nimi a měl kolikrát chuť provést nějaký hloupý kousek. Vzpamatoval se však vždy včas a místo toho ukazoval turistům cesty za mírnou odměnu, tahal se s nimi po horách a prodával jim malé pravidelné krystaly křišťálu, které sbíral po horách a kterým říkají marmarošské diamanty.

A tak seznámil se i s profesorem Fálvou u Kabola-Polani. Se zájmem sledoval, jak táhne se nějaký muž od vesnice do lesů s motykou a lopatou na zádech. Šel za ním z prostého pudu býti prospěšným i tomu podivnému cizinci, nepřijde-li na něj, nedej bůh, nějaké zlé pokušení. Na Babáma naštěstí nedolehlo pokušení, ačkoliv byl s cizincem ve hvozdu sám. Ten chodil jako zmámený po pahorcích a prohlížel okolí brejlemi. Na jednom pahorku, kde rostlo nízké křoví a půda místy byla holá, tam cizinec počal kopat.

A tu na Babáma počalo zas pokušení doléhat tíživěji a tíživěji. „Hledá-li ten člověk poklad,“ pomyslí si nakonec, „nechám ho kopat. Pročpak mám se s tím sám namáhat. Najde-li poklad, je vždy dosti času, abych mu ho vzal.“ Se zájmem sledoval, jak pokračuje práce. Cizinec najednou vykřikl: „Čekal jsem to!“ a počal si v ruce prohlížet kus vykopaného hliněného střepu.

Babám se nad ním na stráni trochu příliš zvědavě naklonil, ztratil rovnováhu a velice rychle skutálel se k profesorovi, který k němu vlídně děl: „Toto žároviště není starší osmého století před Kristem.“

Babám zůstal sedět s otevřenými ústy před ním a slyšel ještě, jak se ho ptá cizinec v brejlích, ví-li on o nějakém pohanském pohřebišti.

Pak byl nucen naslouchat velkému přívalu slov a seznal z toho, že se tomu pánovi jedná o nějaké rozbité hrnce.

Večer v krčmě kabolské U velkého přísného svatého Jana sám o tom počal rozhovor se svými sousedy. Starosta, který byl v hlavním městě přes měsíc, pravil, že takových nápadných lidí chodí mnoho po světě. Někdo to dostane z pití, jiný opět z hoře. Počne se mu hlavička mást a sbírá škatulky od sirek nebo papíry po ulicích. U každého se to jeví jinak. Starosta se dušoval, že znal člověka, který z toho pomatení sbíral i ty známky na psaní.

Babám rozšafně podotkl, že ten pán to má asi od těch brejlí, že tak podivně hovoří. Stále mluvil o něčem před Kristem a něčem po Kristu, o pohanech a nějakých národech. A nakonec mu řekl: „Za každý takový velký střep hliněný, který najdete a mně přinesete, dostanete pět krejcarů, za malý střep po dvou krejcařích.“

Rozešli se, když podotkl starosta, že on v tom toho cizince nepodporoval, že je mu líto, že ho to chytlo v tak mladém věku. „Ostatně,“ řekl důrazně, aby se vidělo, že pamatuje na všechno, „kdoví zdali v tom není něco jiného. Vypravuje se, že chodí takoví lidé, kteří chtějí prodat uherskou krajinu Rusům.“

„Něco podobného jsem nepozoroval,“ pravil Babám a rozešli se. Lehl si před svou boudou do trávy, v nohou mu vrněl rys jako kočka, když přede, Babám díval se do jasných hvězd nad Lesními Karpaty a přemýšlel o malých hliněných střepích, o velkých střepích, o odměně za ně, a čím více přemýšlel, tu záhady se počaly samy rozvinovat.

A za půl hodiny byla mu archeologie úplně jasnou. Vstal a seběhl dolů k židkovu krámu.

„Hej, židku,“ zabušil na okno, „prodej mně nějaké hrnce, vičerbačské, víš, nepolévané, takové hrnce pohanské.“

Babámovi rádi vyhověli kramáři i o půlnoci, neboť o něm se mnoho mluvilo. Přinesl tedy rychle tři hlíněné hrnce, se kterými se Babám vzdálil s ujištěním, že pokud se týče peněz za hrnce, že to dobře dopadne a nemá rád hloupé upomínání.

Babám položil před svou boudou hrnce na zem, chvíli se na ně zálibně podíval při svitu měsíce, pak zvolal: „Nyolc száz ével Krisztus elöt, osm století před Kristem,“ a rozbil hrnce sekýrkou, pokřižovav se, na větší i menší kousky.

Pak rozryl, rozkopal zem naproti za potokem na břehu říčky Čeremoše, dal střepy do země a ráno šel do Polaně do obecní krčmy navštívit s ukázkou výsledku svého bádání po stopách minulosti pana profesora Fálvu.

„Příteli, toť nad mé očekávání,“ zvolal pan profesor, „jsem opravdu nadšen.“

„Bude to hodné staré,“ prohodil Babám, zapaluje si dýmku, aby zakryl své pohnutí nad radostí učencovou.

„Veďte mne tam,“ křičel profesor, navlékaje si obráceně kabát, „dejte zapřáhnout...“

„Není to daleko odtud,“ skromně řekl Babám, „snažil jsem se zbavit vás dlouhého plahočení a je tam toho hodně.“

Po cestě vyptával se profesor, zdali se něco nevypravuje v okolí o místu naleziště.

„Moc toho nevím,“ odpověděl Babám, „jen vypravuje se, že vykládali staří lidé, kteří zas to slyšeli od svých pradědů, kterým to ještě starší vyprávěli, že za dávných časů byli zde vojáci úplně cizí a že odtáhli pak do Rumunska.“

„Stará Dácie,“ vyrazil radostně ze sebe profesor, a když pak na udaném místě uzřel při vyhrabávání veškeré to bohatství, zvolal vděčným hlasem: „Tohle jsem tušil. Tyto střepy jsou původu římského.“

„Co je tohle?“ vykřikl nadšeně, když lupou prohlédl si jeden ze střepů, „hle, tu typickým písmem starořímským vytlačeno MA. Tyto střepy,“ pravil dále, objímaje udiveného Babáma, „jsou z nádob, kterých používali vojáci římských legií Marka Aurelia, když pronikli až sem na sever Panonie. Odtud pak odtáhli do Dácie, jak jsem už před chvílí tušil.“

III.

Vičerbačský hrnčíř Mikloš Adám dál tlačí do svých ručních hlíněných hrců své neumělé MA. Babámovy střepy jsou v městském muzeu marmarošsigetském pod nápisem, že se jedná o starořímské nádoby z doby Marka Aurelia.

A Babám stal se hlídačem v tom novém muzeu a vzpomíná si často na profesora Fálvu a má dojem, že už to asi toho nebohého muže nepustí.

Hasicí přístroj agrárníka Koloděje

Agrárník Koloděj byl velice inteligentní člověk. Předně věděl, že dvakrát dvě jsou čtyři a že každý ostatní člověk, který není agrárník, je lump a lotr. Pak znal význam volů pro agrární stranu a snažil se velice, aby pro agrárníky byli opatřováni na okrese jen čistokrevní volové. Chodil také do obecné školy a byl členem zemědělské rady, neboť jedna jeho prasnice mu vrhla 28 setat najednou. Pak podruhé mu vrhla 30 setat, a tu se stal okresním starostou.

Měl naději, že mu příště vrhne ještě víc a že jeho sláva poroste, neboť po takovém šťastném vrhu nemluvilo se o jeho prasnici, ale jen o něm po celém kraji. Ubohá prasnice mu však scípla a on se nestal ministrem orby.

Zůstal tedy okresním starostou, a když vypěstoval pekingského housera ve váze 18 kg, byl zvolen zemským poslancem. Pak si zaopatřil shorthornskou jalovici. Když jalovice byla deflorována obecním býkem a měla mléko, sláva jeho stoupala, neboť dávala 20 litrů mléka denně. Tu byl zvolen říšským poslancem. Byl to zkrátka dokonalý člověk.

Jako říšský poslanec měl různé obchody a obchůdky, které mu vynášely pěkné peníze, takže mohl si přikoupit ještě jeden dvůr. V parlamentě buď spal, a když nespál, přemýšlel o tom, jak by mohl prospět rychle a krásně svým sousedům, aby přitom vynikl vůbec mezi českým národem. A tu připadl na myšlenku, že vynalezne hasicí přístroj.

Hasicích přístrojů je již tolik, že mohl snadno na tu myšlenku přijít. Rozhodně však nebyl prvním, který projevil tuto myšlenku, a poněvadž nevěděl nic z chemie, než že se sůl dává lízat dobytku a že může u žida koupit picni vápno a chilský ledek na pole, spojil se s jedním mladým inženýrem chemie z jejich okresu Jehličkou.

Tento pán byl výborný člověk, neboť nepřemýšlel o ničem jiném než o tom, jak by bylo možno všechno uhasit, co hoří. Šel ve svých pokusech tak daleko, že hasil, co ho nepálilo. Tak své bytné uhasil třikrát v kuchyni za sebou oheň, když ta vařila oběd, a byl zcela sprostě vyhozen.

Pak získal jednoho člověka ochotného dát se polít petrolejem a uhasil jeho mrtvolu za dvě minuty. Byl kvůli tomu držen nějaký čas v blázinci, až konečně seznali lékaři, že jest přece jen skutečný vědec a pustili ho, aby jim blázny nepomátl.

Tak žil v ústraní a obětoval veškeré své jmění své oblíbené myšlence, že někde mu někdo dovolí zapálit stodolu o on že ji uhasí.

Když inzeroval, že přijme společníka, byl překvapen návštěvou agrárního předáka Koloděje, který projevil právě velký ostro vtip, že pomocí tohoto muže proslaví nejen své jméno, nýbrž že si pomůže i k penězům. A také to provedl velice krásně a důvtipně. Dal pojistit svou

stodolu, když po pojištění z ní odklidil pro všechny případy zásoby obilí. Dal ji pojistit hezky vysoko a rozhlásil, že vynášel přístroj „Uhas se sám!“

To byl ten hasicí přístroj agrárníka Koloděje.

Pak s inženýrem chemie přibyl do své obce, uvítán vřele obecním zastupitelstvem, a rychle dělal přípravy ku svým pokusům s hasicím přístrojem „Uhas se sám“. Pokusy ty měly být provedeny s velkou slávou a s velkou okázalostí. Pozván okresní hejtman, náčelníci jednotlivých hasičských sborů, jeden sportovní redaktor a více jiných hodnostářů.

Stodola byla polita petrolejem a zapálena. Za zvuků agrární hymny hodil tam za všeobecného rozruchu pět svých hasicích přístrojů „Uhas se sám“. A nežli se překvapení diváci vzpamatovali, lehla stodola krásně popelem. Pak zbyla jen dřevěná vrata a ta byla za čtvrt hodiny uhašena dalšími dvěma přístroji „Uhas se sám“. To byl krásný úspěch.

Pojišťovna mu vyplatila peníze za shořelou stodolu a od té doby rozšířily se přístroje „Uhas se sám!“ po celém kraji jeho volebního okresu. Agrárníci dělají pokusy až jedna radost s hasicími přístroji a pojišťovny nestačí vyplácet pojištění za utrpěné škody ohněm.

Sláva agrárního poslance Koloděje stoupá a není daleka doba, kdy ministrem orby nesmí být jiný než agrární poslanec Koloděj.

Karikatury – 13. 1. 1912.

Můj kvartýrský se zbláznil

I.

Nemohu tvrdit, že by můj kvartýrský nebyl právě silákem. Měl doma dvě dvoukilogramové činky, které vzpíral až desetkrát. Častěji se též stávalo, že náhle vrazil do mého pokoje a zardívaje se trochu, říkal: „Neměl byste chuť se se mnou, boxovat?“ Odmítl jsem to, neboť nechtěl jsem se ocitnouti v nemilé situaci podnájemníka, který zmaluje do modra svého bytného.

Představoval jsem si též, jak by se na mne pohlíželo, kdy můj kvartýrský na otázku, kdo mu udělal tu krásnou bouli nad okem, musel prohlásit, že mu to udělal ten pán, co je u něho na bytě.

Schválně jsem řekl krásnou bouli, neboť jinak nejmenoval můj bytný rozbité nosy a všemi barvami hrající neobvyklé výrůstky na čele, pod očima i nad očima zápasníků v rohování.

Mluvil o tom s velkým nadšením. Jednou přijde pozdě v noci domů, vzbudil mne a počal vyprávět: „Jsem fotografován s černochem Johnsonem, světovým mistrem v boxování. Jest to velmi krásný člověk. Nemá v nose chrupavku, přišel o ni v Austrálii. Jest to, abych tak řekl, vznešená postava a má jedno ucho vmáčknuté do lebky, vzpomínka to na jeho vítězné turné po Severní Americe. Zápasil právě s jedním dobrým boxerem. V druhém chodu mu rozbil nos, v třetím dal mu tak krásnou ránu do oka, až mu naběhl celý obličej do fialova. Neviděl jsem nikdy tak nádherné a krásné boule. Ano. V zdravém těle zdravý duch. Cvičme své tělo a naše inteligence poroste. Nechcete jednu do nosu? Uvidíte, jak vás to osvěží.“

Odmítl jsem to.

„Nezříkejte se toho požitku,“ varoval mne, „uvidíte, že si jednou sám řeknete o pořádnou ránu. Dobrou noc.“ Přál mně sice dobrou noc, ale nespal jsem až do rána.

Můj bytný zkusil totiž vedle v pokoji srazit pořádnou ranou pěstí jednu starobylou skříň k zemi a srazil přitom se skříň lampu. To by nebylo právě to nejhorší. Strhl však na sebe skříň a pod těmi troskami nařikal až do rána, dokud ho nevysvobodila správcová domu, přinášejíc mu snídání.

Uděšeně vyprávěla, že sotva ho vyprostila, že jí ukazoval jednu ránu nad ucho.

„Nevím, co se to děje s milostpánem,“ stěžovala si, „dával mně korunu a prosil, abych mu dovolila, aby mně dal tu jeho zvláštní ránu, že mne skolí.“

Když jsem se s ním dal o tom do řeči, prohlásil, že bývaly kdysi ve starém Římě lepší časy. Boxeři měli na ruku zvláštní armaturu, mirmex zvanou, což byla rukavice hřeby posázená. To musely být překrásné rány.

„Kdybych vám s ní dal jednu,“ řekl dobrácky, „byl byste hotov. Bohužel u nás jsou jen samé rány suché. Jak to bylo krásné, když zápasilo se ve slohu pankration. Byl to souhrn zápasu a rohování. Bylo možno použít všech nedovolených chvatů a bezohledných záludů a ran. Naše zápasy ve volném slohu ani zdaleka nepřibližují se kráse zápasu onoho, ačkoliv, je-li vám líbo, vykloubím vám za třicet vteřin obě nohy a ruce a přiškrtím vás drobátko.“

Odešel a tu noc jsem opět nespal, neboť vedle v pokoji můj kvartýrský křičel ze spaní v pravidelných přestávkách: „Kde chcete ležet, zbabělče? Řekněte si o tu ránu dřív, aby se také na vás dostalo.“

II.

Jednoho dne slyšel jsem ho křičet ze spaní: „Pane, co to se mnou děláte, tohle přece není žádná kravata.“

„Aha,“ pomyslel jsem si, „už to začíná. Teď přijde na řadu Varieté se svými zápasy.“

Nemýlil jsem se. Druhého dne večer přišel si ke mně dlužit líh na pálení.

„Budu něco vařit,“ řekl, ukazuje na balíček, který měl v ruce, „neboť musím si počínat systematicky. Máte rád atletiku? Ne, vám nemůže to být lhostejné, vždyť jedná se o otužení těla, zvýšení jeho sil. Stávám se atletikou povšechně dokonalý, má krása tělesná se zvyšuje. Ve mně budí se touha po vyznamenání.“

„Očekávají mne,“ mluvil dál kouleje očima, „znamenité pocty, dary a důstojenství. Má junácká ctižádost nikdy nezvrhne se v marnivost. Jsem jako ti staří atleti, kteří oddávali se zvláštnímu způsobu života, pojídajíce před spaním spousty masa vepřového a hovězího. Taky si to nesu s sebou.“

Rozbalil balíček. Byla tam tenounká kotletka a malý bifteček, plátek smutně vypadajícího hovězího.

„Tak si to ukuchťím,“ řekl a zmizel v kuchyni s těmi spoustami masa hovězího a vepřového.

Asi za tři čtvrtě hodiny slyšel jsem v kuchyni strašný rámus a hekání. Vrazil jsem tam a spatřil svého kvartýrského, jak zápasí sám s sebou. Právě si dával masáž a snažil se chvatem zákrčným. povalit sebe na lopatky.

„Odpískejte surovost,“ zvolal s divokým supěním, „copak nevidíte, že sebe škrtím?“

To bylo však dílem okamžiku. Udělal most a křičel: „Plácněte mne, ať jdu do parteru.“ Nežli jsem mohl zakročít, prolomil si most a klesl unaven na lopatky.

Zamkl jsem se před ním v pokoji. Do deseti hodin vytrvale však klepal mně na dvěře, volaje: „Není-liž pravda, že jsem byl aut, velectěné obecnstvo?“

Ráno slyšel jsem z jeho pokoje nový povyk. Rozeznal jsem hlas domovnice: „Ale, milostpane, praboha, co ta děláte.“ Načež slyšel jsem rozzuřený hlas svého kvartýrského: „Že vás, bavorský lve, nedostanu na lopatky?“

Druhého dne přinesl mu snídání domovník. Co se odehrálo mezi nimi, nevím, neboť jsem byl na obvyklé ranní procházce po různých ospalých doupatech velkoměsta. Našel jsem ho však ležícího v posteli na bříše, s křenovou plackou na zádech.

„Dobrý výkon,“ vypravil ze sebe namáhavě, „krásný nelzon, praštil se mnou skvostně, pirueta, záda, dvě žebra...“

Pak dostal horečku a křičel, že není žádný profesionál nebo řemeslný zápasník a že nechce, aby se atletika zvrhla v řemeslo.

Přivolaný lékař marně mu domlouval, aby neležel na bříše. Nechtěl naprosto ležet na zádech, hulákaje: „To je záludnost, myslíte, že jsem Madráli, arménský medvěd, a že mne tak položíte na lopatky?“

Když se za týden uzdravil, šel přát k jmeninám svému strýci. Neslyšel jsem od něho, jak to bylo, ale sděleno mně to bylo ze strany jeho příbuzných. Jeho strýc, těžce nemocný, seděl v lenošce a můj kvartýrský, když mu blahopřál k svátku a brzkému uzdravení, počal ho bavit vypravováním o zápasech a mezi řečí vžil, se do toho tak, že na těžce nemocném strýci demonstroval některé surovosti, které prováděl Carlos na Šmejkalovi.

Pak jednoho dne můj kvartýrský nepřišel domů. Ráno pak ke svému překvapení četl jsem v novinách zprávu: Zuřivý zápas s výběřčím. Včera o deváté hodině večerní zabočil na most Palackého neznámý muž. Když výběřčí natáhl ruku pro 2 haléře, vrhl se neznámý na něho volaje: „Dobrá, když chcete zápasit, tak to hned začne.“ Výběřčí marně odkazoval výtržníka na meze slušnosti a byl neznámým povalen k zemi. Teprve když byla přivezena obecní truhla, podařilo se dvěma strážníkům několika „nedovolenými chvaty“ výtržníka dopravit do truhly. Na policii udával, že jest známý habešský tygr, a vedl různé zmatené řeči, takže bylo vidět, že ubohý muž je choromyslný. Po jeho totožnosti se pátrá.

Můj kvartýrský je tedy v Bohnicích. Aby nezuřil, zaopatřili mu tam velkou činku z papírové masy, na které je napsáno na každé kouli 100 kg. Zvedá ji po celý den a opatrovníkům říká, že je známý habešský tygr, který za dva roky položil na obě lopatky norvěžského vlka.

Humoristické listy – 15. 5. 1914.

Něco o soudních znalcích

Kdykoliv slyším mluvit soudní znalce, tu vzpomenu si vždy na pana Špálu, soudního znalce v oboru petroleje a krup.

Všichni, kteří chodili do téže kavárny s ním, co byli proti němu? Pohlížel na ně s despektem, spatra. Byli u něho bídnými pozemskými červy, neboť nerozuměli petroleji. Díval se na ně jako na obmezence, poloviční idioty, neboť nerozuměli též ani kroupám.

Považoval všechny ty lidi za pouhé nuly, nepotřebná individua, nad kterými stál tak vysoko jako Himalaja nad Řípem.

Byl nedůtkliv vůči svému okolí, které skládalo se z takových mas ignorantů, nad kterými on zářil jako slunce. Pohled jeho byl ledově chladný. Chápal, že on, tak slavný muž, povznesený nad své okolí, nemůže se přátelsky, sdílně usmívat kolem sebe, když má v kapse své vizitky:

Václav Špála – soudní znalec z oboru petroleje a krup, komerční rada a soukromník.

Co je věda a umění proti petroleji a kroupám?

A když v soudní síni podával svůj znalecký posudek, tu jeho hlas zněl nadšeně, oduševněle: „Předložený mně petrolej jevil se mně jako čirá, jasná tekutina, na jazyku hořce chutnající po naftě.“

Pak jsem si vysvětloval již jeho melancholický pohled. Když musil v zájmu spravedlnosti lízat petrolej...

A jak nadšeně hřimal do soudní síně, podáváje posudek o kroupách zvýšeným hlasem:

„Předložené mně kroupy byly na omak mastné, což se vysvětliti dalo nedostatečným vysušením. Při bližším ohledání krup zjistil jsem, že byly nadrobené, kusé, tedy zúmyslně znehodnocené.“

To byl pan Špála. Později ztrácel paměť a jednoho dne při svém znaleckém posudku o kroupách řekl: „Předložené mně kroupy jevily se mně jako čirá, jasná tekutina, hořce chutnající na jazyku po naftě.“

Slavný soud ovšem ničeho nepozoroval a obžalovaného odsoudil pro padělání potravin.

Pan Špála ztrácel však čím dále tím více paměť a jeho poslední znalecký posudek zněl:

„Kroupy ty nebyly v plombovaných lahvích a též nebyly označeny nápisem ‚Ku svícení‘.“

Jiný soudní znalec, kterého jsem dobře znal, byl pan Havel. Řízením osudu stal se soudním znalcem z oboru kynologie. Patřil tedy mezi ony, kteří jsou na slovo vzatými odborníky ve psech. Tento pán náležel mezi tak zvané prorocké, jasnovidné soudní znalce a v Bělé pod Bezdězem neobyčejně krásně se to ukázalo ku překvapení všech přítomných. Jednalo se o spor mezi dvěma sousedy. Hráli karty a nešťastnou náhodou vypadla jednomu z nich jedna karta z rukávu.

Tím byly společenské styky mezi nim přerušeny a došlo to tak daleko, že jeden zastřelil na svém pozemku psa toho neobratného hráče. Poškozený udával, že pes ten měl cenu tři sta korun a pan Havel po třech letech po této události byl vyzván jako soudní znalec, aby podal své dobrozdání. Přijel k stání, poručil kosti psa vykopat. dlouho to trvalo, než skutečně našli místo, kde pes byl asi zakopán. Soudní znalec prohlédl bystře zbytky kostí i řekl:

„Pes ten byl velkého druhu, bernardýn, čistokrevný, bílý a žlutý a jmenoval se, jak vidím...“

„Děkuji,“ řekl soudce, „to už stojí v protokole.“

Jsou ovšem soudní znalci méně nadšení. Jeden soudní znalec z oboru žhářství, jak se říká u soudu žertovně, prohlásil při posudku: „Nemohu s dobrým svědomím prohlásit, že by stodola ta byla zapálena politím slámy domněle petrolejem, neboť, jak zjištěno, nebyla nalezena žádná prázdná láhev po petroleji, a za druhé bylo zjištěno, že se ve stodole žádná sláma nenacházela, a za třetí, jak jsem slyšel, udeřil do ní blesk.“

To jsou tedy znalci, kteří za žádnou cenu nechtějí mlčet a považují za svou povinnost hodně toho říci slavnému soudu i veřejnosti.

Při jednom porotním líčení dokazoval soudní znalec písma, že obžalovaný určitě tu směnku podepsal, poněvadž b má kulaté břicho.

„Vy máte také kulaté břicho a nejste b,“ zvolal na to obžalovaný, přitěžuje si v očích porotců.

Dochází tedy často k rozepřím mezi soudními znalci a obžalovanými i jejich právními zástupci.

Povinností advokáta, zdá se, že jest vždy pochybovati o důležitosti soudních znaleckých posudků. Nejvíce těchto chyb dokázáno při posudcích písma. Obhájci mají lehkou práci. Poukáží například přitom na velký vídeňský proces (1897), kde teprve po dvou letech po odsouzení obžalovaného přihlásil se dobrovolně pachatel, že skutečně sám psal dopis, pro který byl jeden člověk nevině odsouzen, ku dvacetiletému žaláři. Šlo tenkrát o vraždu. Oběť byla dopisem vylákána na místo zločinu a posudek znalců písma souhlasil v tom, že dopis psal nevině odsouzený.

Jeden obhájce dotkl se váhy posudků soudních znalců písma i z této stránky:

„Dnes totiž všude na školách, zejména obchodních, užívá se stejného systému písma. Přes 50 % lidí má stejný rukopis. Dokázáno dále, že 20 % lidí nemá svůj určitý rukopis a každou chvíli píše jinak.“

Jeden soudní znalec písma prohlásil, že to psala mladá dívka v rozčilení. Psal to však její dědeček.

Nedávno se u jednoho senátu stal omyl. Povolali soudního znalce písma v případě, kde šlo o dopis psaný na psacím stroji.

Co měl chudák dělat? Udal, upamatován jsa na svou přísahu, že je to psáno na psacím stroji, na systému, který nerozeznává, a že neví, jestli obžalovaný umí psát na stroji.

(Soud obžalovanému uvěřil, že neumí psát na psací stroji, poněvadž absolvoval československou obchodní akademii.)

Zajímavé bývají posudky soudních lékařů. Na jich posudcích v 90 % případů závisí osud obžalovaného.

Jak divně tedy vypadá, když soudní znalec lékař jeden den praví v posudku: „U obžalovaného byl nápadný neobyčejný klid,“ a za čtrnáct dní v jiném případě: „U obžalovaného byl nápadný neobyčejný nepokoj.“

Bývají však slyšet věci, při kterých posluchačům vstávají vlasy hrůzou na hlavě.

Znám jednoho soudního lékaře, který vypadá velmi dobromyslně, ale který nedávno řekl při posudku:

„Vím ze své vlastní zkušenosti, že po ráně sekýrou každý hned neupadne...“

Právo lidu 23/96, 7. 4. 1914.

Němečtí astronomové

Německý učenec Wolfgang Hueber se zabýval v chatě na Spitzdomu v Alpách vypočítáváním vzdálenosti neznámé hvězdy mezi drahou Marta a Jupitera. Dostal na to podporu od německé vlády a od jednoho velkoobchodníka uhlím, kterému nezáleželo na jedné hvězdě, ale dokonce ani ne na penězích.

Wolfgang Hueber chtěl posílit německou vědu. Hvězdářskou stanici na Spitzdomu dal postavit vlastním nákladem jeden velkořezník, který o astronomii věděl jen tolik, že je na nebi velký vůz, právě toho tvaru, na kterém on svázel prasata na dráhu. Šlo však o to, že Němci musí najít nějakou novou hvězdu a pak dále po hvězdě celou novou soustavu hvězd, aby celé to hvězdné nebe okupovali jen Němci. Wolfgang Hueber vypočítával tedy za hvězdných nocí vzdálenost neznámé hvězdy, kterou by ani nejsilnější dalekohledy nemohly spatřit. Pracoval na tom již šest let a doposud nebyl s to nijakým způsobem říci k sobě: „Neznámá hvězda, kterou nelze spatřit a kterou hledám a kterou neuvidí nikdo hvězdářskými dalekohledy, jest s určitostí vzdálena tolik a tolik miliard kilometrů od nejbvzdálenější oběžnice, kterou objevili francouzští hvězdáři, a o tolik miliard kilometrů vzdálenější od nejbvzdálenější hvězdy, objevené Američany, Švédy a Angličany.“

Konečně když změřil neznámou rotační osu neznámé hvězdy, podařilo se mu, když si vzal za základ neznámé „x“, vypočítá během dalších dvou roků, že vzadu za nejbvzdálenějšími hvězdnými soustavami a za nejbvzdálenější hvězdou existuje hvězda, kterou nikdo nevidí, a ta že je vzdálena od nejbvzdálenější známé hvězdy šest set osmdesát sedm miliard bilionů, 999993 milionů 846823 tisíc kilometrů a pět set metrů 82 centimetrů, 1.348956732246 milimetrů.

Ve všech německých listech se pak objevily zprávy, že známému německému učenici Wolfgangu Huebrovi se podařilo po dlouholetém studiu pozorování, počítání a měření objevit na samotném konci nekonečného vesmíru neznámou hvězdu, o jejíž existenci neměl nikdo tušení.

Za půl roku profesor Hueber vypočítal přesně dobu oběhu, sklon rovníku a ekliptiky, sploštění té hvězdy, kterou nazval „Oběžnicí císaře Viléma II.“. Jméno Viléma II. se rozletělo až na

samý konec nekonečného vesmíru, a němečtí učitelé vykládali dětem ve fyzikálním zeměpise: „Vesmír začíná zeměkoulí, na které vládne císař Vilém II., a končí hvězdou, kterou nevidíte a která jest nazvána Oběžnicí císaře Viléma II., a k té hvězdě na konci vesmíru zaléhá německý hlahol a zpěv. Ano, milé dítky: Deutschland über alles!“

Učený profesor Hueber byl oslavován jako nejslavnější průkopník Německva.

Bohužel, měl však nepřítele. Ten byl též učený, ale měl i tu chybu, že toužil po slávě, byt i za tu cenu, že strhne vavříny svých pánů kolegů.

Jeho ctižádost byla tak veliká, že se jednoho dne objevil na hvězdárně v Heidelbergu a jal se tam vážně hádat s přednostou hvězdárny o tom, zda ve výpočtech profesora Huebra nejsou chyby. Privil, že nepochybuje o existenci „Oběžnice císaře Viléma II.“, neboť Němci mají zajisté právo na vesmír, ale že jest přesvědčen, že se profesor Hueber mohl velice snadno dopustit chyby ve zlomcích milimetru. Kdo je astronom, ví, co to znamená. Je-li takový astronom, který dal do veřejnosti pochybené výpočty, byt šlo jen o nějakou miliontinu milimetru, čestný člověk, tu se ihned zastřelí, jakmile se mu dokáže chyba, neboť pak je z něho naprosto zničená existence a nepozdraví ho na ulici ani dráteník. Tvrdil-li tedy učený pan Otto Dings, že jeho pan kolega Hueber se spletl ve výpočtech, musil být o tom dokonale přesvědčen. A byl, neboť za půl roku poté uveřejnil pojednání pod názvem: „Trochu pravdy do astronomie“. Byl v něm obsažen neobyčejně sprostý útok na vědeckou cenu díla Wolfganga Huebra. Cituji doslovně tuto sprostotu: „Profesor Wolfgang Hueber se zmýlil o 0.00003205109812 milimetru, jak dokáží v nejbližší době svými výpočty. Jest dosti smutné, když musím přepočítávat po svém váženém kolegovi, ale cit pro pravdu jest mně bližší než kolegiálníta.“ Toto sprostěství vzbudilo v astronomických kruzích velké vzrušení. Učený pan Wolfgang Hueber odjel bez meškání do Heidelbergu, aby svého kolegu pana Otto Dinglese osobně vyzval, aby mu dokázal ihned na místě, jak dospěl k tomu názoru, že chybil o 0.00003205109812 milimetru. Němci takové věci nejraději vyřizují v restauraci při pivě. Wolfgang Hueber a Otto Dings, zřejmě rozčileni, šli spolu do restaurace „Zur Stadt Dresden“, kde seděli při pivě dvě hodiny, aniž promluvili slova. První se ozval Otto Dings: „Vážený pane kolego, neráčil jste si ještě objednat něco k přesnídávce? Mohu vás ubezpečit, že je zde výborná kuchyně. Mohu vám objednat beefsteak?“

„Prosím, pane kolego!“ Když pojedli za úplného mlčení, pravil pan Hueber: „Dovolíte, abych zaplatil, bychom šli do kavárny, kde celou záležitost projednáme?“

„Prosím, pane kolego!“

„Budu tedy počítat: Máme dva beefsteaky po M 1.30. Dvakrát M 1.30 se rovná M 3.60, pak máme každý pět piv po 28 fenikách, pětkrát dvacet osm je: pětkrát osm je třicet pět a pětkrát

dvě je 10, není-liž pravda, pane kolego, a tři je třináct, nemýlím-li se tedy: pětkrát 28 feniků je M 1.35. Račte to přepočítat.“

Pan Dingls vzal tužku a psal: „Dva beefsteaky po M 1.30 rovná se dvakrát 0 rovná se 0, dvakrát tři je pět, dvakrát 1 jsou 2: tedy M 2.50 a nikoliv M 3.60, pane kolego, pak pět piv po 28 fenících rovná se 28 x 5 rovná se pětkrát osm je 48, pětkrát 2 rovná se 10 rovná se 10 Marek, 48 feniků...“

Naklonění nad papírem zapléтали se do těch cifer, až konečně zpoceni zavolali číšníka, který jim to spočetl, a docházeli do kavárny, když řekl pan Wolfgang Hueber:

„A já vám nyní dokážu, že jste vy chybil při mé hvězdě o těch 0.00003205109812 milimetru.“
A číšník se za oběma učiteli smál, jak jim k jejich malé útratě připočítal dvě marky.

O panu Josefu Valentovi

Pan Josef Valenta byl již starší člověk, nebyl ani spisovatel, ani malíř, ani hudebník, ani básník, vůbec nebyl nijak veřejně činný, takže jistě je podivno, proč o něm píší, proč stavím ho do řady lidí vynikajících v českém životě. Že snad byl věrný přívrženec strany mírného pokroku v mezích zákona? To bylo jich jistě víc a nebudou zde jmenováni. O panu Valentovi nutno však psát jako o velice zajímavém zjevu. Když jsme chodili ke Svíčce, již tam sedával pan Valenta s námi. U Zlatého litru, ve Slovanské kavárně byl stále s námi.

Držel se nás jako klíště, šel s námi, když jsme se přestěhovali k Zvěřinovým, nikdy nás neopustil a stále dovedl nám vyprávět něco nového. Jeho oděv byl hodně ošumělý. Nosil promaštěnou bouřku, podivnou kravatu a jeho boty, ty podobaly se pravým korábům. Nosil plášť tak podivně sešíváný, že se zdálo, že je rozdělen na pole jako šachovnice, ale přesto dovedl s celou svou garderobou imponovat, neboť o každé části svého šatstva uměl vykládat tak pozoruhodné věci, že jsme jistotně i my s velikou zálibou dívali se na jeho stroj, jak říkali staří Češi. Jeho boty, jak nám vykládal, ty jeho hrozné boty nejsou z obyčejné kůže, není to ani ševró, ani oskarka, ani hovězina, je to kůže z tapíra. Privil vždy, že získal ty boty za ohromné peníze od jednoho afrického cestovatele, s kterým se setkal ve Vídni a kterého hostil ve svém vídeňském letohrádku celý měsíc. Africký cestovatel byl tak šlechtný, že se mu odměnil při svém odchodu obnošenou obuví. A přechasto nám také ukazoval ty své hrozné boty se sešmařhanými podpatky, vyspravované nespočtukráte, s popraskanou kůží na předkách, kdy na nás dívaly se strašlivé díry, o kterých on tvrdil, že jsou schválně tak umístěny, aby v tropickém vedru nohy se důkladně větraly a nepotily.

Při této demonstraci bot, které často vyplňovaly program večera, zpozorovali jsme, že na štruplích je vytištěno: „Antonín Šimek, obuvník, Praha — Smečka.“ Řekli jsme mu to, a tu on se usmál a pravil:

„Opět jedna epizoda z mého života. Tento obuvník, Šimek, jest mi zavázán vděčností, neboť jsem mu zachránil život, když z bídy a z hladu skočil do Vltavy. Chud'as, neměl docela nic, čím by mne odměnil, nežli jen tento pár štruplí, které mi přišel do bot, zatímco mu slzy jako hrachy kapaly na mou nohu.“

Jeho kalhoty byly vzadu záplatované, neznámé barvy. Kolikrát jsme se hádali, jak tu barvu nazvat. Bylo to tak něco mezi skořicí a sazemi. Kdyby se člověk dlouho díval na ty kalhoty, tak by se stal daltonistou. A přece byly to vzácné kalhoty. „Jsou jen troje na celém světě,“ říkal pan Valenta, „podobné měl strýc ruského cara, druhé má milionář Carneggie, a ty třetí, to jsou tyto. Jsou šity nejlepším pařížským krejčím a stály mne tenkrát 800 franků.“ To říkal s takovým přesvědčením, že jsme nepochybovali, že tomu sám věří. Samo sebou se rozumí, že ty záplaty byly od nejlepšího krejčího, kterého nám doporučoval. Tuším, že se jmenoval Waltner. — Nyní si můžeme všimnout jeho vesty. Vesta ta byla původně bílá, piková. Během těch let, co ji nosil, zhnědla zprvu, pak úplně zčernala. Ale nebyla to taková sytá černá černého sukna, byla asi tak černá jako mouřenín. Tak čokoládově černá.

„Tato vesta,“ říkal pan Valenta, „jest, pánové, pravým uměleckým kouskem tkalcovské dovednosti Peršanů. Kdybych ji svlékl, tak byste viděli, že i na druhé straně jest právě taková. Ku zhotovení této vesty bylo třeba přes 120 km hedvábných nití, a to hedvábí nejlepšího, které výskytu je se v okolí Arabadsu. Karavana, která se vypravila pro toto hedvábí, byla takřka úplně potřena loupeživými Kurdy, takže jedině tři sluhové s tímto vzácným hedvábím se zachránili. Mohu říci směle, že na této vestě lpí krev mnoha a mnoha lidí, a proto je mi tak milá a drahá.“

Jindy opět přišla řeč na kravaty a tu on, ukazuje na ušpiněný cár, který měl kolem krku, prohlásil, že dnešní mládež neumí si kupovat kravaty. Za jeho dob že se dovedli lidé vkusně a pěkně oblékat. Dneska že, vzdor tomu, že se o tom píše v novinách, že o tom píše Yvonna atd., nikdo se oblékat nedovede. Jeho kravata jest mistrovským výrobkem a na této kravatě jest nejlépe vidět dokonalost kravatářského umění. Pravil dále, že jeho kravata může směle konkurovati s kravatou krále Eduarda anglického, který byl přece tak znamenitý kravatár. Ovšemže, jak on si uvazuje tu kravatu, tak ji uvazovali na celém světě ještě jen dva, a to Gladstone, nejslavnější anglický státník, a nebožtík italský král. Kravaty tyto lze obdržeti v Mnichově, Humboldtstrasse, Krawattenhandlung, a prohlašoval asi tak čtrnáct dní, že tam

dopsal a objednal nám odtamtud kravaty, ovšemže na svůj vlastní náklad, a když kravaty nepřicházely, velmi si stěžoval, jak ho napálili a jak přišel o peníze.

Pak se přešlo na jiný předmět. To byl jeho ušpiněný, zamaštěný kabát, barvy stejně záhadné jako jeho kalhoty.

„Jen jednou,“ pravil, „jsem se v životě napálil při nákupu šatstva. Za tento kabát jsem dal ve Vídni 250 zlatých, ačkoliv jeho cena přiměřená jest jen asi 150. To se ví, že mne tenkrát napálili proto, protože jsem do onoho obchodu přijel v ekypáži, livrejovaný sluha mi otevřel dvířka, já jsem vyskočil, opět jiný sluha můj mne odnesl do krámu, no a tak se samo sebou rozumí, klaněli se, klaněli a odřeli mne. Za mnou přišel do obchodu kníže Liechtenstein a kupoval si právě takový kabát, jako je můj, poněvadž se mu neobyčejně líbil. A víte, že ten platil za něj jen 180 zlatých a já 250? Když jsem se potom za nějaký čas setkal s Liechtensteinem na honu v Uhrách a když jsme si vyprávěli o svých kabátech, víte, že Liechtenstein řekl: Ty tě ale vohnuli, kolego!“

Takový byl dobrý pan Valenta. Historii jeho převlečnicku neznám, ale jistěže je také znamenitá.

Jednou se stalo, že za námi do hostince nepřišel, a dozvěděli jsme se asi třetího dne, že s panem Valentou je to velmi zlé. Dostal prudký zánět plic, který při jeho stáří byl velice nebezpečný. Usnesli jsme se, že ho půjdeme navštívit, a našli jsme ho na Malé Straně v jednom špinavém starém domě v druhém poschodí, v maličké světničce, kde nebylo nic jiného nežli prastará postel, konev vody, židle u postele s nějakými léky a plechová lžice, do zdi bylo zaraženo několik skob, na nichž visela chudičká garderoba pana Valenty. Nějaká sousedka nám předtím řekla na chodbě zcela nevládně: „Ten starý partyka nevydrží do rána.“

To byl tedy ten šestipokojový, nádherně zařízený byt —

Když nás viděl, pravil, těžce oddychuje, sípavým hlasem: „Divím se tomu lékaři, že mne dal z mé ložnice přenést sem do čeledníku, odkud notabene ještě všechn nábytek vynesli, abych měl víc volného vzduchu a klidu. Neviděli jste na schodech mého sluhu?“

Řekli jsme, že neviděli.

„Tak!“ zvolal sípavě pan Valenta. „Podívejte se laskavě, pánové, do mého kabátu, který jsem dal sem též přenést. Mám tam spořitelní knížky na 100 000 K.“

Dělali jsme tedy, že saháme do kabátu, a řekli, že tam nic není.

„To jsem věděl,“ šeptal pan Valenta. „Ten darebák utekl mně s mými knížkami.“

„Nu, a jak je vám, jak je vám, pane Valenta?“

„No, ale střelil mne příliš dobře.“ Trochu se vztyčil a šeptal: „Není to slyšet ven, není to slyšet ven? No, já sám to tedy nějak stručně naznačím. Kněžna Schwarzenbergová a já. Rozumíte?“

No, kníže nás překvapil. To je píchání, to je píchání. Takové píchání měli jen dva. Napoleon, když umíral na ostrově Heleně, a potom polní maršálek Radecký.

No, ale byl zde notář už u mne, tak jsem na celou vaši společnost nezapomněl.“ — Vztyčil se a dosti zřetelným hlasem řekl: „Odkázal jsem vám celý tento dům a letohrádek v...“

A nedořekl to a skonal.

Dům patří obci pražské a tak asi se budeme s ní soudit. Pokud se týče letohrádku, nevíme, který to je. Měl jich několik...

Obchod s rakvemi

Panu Lindigrovi nesloužilo nijak štěstí. – Už když ho nesli ke křtu, byl by málem nějaký splašený vůl ženu, která ho zabaleného dopravovala do kostela, nabral nesmyslně na rohy. Když dostal první kalhotky, aby každý zdálky již viděl, že má co jednat s mužem, tu zůstal za ně viset na hřebíku dřevěné lávky nad potokem právě v ten první den. Poměrně dosti rychle za sebou následovala pak jiná neštěstí a dlouhá řada nehod.

Tak spadl z půdy na nejkrásnějšího housera své matky a zabil ho. Jemu se sice nestalo nic a on si dokonce liboval, jak je to příjemné, spadnout na husy, že to je jako do peřinky, ale zdá se, že jeho matka byla jiného mínění a že poprvé přišla do styku s malým Frantíkem rákoska, která se pak již v jeho rodině udržela.

Přítom však nesmí nikdo počítat ze strany mladého Lindigra s nějakou svévolností. – Katastrofy přicházely samy sebou... Jedno neštěstí odešlo, aby udělalo místo druhému. Ve škole číhal s pravítkem za dveřmi na svého druha a samo sebou se rozumí, že praštil s ním přes nos svého řídicího učitele, který neprozřetelně právě otvíral dveře.

Když pak později v letech, kdy každý pořádný člověk musí se zamilovat, vybíral si něžné dívčí postavy, zamiloval se obyčejně do takových dívek, které ho vodily jen za nos.

Byl celkem zamilován do dvanácti žen. Z těch devět se mu provdalo za jiné, když mu odpřisáhlo, že nevezmou si nikoho než jeho. Zbyly tři a z těch jedna mu utekla s jiným, jedna ho z rozmaru a z omylu polila vitriolem – a jedna, byla to rozvedená paní, o čemž nevěděl, vrátila se zas k svému muži.

Když začal něco, vždy to špatně skončilo. Začal kupříkladu kariéru státního úředníka a jednou šel z úřadu, přišel do nějaké chumelenice, než se vzpamatoval, byl zatčen. Na policii našli mu v kapse kamení a ke svému úžasu se dověděl, že prý házel na dragouny kamením. Dostal dva

měsíce, ztratil místo v státním úřadě, odvolal se co do viny i do výše trestu a odvolací soud mu to zvýšil na pět měsíců.

Pak si zařídil obchod s kosmetickými prostředky. Usadil se v malém městečku, kde z 900 obyvatelů bylo 820 dělníků ve sklárnách. Přirozeno, že ti dobří lidé nekupovali mu jeho pudry a vodičky pro zjemnění pleti a jemná mýdla toaletní, voňavky a pasty na zuby a voňavé masti pro vzrůst ňader a vlasů. – Prodal to tedy za babku jednomu drogistovi do většího okresního města s vojenskou posádkou, a nežli mu mohl ty zásoby odeslat, vypukl oheň v krámě a shořelo to všechno jako bengál.

Odjel tedy do města, aby se zastřelil. Lehl si v hotelu do postele, natáhl kohoutek, stiskl, kule minula jeho hlavu, proletěla tenkou dřevěnou stěnou do vedlejšího pokoje, kde vyrazila jednomu cestujícímu šálek čaje z ruky a rozbila v jeho kufříku vzorky likérů. Byly z toho dlouhé a nemilé opletačky, pokuty a náhrada škody. Hoteliér počínal si tak, jako by mu nešťastný pan Lindiger rozstřílel celý hotel na sutiny, a obchodní cestující udělal ze vzorků rozstřílené hektolitrové sudy likérů.

Není divu, že po všech těch útrapách a neštěstích nabyl výraz obličeje pana Lindigra neskonale smutného odstínu.

Jednoho dne četl, že velký obchod s rakvemi za příčinou úmrtí majitele prodá své zásoby rakví za nízkou cenu. Pan Lindiger neuvažoval dlouho. Chápal, že už celá jeho smůla, všechna neštěstí nutí ho k tomu, aby obchodoval s něčím hodně smutným.

Rychle uvážil též velikou výhodu obchodu s rakvemi, že totiž to je předmět, který nalezne vždy své odběratele. „Hle,“ řekl si, „byl jsem již blízko smrti, proč bych tedy nedělal do rakví?“ Koupil tedy zásobu rakví všeho druhu a hledal místo, kde by se s nimi usadil. Jeden jeho známý mu řekl, že v Dolních Opatrovicích není ještě podobný obchod ve velkém i v malém, že je to kromě toho v krajině s drsným podnebím.

Zažádal si tedy o koncesi a za tři neděle potom na jednom domě v Dolních Opatrovicích věšeli tuto firmu:

FRANTIŠKA LINDIGRA osvědčený velkoobchod v rakvích všeho druhu pro pány, dámy a děti.

Pan Lindiger měl na skladě přes tři sta rakví. Chodil mezi nimi ve skladišti a usmíval se. Bylo mu veselo u srdce. Konečně tedy nějaký předmět nezbytný pro každého.

Večer v restauraci seznámil se s místní honorací a jaksi ztrácel dobrou náladu. Přišla totiž řeč na letošní chřipku a on si stěžoval, že cítí nějaký tlak na prsou. „Zde se uzdravíte,“ řekl mu pan kontrolor, „tady je velmi zdravá krajina.“

„Saprholt, to mne mrzí,“ vzdychl pan Lindiger a zasmušil se.

Za čtrnáct dní chodil s hlavou svěšenou. Doposud ani jeden kupec. „Jsem velký idealista,“ řekl k sobě, „vždyť snad pánbůh dá, a přece někdo umře.“ Za čtyři neděle chodil jako stín, pokoušeje se marně přilákat nějaké kupce připevněným nápisem na dveře: „Těž na splátky.“ Kolemjdoucí připadali mu jako samí cvalíci, jako buci zdraví. Celé hodiny provzdychal ve svém krámě: „Ježíši Kriste, vždyť je to zdravá krajina.“

V noci se mu zdálo o samých epidemiích, o choleře, skvrnitém tyfu, plačící vdovy a pozůstalí nestačili si u něho podávat dveře... Bylo to čtyřicet rakví za den, padesát rakví – celé rodiny umíraly. Právě posílá telegram jedné firmě: „Pošlete mně obratem 1200 rakví, třeba ausšus, jako rychlozboží.“ A pan Lindiger se vtom probouzí z toho krásného snu sám mezi svými rakvemi a nikdo nejde, neotvírá dveře a nepřeje si s pláčem, aby šel vzít míru.

Zkusil to tedy jinak V Besedě večer při pivě počal rozhovor o tom, že v Číně pamatují nejlépe na poslední věci člověka. Tam hledí si již zaživa zaopatřit pěknou rakev. Manžel kupuje darem rakev ženě, děti rodičům.

Mluvil jako anděl. Vychvaloval ten zvyk a skončil to tím, že by se něco podobného mělo zařídit i u nás, on by kupříkladu předcházal dobrým příkladem a byl by ochoten dát jednu pěknou dubovou rakev do dobročinné tomboly, která se bude za týden pořádat. Osvědčí-li se to, jest ochoten při každé třetí rakvi dát malou dětskou rakvičku zadarmo. – Podívali se starostlivě na sebe, pak na jeho tácek, a nakonec mu řekl jednatel té zábavy, že se přijímají do tomboly věci nanejvýš jeden kilogram těžké.

Vrátil se rozlítostněn domů a za noc zhotovil tento plakát, který vyvěsil za okno:

Kdo si u mne koupí rakev obdrží zdarma pěkný čistouplátěný rubáš.

Kdo si objedná dětskou rakvičku, obdrží zdarma kolekci vkusných obrázků do rakvičky.

Při hromadné objednávce desátá rakev se neúčtuje. Upozorňuji, že nehodící se rakve vyměním.

„Jestli tohle již nepomůže, já už nevím,“ řekl si s velikou nadějí. Nepomohlo to. – Dostával halucinace, že zvoní umíráček... Hnal se vždy zeptat, kdo to zemřel, a zklamaně se vracel.

Pak se přihodilo to, že zcela veřejně vykládal, že má bratra námořním lékařem, který je teď v Indii, kde zuří mor, a že mu psal, aby rychle přijel.

V hostinci říkal, že teď v zimě by bylo pro děti zdravé, kdyby je rodiče pouštěli bosé do sněhu, aby se otužily.

Pak najednou se jeho obličej rozjasnil. Jeden místní občan se střelil do břicha na honě nešťastnou náhodou a vypravovalo se, že to nevydrží. Mnul si ruce a vykládal, že mu dodá rakev, jakou ještě Dolní Opatrovice neviděly.

I ta naděje byla klamná. Občana odvezli do Prahy do nemocnice a on běžel kus cesty za vozem, volaje zoufale: „Nevezte ho do Prahy, dám vám padesát procent slevy!“ Obavy jeho se vyplnily. Pohřbili jeho naději v Praze.

Pak se přihodilo, že obvodního lékaře, který přijel očkovat dívky školou povinné, praštil někdo v noci holí přes cylindr. Hádalo se, že to byl pan Lindiger. Současně přišla na hejtmanství žádost nepodepsaná, aby slavné c. k. okresní hejtmanství zakázalo lékařům ošetřovat nemocné.

Bylo to takhle v úterý. Ve středu našel četník, který šel vyšetřovat případ přepadení obvodního lékaře, na skobě u dveří oběšeného pana Lindigra. Kupodivu byl výraz jeho tváře veselý, což se vysvětlilo nápisem pod mrtvolou:

„A přece odbudu jednu rakev!“

Dodatečně se zjistilo, že na jeho psacím stole je nedokončené psaní, kterým hodlal objednat u bakteriologického ústavu ve Vídni dvacet rourek se zárodky skvrnitého tyfu. Byl to opravdu snaživý obchodník.

Podezřelý sud dědečka Chovance

Proti nádherným skladištím byl byt dědečka Chovance, jeho zásobárna, neobyčejně smutný. Malá začouzená petrolejová lampička ozařovala skromně den co den naproti posteli tři hromádky psího trusu. Trus pevný, krupičkovatý, barvy běložluté byl na jedné hromadě, na druhé černější, a na třetí ještě tmavší a smutnější.

Zde byla říše dědečka Chovance, který sbíral psí trus. Sbíral jej neúnavně, jsa silný proti pohrdání lidí, obrněný zvykem proti zápachu, neúnavný a vždy svižný, kdykoliv bylo třeba rychle skočit a vzít do ruky to bílé, krupičkovaté, zavlhlé cestou v labyrintu a objevivší se na světle božím po namáhavém průchodu. A sotva se objevilo, již nemilosrdně smeteno bylo z chodníku, válelo se v jízdni dráze, zašlapáváno s proklínáním od bezcitných chodců. Válelo se pak pod kopyty koní, působíc trampoty lidem v lakýrkách. Smísilo se konečně s obyčejným trusem koní a bylo metaři smeteno a zaniklo zcela všedně, aniž by vyplnilo své poslání, které mu určili rukavičkáři.

To bílé, ten psí trus, je v úzkém spojení s elegantní společností. Nejjemnější rukavičky máčejí se ve vykvašeném, čímž získávají onu jemnost, pružnost a vláčnost. Nebýt psího trusu, co by si počala aristokracie, jež miluje rukavičky ze švédské kůže?

O tyto důsledky se dědeček Chovanec nestaral. Jemu stačilo, když psí trus stoupal v ceně. Ačkoliv se o něj nehraje na burze a burzovní senzátové nečiní uzávěrky na psí trus, přece cena jeho kolísá.

Takhle před deseti lety stála putýnka bratru za dvě zlatky, dnes stěží dostaneš půl třetí koruny, neboť i psi se dnes kazí.

Dříve nejceněnější bílé kusy, kuličkovaté, byly čestně zastoupeny v tom, čemu se člověk vyhýbal, dnes však – snad vlivem politických poměrů – neuzříš mnoho celistvých.

Jsou to neujasnění opuštěnci, kteří se válejí po cestách a obsaženi jsou v druhé i třetí hromadě dědečka Chovance.

Ba ani po všeobecných volbách do říšské rady se poměry nezlepšily.

Psí trus nijak se nevyvíjí a pro dědečka přišla ještě nová rána. Rozmnožili se totiž jeho konkurenti. Pak nastal již skutečný zápas o chléb a psí trus.

Bylo třeba více se lopotit, vstávat častěji i zrána, kdy psi jsou vyváděni z domu, a rychle sbírat. Čím dále tím více horšily se poměry.

Málo nacházelo se bílých kusů pevných, které se při doteku rozsypávají. Na světle božím objevovaly se hromádky nahnědlé, měkké jako duše hrdinů z kalendářových povídek.

Nato nastala krize v rukavičkářském průmyslu. Některé továrny přestaly vůbec vyrábět zboží ze švédské kůže, jiné pak kupovaly lacinější materiál na máčení rukavic. Dědeček Chovanec podléhal jistěji a jistěji nezřízené konkurenci.

Jeho stálá odběratelka, továrna v Praze, kam neměl daleko ze svého bytu, snížila nákup na polovinu, takže hromady se množily.

Přítom však zůstal dědeček Chovanec poctivcem a nesnažil se padělat svůj prodejní předmět křídou jako ostatní sběratelé, kteří pak mohli ovšem poskytovat za laciné peníze jakkoliv zásoby.

Jeho prodejná látka byla však prima jakosti. Srdce se smálo na nepadělané hromady. Nebylo to však nic platno, zásoby rostly neustále.

Tak nemoha odbýt svých zásob, dědeček Chovanec zaopatřil si sud a ukládal pečlivě neprodané zbytky, vědom své poctivé práce.

Pak jednoho dne vypůjčil si vozík a s plným sudem, pečlivě uzavřeným, aby při dopravě kvašený trus neunikl, vezl zásobu do jedné z karlínských továren na rukavice s nadějí, že ji snad v předměstí přece prodá.

Nepochodil. Odvážel plný sud nazpět do Prahy a na Florenci byl zastaven na potravní čáře dozorcem.

„Copak to vezete, dědečku, v sudu?“

„Vezu, milý pane,“ pravil smutně dědeček Chovanec ta zatracená h... a nazpátek.“

Kdyby byl řekl „psí trus“, nebyl by býval měl nepříjemností, on však ve své prostodušnosti užil slova souborného pro všechny druhy trusu, slova silného.

Dozorce potravní daně nebyl však člověk, kterého by podobné slovo zarazilo ve vykonávání úřední povinnosti.

Přistoupil blíže a ostře otázal se poznovu: „Povídám, co to vezete?“

Dědeček Chovanec se zamyslíl: „Už jo, milý pane, každý neprovází cukr, já ta zatracená h...a!“

Přišel druhý dozorce: „Járku, mluvte slušně, co to vezete?“

„Ho... a, milý muži.“ pravil dobrácky dědeček Chovanec můj bože, vždyť to není žádný med!“

Oba dozorcové, kolem nichž shromažďovali se chodci, tvářili se dopáleně.

„Tohle je divná odpověď,“ křičel jeden z dozorců, „takhle se odpovídá uniformovaným osobám?“

A dědeček Chovanec obraceje se k obecenstvu odpovídal:

„Vezu h... a a h... o si na mně vezmou!“

Městský strážník protlačil se zástupem. „Pane,“ řekl přísně, „nyní se vás ptám já z moci úřední: Co to vezete? A proč to neohlásíte?“

Dědeček Chovanec zamrkal a pevným hlasem vážně odpověděl jen jedno slovo: „H...o!“

Pak přišel nějaký pán s čepicí a ještě jeden v uniformě a píchli do sudu železným bodcem, vytáhli a očichali, přičemž hleděli moudře kolem sebe.

Nato pán s čepicí řekl: „Člověče, teď se vás nakonec ptám: Co to vlastně vezete?“

„Milostpane, h...o!“

Poslední slova zaslechl policejní strážník, který se právě protlačil zástupem, položil dědečkovi Chovanci ruku na rameno a blýskaje očima pronesl: „Zatýkám vás ve jménu zákona!“

A zatímco za sběhu lidu odváděl udiveného dědečka Chovance na komisařství, odváželi podezřelý sud do ústavu pro zkoumání potravin.

Povídka o pořádném člověku

Každý den večer pořádal pan Havlík bilanci své celodenní činnosti a zjišťoval, zdali se nijak neprovinil proti společenským mravům, veřejnému pořádku, či zdali správně dostal všem povinnostem jako občan státu, příslušník obce a katolík.

A každý den mohl zapsati do svých poznámek: „Neshledal jsem nic, co by mne vylučovalo ze slušné společnosti.“ Jeho bytná, stará paní, říkala o něm, že je podivín, neboť kdykoliv odcházel, říkal k ní s dobráckým úsměvem: „Prosím, paní Mlíčková, podívejte se laskavě, zdali mám zapjaty kalhoty?“

Ta věc právě často ztrpčovala mu jeho život a olupovala ho o úplný klid. Cítil, že rozhodně přijde jednou doba, kdy se bude blamovat takovým způsobem, že se bude hnusit všem počestným lidem. Když šel po ulici, tu často zašel do průjezdu, kde své kalhoty kontroloval, šel-li ve svrchníku nebo zimníku, tu občas opatrně zimník rozepjal a díval se, zdali je to s jeho kalhotami v pořádku. Míval pocit podivné nejistoty, zejména když šel proti větru, že mu prudké nárazy vichru všechny knoflíky ukrotí. Nejtrapnější to bylo ovšem, byl-li v dámské společnosti, nebo když seděl naproti nějaké slečně. Tu choval se velmi nervózně, zapínal si neustále kabát a držel si ruce na bříše, až jeho jednání bylo tak nápadné, že se mu všichni dívali na kalhoty. Tu se potil hrůzou a rychle odcházel a vyskakoval z električky.

Jednou si přitom zlomil nohu, omdlel a probral se z mrákot v průjezdu domu, kam jej odnesli a kde zatím, než přijede vůz ochranné stanice, obvazoval ho narychlo přivolaný lékař. Slabým hlasem řekl, že by rád mluvil o samotě s lékařem.

Zevlouni tedy ze šetrnosti ustoupili a tu on zašeptal k lékaři: „Pane doktore, mám k vám úplnou důvěru a prosím vás upřímně, abyste mně řekl jako čestný člověk, zdali mám zapjaty kalhoty.“

Kvůli tomu léčili ho také na otřesení mozku. V nemocnici měl teprve z dlouhé chvíle příležitost přemýšlet o té věci a v horečce křičel neustále něco o kalhotech, až ostatní pacienti mysli o něm, že je krejčí.

Byl-li k sobě velmi přísný, byl přísným i na chování svých spoluobčanů a přicházel často do nemilých situací.

V restauraci, kde obědval, zpozoroval, že jeho soused jí nožem. Vyptal se, čím je a kde bydlí, a když se informoval, že jest to jeden místodržitelství rada, oblékl se v neděli do černých šatů a navštívil ho dopoledne. Představil se mu a řekl vlídně, aby se na něho pan rada nehněval, že přichází v úmyslu zcela přátelským upozornit pana místodržitelstvího radu, aby v zájmu slušnosti a společenského taktu nejedl nožem.

Výsledek toho byl, že mohl napsat do svého zápisníku: „29. listopadu. Sražen se schodů panem místodržitelství radou Kohlerem, Sadová tř. čís. 8, II. poschodí, mezi 10. a 11. hodinou dopoledne.“

Podobných afér měl víc, takže jeho poznámky byly pestřejší, než by se dalo očekávat při jeho pořádném životě. Jednou stál na plošině tramvaje, když právě vedle stojící muž počal si tiše

hvízdát černošskou ukolébavku. Pan Havlík s nelibostí pozoroval to počínání, a když to nepřestávalo, řekl k němu: „Buďte tak laskav, dobrý muži, pamatujte na společenský takt a nehvízdejte.“ Dobrý muž vyměnil melodii a počal hvízdati: „Mašíruje Greenewill Prašnou bránou na špacír.“

„Dobrý muži,“ řekl pan Havlík, „pamatujte na své vychování.“

„Jestli se vám to nelíbí,“ zněla odpověď, „tak vám zahvízdám: Okolo Domažlic teče vodička. Máte rád chodské písňe?“

„Pane, vidím ku své lítosti,“ řekl měkce pan Havlík, „že vám schází společenský takt.“

„Myslíte tedy, že, jsem hulvát?“

Pan Havlík se sice hájil, že nepřikývl hlavou, ale přesto napsal do svého zápisníku: „12. března. Dostal jsem z každé strany jednu při jízdě na Hradčany mezi 5. a 6. hod. odpolední. Pachatele ujalo se obecnstvo.“

Když tak chodil po pokoji s oteklou hubou, říkal své bytné: „Podívejte se, paní Mlíčková, není-liž to zajímavé, jak mne zřídili, když jsem je napomínal, aby se chovali slušně. Není-liž to trapné, paní Mlíčková?“

Jednoho dne šel procházkou na Vinohrady a tu udála se katastrofa. Právě před radnicí seděl na chodníku pes. Seděl tak, že bylo vidět na první pohled, jak nechová žádné úcty k vinohradské radnici. Po chvíli odběhl a zbylo po něm na chodníku kulovité nažloutlé těleso, které svědčilo, že jest to pes poměrně zámožný, který má k obědu kosti.

Občané vinohradští chodili kolem toho jako kočka kolem horké kaše a uprostřed jízdni dráhy stojící strážník se zájmem sledoval, kdo první šlápně do té hmoty. Lidé to však opatrně překročovali, děti přeskakovaly, až přišel pan Havlík.

Díval se kupředu, neboť na jeho dotaz v jedné listárně redakci, zdali jest neslušné chodit s hlavou sklopenou, bylo mu odpověděno: „Pan V. H. Chodit s hlavou sklopenou jest velmi neslušné, neboť to vyhlíží, jako když člověk myslí, že najde pětikorunu, což jest známkou hamižnosti.“

Šel tedy vzpřímen a už to bylo. Cítil, že šlápl do něčeho měkkého, což uklouzlo mu pod nohou. Zarazil se a zůstal na tom stát. Ne, to přece není možné, aby on, pořádný rakouský občan, šlápl do něčeho podobného. Možná, že to je kůra pomerančová nebo brambor, pomyslel si optimisticky, udělal krok kupředu a podíval se na to.

Bylo to právě to, co ho napadlo v prvním okamžiku. Zdrceně šel k strážníkovi doprostřed ulice a řekl k němu: „Dovolte laskavě, podívejte se, do čeho jsem to šlápl.“ Přitom se otočil a vyzdvihl nohu do výše, aby strážník viděl tu kalamitu.

„Byl to bernardýn,“ řekl strážník.

„Ovšem,“ pravil pan Havlík, „je to od psa, řekněte mně laskavě, kam si mám jít stěžovat.“
„Uděláte nejlepší, když půjdete se domů vyspat,“ řekl strážník, „neobtěžujte mne.“
„Ale dovolte,“ namítal pan Havlík, „myslím, že vaší povinností je věc tu vyšetřit. Vždyť majitel psa musí být potrestán.“
„Jděte domů,“ výhružně řekl strážník, „víte, co to je, mluvit se strážníky o h...?“
„Neměl jsem, prosím, žádného špatného úmyslu,“ koktal pan Havlík, „mínil jsem jen, že jest věci policie, aby dbala, aby psi nedělali na chodníku nečistotu. Jak k tomu přijde občan, který si zaplatí daně, aby do toho šlápl?“
Kolem se seskupilo více lidí, z nichž pojal pan Havlík důvěru k vážnému pánovi s šedivým plnovousem.
„Tak to jest,“ pravil k němu, „raďte si všimnout, do čeho jsem šlápl, a když na to strážníka upozorním, považuje to za obtěžování policie.“
Starý šedivý pán pravil na to prostě k strážníkovi: „Vezmou ho!“
„Dle rozkazu, pane rado!“ salutoval strážník, používaje na panu Havlíkovi „kravaty“.
Když se pan Havlík vrátil po zjištění svého jména domů, byl strašně bledý a rozčilený.
„Hledali vás zde strážníci,“ řekla významně paní Mlíčková.
„Vím,“ řekl, pokoušeje se usmát a zamkl se ve svém pokoji.
Boty dal za okno, pak šel ke stolu a tam něco stručného psal na kus papíru. Nato zhasl plyn, kohoutek nechal však otevřený, aby plyn ucházel, a lehl si do postele.
Nežli ztratil vědomí, opakoval si, co napsal a zanechal české veřejnosti:
Českou veřejnost prosím, aby se podívala na mé boty, a dozví se a pochopí vše. Slavnou policii prosím tisíckrát za prominutí, že jsem do toho šlápl.
V dokonalé úctě Václav Havlík.

Kopřivky – 1. 1. 1914.

Profesor povětrnosti

Profesor Švejcar patřil k tomu druhu lidí, kteří vynašli si nějaký obor, aby se v něm nedožili žádné radosti. Patřil k těm, kteří za životní úkol obrali si něco, v čemž nemohli vyniknout, něco hodně nepovedeného. Profesor Švejcar vrhl se na povětrnost.
Sám nedovedl si vysvětlit, proč ho to lákalo. Jeho jednání nelze omluvit. Byla to jistě jen bezhlavost. Vypravuje sám, že měl tušení, jako by byl určen k tomu, aby něco zachránil v

oboru povětrnosti. Skočil do toho jako člověk, který neumí plavat, když vrhne se do proudu za tonoucím.

Někdy též říkal, že se mu zdálo, jako by povětrnost byla něčím nejvíce proklínaným, a že se cítil dosti silným ji obhajovat.

Jednomu členu profesorského sboru naproti tomu vyprávěl, že se v tom nevyzná, že mu nešlo o povětrnost jako o příčinu, nýbrž prostě jen o důsledky z ní vyplývající jako z povšechného stavu věcí. Též vedl řeči, že se mu to pokazilo.

V tom se všichni shodovali a profesor Švejcar chodil s hlavou smutně svěřenou, neboť nemohl pochopit, že má-li doma spoustu přístrojů, vlhkoměrů, tlakoměrů, elegantních aneroidů a umí-li vypočítat možné srážky vodní, zná-li všechny tabulky meteorologické, koná-li denně svá pozorování, že přesto nemůže tomu přijít na kloub, jak bude zítra.

Sluší uvést k označení jeho poctivého charakteru, že nikdy netvrdil nebo nesnažil se oznamovat, jak bude pozítří nebo popozítří. Uznával, že mu zítřek naprosto stačí k jeho úplné blamáži. Připouštěl, si vůbec všelijaké myšlenky.

O tom by mohla vyprávět jeho hospodyně a také se o tom zmiňovala, když přijela domů.

Shrnovala své vzpomínky na pana profesora v různých názvech. Nejobyčejnějšími byla slova podivín a trulant. Vypravovala, že jednou přiběhl domů jako divoch, div ji neporazil, a křičel: „Východní vítr“ a že vylezl na půdu, kde spravoval něco na větrníku, jehož ručička ukazovala na západní vítr. Druhý den pak chodil zamračeně a zoufale po pokoji, bil se pěstí do hlavy a všude po chodbách říkal: „A přece to byl západní, neš’astníku!“

„Bylo to k zbláznění,“ vyprávěla hospodyně, „býval celé dny v takové skleněné kleci na střeše a tomu říkal observatoř. Napřed, když to ošklivé slovo řekl, tak jsem se styděla, poněvadž mě poplácal na záda a řekl: „Máme to hezkou observatoř.“ Někdy tam byl i přes noc a počítal na velkých přístrojích. K ránu vtáhl se do své ložnice, praštil sebou na postel, házel sebou, a říkal hlasitě: „Nebude-li pršet zítra... tolik milimetrů srážek už stojí za to – Východo-jiho, jiho-východy.“ Všude se mně smáli s mým profesorem. Kupec, když jsem šla nakoupit, každý den se mě tázal: „Copak dělají větry pana profesora,“ nebo: „Co je s větry pana profesora.“ Jindy přijdu domů, pan profesor sedí u kamen a mlčí. Najednou se na mne tak smutně podívá, až mně to sevřelo srdce, šla jsem k oknu, abych mohla utéct, kdyby něco na něho přišlo, a tu on povídá: „Rosnička nemá gymnasium, rosnička neabsolvovala universitu, rosnička nemá doktorát filosofie, ale rosnička to dovede, kupodivu to dovede.“ Hospodyně potom ještě dodala, že týž den sbalila své věci a utekla, neboť on brečel celou noc nahoře ve své observatoři. Také říkala, že se musela vždy před ním zamykat, neboť on se na ni někdy dobýval a křičel, že barometr stoupá nebo klesá, do čehož jí nic nebylo.

Musíme ovšem předpokládat, že on za nic nemohl a že neprorokoval naschvál špatné nebo pěkné počasí.

Pokud by se týkalo jeho osoby, byl by nejraději prorokoval počasí pěkné, slunné, jasné, beze srážek, neboť byl povahy dobrácké a měkké. Ale když příroda si zhola ničeho nedělala z jeho doktorátu.

Jakmile ohlásil, že bude pěkně, přšelo tak, že přišla povodeň. Zanevřel na to tak, že prorokoval deště, a dostal zas vynadáno, ačkoliv bylo pěkně. Býval z toho úplně zmaten, neboť pronášel své úsudky na základě vědeckých pozorování a studií.

Přemýšlel o tom velmi často a říkával si, že jest to strašně zajímavé, neboť se přece říká, že jednou je hezky, podruhé špatně. Jsou tedy dvě možnosti jenom. Zkoušel to po všech těch nezdarech pomocí kuliček, černé a bílé. Černá znamenala přirozeně špatné počasí.

Vytahoval tedy ze sáčku kuličky a ani tu neuhodl, ačkoliv s tím nechodil na veřejnost. Černé kuličky obyčejně shodovaly se s jeho vědeckými výzkumy, a tak to dopadalo stejně bledě.

Meteorologie vlekla se jeho životem jako černá niť, jako truchlohra, a když hromy padaly a blesky se křížovaly a déšť pral do oken jeho observatoře, tu smutné díval se na zprávu o povětrnosti, kterou na ten den božího hněvu vydal a kde stálo: „Pocasí překrásné, jasno, bezmlžno, žádné srážky.“

A dívaje se na fialové blesky zakoktal: „Do čeho jsem to vlezl.“

Bylo to smutné vědecké živoření. Tím smutnější, že k němu přišel jednou soused a řekl mu, aby nechal to povykukování ze skleněné klece na střeše, on že má vedle holuby a že je plete a že se mu pak zamíchají.

Bodlo ho to, že je zneuznáván a nová rána ho stihla, když ucházel se kdysi o ruku jedné slečny a vykládal její matce, co všechno má doma, jak má zařízenou svou observatoř, jaké přístroje tam všude visí, dle kterých možno studovati povětrnost. Jmenoval barometry, hydrometry a řekl: „Pak mám, milostivá paní, též aneroidy.“

Velmi se divil, když mu řekli, že mu dceru nedají, a když pak mu napsali, že proto, poněvadž má takovou neslušnou nemoc, zakroutil nad tím hlavou a v hlavě mu něco prasklo překvapením.

Druhého dne zaopatřil si žebřík a v noci nalezla hlídka policejní u hanavského pavilónu muže, který na přistaveném žebříku k pavilónu lezl nahoru a dolů a byl natřen zelenou barvou.

Když ji uviděl, slezl dolů a řekl, usmívaje se blbě: „Zítra bude hezky, já jsem prosím rosnička.“

Byl to profesor povětrnosti Švejcar.

Reelní podnik

S nebožtíkem Mestekem seděl jsem na lavičce v parku na Karlově náměstí. Mestek, majitel blešího cirkusu, byl v náladě velmi stísněné, poněvadž dospěl k tomu názoru, že se blechy nedají více drezírovat. Nedávno stihla totiž jeho bleší cirkus katastrofa. Nějaký opilý pán, veden utkvělou představou, že je to podvod, vnikl do boudy, a aniž by se přesvědčil, rozsekal holí krabici s cirkem. Cvičené blechy ocitly se na svobodě, zbaveny tahání malých, mikroskopických papírových vozíčků. Zničeno bylo i kukátko se zvětšující čočkou. Na dně krabice zůstala rozplácnutá mrtvola blešího samce, prvotřídního umělce, který byl duší cirkusu. Mestek říkal mu něžně „Františku“. Mrtvola umělce byla ztotožněna pod zvětšovacím sklem a poznána dle toho, že mu scházela jedna noha, což ostatně patří k tajemstvím cirkusu. Takovým umělcům se trhají nohy, aby příliš neskákali a nerušili ladný průvod v bleším cirkusu.

U mrtvoly umělce zůstala jediné jedna blecha s přeraženými nohama a převrhnutým vozíčkem, do kterého byla zapřažena.

„Myslel jsem,“ povzdechl Mestek, „že ji vyléčím, ale nevedlo to k ničemu. Pepina chřadla. Tak jsem ji nakonec zamáčkl.“

Mestek mluvil chvíli o lásce Pepiny a Františka, jak provázel vždy blešáka, když tancoval, obdiv malých blechy.

„Nikdy v životě,“ řekl Mestek, „neshledám se více s tak inteligentními tvory. Dnešní pokolení blech je degenerováno. Blechy zblbly. Staly se nechápavými. Může též být, že se u nás objevila nová rasa bleší. Koupil jsem nedávno od sluhy v staroměstské útulně plnou lahvičku blech, ale ani jedna se nehodila. Měl jsem blechy z policejního ředitelství, z několika sirotčinců, blechy z penzionátu Šťastný domov, z penzionátu Elišky Krásnohorské, blechy z polepšovny, z několika kasáren, blechy ze zastaváren, blechy z několika hotelů, z Karolina i Klementina, blechy z vyšší dívčí školy a Výrobního spolku, z emauzského kláštera, a všechny ty blechy byly neschopnými tvory. Našel jsem, pravda, dvě tři, které by bylo možno nazvat nadanými. Byly však lajdačky. Nelákala je kariéra. Utekly, nedbajíce, že je čeká jasná a velká sláva. Nové mladší pokolení blech nikdy se nevykáže ani Františkem, ani Pepinou. Hodnotu jejich nelze vysloviti krátkými slovy – zde platí jen ctítí a obdivovati...“

Upadli jsme opět do melancholie a před naším zrakem vynořila se triumfální cesta s bleším cirkusem po Čechách, po Moravě, s krátkým zájezdem do Uher, odkud nás vyvedli maďarští četníci na hranice, spatřující v bleším cirkuse skrytou panslavistickou propagandu.

Na některých místech na Moravě házelo nám duchovenstvo klacky pod nohy.

Řekl mně to farář v Helštýně, když jsem ho šel zvát na představení našeho blešího cirkusu: „Nemohl bych svým věřícím doporučit váš podnik, který vám nemůže přinést božího požehnání, neboť drezírovat blechy přičí se lidské přirozenosti. V klášterích středověku, jak píše opat Anselmus, blechy, štipající v noci mnichy a nedávající jim usnouti, upozorňovaly je, aby nespali a dnem i nocí Boha chválili.“

„Vy tedy považujete blechy za posvátná zvířata?“ řekl jsem, „pak vás mohu ubezpečit, že v našem cirkusu máme potomky těch blech, které štipaly Jezulátko v betlémském chlévě.“

Tenkrát jsem se s ním popral, zboxoval jsem ho, ale nakonec musili jsme s bleším cirkusem odejít do hor, poněvadž farář poštvál proti nám celý kraj až po Valašsko.

Chvilí tichých vzpomínek vyrušil Mestek:

„Je-li člověk trpělivý a podnikavý, musí zvítězit nad lidskou hloupostí. Je třeba jen umět všechno chytře vzít v ruce. Nezáleží na tom, jestli člověk namaluje kachnu, ale na tom záleží, přesvědčit lidi, kteří se jdou na to podívat, že to není kachna, ale jaguár. Nezdařil-li se jeden podnik, musí se zdařit druhý, třetí.“

„Lidi jsou volové,“ pokračoval ve své filozofii, „čím větší pitomost nebo hloupost, tím více lidí sáhne do kapsy, aby se také mohli na to podívat. Jest třeba nových překvapení pro lidi. Jak o tom soudíte?“

„Myslím,“ řekl jsem, „že je velice málo samostatných lidí v úsudku. Kdo má svůj určitý vlastní náhled, nejde se obyčejně tam podívat. Naše podniky plnilo obecnstvo, které věřilo, že uvidí všechno, co jsme jim nabízeli uvidět. Pamatujete se na našeho netopyra, kterého jsme chytli na Bohdalcu a kterého jsme vydávali za létající ještěrku z Austrálie? A každý nám dal ten šesták, aby to viděl. Nebo pamatujete se, že se lidé rvali před naší boudou o lístky, aby uviděli mládě hroznýše, které zardousilo anglického místokrále v Indii? A byla to docela mladá užovka. A pamatujete se, co bylo lidí, když nám Pepíček Vaněk z Košíř dělal orangutana z ostrova Bornea?“

„To byl syčák,“ poznamenal Mestek, „jak bych se nepamatoval. Před tím posledním představením chtěl na nás dvacet korun, že nebude za patnáct korun ku stravě dělat orangutana. A vydělal si, chlap, přece pěkné peníze s ovocem, s cukrovím, které mu lidi házeli do klece. Schovával si to vždy do rohu a pak to, když jsme večer boudu zavřeli, šel prodávat té hokynářce naproti. Proto jsem mu nechtěl přidat. On se dopálil a uprostřed

představení počal jako orangutan zpívat „Na radlické silnici“. To byla panika! Tenkrát nás vypověděli z Tábora. Lepší se nám to povedlo s mumii anglického krále Richarda III., a byla to přece jen stočená skopová kůže. Na tu nám přišli až za půl roku. Vy jste nad tou skopovou kůží báječně řečnil: „Zde vidíte představitele z největších a nejhroznějších zrud, jaké kdy královské trůny nosily. Tento král padouch, jehož zrudnost tělesná učinila obludou a příšerou, brodící se v krvi přečetných zločinů, a který překvapoval samotného Shakespeara svou úskočnou krvelačností, tento královský netvor jest vysušen a dovolujeme si ctěnému obecenstvu ukázat ve způsobě mumie, konzervy...“

„Pak nám Richarda III.“ řekl jsem, „jeden okresní hejtman zkonfiskoval.“

„Je ale z toho vidět,“ rozumoval dále Mestek, „že je na světě všechno možné. Já bych se chtěl vsadit, že více než polovina obyvatelstva na zeměkouli je živa podvody všemožného druhu. Záleží teď jenom na tom, vymyslet si něco nového, co bychom ukazovali obecenstvu. Uchystat mu malé překvapení. Zbláznit ho do toho, aby každý jednotlivec nám dělal sám reklamu. Ukazovat mu něco.“

„Počkejte s tím „ukazovat mu něco“,“ řekl jsem, kresle v písku holí, „k čemu to „něco“? Jděme dál. Rozumíte mně. Nic obecenstvu neukazovat.“

„Alespoň nějaký kamínek,“ prosebně ozval se Mestek, „vždycky jsem něco ukazoval.“

„Ani kamínek,“ řekl jsem rozhodným hlasem, „to je pitomost. Stará škola. Povídám vám, že obecenstvu nebudeme vůbec nic ukazovat. A to je právě to překvapení. Říkáte: „Alespoň kamínek,“ jako se to dělávalo. Řeklo se: „Tento kámen pochází z Marsu: Obecenstvo odcházelo s dojmem, že něco vidělo, a nebylo překvapeno. Když však neuvidí vůbec nic, tu bude překvapeno úplně. Podívejte se:“

Kreslil jsem holí v písku: „Naše bouda bude kulatá, prostorná. Bez oken, bez otvoru ve střeše. Musí tam být úplná tma. Jsou dva vchody, které jsou zakryty portiérou. Jeden vpředu, kudy obecenstvo vchází, a druhý slouží za východ. Ten je vzadu. Ohromné nápisy: „Největší překvapení na světě! V životě nezapomenutelné překvapení! Vstup jedině pro dospělé muže! Dámy a děti nemají přístupu! Vojsko platí polovic!“ Obecenstvo se pouští po jednom v krátkých přestávkách. Já jsem venku a vyvolávám, dělám pokladníka. Vy jste uvnitř boudy ve tmě, a jakmile někdo se objeví, chytíte ho za kalhoty a za límec a vyhodíte zadním vchodem beze slova. Malé, přístupné vstupné, a uvidíte, že žádný toho nebude litovat. Ručím vám za to, že lidi přejí jeden druhému všechno špatné, a ještě budou dělat reklamu a pobízet ty druhé, aby se šli také podívat na to „obrovské překvapení“, že je to báječná věc. Náš podnik bude zbudován na psychologickém podkladě.“

Mestek se chvíli kolísal, nikoliv snad nad principem nového zábavného podniku, ale nad tím, že chtěl jej zdokonalit.

„Nebylo by dobré,“ řekl po chvílce úvahy, „natřítí přitom každého rákoskou přes záda? To by bylo ještě větší překvapení.“

Proti tomu jsem byl rozhodně. Tím bychom se jenom zdržovali. Celá procedura musí jít náramně rychle. Člověk vejde do tmy a už je venku, nemaje času se vzpamatovat. V tom je právě to překvapení, kteréž jest opravdové. Podnik jest úplně reelní! Neslibujeme nikomu ničeho, co bychom mu nemohli poskytnout. Slibujeme překvapení a také své slovo dodržíme. Nikdo nám nesmí říct, že jsme podvodníci.

Náš reelní podnik těšil se obrovské pozornosti. Rozbili jsme svůj stan nejdříve v Benešově, kde byly všechny podmínky. Vojsko, zvědavé obecnstvo. Dal jsem natisknout plakáty, odpovídající nápisům na naší boudě:

!PIKANTNÍ!

!JEN PRO DOSPĚLÉ MUŽE!

!OBROVSKÉ PŘEKVAPENÍ!

!PO CELÝ ŽIVOT NEZAPOMENETE NA NÁŠ PODNIK!

!ŽÁDNÝ HUMBUK!

!ZA REELNOST SE RUČÍ!

Lidové vstupné dvacet haléřů, plakáty, záhada tajemného, pikantního překvapení pro dospělé muže přilákala obrovskou masu dospělých mužů, civilistů i vojáků, před naši boudou. V davu bylo vidět šestnáctileté výrostky, odhodlané odpovědět na mou otázku, kolik je jim let, že čtyřicet nebo padesát, jen aby se také tam dostali.

Začli jsme v šest hodin. První byl tlustý pán, který tu čekal již od pěti hodin, aby prošel bleskurychle naší boudou a ocitl se opět na čerstvém vzduchu na druhé straně.

Slyšel jsem, jak povídá k obecnstvu: „To je báječné, jděte se také podívat.“

Nezklamal jsem se v psychologii davu. Vyhození dělali obrovskou reklamu. Svalnatýma rukama Mestka prošlo během půldruhé hodiny několik set dospělých mužů. Někteří se dávali dokonce dvakrát i třikrát vyhodit a poznovu se vraceli do boudy a upadali do svalnatých rukou Mestka. Na všech tvářích bylo vidět radost, spokojenost. Pozoroval jsem, že mnozí přiváděli známé, přejíce jim z upřímného srdce „obrovského překvapení“.

Kam čert nemůže, strčí okresního hejtmana. Přišel po půl osmé. „Máte povolení?“ otázal se mne u vchodu. „Račte dovnitř,“ řekl jsem. Ve tmě boudy nastal mezi okresním hejtmanem a

Mestkem krátký zápas. Okresní hejtman, vědom své úřední důležitosti, bránil se zoufale před „obrovským překvapením“, ale nakonec vyletěl také zadním vchodem do jásajícího davu.

Potom přišlo četnictvo, zapečetilo nám boudu a odvedli nás k soudu pro urážku úřední osoby a zločin veřejného násilí.

„Jaktěživ nebudu zakládat reelní podnik,“ řekl ke mně Mestek, když jsme se uvelebili pohodlně na pryčně, „budu se živit ode dneška podvody.“

Reformní snahy pana barona Kleinhampla

Baron Kleinhampl byl muž velice chytrý, a když po své tetě zdědil zámek v Bytchovně, ve dne v noci přemýšlel, jak by své nové sídlo zrenovoval.

Předně uznal za vhodné, že velké, staré, obrovské duby v parku před zámek překážejí v rozhledu, a z toho důvodu si zavolał ředitele svého nového panství a dal mu rozkaz, aby někam tyto velikány přesadil.

Ředitel panství chodil utrápený po celý týden, a kdykoliv si vzpomněl na rozkaz pana barona, bylo mu velice nevolno. Jak si pan baron představuje, že se takové stromy dají přesadit?

Dal se ohlásit u pana barona a našel ho v knihovně, zabořeného do nějaké odborné knihy. Když mu vysvětlil po dlouhém obalování, že staleté duby se přesazovat nedají a že ani neví, jak by to šlo provést, usmál se pan baron a řekl řediteli, aby mu podal z knihovny tu velkou zelenou knihu.

„To jest kniha o zahradnictví, milý pane,“ pravil laskavě pan baron, „otevřte ji, kde je založena, a uvidíte, že to půjde, jest k tomu obrázek. Vidíte, jak jest to pěkně znázorněno. Čtete!“

Ředitel četl: „Jak přesazovat fuchsii. Fuchsie se vyjme z hrnku a prostě se se všemi kořeny přendá do jiného. Třeba přitom dát bedlivý pozor, aby nebyly kořeny poškozeny.“

„Tak vidíte, milý řediteli, jak je to lehká věc. Necháte duby vytáhnout ze země a převežete je na místa, která vám označím. Na označených místech budou vykopány velké jámy, tam duby strčíte a ono to půjde hravě. Mám velké plány, jak zreformovat své panství. Plány ty musíte provádět systematicky a neúnavně, jinak se vše zdrží.“

Ovšem, že na první pohled se nám bude zdát leccos obtížným, těžko proveditelným jako s těmi duby, ale máme zde odbornou literaturu všech oborů a k dispozici máte naučný slovník. Začněte s přesazováním toho nejstaršího dubu před samým zámek. Pozor hlavně na kořeny, každý kořen musí se opatrně ze země vydobýt. S dubem se musí počínat jako s fuchsii, přece

jste četl, že kořeny fuchsii nesmějí být poškozeny. A dub nebo fuchsie, to je jedno a totéž, dub jest také květina.“

Byl v proudu řeči a ředitel mu neodporoval.

„Chci mít všechny duby za zámkem u rybníka, nebo ještě lépe vysušíme rybník a místo ryb nasadíme tam duby. Kolem rybníka pak uděláme sedátka a tam budu odpočívat po svých starostech. Apropos, milý řediteli, kdy duby kvetou, to jest velice důležité, poněvadž kdyby měly poupata, tak je přesazovat nesmíme; v té knize stojí, že ani fuchsie se nesmí přesazovat, když začíná kvést. Myslím však, že teď na podzim je moje obava zbytečná, a jedna věc ještě mně dala hodně přemýšlení. Fuchsie se mají přesazovat v teplé místnosti, a to u dubu není možné. Jsou však též citelná chladna, a proto jsem to rozluštil velice prakticky. Budeme zahřívat půdu kolem dubů při přesazování a za tím účelem se postaví po vysušení rybníku malé cihlářské pece, ve kterých se bude ohřívat prst, která přijde do jam na kořeny. Přesazování dubů budiž prováděno ve dne, poněvadž ani fuchsie se nedoporučuje přesazovat v noci, aby neutrpěla zeleň jejich listů. Myslím také, že v době přesazování by dubům velice škodil déšť, a proto až se bude dub vyndávat ze země, musí dělníci, kdyby přšelo, vylézt s deštníky na dub, a tam na vrcholku sedět s roztaženými deštníky tak dlouho, pokud bude pršet a pokud práce nebude skončena. A ještě o jedné věci s vámi musím promluvit. Místo dubů nasadíme do prázdných jam palmy datlovníku. Bude to velice pěkné, až z nich sklídíme první úrodu, a v zájmu hospodářském bude mnohem výhodnější vůbec snad jen sázet datle. Přemýšlel jsem mnoho o tom a shledal, jak u nás třeba doopravdy hospodářství zreformovat. Proč u nás nikdo nesází datlovníky? Proto, poněvadž jsou líní. Datle se budou pak vyvážet z našeho panství do celého světa. Půda jest zde přece velice dobrá. Včera jsem byl v polích a byl jsem mile překvapen. Myslím si, jakou mám pěknou řepu, a šafář povídá: „Prosím, pane barone, to není řepa, to jsou brambory.“ Z toho je vidět, když si člověk splete brambor s řepou, jak zde musí být půda dobrá. Ale ty výhonky bramborů byly velice sešlé a polámané. Proto se příští rok musí dát ke každému bramborovému keři dlouhý kolík, na který se pak stvol přiváže, tak jako jsem to viděl na chmelnici nebo na vinici. Bude to také výhodnější, poněvadž brambory se poplají do výše a nezarostou do země, takže je nebude třeba vykopávat, nýbrž jen česat, což jest rychlejší a čistší práce a každého to přesvědčí o dokonalém racionálním hospodářství. Také musíme hledět šetřit s polnostmi. Pročpak, ke všem čertům, se na jeden lán sází pšenice, na druhý žito, na třetí oves, na čtvrtý ječmen. Vy to tedy šafáři zarazíte a uděláme to tak, že se zrna všech těch druhů smíchají dohromady a zasejí, takže bude jen jedno pole a na tom bude vždy jeden klas pšenice, ovsa, ječmene, a žita vedle sebe. Tím ušetříme místa, když se to naseje dohromady, a nebude se muset žít jeden den jen

oves, druhý den jen žito, třetí ječmen, čtvrtý den pšenice, a zároveň tím ušetříme času a v zimě, kdy lidi nemají co dělat na poli, budou vmlácené zrní přebírat a házet na čtyři různé hromady podle toho, jaký druh obilí to bude. Později učiníme ještě jiná opatření, zejména např. uděláme opatření proti krupobití, a obilí se bude pěstovat pod velkými kolnami nebo pod plachtami, také nasejeme kakao a kávu na straně jižní a budeme pěstovat jáhly a krupky. Hospodářství jest velice zanedbáno, ale doufám, že se našim společným úsilím brzy podaří je zvelebit. Pokud se týče drůbeže, musíme i tu odvážně učinit nějakou nápravu. Kuřata musíme pěstovat veliká, a proto musíme křížit husy se slepicemi a dávat bedlivý pozor, aby kohouti, když slepice vrhne kuřata, je nesežrali. Kanci to dělají se selaty. Vepři se velice válejí v blátě a jsou oškliví a tím trpí jejich maso. Proto musíte dát všechna prasata natřít lakem na železo a těch pár dní je sušit u kamen. Natřená prasata, která se jen proto válejí v blátě, poněvadž se jim nelíbí jejich světlá barva a chtějí být černými, přestanou se, když se jim vyjde takhle vstříc, válet a budou zase veselejší! Pro krávy musíte dát zřídit parní lázně, aby snášely víc mléka, poněvadž, když budou zdravější, také mléko bude chutnější. Tak, milý pane řediteli, musíme postupovat svědomitě a nyní se mějte hezky a přemýšlejte o tom, co jsem vám řekl.“ Pan ředitel se šel hned poté utopit.

Smutný osud vynálezce

Pan Háfner, organizovaný člen spolku vynálezců, učinil již několik vynálezů, které mu však nepřinesly kýžených výsledků.

Objevilo se, že mnohé jeho vynálezy jsou snad tak staré jako lidstvo samo. Například používání sýřidla ku výrobě tvarohu a trakař. Sýřidlo bylo sice v prášku a trakař byl zdokonalený trakař na pérách, s kolečkem opatřeným dráty a gumovou obručí.

Stejně nešťastný byl nápad pana Háfnera rozšířit rejstřík patentů o vynalezený jím žebřík, jehož příčky daly se odšroubovat, postranní žďěřiny byly skládací a celý žebřík vešel se do ručního kufříku, takže by každý mohl brát s sebou žebřík na cesty.

Patentování jakož i rozšiřování tohoto vynálezu bylo zakázáno z bezpečnostních důvodů, jakožto příruční pomůcka pro zloděje a lupiče.

Po tomto nezdaru vynášel pan Háfner kartáč na vlasy ze skleněných štětín, kteréž se vynálezci při prvním pokusu učesat se s ním vrazily do hlavy, takže v nemocnici museli nešťastného vynálezce, aby mu dostali štětiny z hlavy, skalpovat.

Od té doby působil pobyt v nemocnici na vynálezce tak, že se začal zajímat o hygienické problémy.

Zdokonaliv vývratné kleště na zuby, byl žalován pro zločin ublížení na těle, poněvadž dělá pokusy s kleštěmi na své posluchače, utrl j jí půl dásně.

Účinek jeho „pročišťujících koláčů“, které dal péci u jednoho pekaře a které předložil několika známým, stěžujícím si na špatné trávení, byl tak strašlivý, že městský fyzik dal zavřít všechny školy ve městě, domnívaje se, dle hlášených případů, že jde o zavlečenou asijskou cholera. Kromě toho byl ubohý vynálezce žalován pro pokus nedokončené vraždy, ale soudními lékaři naštěstí byl prohlášen za slabomyslného, což ho přivedlo na myšlenku vynalézt břišní pás proti vrozenému kretenismu, zděděnému idiotismu a náhlému zblbnutí, přivoděnému nezřízeným životem.

Tentokrát vzal celou věc do ruky s velkou energií a výborně promyslel ze stanoviska obchodní reklamy.

Znal se s mladým mužem, který psával reklamní články různým firmám, o margarínu a gumových podpatcích, o přístrojích na holení, polévkovém koření aj.

Zadal mu sepsání brožury o účincích a zázračných výsledcích svého břišního pásu proti zblbnutí.

„Zejména upozorňuji vás,“ řekl mladému muži, „že do brožury potřebuji nejméně dvě stě poděkovacích přípisů a dopisů.“

Mladý muž zaškrábal se rozpačitě za uchem a projevil pochybnost, zdali díkůvzdání, poděkovací dopisy, budou mít účinek bez podpisů a bez adresy.

Vynálezce se usmál nad takovou naivností mladého muže, píšícího reklamy. „To je přece docela jednoduché, to si vymyslíte. Napíšete třeba Josef Novotný, Vambeřice, Karel Mašek, Trutnov, přidáte k tomu titul, ten Novotný může být třeba obchodníkem a Mašek třeba řezníkem. Jste přece mladý člověk, nebude vám to tedy dělat obtíže, vymyslet si dvě stě podpisů, titulů a adres.“

Mladý muž šel pracovat, a aby si ulehčil práci, vyhledal seznam údů Svatojanského dědictví v Praze. Bral adresu za adresou, a byla to strašně zajímavá společnost, která posílala panu Háfnerovi poděkování za vyléčení zblbnutí pomocí patentovaného břišního křížového pasu Praga.

Po vytištění brožury objevily se v denních listech celostranové inzeráty pana Háfnera

ZBLBNUTÍ VYLÉČITELNO!

Používání našeho břišního křížového pásu Praga odstraňuje během jednoho měsíce poruchy mysli, povstale ze zděděného kretenismu, přivozené nezřízeným životem, a vyléčené stupidnosti (zblbnutí).

Pro spolky zvláštní výhody! Pište si o brožuru, obsahující tisíce a tisíce poděkovacích přípisů! Jste jedním z těch nešťastných lidí, jenž zblbl? Cítíte se přes den pomateným? Pak čtěte brožuru o účincích břišního křížového pásu Praga.

Břišní křížový pás Praga pomohl tisícům idiotů, zde i v cizině!

Zeptejte se těch vyléčených blbů!

Přečtěte si, co nám píše o zázračných účincích břišního křížového pásu Praga!

Z tisíců poděkovacích dopisů uvádíme:

Lacina František, farář na odpočinku v Mladé Boleslavi, praví: „Před pěti lety zblbl jsem z pití, trpěl jsem prudkými bolestmi v hlavě a nemohl jsem se postavit na nohy. Břišní pás Praga odstranil během čtrnácti dnů veškeré nesnáze.“

Bartoníček Jiří, statkář ve Slaném, sděluje: „Nezřízený život, který jsem vedl na vojně a ve kterém jsem později pokračoval doma, způsobil mi úplnou ztrátu paměti, takže jsem si často nemohl vzpomenout, jak se jmenuji a v kterém století žijeme. Používání vašeho břišního křížového pásu Praga způsobilo navrácení mých bývalých duševních schopností.“

Horáček Václav, rolník ve Slavonově, píše: „Byl jsem dědičně zatížen a narodil jsem se jako idiot. Do dokonání svého plnoletí lezl jsem po čtyřech a jedl z jednoho koryta s domácími zvířaty. Až po používání Vašeho znamenitého břišního křížového pásu Praga vyrážel jsem ze sebe nesouvislé skřeky. Používaje po měsíc Váš břišní pás Praga, který nazývám dobrodiním všeho lidstva, stal jsem se opět platným členem lidské společnosti. Ačkoliv od té doby, co se mi navrátil dobrý rozum, uplynuly toliko dva měsíce, naučil jsem se číst a psát a nyní připravuji se ke zkoušce do gymnázia.“

Viktor Fуска, okresní hejtman ve výslužbě v Topolné, píše: „Pro svou zvrhlost a zneužití úřední moci, prostopášný život, nemírné pití koňaku a absintu, byl jsem dán předčasně do výslužby. Má rodina již po delší dobu pozorovala na mně známky úplné pomatenosti. Stal jsem se dětinským a hrával jsem s dívkami o fazole i účastnil jsem se jiných dětských her, jako na zajíčka v jamce ap. Mé zblbnutí pokračovalo silně kupředu, přičemž jsem se neustále pokoušel věšet. Používáním Vašeho znamenitého břišního křížového pásu Praga jako by ze mne všechno spadlo. Stal jsem se úplně novým člověkem, laskavým otcem rodiny, a byl jsem přijat za písaře k bernímu úřadu.“

Mladý muž, jak vidět, dal si velice záležet na sestavení brožury.

Vynálezce břišního pásu, pana Háfnera, žalovalo 4618 údů Dědictví svatojanského, jejichž adresy si mladý snaživý muž vypůjčil ze seznamu, vydaného nákladem Dědictví svatého Jana Nepomuckého.

Pan Háfner navštívil mladého muže, omráčil ho kladivem a vyhodil ho oknem z třetího poschodí na ulici. Potom odebral se na nejbližší policejní strážnici a řekl s podivným úsměvem přítomnému inspektorovi: „Prosím o povolení patentu na můj nový vynález Kladivo a okno.“

Tři muži se žralokem

Strávili jsme bouřlivě celou noc, o čemž nemůže být pochybnosti, když celá společnost sestávala z redaktora časopisu Svět zvířat, krotitele hadů a majitele blešího cirkusu Mesteka a majitele kolotoče, americké houpačky a střelnice Švestky. Všichni jsme byli lidé dosti pochybné existence, a kdybychom byli měli navštívenky, každý z nás byl by si musil dáti natisknout, neměl-li být považován za podvodníka, ku svému titulu slůvko „bývalý“. Tedy: bývalý redaktor Světa zvířat, bývalý krotitel hadů, bývalý majitel kolotoče atd. Potloukají-li se po světě exkrálové a excísařové, proč by nemohl někde existovat exmajitel blešího cirkusu.

K ránu, když jsme surově vyhnali z jedné kavárny skupinu nevinných studentů, dostavilo se uklidnění, či spíše reakce. Přestala se nám líbit i harmonika i citera i vřeštění opilé dámské kapely i rvačky v lokálech i zakročení policejních strážníků.

Řekli jsme si, že půjdeme na procházku po Praze. Když jsme došli do Dlouhé třídy, počalo nás zajímat, že u jednoho obchodu, kde tenkrát prodávali mořské ryby, snaží se personál pověsit do výkladní skříně nějaký předmět, vyplňující seshora dolů celou výkladní skřín, nějaké zvíře, podobající se rybě. Krotitel hadů Mestek domníval se, že je to tuleň, majitel kolotoče a americké houpačky Švestka říkal, že je to mořská panna, a já, bývalý redaktor Světa zvířat, šel jsem se optat opatrně do krámu, co je to za rybu.

„Je to mladý žralok,“ byla odpověď, „to není ryba, ono to rodí živá mlád'ata: „Ale ono to je chcíplé, prosím,“ poznamenal jsem, abych něco řekl.

„Co vás to napadá,“ urazil se prodavač mořských ryb, „toto mládě žraloka bylo usmrceno harpunou. Nechcíplo, rozumíte. Je uměle zmrzlé.“

„Co stojí jeden kilogram?“

„My žraloky na kila neprodáváme. To je reklamní exemplář. Na noc přijde vždy do ledu. Jestli chcete mořskou rybu k smažení, můžeme vám doporučit mořský jazyk, kambalu, čerstvou tresku i s návodem, jak upravovat mořské ryby.“

Koupil jsem půl kilogramu kambaly a vrátil se k svým nevyspalým společníkům.

„Šestnáctiměsíční žralok,“ řekl jsem, „chycen na ostrově Helgolandu. Usmrcen výstřelem z dělové lodice, když potopil ponorku, která ho chtěla vyhodit torpédem do povětří. Reklamní exemplář. Na noc přijde vždy do ledu.“

Bývalý krotitel hadů a majitel blešího cirkusu Mestek se zamyslíl.

„Pojďte ku Zlaté lodi,“ vyzval nás, „myslím, že s tím žralokem se dá něco dělat“

U Zlaté lodi nás s mým balíčkem mořské ryby kambaly nechtěli pustit do výčepu. Rozdělili jsme tedy kambalu poctivě mezi dva řeznické psy, kteří, očenichavše kambalu, ani se jí nedotekli a počali na nás vztekle dorážet a vrčet.

Mohli jsme však jít do výčepu U zlaté lodi, kde jsme si poručili koňak a čekali, co řekne Mestek.

„Před léty,“ řekl Mestek po dlouhé chvíli, „měl jsem skleněnou bednu. V té bedně jsem měl užovku, kterou jsem představoval jako mládě krajty tygrovitě spárené s hroznýšem. Dal jsem udělat plakáty a vozil jsem ji po celé Moravě a vydělal na ní pět set zlatých. Jestli koupíme skutečného žraloka, tak jsme za čtrnáct dní milionáři.“

Sestrčili jsme hlavy dohromady a hostinský se velmi nedůvěřivě na nás díval, když zaslechl úryvkovité, tiché: „Bedna – víš reklama – žralok – pěkné přednášky to bude zlodějna.“

Uznali jsme jednohlasně, že Mestek to s majitelem žraloka dovede nejlépe vyřídit.

Mestek ihned odešel a vrátil se asi za hodinu se slovy: „Žralok už je náš i s bednou. Za chvíli zde bude. Stojí s bednou sedmdesát zlatých.“

Od toho okamžiku začalo naše putování se žralokem, na které mám ještě po létech nejkrásnější a nejpříjemnější vzpomínky.

Usnesli jsme se jezdit se žralokem jedinečně po malých městech, kde lidé nejsou otrlí návštěvami biografů, kde neviděli nic senzačního a kde přijmou našeho žraloka s čistým, nezkaženým srdcem. Kde náš žralok bude k nim mluvit hudbou neznáma, hrůzy a děsu, kde vzbudí upřímný zájem.

Prvním tím místem byly Strakonice. Přivezli jsme žraloka přímo do Besedy. Zatímco jsem šel objednat do tiskárny plakáty, Mestek promluvil s majitelem restaurace Besedy. Slíbil mu ohromnou návštěvu a vyzval ho, aby se šel podívat na žraloka, který ležel ve své dlouhé rakvi na dvoře.

Když majitel restaurace Besedy uviděl tu nestvůru, odložil na příští den projektovanou taneční zábavu a propůjčil nám sál úplně bezplatně.

V tu dobu sestavil jsem v tiskárně tento plakát:

POSTRACH SEVERNÍCH MOŘÍ! TRAGÉDIE MOŘSKÝCH HLUBIN!

Ctěnému obyvatelstvu města Strakonice uchystali jsme vzácnou podívanou na žraloka, chyceného na ostrově Helgolandu. Žralok ten po ukrutném zápase byl usmrčen výstřelem z dělové lodice, když potopil ponorku, která ho chtěla vyhodit torpédem do povětří. Řádil po celé dva měsíce v severních mořích, jsa postrachem rybářských lodic i vystěhovaleckých parníků. V jeho žaludku nalezena mrtvola kapitána Trastona, lodivoda Jeho královského Veličenstva dánského! Uveřejňujeme seznam posledních obětí, pohlčených mořskou příšerou:

Jan a Marie, děti chudého rybáře ze Strahlsundu

Wiliam Borus, student teologie ze Šlesviku

Vladimír Novotný, český vystěhovec z Berouna

Jim Demlop, vrchní námořní kontrolor Velké Británie, rytíř řádu sv. Julie, poslanec za Londýn

Kapistrán Matheus, kanovník a biskup navarský a palermský, papežský vikář

Jediný den zítra 15. května k vidění v Besedě od 2. hod. do 7. hod. večerní.

Vstupné 30 kr. Školní dítky v průvodu rodičů platí POLOVIC!

Celkem vzato, my tři doplňovali jsme se navzájem. Každý z nás byl v tomto vážném okamžiku na svém místě. Bývalý majitel kolotoče, americká houpačka a střelnice uměl takový plakát nalepit i na vrata kostela tak milým a přívětivým způsobem, že nemohl urazit nikoho z věřících a že mu dokonce kostelník pomáhal. Mestek obrátil se mezitím na místní školní radu a prohlásil, že chudým pilným školákům, naznačeným pány učiteli, vstup na žraloka je zadarmo.

V té době jsem byl již na radnici osobně pozvat starostu města.

Byl to pravý jihočeský typ demokrata. Tiskl mně silně ruku a říkal: „Žralok? Výborně! Mám velice rád žraloky. Nekouše? Mrtev? Podívejme se na tu potvoru. Přijdu s celým obecním zastupitelstvem.

Horší to bylo s nahluchlým farářem. Dlouho to trvalo, než jsem mu vysvětlil, že nejsme žádná kočující společnost, proti kterým byl zaujat. Když konečně jsem ho přesvědčil, že se jedná o

žraloka, počal mluvit něco o velrybě, která spolkla proroka Jonáše. Měl patrně úbytě mozku a držel se houževnatě vybavené představy, poněvadž zavolal na kaplana a řekl k němu: „Milý Františku, jděte za tímhle pánem, on vám ukáže nějakou velrybu.“ Přitom se mu právě tak rozklepala bradička jako u těch Raisových dobráků farářů.

Kaplan se mě držel jako klíště a trvalo to až na náměstí, než jsem mu vysvětlil, že jde tu o žraloka. Kaplan mluvil něco o záhadách přírody při styku s lidmi, z čehož vzniká nedůvěra v Prozřetelnost boží, a také se šťastně se mnou rozloučil.

Navštívil jsem též četnickou stanici. Velitel byl pokrokový člověk, plácal mě přes rameno a říkal: „Takhle kde co ukrást, vy vožungrí, komedianti, cikáni!“ Když jsem mu řekl, že jde o žraloka, s pravou četnickou chvástavostí poznamenal, že takových žraloků viděl už několik tisíc, a jestli to nebude žralok, že nás dá všechny zavřít.

Nějaký profesor na penzi, trávící zbytky života ve Strakonících, pozval mne na oběd a po celém oběd rozvínoval teorii, že věda dogmata nepřipouští, poněvadž jest si vědoma relativnosti svého poznání. Celkem však nelitoval jsem toho, že jsem se s tím starým pánem seznámil. Měl naučný slovník, z kterého jsem si udělal výpisky, týkající se žraloka, k mé přednášce před obecnstvem.

Ve dvě hodiny bylo tolik lidí v sále Besedy, že by jablko nepropadlo. Na pódiu byla bedna se žralokem.

Lidi chodili k pódiu tak, jako když se líbají ostatky svatých. Napřed měl jsem poutavou přednášku o mořských obludách. Vybírali jsme dobrovolné příspěvky na vycpání nešťastného žraloka.

Ve tři hodiny přišly školní dítky s celým učitelským sborem. Pamatuji se na malou holčičku, která se bála, brečela a kterou násilím učitelka přivlékla ke žralokovi.

Obecní zastupitelstvo přišlo ve čtyry hodiny. Starosta města dal pětikorunu a nechtěl vzít nazpátek.

Byly to šťastné doby. Peněz jsme měli habaděj. Mestek udělal si u mrtvolý žraloka známost s nějakou vdovou a zůstal u ní přes noc.

Já spal u starosty města a Švestka na četnické stanici, poněvadž se v jedné hospodě popral s nějakým poklasným ze Skočic, který hrubě urazil našeho žraloka tvrzením, že to vůbec žádný žralok není, že prý je to delfín, a on že to musí vědět, poněvadž sloužil u maríny.

Když jsme se ráno opět všichni sešli v Besedě, přivítal nás ještě včera večer tak k nám přívětivý majitel restaurace velice hrubě.

Náš žralok prý smrdí. Žena nemohla prý celou noc spát, ráno prý musili poslat pro lékaře. Všem je špatně, i podomkovi, který od božího rána pije rum. Máme si hned tu potvoru vzít ze sálu a víckrát se s ní v Besedě neukázat, nebo že nám, komediantům, přerazí všechny nohy.

Byl úplně v právu. Se žralokem se přes noc stala osudná změna a rozklad jeho tělesných pozůstatků pokračoval velice rychle.

Navrhl jsem, abychom žraloka balzamovali, kterýž návrh byl přijat. Tak jsme koupili pět lahví kolínské vody a ještě nějakou voňavku, tuším pačuli, a vykoupali jsme v tom našeho žraloka, i také jsme mu toho mnoho nalili dovnitř.

Potom jsme žraloka naložili na vůz a jeli do Vodňan. Ze sokolovny nás s ním vyhodili, ačkoliv sál sokolovny se nám velice zamlouval svou prostorností.

Přijali nás v Národním domě, když na žraloka praskly čtyry nové láhve kolínské vody.

A potom to šlo velice rychle. Plakáty, agitace, mnoho obecnstva. Žralok vydával tak ukrutný zápach, že v sále všechno omdlávalo. My tři jsme také sotva stáli na nohou, poněvadž jsme od rána pili koňak, abychom to přečkali a vydrželi.

Nepamatuji se, kdo nás vlastně zatkl, ale v noci jsem se probudil ve vodňanské šatlavě. Napravo spal Mestek, nalevo Švestka.

Ráno potom nás pokutovali pro nějaký delikt proti ochraně zdraví nebo pro něco podobného. Nebyli jsme ani na pohřbu našemu žralokovi. Byl pochován na útraty obce Vodňan. Zahrabali nás postrach severních moří jako chciplou kočku. Neznám ani místo, kde leží. Na jeho hrobě není ani prostý kříž, ačkoliv podle našeho plakátu prošel jeho žaludkem papežský vikář, kanovník a biskup navarský i palermský, Kapistrán Matheus.

Spi sladce, můj žraloku!

Vynález pana respicienta v. v.

Humoreska.

Ačkoliv se o panu Pavlouskovi, respicientu finanční strážce ve výslužbě, mluvilo všelijak, přece měl on zdravý rozum jako kdokoliv jiný v městečku, který nebláznil. Patřil mezi těch 1260 obyvatelů, jichž rozum byl tak jasný a čistý jako obecní pokladna, když zavedli do městečka vodovod.

A přece o něm rozšiřovaly se divné zprávy celé ty tři roky, kdy dlel zde na penzi. Ty zprávy o jeho zvláštní činnosti byly tak zvláštní, že narodit se o několik set let dříve, kdy městečko

mělo ještě právo hrdelní a skutečný „šibeniční vrch“, byl by upálen, čtvrcen, koňmi roztrhán či jinak libě usmrčen jako čarodějník spiklý s nečistými silami á la Belzebub a podobně.

V nynější pokročilé době neříkalo se o něm, že by byl čarodějem, černokněžníkem, mluvilo se o něm jako o vynálezci.

A význam toho podstatného jména kryl se úplně s podstatným jménem blázen.

A přece nebylo žádnou utopií, na čem pracoval respicent v. v. On nevynalézal ani létací stroj, ani nepřemýšlel, jak lze spojit matku Zemi s cizími planetami, ani nepracoval na novém chemickém objevu, neboť pan Pavloušek dávno již nevěděl z lučby, že voda má značku H₂O, z astronomie byl přesvědčen jedině o tom, co viděl a pozoroval od dávných dob, kdy ještě chodil po pivovarech, že se totiž Země točí, a pokud se týče létacího stroje, považoval to za utopii, dokládaje, že nejlepším létacím strojem je člověk. Když spí, zdá se mu, že lítá, a jinak v životě může letět z úřadu, z hospody a podobně.

A přece věc, na které pracoval po celé tři roky, měla nesmírnou důležitost pro lidstvo všech zemí, kde pěstuje se tabák a kde lidé ten tabák kouří.

Pan Pavloušek vynalézal novou dýmku... Měl to být vynález, kterým by rázem bylo odpomoženo všem nedostatkům, které mají dýmky.

Pomyslete si, že někdo čte noviny a zapálí si dýmku. Dobře! Čte zajímavé věci. Kupříkladu, že nedostaneme jen druhou universitu, ale že dostaneme najednou tři, že je vydán plukovní rozkaz, aby se vojínům nespíhalo jinak než v jejich rodném jazyku, – a najednou mu dýmka přestane hořet. Čtenář musí odložit ty zajímavé zprávy a rozmrzele znovu si zapálit. A nehoří zas, není nacpáno. Musí nacpat znova, a než si nacpe a zapálí, popel vyklepe, dávno již přejde mu chuť číst noviny.

A s tím vyklepáváním popele co je mrzutostí, nejvíc ovšem zkouší ženatí mužové. A co je s nacpáváním starostí! Tabák se trousí. Napřed nacpat málo, slabě, pak víc a přitlačit. A což to zapalování?

A to vše odpadne vynálezem respicenta v. v. Nová dýmka bude se sama nacpávat, zapalovat a sama vyklepávat. Ale tohle nemohl nikdo v městečku uvěřit, když kdysi zavedl na to řeč.

„Nevěříte tomu, pane berní?“

„Nevěřím, pane respicente!“

„A což Edison, pane berní?“

„Edison je chlapík, pane respicente.“

„Nu a vidíte, také se mu napřed smáli, pane berní.“

V jeho bytu u pekaře Křištofa byla věc, která poutala všeobecnou pozornost posluhovačky. Byla to skříňka, pokrytá sametem, stojící na zemi. Mohla to být zvláštní židle, mohlo to být

nízké umývadlo, mohl to být turecký kávový stolek, perský stoleček na hraní šachu, a nebylo to ani jedno, ani druhé, ani třetí, ani čtvrté, byla to dýmka pana Pavlouška.

Ta skříňka obsahovala na pravé straně různé knoflíky, zasazené do dřeva. A uvnitř byl tak obdivuhodný mechanismus, že někdy sám vynálezce ztrácel hlavu, když otevřel svrchní část skříňky a podíval se dovnitř na ty různé přihrádky, které obsahovaly: nádobku porcelánovou, kam padá mechanismem tabák z druhé přihrádky, stlačovaný jakousi cívkou, přihrádku se sirkami, které se zapálí samočinně mechanismem pérovým a zapálí tabák v nádobce porcelánové, z které vede ven skříňkou točitý troubel z kovových šupinek jako u turecké vodní dýmky „nargilé“. Skříňka byla na kolečkách. Zařízení velmi důmyslné. Člověk dá si troubel točitý do úst, přitáhne k pohovce skříňku, stiskne knoflík první, dýmka se nacpe, stiskne druhý, dýmka se zapálí, a když chce dýmku vyklepat, stiskne třetí, dýmka se převrátí, pérové zařízení popel vybere do dolejší schránky a močka odteče do skleněné nádoby.

Tři roky pracoval na tom pan Pavloušek, jen ještě něco opravit, maličkost – a byl by respicient v. v. překvapil celý svět dýmku, která se sama vyklepává, nacpává a zapaluje a přitom je to úhledný kousek nábytku.

Jednoho dne, když pan Pavloušek odpůldne z dálky prohlížel a díval se na svůj vynález, zaklepáno bylo na dveře a do pokoje vstoupil mladý muž, který se prudce vrhl respicientovi v. v. do náručí.

„To je překvapení, Pepičku,“ divil se pan Pavloušek objímaje ho.

„Už jsem chtěl kolikrát tebe navštívit, strýčku, až konečně šťastná náhoda mne sem přivedla. Cestuji nyní o prázdninách a vracím se domů na Moravu ze Šumavy. Nemám už ani krejcaru, a proto budeš tak laskav, půjčíš mně pětku. Také mám hlad a žízeň. Jsem rád, že jsem tě našel.“

„To se rozumí, Pepičku, že ti dám na cestu, počkej jen chvíli, já dojdu ke Koruně, aby sem poslali něco k jídlu a nějakou láhev piva.“

Pan respicient vyběhl ven, bruče si: „A jak ten Pepa vyrostl a jak si hned vypůjčuje...“

Synovec osaměl a prohlížel si byt. Jeho pozornost upoutal vynález strýčkův, ta podivná skříňka na kolečkách, pokrytá sametem.

„No, pohodlně se na tom asi neseď,“ řekl, sedaje si na strýčkův vynález.

Sotva se posadil, ozval se strašný praskot a ubohý synovec propadal se do skříňky a nakonec ležel mezi troskami dříví, porcelánů, drátů, plechů a kousků sametu, právě když pan respicient otvíral dveře volaje: „Mají tam...“

Co měli ještě k obědu u Koruny, nedozvěděl se nešťastný synovec nikdy, zato však rychle městečkem rozletěla se zpráva, že pan respicient se zbláznil.

Přišel ke Koruně, objednal vepřovou pečení a dvě láhve piva, právě, že přišel k němu synovec. Pak za chvíli přiběhl ke Koruně znovu a řekl, že ten jeho synovec už nepotřebuje ani vepřové pečeně, ani těch dvou láhví piva. A na otázku proč, pravil prý hrozným, strašlivým hlasem: „Poněvadž jsem ho darebáka okamžitě vyhnal z domu...“

A nešťastný synovec vrací se domů bez peněz, chodí po farách a učitelích, prose za nocleh a vykládaje při večeři, že má strýčka, který má takový divný stoleček, který když si člověk naň sedne, stoleček pod ním praskne a strýček pak toho člověka hned ale vyhodí ze dveří a za ním křičí: „Vždyť jsi se posadil, lotře, na mou dýmku.“

A tak, kudy jde, šíří se podivným způsobem zpráva o vynálezu pana Pavlouška, respicienta ve výslužbě, – který má přesto zdravý rozum jako všech 1260 obyvatelů onoho městečka.

Veselá Praha – listopad 1906.

Zvony pana Hejhuly

Snad vás někdy navštívil pan Hejhula a vy jste mu řekli, že bohužel nemůžete ho poctit žádnou objednávkou následkem nedostatku místa, neboť Hejhula prodával kostelní zvony. Také je možné, že ho někde odbyli hůř, kde se totiž domnívali, že je má pan Hejhula za blázny. Jinde opět, bylo to v jedné ateistické redakci, počali mu vyvracet jeho kostelní zvony, posadili si ho na židli a dlouho s ním debatovali. Nakonec mu nabídli spoustu různých brožur a místo kolportéra.

„Děkuji vám, pánové,“ řekl tehdy pan Hejhula, „byl jsem již v opačném táboře a nestálo to za mnoho.“

Mluvil pouhou pravdu, neboť než se vrhl na kostelní zvony, byl sluhou v jedné Biblické společnosti anglikánské a rozprodával jim pod rukou sklad.

Trpce si tenkrát stěžoval, že nikdo v Praze nechce si koupit Nový zákon v mongolském jazyku. Když pak hostinský, kam chodil do výčepu, nechtěl mu dát za katechism anglikánské církve v japonštině psaný ani půl litru piva, seznal, že by se nedostal daleko ve službách Biblické společnosti. Marně mu přidával k tomu ještě knížku, tištěnou podivnými značkami, o které tvrdil, že je to Mravouka pro Samojedy. Hostinský se nedal zviklat a pan Hejhula už se nevrátil do Biblické společnosti.

Poslali k němu svého kazatele, smutného pána v ošumělém haveloku, který hodinu řečnil u jeho postele o spasení, povinnosti, mravnosti.

Pan Hejhula na posteli vzlykal, že už je to všechno marné, že zahyne ve hříchu a že potřebuje deset korun. Smluvil to konečně s kazatelem společnosti na 7 K 50 h.

„Tahal jsem se s ním o to přes půl hodiny,“ vypravoval o tom pan Hejhula, „nabídl mně napřed za polepšení dvě koruny. Pak se dal do pláče nade mnou a přidával mně čtyři koruny. Pak mě chtěl proklít a já hned vylezl z deseti na patnáct korun. Konečně jsme to polepšení udělali za 7 K 50 h, ale to jsme byli už tenkrát oba tak zmořeni, že se z nás pot jen lil. Vícekrát jsem ho neviděl.“ Když tedy pan Hejhula zúčtoval s Biblickou společností, objevil se zčistajasna s kostelními zvony. Zemřel mu totiž tchán, zvonař, a pan Hejhula zdědil dva kostelní zvony. Dal je do kůlny k příteli uhlíři a chodil je nabízet. A proto byl dopraven na pozorovací kliniku. Jednou zlehka zaklepal na dveře známého psychiatra. „Dovolím si, vašnosti, nabídnouti vám ke koupi kostelní zvon. Jest to krásná práce. Nacházím se právě v peněžní tísní, takže cena nebude příliš vysoká. Kdyby vašnosta ráčil mne navštívit, byl bych jistě velmi povděčen, neboť prohlédl by si jistě zvon a shledal, že jest to pěkný kus.

Mohu, vašnostovi, posloužit dvěma zvony. Jeden jest metr vysoký a má tři čtvrtě metru v průměru, druhý jest menší, asi 60 cm vysoký a průměr 30 cm. Jest to takzvaný umíráček.“

Psychiatr podíval se na pana Hejhulu a vlídně ho vybídl, aby si sedl. Byl to úplně nový případ. Něco podobného se mu dosud v jeho praxi nevyskytlo.

Nabídl mu doutník a otázal se: „A kde máte ty vaše zvony?“

„U jednoho uhlíře v Karlíně.“

Kostelní zvony u uhlíře, pomyslně si pan profesor, to je opravdu těžký případ stihomamu.

„Nu a neslyšíte je někdy zvonit?“ rozšafně pátral dál. „To prosím ne, vašnosti, ono je to totiž tak, že leží na zemi v kůlně na mouru. Kdyby případně vašnosta sám věděl o někom, kdo by si chtěl koupit některý z nich, byl bych mu opravdu povděčen.“

Mluvil s tak přesvědčivým přízvukem, že psychiatr si pomyslně: Typický případ paranoika.

„Víte co,“ řekl, „počkejte chvíli, já zatelefonuji pro jednoho známého, ten už dlouho stůně na kostelní zvon.“

Za půl hodiny objevili se před Hejhulou dva muži v uniformě zemských zřízenců.

„Pojďte, pane,“ řekli k panu Hejhulovi, vlídně se ho chopivše pod pažďí, „hezky pojedete s námi do jednoho zámku a tam ty vaše zvony odkoupíme.“

„Něco mně na tom bylo nápadné,“ vypravoval později pan Hejhula, „že to totiž vypadalo, jako kdyby mne do toho vozu házeli. Jinak však to všechno bylo tak rychlé, že jsem se nad tím nepozastavil. Ten jeden muž si sedl ke mně a mluvil mnoho o kostelních zvonech a najednou se otáže: „Prosím vás, proč vy neříkáte: Bim, bam, bim, bam?“

Podíval jsem se na něho a on řekl: „Mne se nemusíte bát, prosím vás, jen si odlejte, to vás upokojí, a říkejte si: Bim, bam, bim, bam.“ Neustal mne prosit, až jsem si pomyslíl: Prokristapána, ten člověk se zbláznil. „Neblázněte,“ vykřikl jsem.

„Žádný rámus,“ zařval na mne, „nebo půjdete do izolace.“ Už je tomu tak, myslel jsem si, ten člověk se doopravdy zbláznil. To mě pan doktor doporučil k divnému panstvu.“

S tou izolací to byla pravda. Neboť když pan Hejhula seznal, že ho odvezli do blázince a že ho strkají na koridor, počal spílat a urážlivě se chovat. Křičel, že jim dokáže, že má dva kostelní zvony, jeden větší a jeden umíráček. Lékař, který měl službu, poklepal mu přívětivě na záda a řekl: „My vám věříme, že máte kostelní zvony, ale takhle je od vás nemůžeme koupit, musíte se převléknout a vykoupat. Svléčete se dobrovolně, nebo vám mají tito lidé pomoci?“

Přítom ukázal na několik svalnatých opatrovníků, stojících melancholicky u vchodu.

Poněvadž to dobrovolně nešlo, vrhli se na něho s takovou obratností, že za chvíli seděl ve vaně s teplou vodou a dal se dobrácky mýti. Pak ho osušili a oblékli do plátěnek a kazajky. Na hlavu mu dali čepici, jako nosí trestanci, a současně se ho velmi vlídně otázel lékař:

„Je vám už lépe, neslyšíte zvonit zvony?“

Přiblížil se k němu s kapesní elektrickou svítilnou a pustil mu zář reflektoru do očí. Pan Hejhula byl zvyklý na leccos, ale tohle ho počalo znovu dopalovat. Vyrázil lékaři svítilnu z ruky a počal křičet, jestli se mu nechce podívat také do zadnice.

Tak se dostal do izolace. Dali ho do nějaké postele se sítí nahoře i po stranách a všoupli s ním do prázdné menší místnosti a zamkli za ním dveře.

Pan Hejhula osaměl. Zprvu křičel:

„Vrahové, já vám ukážu!“ Pak hulákal: „Nedělejte hlouposti a pusťte mne ven!“ a usnul z toho všeho.

Ráno si rozmyslíl, že každá přenáhlenost škodí, a když pro něho přišli, aby ho odvedli k lékařům za účelem sepsání chorobopisu, byl klidný a s úsměvem dával opatrovníkům dobré jitro.

„Je to pouhý omyl,“ říkal jim vesele, „až to budu vyprávět u Červené sedmy, tak všichni prasknou smíchy.“

V chorobopise pana Hejhuly také stojí, že byl toho rána nápadně veselý.

Předstoupil tedy před celou komisi. Když vyznal se ze svého nacionále, počal na vybídnutí staršího lékaře vykládat o svých kostelních zvonech. V jeho chorobopise stojí:

„Se známkou duševní deprese vykládá ošetřovanec s jistým nepřírozeným chvatem, že by rád prodal dva kostelní zvony, které má u jednoho uhlíře v Karlíně. Jeho zmatení představ

dostupuje vrcholu, když vykládá, že kostelní zvony leží v mouru a že je na nich plachta. Stále se usmívá a mluví o svém nedostatku a o jejich láci. Tep zrychlený, na pravé ruce zhmožděnina, když zápasil s dozorcí. Zřítelnice zvětšené. Otec a matka nebyli chováni v ústavě. Jediná sestra zemřela na neštovice.“

Pan Hejhula pobyl v ústavě týden. Byl v dobré náladě a prosil pana doktora, aby mu dali potvrzení, že si správa ústavu koupí oba zvony.

„To víte, že si koupí,“ říkal mu lékař.

„Tak mně napište objednávku,“ s úsměvem pronásledoval ho pan Hejhula. „Napišeme, jen buďte klidni.“

Jednou šel na inspekci ředitel blázince a uviděl pana Hejhulu, sedícího u okna.

„To je ten s kostelními zvony,“ pošeptal lékař panu řediteli.

Pan Hejhula popošel k němu a vyjádřil svou prosbu, kdyby správa blázince od něho ty kostelní zvony odkoupila a dodala mu objednávací list.

Pan ředitel byl tenkrát v dobré náladě.

„Tak vám jej vyhotovíme, pan doktor vám ho přinese, jen buďte klidní“

Druhého dne lékař přinesl panu Hejhulovi objednávací list, kterým zakupuje správa blázince od něho oba zvony, větší i umíráček, za tři tisíce korun. Dole bylo razítko ústavu.

Pan Hejhula schoval list do kapsy a více se o kostelních zvonech nezmiňoval.

Po měsíci byl propuštěn. V chorobopise jeho stojí: „13. září polepšený propuštěn.“

Jaké bylo však překvapení správy blázince, když jednoho dne složil jim speditér na dvoře dva zvony. Jeden větší a jeden umíráček.

Zvony byly skutečně na světě a bylo po paranoi pana Hejhuly. Ke všemu to byla řádná objednávka správy blázince.

Když peníze za zvony dlouho nepřicházely, pan Hejhula celý obnos zažaloval, maje objednávací list dokladem. Mezitím však přišla správní komise, a tak se dostal pan Hejhula do blázince podruhé, neboť trpí fixní ideou, že musí od ní dostat peníze za své zvony.

FIGURY A FIGURKY Z CIZÍCH KRAJŮ

Běh života

Americká humoreska.

Slečna Mary pravila panu Wilsonovi:

„Milý Wilsoně, třeba být k sobě upřímnými, neboť považme, že zítra budeme již manžely. Každý z nás má nějaké chyby. Nuže, vypravujme si celý náš život.“

„Já mám začít, není-liž pravda?“ tázal se pan Wilson.

„Začni,“ děla miss Mary, „ale nevynechávej nic.“

„Dobrá,“ řekl pan Wilson, pohodlně jsa natažen a zapaluje si doutník, „narodil jsem se v Meries v Kanadě. Můj otec byl dobrý člověk a silný, milá Mary. Proháněl po kraji medvědy. Zkrátka dobrák. Tak jsme spokojeně žili pět let. Ačkoliv jsem byl teprve pět let stár, pamatuji se, že mého otce tenkrát zavřeli na 10 let do vězení. Otec nám vydělával peníze, jak mohl. Od Meries až dolů k jezerům nebylo bohatšího člověka, který dodnes nevzpomíná na bandu tatíka Wilsona. Přepadáváním bohatých farmářů nám vydělal dost peněz. Pamatuji se, že mně jako čtyřletému hošíku daroval nejkrásnější dárek k jmeninám, vzav mne, abych se podíval, jak přepadnou kupce u jezera. „Za rok tě zas vezmu s sebou,“ sliboval mně, ale bohužel, jeho i mé přání se nesplnilo, neboť dostal 10 let, jak jsem již řekl.

Ale i v té době se osvědčil chladnokrevný, neboť po prohlášení rozsudku řekl:

„Pánové, děkuji jménem svých dětí. Denně jsem utrácel průměrně dva dolary. Rok má 365 dní, utratil bych tedy za rok 730 dolarů. A za deset let 7.300 dolarů. Děkuji, pánové, ještě jednou jménem svých dětí za těch 7.300 dolarů. Hurá!“

Hospodářství pak vedla má matka. Usmyslila si, že nebudeme žít na venkově, ale že se přestěhujeme dolů do města. Bylo však spojeno s obtíží prodat statek, neboť matka chtěla velkou částku peněz, mnohem vyšší nežli bylo možné dostat. Dala tedy jednoduše statek pojistit. Zásoby jsme tajně prodali. Mně bylo právě šest let v té době, kdy mne matka zavolala a pravila mně: „Milý hochu, tvůj otec, myslím, bude mít z tebe velkou radost, neboť i svém mládí jevíš tolik chytrosti. Víš co, chtěl bys vidět velký oheň? Víš, takový oheň, jako kdyby hořel náš dům a všechno?“

„Zajisté, že bych si přál vidět něco podobného,“ pravil jsem.

Má matka pak pokračovala: „Přál sis mít krabičku zápalek, zde máš pět krabiček, a když ti to dělá radost, jdi ke kolně, zapal tam kus slámy, ale říci nesmíš nic, sic by tě tatínek, až se vrátí z vězení, zabil, víš, zastřelil, jako Thoryho, černocho.“

Zapálil jsem celou farmu. Vydělali jsme tenkrát přes 60.000 dolarů. Za odměnu mně matka koupila bibli, skvostně v kůži vázanou, jeden čtvereční centimetr kůže stál 1 dolar 25 centů. Byla to prý kůže z náčelníka kmene Siouxů. Později však jsme shledali, že náčelník je živ a že obchodník s biblemi nás podvedl. Moje matka totiž po našem přestěhování do New Yorku nezaložila ruce v klín. Tato podnikavá žena si umínila, že se stane majitelkou velkého cirku, kde budou vystupovat i praví Indiáni. Dala tudíž do západních časopisů inzeráty, že se přijmou k produkcím rudoši slušného zevnějšku a dobrých hlasů. A tak se stalo, že se jich přihlásilo asi třicet. A mezi nimi náčelník Siouxů jménem Godadlasko čili Zvoneček, právě ten, jehož kůží nás podvedl obchodník s biblemi.

Byla to velká náhoda, a má matka si toho rudocha zamilovala. A tak jsem v osmi letech měl nové bratříčky, roztomilé Siouxkanad'any, s pletí trochu bronzovou, dvojčátka.

Nemohla je kojit, poněvadž Godadlasko si nepřál, aby byli kojeni mlékem Francouzky, má matka byla, jak známo, z Kanady; Francouzové totiž postříleli několik indiánských vzbouřenců. Dal je tedy kojit černoškou. A tu se stalo, že otec mých nových bratříčků se zamiloval do té černošky, a když mi bylo devět let, ujel s ní na západ, zrušiv smlouvu o vystupování v cirku mé matky. Ta ovšem požádala o právní ochranu. Godadlasko čili Zvoneček byl zatčen v jistém městě a při konfrontaci s mou matičkou ji urazil hrubou nadávkou; ona vytáhla revolver a zastřelila ho.

Porota ji osvobodila, a její cirkus se stal dostaveníčkem nejlepší společnosti z New Yorku a z Brooklynu. Za vstupné 50 centů mne ukazovala, neboť já, devítiletý hošík, jsem to byl, který při porotním líčení s mou matkou křičel: „Pakli ji odsoudíte, postřílím všechny porotce z třídy IX., X. a XI.“

„Oh,“ pravila slečna Mary, „jak si vás vážím, Wilson!“

„A pak,“ pokračoval pan Wilson, „v desíti letech jsem utekl z Brooklynu s devítiletou holčičkou, vzav si z domova 10.000 dolarů. Šli jsme podél řeky Hudsonu nahoru od farmy k farmě bez zastávky, leda té, že jsme si někde sedli pod strom, objímali se a říkali si drahoušku...“

„Ach, drahý Wilson,“ jásala Mary.

„Několik chlapíků,“ vykládal dále, „spatřilo za Oldebay, že měním stodolarovou bankovku, i přepadli nás, oloupili o všechny peníze a hodili do řeky. Holčička mně uplavala, poněvadž měla příliš měkkou hlavu, a rána kladivem od těch chlapíků ji omráčila, já pak, ač jsem měl

těž rozbitou hlavu, jsem vyplaval z řeky a k večeru dorazil do nějaké obce, kde jsem tamnějšímu pastorovi, který se mne ujal, vzal všechny úspory, a odjel z nejbližší stanice do Chicaga...“

„Podejte mi, prosím, ruku,“ žádala miss Mary. „Tak! Jak jsem šťastna, Wilsone, že vy budete mým chotěm!“

„A pak,“ vypravoval Wilson, „byl jsem odkázán úplně na sebe. Pokračovalo to takto: V deseti letech cidič bot, o podobných případech jste snad již slyšela, a poznamenávám, v Evropě se vždy užívá ve vypravování o Americe věty: „Byl cidičem bot“. V jedenácti letech ještě cidič bot, ve dvanácti taktěž, ve třinácti jsem stál již před porotou, poněvadž jsem těžce postřelil svého soka v lásce. Té, kterou jsem miloval, bylo 12 let, a denně jsem jí cídil boty. Potom, považte si, na druhé straně ulice se do ní zamiloval rovněž leštič bot, hoch čtrnáctiletý, a aby mne dopálil, snížil cenu o cent za vyleštění jednoho páru. Moje zbožňovaná byla velmi praktická. Aby ušetřila denně cent, chodila k mému konkurentovi.

Koupil jsem si revolver, poněvadž ten, který jsem nosil stále s sebou od osmi let, nezdál se mi dost způsobilý, aby mohl zastřelit člověka. Bohužel však, ani nový revolver soka nezastřelil. Jen jsem ho těžce ranil...“

Pan Wilson povzdechl a řekl: „Proto vám radím, milá Mary, nekupujte si nikdy revolver systému Griany. Při porotním líčení vyšlo najevo, jak se vlastně jmenuji, že jsem utekl před třemi lety z domova, a stal jsem se hrdinou dne. Časopisy se přimlouvaly, budu-li odsouzen, že v mimořádných případech, jako byl ten můj, může lid vězně osvobodit a pány porotce ztýrat. Sám jsem měl řeč, kterou jsem se obhajoval a kterou jsem ukončil: Občané! Ve vašich hlasivkách již, možná, tkví tlumené ano, velmi dobře, jsem tedy odsouzen. Občané, ve vašich hlasivkách již, možná, tkví tlumené ne, velmi dobře, jsem tedy osvobozen.

Tento klid způsobil nejen všeobecný podiv, ale měl za následek, že jsem byl obžaloby zproštěn, a páni porotci nechodili si dávat cídit boty jinam než ke mně.

Jeden nakladatel v Chicagu vydal pohlednice s mou fotografií a jeden známý boháč, který nevěděl, jak utratit k stáru peníze, chtěl mne přijmout za vlastního. Již jsem se k němu také stěhoval.

Poněvadž jsem však byl příliš volně vychován, nedal jsem se od něho napomínat, čímž se tou měrou rozčilil, že ho ranila mrtvice.

Sebral jsem, co jsem mohl, a ujel na západ, kde jsem si jako čtrnáctiletý hoch v San Francisku obarvil tváře na žluto, dal si udělat dlouhý cop a vstoupil do šantánu jako Číňan, který, a to snad jediný Číňan v USA, umí správně zpívat americké písně.

Mé inkognito bylo dost brzo prozrazeno skutečným Číňanem, který po představení spustil na mne pravou čínštinou. Zmlátil mne ve svém hněvu tak, že jsem ležel přes půl roku v nemocnici. Pak, miss Mary,“ vypravoval nedbale, „po propuštění z nemocnice jsem se dal najmout na loď čistě obchodní, která však prováděla podloudnictví. A potom, když naši loď vyhodili do povětří, vyletěl jsem přirozeně s ní, ale padl jsem tak šťastně, že mne vytáhli rybáři z vody, vysadili na pevninu, a já se octl v pravém slova smyslu na souši, i pokud se týče mé kapsy. To mi bylo patnáct let. Ten dobrý farmář, který mne přijal za pasáka, měl veliká stáda. A poněvadž do města bylo jen asi pět hodin, nedělalo mi velkých obtíží, když jsem jednoho dne hnal celé stádo do města a všech 120 zvířat prodal obchodníkovi dobytkem, a pak jsem utekl na východ.“

„Drahý Wilson,“ obdivovala se Mary, „takového muže, jako jste vy, přála jsem si vzít...“

„Obchodoval jsem s ručnicemi,“ pokračoval, „mezi Indiány, prodával jsem dále kořalku, bible a modlitební knihy, ve věku 17 let jsem byl nejmladším kazatelem jedné sekty, ctěn a vážen mezi Indiány, a poněvadž jeden můj konkurent, také kazatel jedné sekty, dělal větší obchody než já, zejména pokud se týče kořalky whisky, dal jsem ho skalpovat...“

„Znamení Wilson...!“

„A pak jsem střídal různá zaměstnání, ve rvačkách jsem zabil pět lidí...“

„Vy jste zabil pět lidí, můj drahý,“ jásala Mary, „jaký jste roztomilý člověk...“

„Dvě banky obral a nakonec, milá Mary,“ řekl jemně Wilson, „jsem se stal spolumajitelem bankovního závodu Wilson a spol. a majitelem tak krásné dámy, jako jste vy, miss Mary Oweyová, majitelka renty v částce 2,000.000 dolarů. Vypravujte nyní vy...“

„Co mám vyprávět?“ pravila miss Mary, „jen tolik mohu říci, že jsem byla bohatá a jsem bohatá, že můj život plynul zcela klidně, a že jsem si přála muže takového druhu, jako jste vy, nikoli všedního jako ti ostatní. A vy jste přišel. Podejte mi ruce... Mám vás ráda od prvního setkání.“

Ještě chvíli hovořili, a pak, když se loučili, promluvil pan Wilson:

„Dobrá, zítra o 11 hodině dopoledne kočár, pastor, kostel, a svoji, Mary, navždy svoji...“

„Výborný člověk,“ pravila si slečna Mary, když opustil palác, „znamení člověk, s ním ještě mnoho užiji... A copak zde nechal za knihu? Vypadla mu asi z kapsy.“

Zvedla s úctou knihu, ležící na zemi, otevřela a četla titul: „Umění omráčiti mladé dívky, aby si gentlemany zamilovaly.“

„Hm,“ řekla zklamaně. Otevřela první stránku a viděla podtrženou větu:

„Na romantické vypravování se chytí každá...“

V devět hodin ráno druhého dne dostal pan Wilson tento dlouhý telegram:

„Podvodníku! Informovala jsem se o vás. Vy jste nic nespáchal pěkného, jak jste vyprávěl, vy jste nikoho nezabil a neokradl, vy jste zcela obyčejný syn Charlesa Wilsona, obyčejného, poctivého občana! Utvořila jsem si o vás pěkný úsudek bídíku! Mezi námi je konec. Ať vás už nikdy nespátřím!“

Čagan-kurenská povídka

Mongol Sakadža z kmene Chalchasů v Čagan-Kurenu měl pět velbloudů, dvanáct koní, osmnáct volů a patnáct skopců. Pak měl také svého boha Uison-Tambu. Toho měl před stanem na dřevěném podstavci. Jeho bůh měl pijáckou tvář. Po obou stranách sochy boha stály dvě sošky vyplazující jazyk na znamení úcty. Jednoho dne přišla velká voda od severu a vzala s sebou také boha Uison-Tambu, dva velbloudy, tři koně, pět volů a čtyři skopce.

Sakadža byl na nějaký čas bez boha. Nepřekáželo mu to nijak a misku praženého prosa, kterou obětoval každodenně Uison-Tambovi, snědl sám. Dříve ji snědl staříčkový láma, žebrající duchovní Uison-Tamby, který chodil po stanech a pánaboha okrádal o proso, těše se přitom úctě.

V té době cestoval po Čagan-Kurenu misionář Piket. Chodil v šatu mongolských pastevců se žlutou kuličkou nad čepicí, hlásal katolickou víru v údolí řeky Paga-golu a trpěl hmyzem zvaným „tulakci“, totiž červenými vešmi, které ho vyrušovaly v jeho misionářském poslání.

Sbíral přitom nejen sapeky, malé hranaté drobné peníze, ale i unce stříbra ode všech, kterým hlásal nové učení, a kromě toho provozoval i výměnný obchod se sobolinou a získal si též od velkých obchodů v Pekingu úřad „yao-čang-ti“, to jest „vymahače dluhů“.

Za výnos modliteb odkupoval dluhy pastevců v krajině trávy a bral tam úroky z úroků, dle povolení císařských zákonů, a vyznal se v různých šmejdech, které znal spojovati s pravou vírou a se západními modlitbami.

Pakli i největším žroutům Mongolů nepodařilo se vyzískat ze svých obětí než 300 %, získal ctihodný Piket přes 500 %, poněvadž kromě dlužních úpisů přinášel sem i nového boha, na jehož uctění praskly pruty stříbra.

Jeho výmluvnost byla veliká. Před léty přepadli ho lupiči v zemi Ortušů. Ctihodný Piket udělal z nich křesťany a obral je do poslední sapeky, zavěsiv každému z nich vlastnoručně mosazný křížek na krk. Od té doby ortušští loupežníci přepadali karavany jménem nového boha.

Když v nejnovější době došel misionář Piket do země Chalchasů, opustiv údolí řeky Pagagolu, obchody se mu nedařily tak znamenitě. Byl by se vrátil na jih, ale rozvodněná řeka odřízla ho od pozeňnaných krajů a zanechala ho v zemi, kde už řádila před jeho příchodem kněžská konkurence. Čínští kněží a lámové ze Sok-po-mi vybrakovali zemi dokonale pro tento rok a nebylo snad v zemi stanu, odkud by byli neodnesli sapeky. Jedině v údolí Hobilchánu, skrytém v pahorcích, vyslanci boha Fo a boha Samčimičebatu se neobjevili. A tam žil právě Sakadža bez boha.

Když přišel ctihodný Piket do tohoto údolí, pozval ho pohostinný Sakadža do stanu, připravil čaj s buchtíčkami z ovesné mouky pečenými v popelu. „Bůh buď s tebou,“ řekl misionář, když se nasytil, „přebývej s tebou štěstí a pokoj.“

„Nemám boha,“ pravil Sakadža, „můj bůh Uison-Tambu mně uplaval v době deště. Prodám však koně a koupím si v Modrém městě nového boha.“

„Můj synu,“ pravil Piket, „Uison-Tamba nebyl pravý bůh, a proto ho vzala voda, poněvadž nejvyšší bůh, věčný a všemohoucí, tak rozkázal. Bez boha nemůžeš však být, a proto dobře učiníš, když prodáš tři koně místo jednoho a zaopatříš si třikrát vznešenějšího boha nad Uison-Tambu, neboť Věčný přeje si těchto obětí.“

A dlouho do noci, až noční pták yuen křičel u jezírka, rozmlouval ctihodný Piket se Sakadžou o pohrdání marnostmi tohoto světa. Když ráno vstali z velbloudích příkrývek a Sakadža poklonil se Prastarému, to jest Slunci, počal Piket poznovu rozmluvu: „Milý synu, v noci jsi pravil, že ti po povodni zbylo devět koní. Co ti těch devět koní prospěje, nemáš-li pokornosti a nenacházíš-li zalíbení v jediném pravém bohu, který dal ti znamení a výstrahu tím, že ti vodou odnesl nepravého boha. Kdybys měl i tisíc koní, co by ti to prospělo, kdyby tě bůh nemiloval. Máš však jen devět koní, prodej je, můj synu, a unce stříbra mně odevezdej, neboť marností je hledat pomíjejícího bohatství. Odvrat' své srdce od milování věcí tělesných, povznes se k věcem neviditelným a připrav se s koňmi na cestu. Pojedu s tebou do Modrého města, sám ti koně zpeněžím, abych tě chránil od hříchu marností.“

Když prodali v městě koně, zastrčil Piket peníze do opasku a Sakadža ho žádal po návratu, aby mu tedy dal nového boha na prázdný sloup. „Nepřišel ještě čas, milý synu,“ zvolal ctihodný muž, „neboť jsi ještě po vůli svým tělesným žádostem a máš tři velbloudy. Chystej se nazítřek na cestu, neboť prodáme ty velbloudy, milý synu. Nebýváť nasyceno oko hleděním na velbloudy, aniž ucho slyšením jejich kroků naplněno bývá.“

I prodali velbloudy v Modrém městě a Piket, ukládaje unce stříbra do opasku, řekl k Sakadžovi na jeho otázku, zdali dnes postaví mu boha na prázdný sloup: „Ustaň od přílišné zvědavosti, neboť zvědavostí rozhněváš si boha. Věz, milý synu, že nepřišel ještě čas, neboť

chlubil jsi se v hospodě U třech dokonalostí, že máš ještě třináct volů. I nejkrásnější volové jsou pomíjející slávou. Opatruješ je ve stepi a máš nezřízenou žádost, aby tučněli a prospívali. V tvé duši dřímá tolik nízkých pudů, že je třeba, abys činil pokání. Toto pokání smíří tě s bohem. Svě naděje nezakládej v žádné věci pozemské, prodej, milý synu, ty voly, neboť kdo pravou lásku v boha má, nemiluje žádných zvláštních radostí.“

I prodali voly a Sakadžovi zbylo jen jedenáct skopců. „Pokřtím tě, milý synu,“ pravil důstojně Piket, „a odejdu, až sníme ty skopce, abych dál hlásal pravé náboženství.“

Pokřtil ho, jedli skopce a rozmlouvali spolu o novém náboženství.

„Svatý muži,“ řekl jednoho dne Sakadža, ukazuje na dřevěný kříž, který po křtu zhotovil Piket a vztyčil na prázdném sloupu, „pravíš, že to jen znamení, které ty jako zástupce boží dal jsi na sloup. Jsem velký hříšník a mně nestačí jen ty dvě zkřížené latě. Přeji si, abys zůstal stále u mě jako zástupce boží, abych měl větší kus tohoto nového náboženství u sebe.“

„Nemožno, můj synu, jižněji země Hia-ho-po a U-fu-tien postrádají doposud radosti z pravého náboženství.“

„Svatý otče,“ pravil smutně Sakadža, „nemohu být bez tebe. Nemohu mít boha na sloupu, musím mít alespoň tebe vedle sebe jako jeho zástupce.“

Když ctihodný Piket v noci usnul, uškrtl ho zbožný Sakadža a zakopal před svůj stan pod sloup se znamením nového náboženství, které prodchnulo jeho mongolskou duši. V jeho opasku našel pětkrát tolik uncí stříbra, než dostal ctihodný Piket za Sakadžovy velbloudy, voly a koně. Každá ta unce byla požehnána.

Zbožný Sakadža nakoupil pětkrát tolik velbloudů, koní a skotu, než měl před příchodem ctihodného Piketa, spokojeně sedával u sloupu, pod kterým zakopal božího zástupce, aby ho měl po ruce, a tloustne znamenitě při nové víře a zabíjí své vší, což dříve nedělal, dokud věřil ve stěhování duší.

Jen jedno si nedovede vysvětlit. Proč totiž ujížděl ten misionář, který k němu přijel rok po uschování ctihodného Piketa pod onen sloup, tak rychle na jih, když mu Sakadža pln radosti vyšel vstříc a řekl: „Svatý muži, vyslyš mou prosbu a vejdi do mého stanu. Hle, pod tímto sloupem mám již jednoho zástupce božího.“

Svatý muž nerozuměl však této sběratelské vášni zbožného Sakadži, vyplývající z náboženského přesvědčení, a víckrát se neukázal a Sakadžovi nepodařilo se ho také sestřelit s koně.

A tak zůstal Sakadža jen u jednoho božího zástupce.

Danas jesmo, sutra nismo

Bylo už dobře pět hodin odpůldne, když Juraj Vručíc vypletl se s velikým namáháním z porostu u řeky Drávy, z pichlavého jalovce, vysoké trávy a mladých doubků, jimiž celá rovina u řeky jest porostlá.

Ocitl se na lepší cestě, písčité, rozježděné vozy a rozdupané kopyty dobytka. Zde měl též lepší rozhled po okolí. Písčítá cesta točila se mezi nízkými vrbami, jichž průsekem bylo viděti obrysy vesnice, bílé domky, zeleň ovocných stromů, načervenalou věž kostelíka, a před vsí klátila se ve větru kukuřice na polích.

Juraj Vručíc si oddechl a posadil se na chvíli do trávy. Hleděl na ves a spokojeně se usmál, když za vsí v dálce zahlédl se modrat pohoří. To byly ty „body“, z jejichž vinic dnes dopoledne pil ve Varaždíně červené víno!

„Ej, to bylo víno! Vypiješ litr a cítíš, jak se ti vrází do noh. Pak vypiješ druhý a cítíš, jak tě hřeje a do hlavy jak z nohou stoupají veselé myšlenky. Pak vypiješ třetí, a tu zpíváš, ba dokonce sám děláš písničky — když si dáváš čtvrtý litr, tu v celém těle každá žilka se třese, nejraději bys skákal po hlavě. Pak vyjdeš ven a chceš jít domů do Sudovčiny, spleteš si směr a jdeš silnicí k Ormoži do Štýrska. Pak máš náhle dobrou myšlenku, že nejdeš správně, že musíš jít na Štefanec, Semovec, Zamxak, Ebanovce a tudy domů na Sudovčinu. Obrátíš se zpět k Varaždínu, jdeš kolem starého hradu, kolem kasáren a hledáš cestu na Štefanec. Ptáš se lidí, usmíváš se, klátíš sebou, lidé se také smějí a nakonec zajdeš někam k řece Drávě. Tam je plno stezek. Někde pěšina vede srázně až do řeky. A zatrolené víno, jako by chtělo v těle skákat. Klopýtneš, a už máš ruce v jalovičí a popícháš se. A sotva vstaneš, objímáš malý doubek nebo svalíš se mezi ostružinu. Ale chvála bohu, už konečně jsi na dobré cestě a vidíš ves.“

To vše mluvil pro sebe Juraj Vručíc, sedě na rozcestí. Zahleděl se ještě jednou na ves a pak pokračoval, dívaje se na modrou oblohu: „Dnes, přátelé, vrací se pozdě Juraj Vručíc z trhu. Ráno zapřáh jsem koně a jel do Varaždína. Baže! Jednu klisnu a jednoho koně. Vedle klisny klusalo hříbě. Pěkné hříbě! Povídám čeledínovi: ‚Jeď rychle, chlapče, ať jsme ve Varaždíně a hříbě dobře prodáme.‘ Jedeme, prodáme hříbě za šedesát zlatých. Čeledína pošlu domů a trochu si popiju.“

Juraj Vručíc přestal mluvit k obloze a obrátil se ke košaté olši. „To ale bylo hříbě! Ne jako sousedovo. To, chudák, skočilo na kůl a rozpáralo si břicho. Doktor mu ho sešil, ale co do něho! — Nu, chvála svatému patronu, že jsem konečně zde. — A co hezkých děvčat viděl jsem v trhu — a trh se vydařil. Vstanu a půjdu dál.“

Vručić těžkopádně povstal, pokřižoval se a opatrně položil ruku na koženou brašnu.

„Je v ní ještě peněz,“ řekl a pomalu kráčel po písčité cestě usmívaje se.

V šest hodin byl v Štefanci. Byl by přišel snad dřív, ale padl do kukuřice dívaje se, jak veliké jsou plody. Zdržel se také tím, že leže v kukuřici rozumoval, které děvče by si vzal, kdyby nebyl ženat, totiž z těch děvčat, která viděl na trhu. Konečně vstal, a bruče si „Co pravíš, má drahá,“ došel do Štefance.

Kráčel pomalu vesnicí, až na samém konci zastavil se před domem, kde nad vraty věchet kukuřičné slámy upoutal jeho pozornost.

Nebyl to obyčejný věchet jako nad jinými hostinci nebo statky, kde sedláci čepují víno. Tento věchet byl obrovský. Klátil se zavěšený na tyči, šuměl ve větríku, a čím více se Juraj Vručić na tento věchet díval, tím dostával větší a větší žízeň. Toto stavení zná! Ano! Zde jest nad dveřmi nadpis „Gostiena k veselomu Antonu“. Kolikrát se zde již zastavil, ale nad nadpisem je ještě cosi napsáno. A toho si dosud nevšiml.

Šel několik kroků pozpátku, aby lépe viděl, a četl:

Danas jesmo, sutra nismo,

tako veli sveto Pismo.

Bog če pital, gde ste bili,

kad kod Tončeka niste pili.

„Danas jesmo, sutra nismo. Dnes jsme a zítra nejsme,“ hovořil k sobě Vručić, „svatá pravda, tako veli sveto Pismo, baže svaté Písmo tak praví. Bog če pital — ku podivu, pán bůh že se ptal, kde jste byli — ba že, tady je to napsáno: Bog če pital, gde ste bili, kad kod Tončeka niste pili. — Ale ku podivu. Tak se sám pán bůh bude ptát: ‚Proč jste u Toníka nic nepili?‘ Svatá pravda. Je to hřích jít kolem hospody U veselého Antona a nedat si ani půl litru vína, vždyť tak dobře tu stojí: Danas jesmo, sutra nismo, a otec nebeský by se zlobil.“

Vručić se zamlčel, a pak nedbaje, že kolem něho stojí houf venkovských dětí, rozhodným hlasem pronesl: „Juraju Vručići, půjdeš na půl litru vína!“

Vešel do hospody a netrvalo to od jeho příchodu ani čtvrt hodiny a půllitrová láhev před ním byla prázdná.

„Dnes jsme a zítra nejsme,“ pronesl Vručić, „hospodáři, ještě jeden půllitr, ať nebeský otec se nehněvá. Dobře máš to nad vraty napsáno.“

„A jak skutečně to dobře vyloženo,“ přemýšlel při druhém půllitru, „každý páše hrozný hřích, když nepije tak dobrého vína. Náš župnik (farář) sice říká, že pitím dá člověk duši d'áblu, ale zde napsáno: ‚Bog če pital, gde ste bili, kad kod Tončeka niste pili.‘ Každý zhřeší, když zde

nepije. Proč bych já hřešil, já, Juraj Vručić, když mohu mít peněz dost, hříbě dobře prodáno. Tak si dám teď celý litr. Danas jesmo, sutra nismo...“

Bylo již osm hodin večer, když Vručić nastoupil další cestu k domovu. Podíval se ještě jednou na nápis nad dveřmi, což provázel pochvalným mručením, a pak vrávoravým krokem zamířil k Semovcu.

Byl již večer, stáda šla z pastvy, všude ozýval se cinkot kravských zvonců, bučení dobytka, dupot a práskání bičů. Pasáci koní jeli na koních a pokřikovali na Vručiće, který stále bručel: „Danas jesmo, sutra nismo.“

Šel statně kupředu, odpočívaje chvílemi buď na hromádce šterku, o kterou klopýtl, nebo v příkopu, kam spadl, vyhýbaje se stádu a koním.

Nakonec si spletl cestu. Se silnice zabočil nevědomky na jinou cestu, na cestu mezi lukami, táhnoucí se mezi křovím k Drávě a rozdělující se na nesčíslné množství pěšin, objevující se opět, jako by pěšiny splynuly v jeden bílý proud písku, až konečně cesta zmizela ve tmě večera v mlze, valící se po lukách a křovinách.

Nedbal toho. Šel, stále šel. Dral se kupředu, křoví mu drásalo šaty.

V tom tichém večeru u řeky Drávy ozývalo se z úst jeho v neznámé melodii: „Danas jesmo, sutra nismo... tako veli sveto Pismo...“

Blízko ozval se tmou hukot, jako když řeka šumí a pění se.

Juraj Vručić ocítl se v tom okamžiku nevědomky u břehu řeky Drávy, na jednom z těch vysokých břehů, které rok od roka se rozšiřují a podmílají, drolí se ve dne v noci...

„Danas jesmo, sutra nismo,“ ozvalo se z jeho úst.

Vručić byl již na samém srázu. Zazpíval ještě jednou. „Danas jesmo,“ ozvalo se na břehu, „sutra nismo —“ doznělo již dole a vmísilo se v hukot řeky...

Juraje Vručiće odnášel divoký proud Drávy, z které ani dobrý plavec by v těch místech nevyplaval...

Danas jesmo, sutra nismo!

Psáno roku 1907.

Indián a pražská policie

Přijde-li jihoamerický Indián do Evropy, Indián, kterého se doposud nedotkla kultura a nezkažila ho, tu na každém kroku se diví všem požadavkům úředním a ve své nezkaženosti s povděkem vítá krásné zjevy v životě moderního člověka, jakými jsou policajti, úřady,

uniformy. Každý Indián, abych tak řekl, má z policajtů radost, ale takovou čistou radost, jakou měl Indián Čeruiš z kmene Čomakoko z našich úřadů, tu radost jistě neprožíval tak sytě a plně žádný z jeho druhů z jihoamerických pamp. Indián Čeruiš byl přivezen ze své domoviny do Prahy známým cestovatelem Fričem vedle jiných památností, jako ryb dýchajících plícemi, vzácných exemplářů hadů a podobně. Když se dobrý rudoch Čeruiš naučil trochu česky, říkal sám o sobě: „Já jeden dobrý exemplárek.“ Zatím však, než se naučil česky, chodil po ulicích, zastavoval lidi a řval: „Čomakoko, tupurumba, tupurumba.“ Podotýkám, že přítel Frič nám nechtěl přeložit to slovo „tupurumba“.

Výchova jeho dala mu mnoho práce. Během času odnavykl si běhat za každým automobilem s myšlenkou, aby ho předhonil, a velmi si liboval jezdit elektrikou. Nejlepší dojem na něho udělaly kleště na proštípování lístků.

Jednou přišel domů s takovými kleštěmi. „Víš,“ povídá Fričovi, „mečel jako kojot na stepi, když jsem mu je bral. Čeruiš rychlejší než ta bedna, v které jsem jel! Dobrý Čeruiš malinkým bílým mužem vedle uhodil velkého muže přes hlavu a letěl jako liška po pampě. Dobré to bude na proštípování nosů nepřítelům. Dírkami prostrčíme provázky a sto jich najednou povedeme.“

Nedal si vymluvit, že se dopustil nějakého násilí, a jednoho dne vrátil se vítězoslavně. Nesl pod paží dřevěnou nohu. „Šťastný den,“ řekl Fričovi, „stojí muž u domu a nastavuje ruku. Kouká se Čeruiš a vidí, bílý muž má dřevěnou nohu. Čeruiš mu za ni chytí a noha se utrhla. Dobrý Čeruiš letěl jako liška po pampě, přijít domů a Čomakoko budou říkat: „Hó, hó“ a smát se.“

Nyní dalo velkou práci Fričovi, aby vysvětlil Čeruišovi, že když někdo nastavuje ruku, že žebrá, že prosí o dárek.

„Dobře,“ povídá Čeruiš, „rudý muž bílému muži dá.“

Pošle ho Frič s desetikorunou zlatou koupit doutníky na kraji Košíř a Čeruiš se ve chvíli vrací vítězoslavně: „Čeruiš dobrý, Čeruiš dal žlutý kámen bílému muži, který nastavoval ruku a prosil.“

Desetikoruna byla tedy v pekle a nastala nyní nová práce vysvětlovat Čeruišovi, aby když někdo nastavuje ruku, raději mu nic nedával. Tak šel Čeruiš ze Smíchova do Prahy, když předtím stavěl se na hořké vodě, jak říkal pivu.

Na začátku mostu vidí výběřčího, který nastavuje ruku. Čeruiš pln opovržení se od něho odvrátil, a když ten něco křičel, nedbal a šel dál. Přiskočil strážník a vzal ho za kabát.

Čeruiš se otočí a vidí muže s opravdovými pěknými péry na hlavě. Usoudil, že to bude nějaký pohlavár. Strážník vzal Indiána za ruku. Čeruiš věděl dobře, co to znamená tam u nich u

Čomakoko, že jest to výzva na hrdinný zápas, když podává tak rychle někdo ruku, a skočil po cizím bílém pohlavárovi.

Nežli se strážník nadál, Čeruiš už na něm ležel a počal chrochtat jako vepř, což byla píseň vítězná, a když strážník volal: „Jménem zákona, pusťte mne,“ myslil, že bílý pohlavár prosí o milost. Slezl ze strážníka a šel klidně dál volaje: „Čomakoko, tupurumba.“

„Víš,“ povídal o tom Fričovi měkkým, snivým a tichým hlasem, „takových pohlavárů přišlo jeden, dva, tři, čtyři hned potom a volali, že jsem vyhrál. A takový malý vozejček přivezli a do toho mne odnesli se vši slávou a já ti jel. Táhli to dva bílí muži a vevnitř byla taková pěkná tma a náramky ti mně dali ze stříbra. A pak tam byl takový velký vigvam a oni na mě samí pohlaváři tak pěkně zpívali a vedli mě do takového velkého pokoje a tam byla postel. Považ, ve dne mne uložili, poněvadž si mne vážili, ale přišel jeden bílý muž a vzal mně ty náramky ze stříbra a pak zas jiní přišli a po slavném jejich způsobu pohostili, chleba dali i polévku, hm, to ti byla dobrota, samí švábi sladcí v ní plovali.“

A Čeruiš zamlaskal a snivě zadíval se do stropu: „Och, hodní bílí pohlaváři s péry, Čeruiš zvítězil a oni ho ve vši slávě odvezli a šli za ním pěšky.“

Nyní je Čeruiš opět u svých Čomakoko a jistě jim vypravuje s nadšením o polévce na pražském policejním ředitelství. Pražská policie má v tom Indiánovi největšího obdivovatele.

Jak se šel dát pokřtít Arnaut Elim Ghivar

Arnaut Elim Ghivar pocházel původně ze sandžaku Ljuma z obce Plečiny, kteréž místo stalo se pověstným oním masakrem srbských rolníků, kterému padlo za obět' 87 srbských rodin.

Tenkrát, jako obyčejně, Evropa mlčela, naproti tomu stala se věc v Turecku překvapující.

Vali ve Ljumě nařídil vyšetřování a vyhledávání viníků. Učinil tak po konferenci, kterou měl s vůdcem oněch loupežných Arnautů Elimem Ghivarem a při které se trochu nepohodl s nimi. Chtěl totiž celou pětinu z lupy, zejména toho pěkného bílého hřebce, který patřil srbskému předákovi vojvodovi Anastaziovovi, kterého Arnauti před džamijí, mešitou, ubičovali po útoku na Plečínu. Arnauti mu dávali jen desetinu, a tu vali se rozzlobil a pohrozil zcela vážně vyšetřováním.

Elim Ghivar byl by se raději však dal oběsit, než aby vydal toho hřebce, a práskl s celým lupem do bot.

Pálil se svou tlupou zprvu vesnice d'aurů v jakovském okresu a nejmilejší jeho zábavou bylo střílet z revolveru do oken nízkých chatrčí ubohých d'aurů.

Když rudá záře ohně rozlila se nade vsí a do praskotu hořících střech když zaznívalo bédování mučených sedláků, tu byl spokojen. Dal ještě narychlo pověsit popa a učitele a pak se opil budamijou. Pít víno zakázal Mohamed, ale budamiju ne, poněvadž ji neznal. Možná, že kdyby ji byl znal, že by byl nic o ní nepovídal a ničeho nezakazoval, neboť Arnauti o budamiji zpívají, že je sladší nad sladký úsměv dívky Škipetarů z Epiru a sladší než veliká, podařená loupež.

A Elim Ghivar procházel těmi soutěskami, kde kvete ona rostlina, která poskytuje onu vůni nápoji budamiji, páčil a drancoval vesnice a přitom si zpíval:

Budamija amžir ölek čimiz,
budamija amžir adet kuvjetu.

Byla to dobrá duše.

Od Jakova táhl k jižní Albánii, kdež se potloukal po pět let, průběhem kterých stal se z něho zámožný občan.

V Janině zpeněžil z lupů co se dalo, a odcestoval do malého arnautského města Džaginy, kam přibyl zcela skromně.

Kdo ho viděl sedět v Džagině před kafedžií (kavárnou), nikdo by v něm nehledal, kolik krve prolil tento vlídně se usmívající muž, sedící u své nargilé (vodní dýmky), v níž voda monotonně bublala a chrčela.

Už ho to drancování pomalu ale jistě unavilo a jeho jediným přáním nyní bylo, aby klidně se rozloučil nakonec s tímto světem a umřel jako vážný občan v Džagině.

Městečko to se mu zamlouvalo. Obyvatelstvo žilo v poměrném klidu, poněvadž už nebylo, co by šlo ukrást. Každý rod zas přišel k svému majetku, obrav souseda, který ho okradl před léty. Poměry staly se zde přátelskými. Jediný plektje (náčelník) rodu zurského bránil se po léta ve své kule nad městem, ve staré rodinné tvrzi na skále. Byl to muž, který byl tak opatrný, že vůbec se v městě neobjevil.

Šlechtný Elim Ghivar odebral se k zurskému plektjemu, poněvadž taková pevná tvrzka-kula se mu dobře líbila a někde se usadit musil.

Cestu nepodnikl nadarmo. Zurského plekteje od té doby nikdo neviděl dívat se ze své kuly na pestrou Džaginu jako rozházenou po kopcích. Neviděli jeho typickou dlouhou pušku, namířenou stále z jednoho okna na nepřátelskou Džaginu.

Jen jednou se stalo, že jeden občan z Džaginy šel ukrást ovci pastýřům za potokem, a když se šťastně vrátil, hlásil starostovi: „Bulukbašo, v potoce našel jsem hlavičku zurského plekteje.“

Elim Ghivar cítil se však úplně šťastným. — Byl pevně usazen v nedobytné kule zurského plekteje, a aby spřátelil se se všemi pěti náčelníky rodů v Džagině, uspořádal pro ně velké hody, čímž si je úplně naklonil. Takový kuvent (hody) dávno již neviděli, ani tolik měchů sladké budamije.

Elim Ghivar nabyl na vážnosti a stal se velmi roztomilým. Ale nejen to. Stal se i nábožným a vždy večer rozkládal koberec na travou zarostlém nádvoří směrem východním a volal zbožně: „L' alahu, l' alahu illahu lalahu!“ — s tím romantickým přáním, kdyby tak byl muezinem a volal to z mešity.

Byl takový rozumný a rozšafný, že ho Džagina zvolila za svého starostu. Stal se bulukbašou náš dobrý Elim Ghivar.

A léta mu plynula v klidu u měchů sladké budamije, až najednou přišla zvěst, že Srbové a jiní d'aurové táhnou na pašalík a s nimi komiti ze Starého Srbska a že letí jako bouře od severu, tak to znělo od kuly ke kule: „Akitan mešik ašiba.“ (Spláčet staré dluhy.)

A vůdcem jejich že je syn vojvody Anastazia. Toho dne budamija Elimu Ghivarovi nechutnala. Vzpomínal, jak v Plečíně před léty dal ubičovat srbského vojvodu Anastazia.

Vyšel ven na skálu a odtamtud noční tmou viděl daleko na severu v horách plát ohně. Bylo to jako tisíce světlušek, a dole, pod jeho kulou, po horské cestě slyšel ržání koní a dupot lidí, zmatené výkřiky. To utíkali od severu z hor Arnauti, bašibozukové i pravidelné turecké vojsko a anatolská jízda, chlouba armády padišáha.

To se opakovalo i druhou noc. Tu se objevily ohně i na jihu a od Janiny bylo slyšet drsnou střelbu děl.

V těch tmavých nocích, kdy nizzamové zas zmateně běželi k severu od jihu, z Janinu, v noc, z níž nebylo návratu, vycířoval Elim Ghivar, kdy ohně neúprosně sestupovaly blíž a blíž z hor, že plíží se sem se strašlivou jistotou naprostá zkáza.

Útesy skal v Epiru se třásly hřměním děl a ohnivé koule které osvětlovaly noc, to nebyly ohňostroje, vypalované o slavnosti bejramu, to byly plody staletého útisku, to bylo to hrozné heslo: „Akitan mešik ašiba.“

Za těch nocí pojal Elim Ghivar, rozšafný Arnaut, myšlenku, že se stane křesťanem, že se dá pokřtít z praktických důvodů.

Snad se nad ním jako nad křesťanem smiluje syn vojvody Anastazia.

Ráno vydal se do srbské vsi Mirkovo za potokem. Vyhnul se cestě, po které prchaly zástupy zdivočelých tureckých pluků, a po horských stezkách dorazil před polednem do vsi Mirkovo, ukryté v údolí. Tam našel brzy popa v kostele, který právě těžký zlatý kalich odnášel uschovat do hor.

Když uviděl pop Elima Ghivara a jeho arnautský pás, poručil duši Spasiteli.

Velmi byl překvapen, když týž jako beránek se zatvářil a řekl: „Alláh s tebou, musíš mne pokřtít, nevěřící pse! Mohamed nás opouští.“

A Elim Ghivar teprve zpozoroval, že pop ukrývá cosi pod pláštěm. Podstavec kalichu zaleskl se, jak pop v rozpacích plášť rozhrnul.

„Co to skrýváš přede mnou, pope?“ zvolal Elim Ghivar a stará zbojnická krev v něm se opět probudila.

„Aman! (Milost!)“ vykřikl pop.

Elim Ghivar cosi zamumlal, vytáhl revolver a střelil popa do hlavy. Sebral zlatý kalich se země, kopl do mrtvého popa a s kořistí zmizel ve vsi. Byl tak spokojen, že si vystřelil ještě na dva sedláky.

Za bukovým lesíkem potkal první četú komitů...

A pak se sám divil, jak to všechno šlo tak rychle. Viděli mrtvého popa a kalich u Elima Ghivara. Pak ho odvedli ke stromu. Nežli ho pověsili, požádal je o cigaretu. —

Tak to dopadlo, když Arnaut Elim Ghivar šel se dát pokřtít.

Svět společenský 2/5, 8. 12. 1912.

Kontuš

Črta z Haliče.

Byly to vskutku krásné kontuše. V celém údolí řeky Skawy šil tak pěkné kontuše jen krejčí Jan Kaniňski v Lažeci.

Kontuše z modrého sukna s červenou podšívku, ze sukna modrého jako nejjasnější obloha na jaře a z červené podšívky, jako když zapadá v zimě rudé slunce.

Tak aspoň se o nich vyjádřil lažecký učitel, který z dlouhé chvíle psal básně.

Knoflíky na kontuších Jana Kaniňského byly veliké jako stříbrný rýnský, ze žlutého plechu, který se leskl, dle vyjádření lažeckého učitele, jako hvězdy na obloze. Těch knoflíků bylo na kabátě šestnáct a právě tolik zlatých stál takový kontuš. Šestnáct rýnských a šestnáct kalíšků jasné matičky vodky.

Nebyly to kontuše bílými pruhy sukna lemované tam, kde se kabát zapíná, takové kontuše to nebyly. Z jednobarevné látky byly provedeny, nic neuráželo oko, pohlédli-li kdo na takový

kontuš. Se zálibou pak díval se na sedláky vykračující si v těch kontuších, tak zvláštních, a přece tak pěkných a lahodných zraku pozorovatelovu.

Ať pak sedláci přepásali kontuš jakýmkoliv pasem, pobitým ozdobami z mosazného plechu, nebo jen obyčejným koženým, každý ten pas, který jinde na jiných kontuších přepásaný hrál důležitou roli v harmonii celku, na kontuších Jana Kaniňského úplně se ztrácel, byť by i byl to pas nejhezčí.

Takové to byly kontuše, a také nejen z nejbližších vesnic u Lažece chodili sedláci ty kontuše kupovat, ale i zdaleka ze Zwary, Pochlocze, Kdówa, Raszowa, ba i z hor, deset dobrých hodin cesty, jako ze Vsi Nové a z Góbówa...

Andrzej Wilk z Góbówa šel si také koupit do Lažece kontuš. Stalo se to takto. Chudší sedláci než Andrzej měli již ty krásné kontuše a v neděli v kostele bylo to, jako kdyby člověk díval se na pole, na kterém rostou samé chrpy. Modraly se kontuše, knoflíky se leskly, což byla také největší ozdoba chrámu a mezi těmi krásnými kontuši nepěkně se vyjímal obyčejný kontuš Andrzejův. Tento jeho dlouhý kabát byl už vybledlý, snad byl, když ho nosil otec Andrzejův, kdysi zelený, ale nyní vypadal ošklivě.

Lidé říkali, že to ruší celou pobožnost, když se objevil Andrzej v kostele ve svém starém kontuši.

Jednou dokonce přišel Andrzej do kostela s velkou černou záplatou na pravém rameni svého kontuše. Tenkrát po kostele řekla Andrzejovi Jadwiga Žorowa, když Andrzej přistoupil k ní, aby ji doprovodil přes vesnici do jejího domu:

„Půjdu dnes sama, Andrzeji, celá ves se mně směje. Že chodím s tebou, s takovým lakomcem, který ne aby si koupil kontuš, jako mají jiní, ale stále chodí ve starém.“

Andrzej chopil se Jadwigy za ruku, ale Jadwiga se mu vytrhla:

„Máš černou záplatu na rameni, Andrzeji, huř vyhlížíš než žebrák.“

„Kup si nový kontuš,“ zaznělo mu ještě do uší, a Jadwiga přidala se k děvčatům jdoucím z kostela.

„Ej, Jadwigo,“ volal Andrzej.

„Kup si nový kontuš,“ zazněla stejná odpověď, a Andrzej vrátil se smutně do svého statku.

Tak se stalo, že Andrzej Wilk vypravil se do Lažece koupit si krásný modrý kontuš s lesklými knoflíky od krejčího Jana Kaniňského.

Krejčí Kaniňski vybral mu ze svých zásob jeden nejkrásnější. Andrzej Wilk, když z Lažece šel domů večer, hodlaje někde ve Zware přespat, kráčel cestou podél řeky Skawy. A když se podíval na lesknoucí se hladinu řeky, nemohl se poznat.

Novým kontušem stal se z něho nový Andrzej Wilk. Modrá barva sukna, třpytivé knoflíky, odrážející se od hladiny řeky jako od zrcadla, uváděly ho v nadšení. Připadal si jako boží anděl.

„Škoda, že už dnes nemohu být doma,“ vzdychl si, „to by se Jadwiga divila, holka vystrojená, já vystrojený, to bude z nás párek. Ej, Andrzeji, kdybys sám se nedíval do vody, ani bys nevěřil, že jsi to ty. Škoda, že domů mám deset hodin, dobrých deset hodin cesty.“

„Dnes přespím v krčmě ve Zware,“ uvažoval, „a zítra někdy odpoledne budu už doma v Góbówě. Jadwiga až mne uvidí, řekne: Nu, Andrzeji, ani velkomožný pán se ti nevyrovná. Jak ti ten kontuš, Andrzeji, sluší!“

Schýlil se večer, když Andrzej ocitl se před krčmou žida Barocha ve Zware.

Vešel a poručil si půlčik obyčejné „mocnej“.

„Ó ne, pane,“ usmál se krčmář, „na nový kontuš patří kontušovka.“

„Nu, dones, žide, tedy kontušovku,“ rozkazoval Andrzej, „což, líbí se ti ten kontuš?“

„Jak velkomožný pán vypadáš, pane,“ pochvaloval krčmář, „už jsem dlouho neviděl kontuš tak pěkný a aby tak hezky na tělo padl.“

„Jako pan plebán vypadáš,“ chválil dále krčmář, když přinesl kontušovku. „Jen pij na šťastný nákup.“

„Pěkný kontuš,“ prohodil jeden ze zdejších sedláků, kteří seděli kolem stolu a popíjeli mocnou. „Sluší ti dobře. A takovou věc třeba dobře zapít. Ne každý šťastně koupí. Tu je příliš veliký, tu zas malý a na tvou postavu ne a ne najít. Všechny oblečeš, a žádný ti nepadne. Až ten, myslíš. Oblečeš, a rukávy dlouhé! Ale tobě dobře padne. Všechno v pořádku, jako by ho na tobě šil. A proto třeba takovou věc zapít.“

„Když má člověk ponejprv kabát na sobě,“ ozval se jiný, „a v něm pije, tu ho štěstí neopustí. Kup něco šťastně a nepopij si – nejsi chlap!“

„Jsi-li ženat,“ pravil vysoký sedlák, „žena radostí nebude vědět, co dělat, až tě uvidí. A nejsi-li, tu děvče tě obejmě a řekne: Ej, jaký jsi pán, chlapče!“

„Ještě půlčik kontušovky vypiješ,“ řekl krčmář, když Andrzej rozradostnělý všeobecnou chválou a obdivováním dopil, „tak třeba po chlapsku pít. Na sebe pěkně dát a dovnitř pěkně dát. Kabát navrchu a kontušovka uvnitř hřeje. Vždy si sousedka má sednout k sousedovi.“

Když Andrzej zahřál se druhým půlčikem kontušovky a vypil na radost třetí, dopil na šťastný nákup čtvrtý a usmyslil si, že bude nejlépe, když za noci vydá se na cestu domů, ráno přijde do Góbówa, zaklepe na okno Jadwigy, Jadwiga otevře a ještě za ranního šera objeví se před ní v celé kráse nového kontuše.

Vypil tedy pátý půlčik na posilněnou a vydal se do tmavého večera na cestu.

První zastávku udělal v úvoze, kam spadl ze stráně, když se opět na stráň vyškřábal a otřel si bláto z rukou o kontuš, vrávoral dále, veden kupředu myšlenkou, aby ještě ráno Jadwiga uviděla jeho nový kontuš.

Druhá zastávka byla na silnici do Pochlocze, kde Andrzej padl na štěrk silnice a zvolal: „Svatý Andrzeji, nos je pryč!“

Třetí zastávka byla před samou vsí Pochloczem, kde vnikl zvláštním způsobem do hustého trní u silnice, a hezky dlouho trvalo, nežli se z něho vymotal.

Jak se z trní dral, polekaly ho velmi zvuky: rup, rup, rup! „Nějaké zvíře je v trní,“ lekl se, a vydrav se z houštiny, pokřížoval se a dal se do běhu, který skončil tím, že Andrzej náhle počal sjíždět ze stráně do neznámého mokra.

„Bůh budiž se mnou,“ vzdychl si, když se z mokřiny vydrápal na silnici, „už abych byl doma a Jadwiga uviděla můj nový kontuš.“

Posilněn tou myšlenkou kráčel statně, a kdykoliv upadl, znovu statně se zvedl a spěchal přes Pochlocz do Kdówa. Tam je cesta velmi špatná. Jde z kopce a jest rozježděná, plná bláta.

Andrzej zrychlil si cestu tím, že se kutálel v blátě až ke Kdówu, odkud opět statně kráčel lesem do Raszowa, kde je cesta lepší, až na to trní, jako maliny, ostružiny a jiné, do kterých co chvíli zapadal a lekal se zvuků: rup, rup.

„Bože jediný,“ vzdychal, „ještě mne něco roztrhá a pak Jadwiga neuvidí ani Andrzeje, ani můj nový krásný kontuš.“

Zastávek bylo hojně. Andrzej padal, zvedl se, klopýtal dále, padal do trní, bláta, na kamení, a za Raszowem vrážel do lesních stromů u cesty.

Tam bylo zle. Andrzej šlápl si na kontuš, ozvalo se tajemné: rup, rup, které ho uvedlo opět do strachu před dravou zvěří.

Uskočil stranou a narazil na strom. Ozvalo se opět to strašné: rup! Ulekaný Andrzej sebral všechnu sílu, aby se od stromu odtrhl, neboť nebylo pochyby, že ho něco zezadu drží, a běžel, pokud mohl, po cestě dolů, kterou si zkrátil kutálením se, jako od Pochlocze do Kdówa.

Pak se dole zvedl a statně bral se dále, jen aby již co nejdřív Jadwiga uviděla jeho nový krásný kontuš.

„Na przód! Kupředu, Andrzeji!“ křičel do noci, dodávaje si tak síly k další cestě.

Byl to hrozný pochod, kde celé okolí proměňovalo se na jeho nepřítele, ať to bylo trní, či příkop, či štěrk, stráň, stromy...

Ale všechno to šťastně překonal s pilností mravence, když ho lezoucího na strom vítr shodí, opět leze bez ustání nahoru.

O páté hodině ranní octl se Andrzej po hrozných svízelních v Góbówě před stavením Jadwigy.

Ves se ještě neprobudila v ranním šeru. Jen kohouti hlučně kokrhali, když Andrzej stanul před oknem, za kterým spala jeho Jadwiga.

„Až za chvíli zaklepám,“ řekl si Andrzej, „zatím si trochu odpočinu a naberu dech, aby nebylo znát, že jsem víc pil.“

Andrzej posadil se na lavici pod oknem, kde sedával s Jadwigou, únava večera a celé noci ho přemohla, Andrzej natáhl nohy, sklonil hlavu a pak ozvalo se do kohoutího kokrhání jeho chrápání. Andrzej spal – -

A když Jadwiga za hodinu vyšla ven před stavení, spatřila v záblescích vycházejícího slunce truchlivý obraz:

Andrzej Wilk chrápal na lavičce, oděn jsa ve zvláštní směs špinavě modrých, zablácených cárů, jako kdyby myši pustily se do pohozeného někde šatu, a jen u krku veliký žlutý knoflík znamenal, že to vlastně byl původně kontuš od krejčího Jana Kaniňského z Lažece...

A s ranní rosou objevila se i rosa v očích Jadwigy a Andrzej právě slavnostně počal pískat nosem.

Lidožroutská historie

Abychom mluvili vědecky, jsme nuceni rozdělit lidožrouty na tři velké skupiny. Na lidožrouty v Tichém oceáně a kolem Austrálie, dále na lidožrouty v Africe, z nichž vynikali kdysi Dahomejci a jejichž dědictví přešlo na Botokudy, konečně známe velkou skupinu ostrovanů kolem jižní Ohnivé země v Americe.

Všichni tito milovníci lidského masa pochutnávali si vlivem křesťanství na misionářích.

Ovšem způsob úpravy misionářů byl velice různý. Chyba ovšem je, že všechny tyto skupiny lidožroutů nevydávají časopisy, ve kterých by byla zavedena pravidelná rubrika „Jídelní lístek na týden pro pořádnou rodinu“.

Z toho důvodu uniká nám velice mnoho a musíme se spolehnout jedině na některé zprávy, které zachovány byly ve způsobě velice nejasných líčení oněch ubohých obětí lidské nenasytnosti. Zprávy ty jsou velice neúplné, neboť schází esprit v těch líčeních, což je pravděpodobné již ze stanoviska psychologického. Má-li být někdo upečen, nemá pohromadě všechny myšlenky. Přesto však víme určitě:

Na Nové Guineji upravují misionáře na rožni, prošpikovaného listím eukalyptovým a kořením z ostrovů moluckých. Omastek žádný.

Ve Střední Africe: Misionář se opatrně rozkrájí, zbaví kostí a dusí v kotli s omáčkou tomatovou. Vlivem kultury předkládá se též na způsob sendvičů.

Ve třetí skupině lidožroutů zříme způsob nejprimitivnější. Misionář jest pečen beze všeho koření. Jest bez příchuti.

Zbývá tedy jen otázka, který druh misionářů jest chutnější. Koho vyváží tedy Evropa mezi divochy? Jezovity, dominikány, benediktýny. Anglie stejně jako Německo některé druhy pastorů. Ze Švédska přicházejí některé druhy bároftirů, kněží různých sekt.

Všechny tyto druhy jsou druhotřídní jakosti. Hubení tou měrou, že už ani mořská nemoc nemůže s nimi nic udělat.

Také pohlavár Papuánů z ostrova Roroto u Nové Guineje žádal německého konzula z Wilipuroro, aby jim nebyli posíláni tak hubení pastoři.

To jsou tedy stručné vzpomínky na kuchařské umění národů nekulturních, jak v Tichém oceáně, tak ve středu Afriky a taktéž i v zemi Ohnivé.

Křesťanství dělí se hlavně, jak známo, na tři velké skupiny: katolicism, evangelism a pravoslaví. V Moskvě žil v době, kdy odehrává se děj této smutné historie, Alexej Dimitrij Kurilovič, pop u velkého chrámu svaté Jerovičky Huňaté.

Alexej Dimitrij Kurilovič, čest jeho památce, byl dobrý pop. Udělal čtrnáct zázraků, a poněvadž při té příležitosti získal 480 000 rublů, přišel k němu načalník policejní správy a nic jiného neřekl: „Ej, ty sveňa, když žil nebožtík svjaščenic Panurlov, tvůj předchůdce, dával nám z každého zázraku polovičku, z pogromu třicet procent. A ty sveňa, kněže, nedal jsi nám ani kopějky. Půjdeš na Sibiř.“

Alexej Dimitrij Kurilovič se zarazil a pak počal smlouvat. Načalník policejní správy pravil k popovi Kurilovičovi: „Mnoho, svině, nesmlouvej. Víš dobře, že jsi zabil vdovu Prakovovu, abys se zmocnil jejího jmění.“

„Bohu poručeno,“ vzdychl Kurilovič, „udělal jsem to, ale dostal j si přece z toho polovičku, Ivane Ivánoviči.“

„Pravda, dostal, ale co jsem z toho měl, tu jsem dal tisíc rublů, tu tisíc a neměl jsem ničeho.“

„A když jsi okradl sochu svaté panny Stanislavy o náhrdelník, dal jsi mně, pope Kuriloviči, jen tři perličky z něho.“

„Ale dal jsi poslat na Sibiř žida Averka, kterému jsi ty perličky prodal a jmění jsi mu zabavil.“

Nato následovala další hádka, průběhem které vyšlo najevo, že Kurilovič první poutnice. Nechtěl však dát pop pravoslavný padesát procent z každého zázraku, a tak šel načalník k archimandritovi.

Ubohý Alexeji Dimitriji Kuriloviči! Archimandrita rozdělil se s načalnikem o jmění dobrého popa a vydal nařízení, aby Alexej Dimitrij Kurilovič jel získat divochy v Tichém oceáně pro víru pravoslavnou.

Alexej Dimitrij Kurilovič byl hezký kousek masa. Byl přijat samotným nebožtíkem Sergejem velkoknížetem do slyšení. Ten mu také zaopatřil na 4 000 kusů ikon, a tak vyvezli tlustého Alexeje Dimitrije Kuriloviče do ciziny, aby divochy připravoval na pravoslaví.

Na cestě se popovi dobře dařilo. Viděl nezbytí, buď Sibiř, nebo křtít divochy.

Na lodi zpíval „Hospodi, pomiluj“ a žraloci se té lodi vyhýbali. A dle plánu vysadili ho i s nákladem svatých obrázků na ostrově Roramuro.

Vraťme se tedy k začátku vypravování. Na ostrově Roramuro žijí lidožrouti prvního druhu, kteří si upravují misionáře na rožni, prošpikovaného listím eukalyptovým a kořením z ostrovů moluckých.

Pravoslaví bylo však u nich novinkou, zejména tak tlustý misionář jako Alexej Dimitrij Kurilovič. Snědli už jezovitu, upekli si dominikána, připravili si i evangelického pastora, znali už všechny víry. Byli katolíky, byli evangelíky a jen pravoslaví jim scházelo.

Dali Alexeje Dimitrije Kuriloviče do klece a vykrmovali ho.

Oddal se do vůle boží, poučoval před klecí shromážděné o pravoslaví a tloustl den ode dne, až praskl. Měl nejchutnější maso, takže na ostrově Roramuro jsou tak zuřivě pravoslavnými, že dokonce přemluvili nedávno jednoho katolického misionáře, nežli ho narazili na rožeň, aby přijal pravoslaví.

První den po korunovaci

Královská albánská tragedie.

Nový panovník albánský, dosazený velmocemi, se právě probouzí. Jest jitro po jeho korunovaci. Má trochu těžkou hlavu po šampaňském a hledá elektrický zvonek, aby zazvonil na komorníka. Nemůže však zvonek najít, jde tedy k oknu a volá na nádvoří: „Hej, lidé, pojd'te sem!“

Za chvíli objeví se dvorní ceremoniář.

NOVÝ ALBÁNSKÝ KRÁL: Chtěl jsem zazvonit na komorníka, ale nemohl jsem zvonek najít.

CEREMONIÁŘ: Toť trapná záležitost, Vaše Veličenstvo, bohužel musím vám říci úplnou pravdu. Zvonek jest ukraden.

ALBÁNSKÝ KRÁL: A proč místo vás nepřišel potom komorník?

CEREMONIÁŘ: Jest to v jisté souvislosti s tím zvonkem, Vaše Veličenstvo. V noci nemohli najít narychlo provaz, proto použili drátu elektrického vedení z vašeho pokoje, aby na něm mohli pověsit vašeho komorníka.

ALBÁNSKÝ KRÁL: A proč, proboha?

CEREMONIÁŘ: Zapáchal prý Evropou a potom hlavně kvůli tomu, že nepozdravil večer náčelníka lupičů Mezniho beje, kterého Vaše Veličenstvo ráčilo u příležitosti včerejší korunovace hned ráno pustit z vězení na svobodu.

ALBÁNSKÝ KRÁL: Proboha, co mám dělat?

CEREMONIÁŘ: Vaše Veličenstvo, račte se prozatím obléknout. Zavolám domorodého komorníka. (Po chvíli se vrací.) Vaše Veličenstvo, musím vám sdělit, že domorodý komorník utekl. Při té příležitosti podařilo se mu vzít s sebou korunovační klenoty!

ALBÁNSKÝ KRÁL: A což stráž, která je hlídala?

CEREMONIÁŘ: Utekla s sebou. — Neplačte, Vaše Veličenstvo, na všechno to si zvyknete.

ALBÁNSKÝ KRÁL: Myslíte, abych se tedy dal obléknout?

CEREMONIÁŘ: Zkusit to rozhodně můžete, Vaše Veličenstvo, zavolám dvorního lokaje, aby přinesl šaty.

(Dvorní lokaj přichází. Nese jen vestu.)

DVORNÍ LOKAJ: Allah opatruj po staletí Vaše Veličenstvo, ale šaty jsou pryč, boty jsou pryč. Mluví se všeobecně o tom, že v botech Vašeho Veličenstva chodí již od rána Barab paša, náčelník domorodého četnictva, a že byl již v mešitě, aby poděkoval Allahovi za tu milost, že může řízením Proroka chodit v botách prvního albánského panovníka. Jen vestu jsem našel, neboť vesta jest vynález čaroděje, říká se všeobecně. Vestu vynašli Němci, Vaše Veličenstvo.

(Ozývají se výstřely venku. Král se táže, co to znamená, a posílá dvorního ceremoniáře, aby se podíval, co se děje.)

DVORNÍ CEREMONIÁŘ (vrátiv se za chvíli, radostně): Potěšující zprávy, Vaše Veličenstvo. Obyvatelstvo uspořádalo slavnostní střelbu na počest Vašeho Veličenstva. Bohužel nedopatřením vystřelili salvu naproti tělesné stráži Vašeho Veličenstva u vchodu paláce, takže již v tuto chvíli raduje se celá tělesná stráž v Mohamedově ráji s nejkrásnějšími huriskami.

ALBÁNSKÝ KRÁL (temně): Mohl bych mluvit se svou manželkou?

CEREMONIÁŘ: Prozatím bych to Vašemu Veličenstvu nedoporučoval, neboť ranní vzduch v našich albánských horách nad Tiranem jest příliš ostrý. Kromě toho nedoporučoval bych Vašemu Veličenstvu mít nějaký spor s naším ministrem vojenství, který našel ve své královně takového zalíbení, že ji unesl do hor.

(Albánský král omdlí, a když se probudí ze mdlob, zpozoruje v bezprostřední blízkosti velkou ohnivou záplavu.)

DVORNÍ CEREMONIÁŘ: Neračte se vyrušovat, Vaše Veličenstvo, toť jenom slavnostní osvětlení na vaši počest za bílého dne. Právě vám zapálili palác nad hlavou.

ALBÁNSKÝ KRÁL (divá se z okna na zahradu, při čemž se mu kolena třesou): A co je to za strom, ozdobený prapory s albánským orlem?

DVORNÍ CEREMONIÁŘ: Ten strom je určen pro vás, Vaše Veličenstvo, a bude se jmenovat: „U prvního albánského krále“. (S poklonou nabízí mu rámě.) Račte nastoupit, Vaše Veličenstvo...

(Opona milosrdně padá.)

Svět společenský 2/15, 8. 5. 1913.

Reklamní scéna

Americká humoreska.

Po jedné z nejživějších tříd amerického města, na jehož jméno nezáleží, kráčeli k večeru, kdy je kol největší ruch, proti sobě dva páni příjemného zevnějšku, s tváří hladce oholenou.

Když přišli až k sobě na dosah ruky, řekl pán s šedivým cylindrem k pánu s měkkým kloboukem na hlavě: „Dovolte, neměl jsem snad tu čest někdy s vámi mluvit?“

„Nikoliv, neznám vás, pane,“ odpověděl pán s měkkým kloboukem.

„To jest zvláštní,“ pravil druhý hlasitě, aby to kolemjdoucí slyšeli, „vy tedy tvrdíte, že jste mne nikdy neviděl.“

„Nikoliv,“ udiveně řekl první.

„Nuže, dovolte otázku,“ pravil muž se šedivým cylindrem, „táži se vás, proč jste si mne z dálky tak divně prohlížel?“ Za této rozmluvy počalo se již kolem stavět obecenstvo.

„Tito pánové jsou svědky,“ řekl druhý, „že jsem se nedíval na vás.“

„Díval jste se, pane,“ odpověděl velmi hlasitě první, „jste-li džentlmen, odpovězte, proč jste se díval.“

„Neznám vás,“ odvětil druhý, „považuji za nemístnou vaši otázku a...“

„Dopovězte laskavě, co a...“ řekl první pán, „co jste si tím a myslil?“

„Odpírám odpovědi,“ odpověděl klidně druhý, obraceje se k obecenstvu, které čím dál tím více se zájmem dívalo se na tento zvláštní spor; „pánové usoudí, že jsem neřekl nic zlého.“

„Tedy jste si myslil, není-liž pravda, pane?“ tázal se rozčileně první.

„Odpírám odpovědi i na tuto otázku,“ řekl druhý pán, „neboť...“

„Co neboť,“ vskočil mu do řeči pán s šedivým cylindrem, „chtěl jste snad říci, neboť se s vámi nehodlám déle špinit?“

„To jsem neřekl,“ pravil pán s měkkým kloboukem, „poněvadž...“

„Co myslíte tím poněvadž?“

„Nic, pane.“

„Na slovo pane dal jste divný přízvuk.“

„Nemyslím.“

„Nuže, neobtěžujte mne svou přítomností,“ rozčileně řekl první.

„Mohu stát, kde mně libo, ačkoliv...“

„Slovem ačkoliv chtěl jste mne, pane, urazit,“ pravil muž se šedivým cylindrem.

Počet obecenstva zatím vzrůstal.

„Vás, a urazit?“ klidně odvětil druhý pán, „to věru nevím.“

„Co jste myslil tou větou?“

„Nic, nežli...“

„Co jste myslil slovem nežli?“

„Slovem nežli,“ odvětil druhý pokojně, „myslil jsem, že jste, pane, osel.“

„Kopněte ho,“ radil někdo z diváků. „Zastřelte ho!“

Pán se šedivým cylindrem položil zatím po těch slovech cylindr na zem a vykasal si rukávy.

„To odpykáte, pane,“ pravil.

„Jen pojd'te,“ řekl druhý, „opakuji ještě jednou, že jste osel.“ „Dobrá!“ křičel první, „víte, že vám za to vytluku zuby?“

„Zkuste to,“ pravil druhý.

„Také to zkusím,“ řekl první a udeřil pěstí pána s měkkým kloboukem do úst takovou silou, až tento upadl na zem.

Nastala ohromná vřava, vše chápalo se drzého útočníka, aby jej náležitě ztrestalo. Ale zatím už poražený pán vstal, postavil se před soupeře, jež obecenstvo chtělo lynčovati, a řekl zcela klidně: „Pánové a dámy, hleďte na mé zuby, neschází ani jeden.“

Ukázal přítom obecenstvu svůj chrup, kde leskly se krásné bílé zuby: „Pánové, džentlmeni, vizte a pamatujte! Mé zuby jsou umělé. Firma Martens & Comp. vyrábí nezničitelné umělé zuby, nejlepší náhradu za pravé.“

Nato první pán vzal druhého pod paždí a oba vykřikli najednou: „Doporučujeme vám továrnu umělých zubů firmy Martens & Comp.“ A oba klidně odcházeli, zapalující si doutníky.

Až do tohoto dne byli tito dva zřizenci firmy Martens & Comp. dobrými přáteli, ale po tomto výstupu nastalo mezi nimi nedorozumění v peněžní otázce.

„Viléme,“ řekl druhý, když se po tomto výstupu šli posilnit do restaurace, „zde máš tři dolary.“

„Dostanu ještě dva, Johne,“ řekl Vilém, „víš, že nám pánové Martens & Comp. platí pět dolarů na den.“

„Dobře,“ odpověděl John, „ale jsi mně dlužen dva dolary odevčira.“

„O ničem nevím,“ pravil Vilém.

„Viléme,“ řekl John nepokojně, „nepamatuješ se, že jsi si je vypůjčil, ještě než jsi byl opilý?“

„Já nebyl opilý,“ hájil se Vilém, „ty jsi byl opilý.“

„Dobrá,“ odpověděl John, „ty jsi byl střízlivý a nevypůjčil jsi si ty dva dolary, prostě jsi mi je tedy vzal.“

„Dobrá, vzal jsem si jen své, neboť, Johne, především jsi mně vzal z kapsy špičku na doutníky v ceně dvou dolarů.“

„Pane Viléme, vy jste lhář!“

„Pane Johne, vy jste zloděj.“

„Opilče!“

„Černocho!“

Místností restaurace ozval se zvláštní zvuk, který vysvětlil pan Vilém slovy: „Pane Johne, za ten pohlavek se ještě shledáme.“

A zřízenci firmy Martens & Comp. rozešli se ve hněvu.

„Pánové,“ řekl pan Martens druhého dne, když bývalí přátelé se sešli ráno v kanceláři firmy, „naš společník pan Watter byl velmi potěšen, možno říci nadšen, jak výborně sehráli jste včera večer v třídě číslo 4 naši reklamní scénu. Sahráli jste ji velmi přirozeně, pročež vyslovujeme vám své uznání, jak vám, pane Johne, tak i vám, pane Viléme. Dnes sehraje naše reklamní scénu o sedmé hodině v třídě šesté. Sahráje ji co nejpřirozeněji. Mluvil jsem již s náčelníkem policie, který pravil, že vám nebude činit žádných obtíží, neboť neshledává v tom nic protizákonného...“

Pan Vilém odešel nato, maje na hlavě šedivý cylindr, se slovy: „Buďte ubezpečen, pane Martense, že naši reklamní hádku zahráje co nejpřirozeněji...“

A tak se stalo, že o sedmé hodině kráčeli po třídě šesté naproti sobě pan Vilém s šedivým cylindrem a pan John s měkkým kloboukem na hlavě. Pan Watter, společník pana Martensa, byl dnes ještě víc nadšen než včera, neboť pan Vilém vložil do svého hlasu skvostně napodobené rozčilení. Scéna pokračovala velmi přirozeně.

„Chtěl jste snad říci nehodlám se s vámi špinit,“ pravil pan Vilém panu Johnovi, navazuje na jeho nám již známou větu: „Odpírám odpovědi na tuto otázku, neboť...“

„To jsem neřek,“ pravil pan John, „poněvadž...“

„Co myslíte tím poněvadž?“

„Nic, pane.“

„Na slovo pane dal jste divný přízvuk.“

„Nemyslím.“

„Nuže, neobtěžujte mne svou přítomností.“

„Mohu stát, kde mně libo, ačkoliv...“

„Slovem ačkoliv chtěl jste mne, pane, urazit.“

„Vás urazit... To věru nevím.“

„Co jste myslil tou větou?“

„Nic, nežli...“

„Co jste myslil slovem nežli?“

„Skvostné!“ hulákal pan Watter, společník pana Martensa, vzadu v davu, který obklopoval oba hádající se.

„Slovem nežli,“ odvětil pan John, „chtěl jsem říci, že jste, pane, osel.“

„Nádherné!“ hulákal dále pan Watter, neboť pan Vilém s větší vervou nežli včera vyhrnul si rukávy.

„To odpykáte, pane,“ pravil pan Vilém k Johnovi.

„Jen pojd'te,“ odvětil pan John, „opakuji ještě jednou, že jste osel.“

„Dobrá!“ křičel pan Vilém a vrhl se na pana Johna, kterého porazil na zem a pohlavkoval i na zemi, přidávaje k tomu slova: „Tu máš za ten včerejší pohlavek, zloději.“

„Pomóc!“ křičel pan Watter do ucha strážníkovi, který klidně se díval na celou scénu, „prosím, zakročte...“

„Jedná se jen o povolenou reklamní scénu,“ odpověděl strážník s úsměvem, „pánové hrají velmi přirozeně...“

Druhého dne objevila se v novinách následující vyhláška:

„Podepsaný policejní ředitel zakazuje pořádání reklamních scén, neboť při podobné reklamní scéně byl dle lékařského vyšetření povážlivě zraněn pan John, zřízenec firmy Martens & Comp., panem Vilémem, zřízencem téže firmy, přičemž panu Johnovi byl docela zničen umělý chrup.“

Světozor – 28. 4. 1905.

Turista Aratáš

Z osmnácti cizinců bydlících v Hotel Gittadi di Monaco objevili jsme jen dva. Pana Gustava Scholla jako výtečného průvodce po Benátkách; tím druhým cizincem míním pana Šándora Aratáše, velkostatkáře z Debrecína. Nebyla to sice příliš poetická duše a zdálo se zprvu, že Benátky se svou historickou krásou nenahradí mu pohled na páprika gulyáš, ale přece zaplatil panu Schollovi osm lir a s pohledem smutným, jako kdyby šel na popravu, krácel s námi ke stanovišti gondoliérů. Upozorněn na palác Fondaco de Tureli naším průvodcem, řekl nepříliš vlídně: „Az eb adta! Co je mně do toho!“

„Pochází z desátého století,“ pravil slavnostně pan Scholl, „stavba má ráz byzanticko-románský, roku 1621 Republika benátská učinila z Fondaco de Tureli azyl pro turecké obchodníky.“

„To nebyli Turci,“ prohlásil pan Aratáš, „to byli Bosňáci. Vypadají jako Turci a říkají: Da kupiš, brate! Nejsm jejich brat, ale koupil jsem v Pulji od nich špičku na doutníky. Tak se to má s těmi Turkey.“

„Napravo je, pánové, Pallazzo Pesaro, vystavěný od Loghemy roku 1679 s klasickými liniemi, je to drahocenná památka.“

„Co je na ní krásného, nevím,“ skepticky poznamenal pan Aratáš, „to přijďte do Debrecína a uvidíte. Máme tam nový poštovní úřad se sto dvaceti okny. Pod každým oknem římsa a u vchodu jsou dva kulaté sloupy. Vevnitř ústřední topení, klozety, až radostí člověku srdce skáče v těle. Jak topíte zde v těch palácích? Odkud objednáváte uhlí? Nebo topíte dřívím?“

„Netopí se vůbec!“

„Az eb adta,“ odplivl si pan Aratáš, „zde je nevzdělaný lid. U nás v Uhrách topí se v každém stavení. Na severu máme velké lesy a plno dříví, na jihu topíme kravským trusem, ale tady, darmo mluvit. Máte zde Pallazzo Pesaro a nějaké to Fondaco, jak se u všech čertů ty pitomosti jmenují, ale kamna nemáte, ani krby, abyste si zatopili. Pěkný národ.“

„Tam je, pánové, Ca d'Oro, je to stavba ze čtrnáctého století, velmi harmonická, gotická.“

Pan Aratáš ho přerušil: „V Temešváru je gotický kostel, ale tohle nevypadá jako gotika. Kde máte tady namalovaná okna? Tam je maloval Kazinczy. Později ten malíř maloval též okna v Debrecíně a jeden honvédský poručík mu ut'al ucho, poněvadž v kavárně mu Kazinczy řekl, že je osel od Aradu. Snad jste to četli v novinách.“

U stanoviště gondoliérů oslovil pan Aratáš muže, přidržujícího bidlem gondolu, do které jsme se chystali vstoupit: „Tak se mi zdá, že už jsem tě viděl v Szatmar-Báči.“

Když mu to přetlumočil pan Scholl, vycenil občan z Benátek zuby.

„Zapírá se,“ bručel pan Aratáš, „vypadá docela jako poštovní posel ze Szatmar-Báči. I vousy má takové.“

Pak žádal pana Scholla, aby gondoliér zpíval: „Košut Lájoš to nám píše“, a ne „Ó Venezia, sempre vedeta, la regina atd,“ kterouž píseň zpíval náš gondoliér hrozným způsobem, neboť v Benátkách jsou také gondoliéři bez hudebního sluchu a tento byl právě jedním z nich.

„Že neumí,“ křičel Aratáš, „řekněte mu, že je nevzdělaný vepř! Te vagy szomar (jsi osel),“ pravil obraceje se na gondoliéra.

„Si signor, ano, pane,“ usmál se gondoliér přívětivě a zpíval dále chraplavým hlasem „Ó Venezia, sempre vedeta...“

Pan Aratáš nejevil mnoho radosti nad tou krásou a při zmínce o paláci Grimoni tázal se, zdali stavitel oné budovy Sammichele byl žid. „Že byl Benátčan a křesťan, to nevěřím. U nás v Debrecíně dali stavět soud také židovi a ten dal si proměnit jméno Kohn na Kohanayi. Rozhodně se tento stavitel jmenoval Samuel.“

Poté se odmlčel až na tu dobu, kdy jeli jsme kolem paláce Contarini delle Figure. „Kdopak si to jméno vymyslí? Bude lepší, když nás s tím nebudete obtěžovat. Řekněte jen: Tamhle je palác, tamhle zas a tam dál to je také palác. A ne Palazzo Grimani, Figurani, Batani, Carani a Ami. Co je mně do toho. Žaludek jsem si zde zkazil a teď ještě vtoukáte do mne italštinu. Potřebuji vědět, že tamhleten barák je nějaké „ini“ a nějaké „delle“ s figurami a že se opravuje? To si vyříd'te se stavitelem. Já stavbám nerozumím a zde na vodě bych nestavěl za živého boha.“

„Vždyť ten pán,“ pokračoval ukazuje na mne, „si vás také nezjednal, abyste mu pořád říkal, tamhle je Calazzo, tamhle zas Pallazzo a půl hodiny žvanil, kdo ho vystavěl a že má takové a takové sály a v nich obrazy. To víme, že v každém městě se nachází něco zvláštního. V Kečkemétu mají zvonici bez zvonů, v Sabár-Munkáši mají zase zvony a nemají zvonici. Všude mají něco jiného. U nás v Debrecíně máme berní úřad ve starém domě s hodinami. Hodiny odbíjejí čtvrtě. Pět mužů musí je natahovat. Všude je něco zvláštního, jen tady nic, než ty paláce na vodě. Jednou vám to všechno spadne do vody a budete mít po slávě.“

Nenadchl ho ani nejstarší kamenný most před Canal Grande, Ponti di Rialto.

„Tak se, milý pane,“ řekl k panu Schollovi, „u nás v Uhrách mosty nestavějí. Viděl jsem mosty v Pešti, ale nikde nestavěli takový most. Proč nevystavěli železný! Přes Tisu u nás jde železný most. Stavitel je se mnou sešvagřen. Jmenuje se Károly Péczely a má sestru mé nebožky ženy. Vypije až osm litrů vína denně a spadly mu již dva mosty. Je to bídny člověk. Měl též poměr s jednou zpěvačkou, ale ta si udělala známost s jeho úředníkem a sebrali pak nějaké směnky a jeli do Německa.“

Toho použil pan Scholl a rozpovídal se, když jsme jeli kolem Palazzo Manin, o osudech Jacopa Sansovina a jeho nešťastné lásce ku Virginii, dceři Dandolově, člena rady desíti, což se stalo před několika stoletími.

„Nedávno u nás v Debrecíně jeden krejčí také si zoufal z nešťastné lásky,“ pravil pohnutý pan Aratáš, „vypil litr silné kyseliny a uzdravil se, poněvadž pocházel ze Sikulských hor. Tam mají tuhý život. Zato před rokem otrávil se jistá Hazámbólová, tanečnice. U mne se také pověsil šafář. Prodal mně pod rukou tři krávy, a když jsem mu řekl, aby to do týdne vyrovnal, oběsil se.“

Pluli jsme ještě pět minut, ale tu prohlásil pan Aratáš, že už viděl toho dost. Vysadili jsme ho pod Fondamento del Bacino Orseola u staré prokuracie, kde je několik kroků do restaurantu Giardino.

Když vystupoval, pravil sarkasticky: „Musím se sám poohlédnout po památkách.“

Mohu říci, že jsme si oddechli s panem Schollem, který pak půl dne svědomitě vysvětloval mně památky Benátek.

S panem Aratášem setkal jsem se druhého dne u snídaně v hotelu. Jeho zrak nebyl již smutný jako minulého dne, kdy podlehl lákavému nabídnutí pana Scholla, že nám ukáže nejdůležitější památkách Benátek. S neobyčejnou vřelostí řekl vítězně: „Přece jsem našel včera páprika gulyáš. Snědl jsem tři porce v tom Giardino Restaurantu.“

Bylo viděti, že cena Benátek stoupá v očích pana Aratáše, a když po snídani odcházel, řekl: „Zdržím se zde ještě tři dny a pak jedu do Říma. Říká se, že Řím je krásné město, ale nevím, zdali tam najdu ten pravý páprika gulyáš.“

A jak řekl, tak také učinil pan Aratáš. Ještě tři dny se zdržel v Benátkách u páprika gulyáše v restauraci Giardino, pak odjel do Říma, slíbiv, že mně z věčného města zašle pohled.

Slovo dodržel a z Říma poslal pohlednici s textem: „Na Forum Romanum dobrý páprika gulyáš u Fratelli Bambino. Zdržím se zde týden. Srdečný pozdrav Aratáš.“

To byla poslední zpráva od turisty Aratáše, který našel krásu Itálie v páprika gulyáši, žije tak v tělesném i duševním styku se svou vlastí uprostřed památek, které ho zlobily.